

INHOUDSOPGAVE

Inleiding

Verantwoording

Deel I - Valse start 11

Delta volgens...

1:	<i>Klaas Bruinsma:</i>	<i>'De polder-don'</i>	13
2:	<i>Etienne U.:</i>	<i>'De Generaal'</i>	45
3:	<i>Charles Geerts:</i>	<i>'Dikke Charrel', grootgrutter in porno</i>	57
4:	<i>De partners:</i>	<i>'Moordgozers'</i>	61
5:	<i>Karel Vosseveld:</i>	<i>'De Van Gend en Loos van de onderwereld'</i>	69
6:	<i>De broertjes Janssen:</i>	<i>'Acht miljoen in biljetten van duizend'</i>	81
7:	<i>De Grote Berg:</i>	<i>'De knulligste recordvangst aller tijden'</i>	91
8:	<i>De liquidaties:</i>	<i>'Groetjes uit Haarlem'</i>	107

Deel II - Het media-bedrog 123

9:	<i>Bart Middelburg:</i>	<i>'Een invloedrijk journalist'</i>	125
10:	<i>Geurt Roos:</i>	<i>'Operatie moordaanslag'</i>	133
11:	<i>Mr. John Engelsma:</i>	<i>'Onhaalbaar of procederen tot 2010'</i>	165
12:	<i>Paul Metz:</i>	<i>'De ideale schoonzoon'</i>	171
13:	<i>De Hongkong-connectie:</i>	<i>'Deep Throat Attie K.'</i>	189

Deel III - De andere kant van het IRT 201

Geheim Rapport, synopsis

14:	<i>De transporteurs:</i>	<i>'Extra kwaliteit' handel</i>	205
15:	<i>'Ome Nol':</i>	<i>'Het spel én de knickers...'</i>	219
16:	<i>'De Mystery Man':</i>	<i>'Shihan' Cees Janssen</i>	225
17:	<i>De katvangers:</i>	<i>'Uit naam der Koningin'</i>	239
18:	<i>'Nico' Robert Mink K.:</i>	<i>'De man van 1200 miljoen'</i>	255
19:	<i>De groei-informant:</i>	<i>'Codenaam RRW-X'</i>	267
20:	<i>De poppenspelers:</i>	<i>'U praat tegen een dooie...'</i>	295
21:	<i>De crimefighters:</i>	<i>'Fred, je was zo makkelijk te belazeren...'</i>	303
Namenregister			311

Bas van Hout

***DE JACHT OP
'DE ERVEN BRUINSMA'
en
de delta-organisatie***

Hoe de CID-Haarlem het IRT opblies

Uitgeverij PS Amsterdam

Uitgeverij PS

© 2000 Bas van Hout/PS

Alle rechten voorbehouden

Omslagontwerp: Marcella Spel

Foto omslag: Eigen foto

Illustraties: Bart van Leeuwen

Eindredactie: Marieke Prinsen Geerligs

Tekstcorrectie: Evelyn Jongeman

Opmaak: Peter Koopman

Internet: Alan Sodenkamp & Ronald van der Looy

Fotografie: Willem Middelkoop; Piet van Oostrom; Jeroen Mooy

Technische ondersteuning: Microsoft; Iomega; Kodak; Dynalink; PSS-

Spyshop Amsterdam; 2L Hoevelaken

ISBN 90-803861-1-1

DE JACHT OP 'DE ERVEN BRUINSMA'

"De Leugen regeert (...)"

(‘Vertrouwelijke’ uitspraak van H.M. Beatrix Wilhelmina Armgard Koningin der Nederlanden, prinses van Oranje-Nassau, prinses van Lippe-Biesterfeld etc. op 27 november 1999 tijdens het veertigjarig jubileum van het Genootschap van Hoofdredacteuren over - onder anderen - de media.)

"Schokkend! Dit boek werpt een nieuw licht op de IRT-affaire. Een grote doorbraak aan inzicht sinds het rapport van de parlementaire commissie Van Traa, 'Inzake Opsporing'(...)"

Hoogleraar criminologie professor dr F. Bovenkerk, indertijd als wetenschappelijk onderzoeker verbonden aan de ‘commissie Van Traa’.

Jacht op 'De erven Bruinsma'

Behoudens de door de wet gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt zonder schriftelijke toestemming van de uitgever. PS is een handelsnaam van ProShot bv Haarlem

Uitgeverij PS Amsterdam

Inleiding

In de afgelopen jaren werd met ongekeerde hevigheid jacht gemaakt op de zogenaamde *erven Bruinsma*, de vermeende top van een crimineel netwerk, ook wel bekend als *de Delta-top* - de vermeende leidinggevende driehoek, waarnaar de methode werd genoemd. Dit leidinggevende kader bestond volgens justitie uit (de crimineel) Etienne U., (de advocaat) mr. J. Engelsma en (de zakenman) Charles Geerts. Zij werden gezien als de opvolgers van Klaas Bruinsma, de '*godfather*' die volgens de speurders tot aan zijn dood in juni 1991 aan het hoofd had gestaan van een misdadimperium dat op grote schaal softdrugs Nederland binnensmokkelde.

Dit in de loop der jaren tot bijna mythische proporties opgeblazen driemanschap zou middels een strakke hiërarchische structuur vele miljarden hebben omgezet. Een omzet die zeker werd gesteld via een rigide gewelds-systeem, divisies witwassen en beleggen. De opdracht van justitie luidde dan ook: '*ontmantelen, ongeacht de kosten*'.

Begin jaren negentig ging een kleine groep justitiële pioniers aan de slag met een revolutionaire en uiterst geheime methode om deze criminele organisatie op te rollen. Een speciaal voor dit doel opgerichte groep 'super-smerissen' (IRT) van zo'n zestig man had maar één taak: de fulltime jacht op '*de Erven Bruinsma en de Delta-top*'.

Voor dit doel werd de zogenaamde Delta-methode in het leven geroepen: een infiltrant mocht binnen de beoogde organisatie net zo lang en zo ver criminele activiteiten ontplooiën, als noodzakelijk was om '*door te kunnen groeien*' tot een kaderpositie. De infiltrant stond dan ook bekend onder de code '*groei-informant*' RRW-X.

Op die manier dacht justitie de top van het '*Delta-netwerk*', ofwel het Hollandse Netwerk, een fatale slag te kunnen toedienen.

Een juridisch en psychologisch zwakke schakel in het plan was het feit dat de groei-informant een deel van de illegale opbrengsten in eigen zak mocht steken, als beloning voor zijn diensten. Maar afgezien daarvan mankeerde er nog een luttel detail aan het plan: de '*Delta-top*' zoals beschreven in tal van justitiële rapporten bestond niet, noch de bijbehorende organisatie. Justitie had haar informatie gestoeld op informatie van ontspoorde overheidsfunctionarissen, die opzettelijk misleidende gegevens naar de media lekten.

De hele onderneming was een gigantisch dwaalspoor, en in feite trokken heel andere individuen aan de touwtjes en hing de Hollandse onderwereld

Jacht op 'De erven Bruinsma'

van individualisten aan elkaar. Er was geen sprake van een criminele organisatie, eerder van een criminele anarchie.

En zo kon de informant ongecontroleerd doorgroeien tot onbeheersbare proporties, en werden grote hoeveelheden hard- en softdrugs jarenlang 'gecontroleerd' doorgeleverd aan het criminele milieu. Volgens officiële cijfers tussen de 15.000 en 25.000 kilo cocaïne en naar schatting meer dan 500.000 kilo hasj, ter waarde van ten minste 7 miljard gulden.

Bovendien zijn er aanwijzingen dat de CID zelf liquidaties in het criminele milieu heeft uitgelokt, door op geraffineerd strategische wijze informatie te laten 'doorlekken'.

Het enige resultaat van de miljoenen verslindende Delta-opsporingsmethode was dat een kleine groep wetsovertreders - aan beide zijden van de lijn - puissant rijk kon worden.

Verantwoording

Dit boek is het resultaat van ruim honderdvijftig gesprekken en interviews met rechtstreeks betrokkenen aan weerszijden van de wet. Het is onvermijdelijk dat in sommige gevallen de informatie elkaar overlapt, of tegenstrijdig is. Dit was noodzakelijk om een zo volledig mogelijke weergave te schetsen van dit complexe verhaal waarvan weinigen tot op heden een totaaloverzicht hadden. Ik pretendeer niet dat dit nu wel gerealiseerd is, maar het komt zeker in de buurt van 'een waarheid'.

Niettemin ben ik mij er terdege van bewust dat de informatie grotendeels afkomstig is uit criminele kring - zwaar en minder zwaar. Waar mogelijk, is daarom getracht om alleen beweringen te doen die door ten minste een (of meerdere) onafhankelijke bron werd bevestigd. Desalniettemin zijn onzuiverheden niet geheel uit te sluiten omdat de geïnterviewden - zowel criminelen als autoriteiten - immers allen hun eigen motieven en agenda's hebben om te praten.

Na honderden uren aan interviews, duizenden documenten en tientallen uren aan video- en audiomateriaal is in elk geval een conclusie gerechtvaardigd: *'De jacht op de erven Bruinsma'* en *'de Delta-top'* is een georchestreerde fictie geweest. De reden voor een meer dan honderd miljoen gulden verslindend onderzoek is daarmee onderuitgehaald.

Verder kan men zich terecht afvragen wat er is gebeurd met al die miljarden die door de toepassing van deze methode zijn omgezet. Waar zijn ze gebleven en bij wie? Sinds de parlementaire enquête 'Van Traa' zijn we daar niet veel wijzer over geworden. De IRT-enquête naar de gecontroleerde doorlevering was op z'n minst eenzijdig te noemen. Onderzoekers beperkten zich tot de 'bonafide bronnen', dat wil zeggen het overheidspersoneel dat zelf een rol had gespeeld in de IRT-affaire en er dus alle belang bij had om een flatteus beeld te schetsen van hun eigen doen en (na)laten.

Bovendien is er weinig veranderd: de verantwoordelijke personen zitten nog altijd op hun plaats, hebben van plaats gewisseld of kregen een gouden 'oprotpremie'. De dienders in het veld gingen ten onder aan de lethargie van het papier waardoor de opsporing een tijdlang in het slop raakte.

Dit boek belicht vooral de andere kant van het IRT-debacle, de foute en de goed-foute kant.

Jacht op 'De erven Bruinsma'

Om reden van privacy en op expliciet verzoek zijn sommige personen aangeduid met een pseudoniem (*). Dit om hen in de gelegenheid te stellen om zonder terughoudendheid hun verhaal te kunnen doen. In een aantal gevallen zijn feiten en omstandigheden aangepast om de - strafbare - herkenbaarheid te beperken. Echter zónder dat dit afdoet aan de authenticiteit en zonder concessies aan de journalistieke waarheidsvinding.

Mijn bijzondere dank gaat uit naar de advocaten die - terecht - de juridische knelpunten wegsneden uit de tekst.

Ook gaat dank uit naar alle personen die een onmisbare bijdrage leverden aan dit boek: mijn vriendin S. O., Samantha Minne, Alan Sodenkamp, Ronald van der Looy, Hans Emmering, Marieke Geerligts, Marcella Spel, Jan Haveman, Frans Starreveld, Ati en Peter Koopman, hoogleraren Frank Bovenkerk, Jaap van Donselaar, mr. R. de Lauwere, mr. J.L. Leijendekker, Lucien Laseur en al diegenen die ik níet bij name heb genoemd. Met nadruk de tientallen mensen die opereerden aan beide zijden van de wet en zich openhartig lieten interviewen over hun rol in de Delta-IRT-affaire en 'de jacht op de erven Bruinsma'. Zonder hen waren de feiten in dit boek voor altijd 'onder de pet' gebleven.

Bas van Hout

VALSE START

Delta volgens...

De FIOD-ambtenaar

"Het onderzoek tegen 'de erven Bruinsma' en het criminele driemanschap - 'de Delta-top' - is opgestart naar aanleiding van een artikel in december 1991 in Het Parool. Toen wij begonnen met rebercheren hadden wij geen bezwarende omstandigheden tegen die 'verdachten'. De berichten in de media zijn dus de directe aanleiding geweest voor de opgelegde belastingaanslagen en de vervolging van dit drietal."

De officier van justitie

"In mijn optiek was er geen sprake van een organisatie... We hebben gemerkt, anders dan we dachten, dat degenen die de handel dreven uiterst wisselende groeperingen waren. Deze groeperingen werkten met elkaar samen als dat hen uitkwam, zoals de Verenigde Oost-Indische Compagnie (VOC) dat indertijd deed.

De Delta-organisatie is een fictie geweest. Er heeft geen Delta-middenkader bestaan met daarboven een Delta-top bestaande uit 'de crimineel' Etienne U., 'de jurist' mr.J. Engelsma en 'de zakenman' Charles Geerts. Die laatsten hebben niets met enige Delta-organisatie te maken gehad. Er was dus ook geen sprake van een criminele gezagsverhouding tussen die personen. Er bestaat geen onderzoeksinformatie die in die richting wijst. Het Delta-scenario is een bewuste poging geweest van lieden aan 'de goede kant' om justitie te misleiden. Er is dan ook veel geld verdiend met deze methode. Wrang is om te moeten concluderen dat dat niet alleen aan de kant van de criminelen is gebeurd."

De (hooggeplaatste) opsporingsambtenaar

"Er is een aantal opsporingsambtenaren die wij nauwlettend volgen. Daartoe behoren ook een officier van justitie en een hoofdcommissaris.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Die dekken de boel af en liegen keihard als het zo uitkomt. Ze willen niet dat bepaalde zaken uitkomen. Er zit een hoop rottigheid in die Haarlemse boek. Ik wil weten wie er corrupt zijn en hoe hoog dat reikt. En vooral om hoeveel geld het is gegaan. Maar als ze mij een beetje kennen, dan weten ze dat ik tot ver in de volgende eeuw doorga. Als ze echt fout zijn geweest, dan 'vermoord' ik ze persoonlijk."

De 'Delta-topman'

"De zogenaamde Delta-top is onzin. Verzonnen door justitie en in de media. Er zit geen hiërarchisch kader boven onze groep. Geloof me, ik had het als eerste geweten."

De 'groei-informant'

"Ik was 'zakenpartner' van de Haarlemse CID. Het ging om geld verdienen, niks anders. Vele tientallen miljoenen hebben mijn 'partners' in Haarlem verdiend en opsporing is daarbij nooit een voorwaarde geweest. Ik ben nooit in de buurt van een Deltagroep geweest, laat staan dat ik had kunnen doorgroeien naar 'de top'. Het verhaal 'dat ik justitie bij de Delta-top en Etienne U. zou brengen' is dan ook verzonnen. Ik heb die man nog nooit van mijn leven gezien."

De journalist

'De Delta-organisatie, met daarboven de 'Delta-top'- de advocaat', 'de zakenman' en 'de topcrimineel'- is een feit. Dat zal ik bewijzen ook, koste wat kost...'

Klaas Bruinsma

De polder-don

De man in de bosjes veegt een druppel zweet uit zijn oog. Hij is nerveus en in een toestand van lichte trance. Vrijwel bewegingloos en praktisch onzichtbaar staat hij al uren tussen de dichte groen haag rond de ingang van club Juliana's – members only. Zijn rechterhand omklemt een zwaar kaliber revolver, geladen met vijf 3.57 magnum hollow-point kogels - voor extra dodelijke trefzekerheid.

Schaduw en beweging zich langs de groenzoom van de nachtclub, op weg naar hun auto's. Ze merken de man in de bosjes niet op. Een barbezoeker schreeuwt iets naar zijn metgezel, die net in een taxi wil stappen. De lange man, die al met een been in de taxi zit, zegt iets tegen de chauffeur, geeft hem een biljet van vijftig gulden en stapt weer uit. Hij voegt zich bij zijn makkers, die hem kennelijk een lift hebben aangeboden. Met lange passen loopt de man in de richting van het parkeerterrein van het Hilton hotel. De man uit de bosjes snijdt hem de pas af en richt onder het lopen het wapen op het lichaam van zijn prooi. Een fractie van een seconde kijkt hij de man strak en emotioneel aan en verifieert zijn doelwit, dat instinctief weet wat er aan de hand is. In een automatisme grijpt hij naar zijn broekband. Daarin zit een 9 millimeter pistool, merk Smith & Wesson. Hij krijgt niet de kans het wapen te trekken; de moordenaar is in de aanval, dus altijd sneller. 'Nee, nee, vergissing, niet schieten...' brengt de lange man nog uit. Het zijn z'n laatste woorden. Een luide knal breekt de nacht open. Een kogel treft het slachtoffer vol in de borst en verpulvert de borstkas en de hartspier. Nog voordat het lichaam achterwaarts tegen de grond ploft is de lange man dood.

Drie schoten, van dichtbij afgevuurd op het hoofd van het slachtoffer, maken het karwei af.

Het is 27 juni 1991, dertien over vier in de ochtend.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Rechercheurs van de afdeling ernstige delicten buigen zich over het kort daarvoor neergeschoten lichaam van De Dominee. Bruinsma werd door 4 kogels getroffen en was op slag dood. (foto: 't Sticht)

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

Uit het proces-verbaal nummer 0230-02201991, op het plaats delict - door rechercheurs P. de Niet en V. Corver van de gemeentepolitie Amsterdam, groep Ernstige Delicten (ingesproken op een cassettebandje):

Het is donderdagmorgen 27 juni 1991, 07.15 uur. We bevinden ons in de Breitnerstraat te Amsterdam. We staan nabij de entree van bar-nightclub-discotheek Juliana's. Rechts naast de toegangsdeur hangt een bord aan de muur: Club Juliana's. For members only. Correcte kleding vereist. Beneden de 23 jaar geen toegang. 'Vanaf de toegangsdeur gaan we een flauwe bocht rechtsom, hier begint de trap. Na zes treden komen we op een plateau. Vervolgens, na ongeveer anderhalve meter, een vijftal treden naar de voetweg van de Breitnerstraat. We staan nu op het trottoir. Het is daglicht, het is droog weer en het trottoir is eveneens droog.

Op ongeveer 13 meter vanaf de toegang tot Juliana's, in de richting van het parkeerterrein van het Hilton hotel, ligt op het trottoir van de Breitnerstraat het levenloze lichaam van een man. Deze man ligt op zijn rug, met zijn hoofd op de trottoirtegels. Zijn benen liggen op de klinkers, die rondom het Hilton liggen. Zijn achterste ligt op de aarden grond van een klein, driehoekig, plantsoen. Zijn benen wijzen dus in de richting van het Hilton Hotel, zijn hoofd is gericht in de richting van de rijbaan van de Breitnerstraat. Het linkerbeen van de man ligt gestrekt, het rechterbeen ligt in een hoek van 90 graden. De man heeft beide armen gericht in de richting van de rijbaan van de Breitnerstraat. Zijn onderarmen staan in een hoek van 90 graden op de bovenarmen. De man is blank en heeft donkerblond, enigszins krullend haar. De ogen van het slachtoffer staan gedeeltelijk open. De mond staat eveneens enigszins geopend. De man heeft een flinke wond in zijn voorhoofd. Er bevindt zich een rond gaatje onder zijn mondhoek. De man heeft doorkomende baardstoppels. De rechtermondhoek is ingevallen. Het achterhoofd van de man ligt in een flinke plas bloed. We zien ook een rond gaatje in zijn huid nabij het rechteroor. Vanuit de rechteroorschelp druppelt nog steeds bloed. Op het trottoir, nabij het hoofd en tussen zijn haar, bevinden zich enkele bot- c.q. schedelfragmenten. De man is gekleed in een spijkerbroek met lichtkleurige riem. Hij draagt blauwe sokken en zwart suède instapschoenen. Voorts draagt de man een donkerkleurig colbertjasje. Onder het jasje draagt hij een blauwe trui. Ter borsthoogte zit een perforatie. De man heeft om zijn hals een lichtkleurige das. Deze das is enigszins onder het colbertjasje gedrapeerd. In het blauwe T-shirt van de man zit eveneens ter borsthoogte

Jacht op 'de erven Bruinsma'

een perforatie.

Uit de rechter jaszak halen wij: een tube zalf, een gelinieerd stuk papier met daarop geschreven de tekst: K. 26 juni 22.30 op dezelfde plaats BELANGRIJK': 4 bankbiljetten van 100 gulden, 2 bankbiljetten van 25 gulden, een bankbiljet van 10 gulden, 3 pakjes tandenstokers, 2 blanco velletjes papier uit Hotel Okura en uit schriftelijke bescheiden, een pincet, een wegwerp-aansteker en een plastic zakje, inhoudende een geringe hoeveelheid hasjesj. De rechter binnenzak is leeg. In de linker binnenzak bevinden zich een fineliner en een kam. Uit de linker borstzak van het colbertje halen we een zonnebril met donker montuur. Uit de linker broekzak halen we een patroonhouder, inhoudende 14 patronen, met bodemstempel: 9 mm Luger SNB. In de achterzak van de spijkerbroek van Klaas Bruinsma treffen we negen biljetten van 1000 gulden aan. Uit de rechter voorzak van de broek halen wij 2 munten van 5 en 5 munten van 1 gulden.

We draaien het slachtoffer nu op zijn buik. Tussen zijn broekband treffen wij een pistool van het merk Smith & Wesson, kaliber 9 mm, model 5904, serienummer weggevijsd. In de houder van het wapen bevinden zich 13 patronen 9 mm Luger SNB. In de kamer van het wapen bevindt zich ook nog eenzelfde patroon. Ongeveer 40 centimeter vanaf het hoofd van de man liggen drie stukjes schedelfragment op het trottoir. Tot op deze hoogte bevindt zich bloed op het trottoir.

Op donderdag 27 juni 1991, omstreeks 07.45 uur, namen wij, in opdracht van de officier van justitie mr. Kortenhorst, het stoffelijk overschot van Bruinsma op de openbare weg, de Breitnerstraat te Amsterdam, in beslag. Op ons verzoek is het stoffelijk overschot van Bruinsma door personeel van de GG en GD overgebracht naar het mortuarium Westgaarde en geplaatst in koelcel D. Een en ander onder onze begeleiding en toezicht.

Het lijk van Bruinsma is op donderdag 27 juni 1991 om 18.10 uur geschouwd door dr. J. P. Kortekaas, lijkschouwer van de gemeente Amsterdam.

Tevens voegen wij bij dit proces-verbaal de schouwbrief bij:

Sectiebevindingen op het lijk van Klaas Bruinsma, oud 37 jaar. Slachtoffer werd getroffen door 4 afgevuurde kogels waarvan 2 verwrongen werden aangetroffen in respectievelijk borst en in de linker kaakhoek. Verder verscheidene kogeldelen in de hersenen, met een gezamenlijk gewicht van 13,00 gram. Het gewicht van de kogel in de borst was 10,02 gram en dat in de kaak 8,63 gram.

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

Het slachtoffer had inschoten:

1. Aan het voorhoofd (dodelijk op zich).
2. Midden voor aan de borst (dodelijk op zich).
3. Onder het rechteroor (dodelijk op zich).
4. Onder de rechtermondhoek (niet noodzakelijk dodelijk).

De in sub 1, 2 en 3 vermelde schotverwondingen kunnen elk op zich het intreden van de dood verklaren door onder meer de verscheuring van de borstaorta en verscheuring van hersenweefsel.'

Sectiebevindingen op het lijk van
Klaas Bruinsma, oud 37 jaren

U29
kogel borst 10.02
li kaak 8.63
totaal 13.005

- getroffen door 4 afgevuurde kogels waarvan 2 verwondingen kogels resp. werden aangetroffen in de borst (A) en aan de linker kaakhoek (B); verder ^{verschillen} kogeldelen in de hersenen met een gezamenlijk gewicht van 13.00 gram.
Het gewicht v- de kogel - de borst was 10.02
" " " " onder de li. kaak 8.63

Inschoten: 1. aan het voorhoofd
2. midden voor ^{1/2} borst } dodelijk elk op zich.
3. onder het re. oor }
4. onder re mondhoek - op zich wel ernstig maar niet noodzakelijk dodelijk.

De sub 1, 2 en 3 vermelde schotverwondingen ^{kunnen} ~~elk~~ elk op zich ~~de~~ het intreden van de dood verklaren a.f.v. o.m. verscheuring van de borstaorta en verscheuring van hersenweefsel.

M. Aust

Jacht op 'de erven Bruinsma'

'Angst en haat beheersten mijn eerste levensjaren. Vooral angst. De haat kwam vanzelf. Ik was gek op mijn vader en toch voelde ik tegelijkertijd een enorme haat tegen die man.'

Dat waren de vroegste herinneringen van Klaas Bruinsma: haat jegens zijn vader Anton. De vader van Klaas Bruinsma was ongewild de spil van het emotionele leven van zijn zoon, want die haat zou zijn leven beheersen en zich richten tegen alles wat op z'n pad kwam, met alle gevolgen van dien.

'Het leven van de jonge Klaas Bruinsma 'ging vanaf zijn prilste jeugd niet over rozen', was de conclusie van de psychiater die medio jaren tachtig een rapport over Bruinsma opstelde. In het op band opgenomen interview beschrijft hij hem als een 'intelligente, lange, niet onknappe, slanke jongen. Een jongen die zich uitstekend weet te beheersen en zijn diepste gevoelens achter een pokerface verhuult.' Dat pokerface was erin geslagen. Met de harde hand van zijn vader.

Dit gesprek met de psychiater is het enige interview dat ooit van Bruinsma is opgenomen.

"Mijn moeder heette Gwen," vertelt hij. "Zij was Britse. We woonden aan de Bilderdijkstraat in Amsterdam. Mijn vader heeft haar snel achter elkaar zwanger gemaakt. Ik was het tweede kind. Toen ze geen nut meer had, heeft mijn vader haar letterlijk het huis uit getrapt. Ik was toen een jaar of vijf en ik wilde haar nooit meer zien. Meer weet ik niet van mijn moeder. Volgens mijn vader kon ze geen kinderen verzorgen. Dat klopte

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

wel. Als klein kind liep ik met geschuurde dijbenen omdat ik zo lang met een natte onderbroek had gelopen."

Toen zijn moeder was vertrokken, stuurde een tante de kinderen naar de huisarts. Ondervoeding, was de diagnose. Een rijke zakenman met een huis met elf kamers, maar ondervoede kinderen.

Bruinsma: "Mijn vader had van een klein brouwerijtje een lucratieve limonadefabriek gemaakt en was hard op weg multimiljonair te worden. Hij was zo druk bezig zijn fortuin te vergaren dat hij niet in de gaten had dat zijn kinderen ondervoed waren!"

Mijn oudste broer heette Charlie. Hij werd directeur van eenzelfde soort fabriek als mijn vader. Charlie was een harde werker, maar niet erg slim. Hij was het altijd met pa eens. Ik mocht hem niet. Dat gold ook voor mijn broer Anton. Die was een jaar jonger dan ik. Anton was getrouwd met de dochter van een rijke bankier. Daardoor kon hij een goede start maken in de makelaarswereld. Zonder dat zou hij het niet hebben gered. Ik was heel erg gek op mijn zus Ada. Zij was de enige van wie ik echt hield.

Mijn ouders maakten constant ruzie. Het was een zeer onzeker bestaan waarin absoluut geen plaats was voor liefde of warmte. Maar op zondag draaide mijn vader klassieke langspeelplaten. Hij zette de volumeknop zo hoog dat je het door het hele huis kon horen. Uit die tijd dateert mijn liefde voor muziek.

Ik had mijn eigen kamer in dat grote huis. Die lag het verst van het woongedeelte af, daardoor kon ik opblijven tot zo laat ik zelf wilde, want niemand lette op mij. In die enorme kamer creëerde ik mijn eigen wereldje, met mijn eigen speelgoed. Ik kon ook de hele dag doorbrengen in het sloepje van mijn vaders zeilboot. Vluchten in een onmetelijke vrijheid, dat was alles wat ik wilde. Het water gaf mij dat gevoel. Niemand kon mij daar bereiken.

Mijn vader wilde na zijn mislukte huwelijk niet meer trouwen, maar hij kreeg wel een nieuwe vaste vriendin. Charlie, het lievelingetje van mijn vader, moest niets van onze nieuwe moeder hebben. Achteraf begreep ik dat wel: Charlie was jaloers op iedereen die mijn vaders aandacht kreeg. Toen ik acht was kwam die vriendin bij ons wonen. Tot mijn twaalfde, daarna kwam ze jarenlang alleen nog in de weekeinden. Toen had mijn vader er weer genoeg van en zette hij haar ook buiten de deur, net als mijn moeder. Dat heeft me een flinke knauw bezorgd.

Ik nam het mijn vader heel erg kwalijk dat hij die vrouw zo aan de dijk had gezet. Ze was een fijne, zorgzame vrouw. Ze was ons rustpunt. Ons enige baken in alle rottigheid en geweld. Ik hield veel van haar. Voor de tweede keer werd ik beroofd van mijn moeder.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Ik ben nog één keer langs haar huis gefietst. Door het keukenraam zag ik haar staan, maar ik durfde niet aan te bellen. Dat vind ik nu nog laf van mezelf. Mijn vader heeft haar gewoon gebruikt en daarna afgedankt. Er kon nog wel een tweedehands autootje van af. Zo zijn eerlijke zakenmensen!"

Toen Klaas tien jaar was, trok het gezin Bruinsma weg uit Amsterdam en verhuisde naar Crailoo, bij Hilversum. Daar betrokken ze een grote villa tussen de bossen, met een tuin van zeventuizend vierkante meter. Daar werd de ene huishoudster na de andere versleten en de weggestuurde stiefmoeder werd snel ingeruild voor een vijftien jaar jongere Duitse vrouw.

"We raakten er allemaal door ontspoord. We kregen problemen op school, konden ons niet meer concentreren, maakten geen huiswerk en werden onhandelbaar. Ik bleef in de eerste klas van het Goois Lyceum in Bussum zitten en een van mijn broers werd onaangekondigd van school gebaald en aan het werk gezet in de Duitse fabriek van mijn vader. Zonder pardon. Mijn vaders wil was wet.

Mijn vader was een beresterke man. Negentig kilo en zonder een grammetje vet aan zijn lijf. Hij was bandig, intelligent en vindingrijk. Een man die bij iedereen gezag afdwong. Ik had bewondering voor zijn positieve kanten, maar heb weinig fijne herinneringen aan m'n kindertijd. Nooit een knuffel, nooit een vriendelijk woord.

Maar hij kon beel enthousiast zijn over zijn werk. Soms kwam hij laat thuis en dan maakte hij me wakker omdat-ie weer een nieuwe limonadesmaak had uitgevonden. Dan moest ik ook even proeven. Hij heeft me leren zeilen en schaken, maar hij heeft me ook geleerd hoe ik mijn gevoel moest uitschakelen. Hoe ik ureed en meedogenloos moest zijn.

Ik koester vooral veel wrok tegen mijn vader. Wrok uit frustratie, omdat de liefde die ik voor hem voelde niet werd beantwoord. Wat mijn vader deed, deed hij goed, perfect. Maar hij was niet in staat een echte band met mensen aan te gaan. Zodra een relatie goed liep, zocht hij ruzie. Dan hadden we bijvoorbeeld een hele dag gezeild en het bartstikke gezellig gehad. Op die momenten adoorde ik die man. Hoger kon ik niet gaan. Op de terugweg begon hij mij dan zomaar in elkaar te slaan. Zo banaal, zo redeloos. Dat was normaal. Zo was die man nu eenmaal. En dat heeft hij op mij overgedragen. Dat maakt me verdrietig en depressief.

Hij sloeg veel en hard. Voluit. Als ik met hem stond te praten en iets zei wat hem niet beviel, dan ging hij meppen. Het had iets sadistisch. Maar ik was niet de enige die hij sloeg. Op een nacht werd ik wakker omdat ik beneden gebonk hoorde. Ik ging kijken en zag dat mijn oudste broer let-

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

terlijk door de kamer werd geschopt, hij gebruikte hem als voetbal. Omdat bij zijn huiswerk niet had gedaan."

"Rond mijn dertiende begon ik te drinken. Stiekem. Die ouwe had me vermoord als bij het had geweten. Een rijkeluisvriendje nodigde me uit voor een feestje bij hem thuis. Die jongen had al vriendinnetjes. Ik niet. Ik vond seks wel interessant, maar ik durfde nog niet. Ik was te verlegen. Ging wel om met meisjes, die vonden me ook altijd wel aardig. Maar meer dan vriendschap zat er nog niet in.

Tijdens dat feestje sloeg ik een liter whisky achterover. Een goede fles die ik van huis had meegenomen, uit de drankkast van mijn vader. Ik kreeg acute alcoholvergiftiging. Mijn vrienden hebben me uitgekleded, in de vijver gedompeld en bewusteloos op de stoep van ons huis gedropt. Mijn vader was ziedend. Hij ging me te lijf met een eind bout. Ik werd totaal in elkaar gemept. Ik voelde er weinig van omdat ik totaal van de wereld was door een combinatie van drank, klappen en eelt op mijn ziel. Ik was het gewend.

Mijn vader ging helemaal door het lint. Niet omdat ik mezelf had vergiftigd, maar omdat ik het met zijn drank had gedaan. Mijn lichamelijke toestand kon hem niks schelen. Die was er na die afranseling trouwens niet beter op geworden.

Ik kreeg huisarrest voor onbepaalde tijd. Tucht en discipline zouden me wel weer in het gareel krijgen, was het credo. Ik mocht alleen naar school en terug, zonder omwegen. Ik keek wel uit en gehoorzaamde. Angst en schuldgevoelens.

Door het huisarrest begon ik me op school te concentreren. Een paar maanden later had ik een kerstrapport vol negens en een tien voor algebra. Mijn vader werd bleek toen hij de cijfers zag. Hij zei niet: 'Goed gedaan.' Nee, hij ging eerst checken of ik de boel niet had gefleest. Hij heeft toen een gesprek aangevraagd met de leraren. Die bevestigden dat ik het volgens de regels had gedaan. Geen fraude. De leraren hadden aangegeven dat ik een topfunctie zou kunnen bereiken in het bedrijfsleven. Ze gaven hoog op over mijn intelligentie. Ik kon makkelijk naar de universiteit.

Maar mijn pa brak alles net zo makkelijk weer af. De klappen kwamen als vanouds, maar met nog grotere regelmaat. Het leek alsof ik door goed te presteren nog minder aan zijn verwachtingen voldeed. Ik raakte verward en was totaal de weg kwijt. Sloot mezelf af voor alle emoties. Niemand kon mij nog raken.

Toen werd ik pas echt rebels, en het ging snel bergafwaarts met mijn middelbare-schoolcarrière. Ik ging van de HBS naar de mulo. Ik was de hele

Jacht op 'de erven Bruinsma'

dag stoned. Toch haalde ik mijn eindexamen op mijn stoffen. Mijn eerste voorzichtige schreden op het criminele pad had ik inmiddels gezet. Dat beviel uitstekend. Ik verkocht basj op de mulo aan medeleerlingen, totdat ik op heterdaad werd betrapt."

"Mijn hele jeugd ben ik als de dood geweest voor mijn vader. Als kind had ik tegenover hem gestaan en dan plaste ik van angst in mijn broek omdat ik wist dat ik klappen zou krijgen.

Maar toen ik veertien was, was het afgelopen. Ik ben naar hem toe gegaan en heb gezegd: 'En nu sla je me niet meer. Dit is de laatste keer geweest.' Dat werkte. Er waren nog genoeg ruzies, maar de boodschap is overgekomen. Hij heeft me nooit meer met één vinger aangeraakt.

Maar het kwaad was al geschied. De aanvaringen met mijn vader hebben mijn verdere leven bepaald. Ik ben beschadigd. Ik stel mezelf tegen de buitenwereld net zo op als tegen mijn vader: compromisloos. Of het nu de autoriteiten zijn of vrienden, ik eis altijd mijn rechten op. Dan kan ik nog zo bang zijn en de ander nog zo sterk, met een groter pistool dan het mijne, niemand kan mij mijn rechten meer ontzeggen, al komen ze met het Rode Leger in hun kielzog verbaal balen.

Mijn vader is de rode draad in mijn leven. Hij heeft me ooit een brief geschreven. Hij vond 'de vader-zoon relatie' heel belangrijk en stelde voor samen naar de psychiater te gaan. Niet om er samen uit te komen, maar om aan te tonen hoe gestoord ik was! Ik was razend om die brief.

Ik denk wel dat hij van mij hield. Dat bleek ook uit de brief. Maar hij schoof alle verantwoordelijkheid eenzijdig op mij af. Hij had geen benul van de invloed die hij als vader op mij heeft gehad.

Toen ik in Denemarken in de gevangenis zat voor drugsmokkel kwam hij me opzoeken. Hij stond te huilen. De bewakers waren erbij. Ik schaamde me dood. Maar het ergste was dat hij zei 'Wat heb je mij aangedaan?'

Sinds mijn veertiende zat ik al in de basjbandel. Kleinschalig. Maar mijn echte loopbaan in de basj begon op mijn twintigste. Ik had geld geleend van de bank, kocht er wat basj voor en bracht het aan de man. Contacten had ik zat. Binnen de kortste keren had ik een compagnon die veel meer ervaring had dan ik. Toen hij besloot zich terug te trekken uit de handel, ben ik doorgeslagen met Thea, de vrouw die negen jaar lang had samengewerkt met mijn compagnon. Dat ging me goed af. Al speelde mijn activiteiten zich af in de onderwereld, ik groeide. Voor die tijd had ik altijd het gevoel gehad dat ik niet voor vol werd aangezien.

Ik wist dat ik capaciteiten had, maar ik was nooit in de gelegenheid

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

geweest om te laten zien wat ik kon. Ik kon goed met mensen omgaan, onderhandelde, organiseerde en coördineerde transporten. Net als mijn vader had gedaan met zijn fabriek. Maar ik had hem overtroffen, ook financieel, op eigen kracht. En dat was de enige manier waarop ik mijn vader kon terugpakken, wist ik: door meer geld te verdienen dan bij ooit bij elkaar heeft gezien. Daarmee heb ik hem vol geraakt. Erger dan alle klappen die hij in zijn leven heeft uitgedeeld. Dat heeft me voor het eerst in mijn leven zelfvertrouwen gegeven."

"Ik weet dat er maar één uitweg is in dit labyrint van geweld. Een gewelddadige dood hoort bij een gewelddadig leven. Mijn lot is bezegeld, maar daar ben ik niet bang voor. Daar berust ik in. Daarom kan ik risico's nemen."

Klaas Bruinsma had willen sterven in 'gangsterstijl'. Hij stierf inderdaad als een gangster, maar die stijl had hij allang niet meer en sterven was nog slechts een formaliteit.

Volgens sommigen had hij erop aangestuurd. Alleen was het niet de langs scheurende T-Ford geweest met aan boord een legertje hitmen gewapend met kaliber .45 Thomson-machinegeweren, maar een eenling die hem de dodelijke lading lood toediende.

In vijf seconden was het voorbij. Vier lichtflitsen, vier knallen in de stilte, gevolgd door het geluid van een zak neerploffende aardappelen. En of de ware dader ooit is gepakt valt sterk te betwijfelen. De ex-politieman die voor de moord werd veroordeeld, heeft altijd ontkend.

Ging het om de eer, of om een verkeerde opmerking? Om geld kon het niet gaan, want er viel allang niks meer te halen bij Klaas Bruinsma. Hij was niet meer dan een zwakke schaduw van de man die ooit in zijn milieu als gerespecteerd man door het leven ging en ook wel 'de Dominee' werd genoemd, vanwege zijn statige manier van kleden en zijn uitvoerige manier van 'preken'.

Voor de meeste relaties van Bruinsma kwam zijn dood als een opluchting, maar voor sommigen betekende het een financiële aderlating, want mét hem ging de kans verloren om de grote sommen geleend geld ooit nog terug te krijgen. Bruinsma was het verlies van een megatransport hasj ter waarde van 450 miljoen in 1990 nooit te boven gekomen. In die laatste periode van zijn leven zat hij volkomen aan de grond, financieel en moreel. De zeepbel was uiteengespat. Hij had binnen zijn eigen milieu geld moeten lenen om zijn eens zo roemruchte en zorgvuldig opgebouwde criminele imago enigszins op te lappen. Maar paradoxaal genoeg hadden juist de miljoenen die nog uitstonden hem nog een tijdje in leven gehouden.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

In augustus 1989 werd Klaas Bruinsma 'per ongeluk' aangehouden als verdachte van een bankoverval. Ten onrechte naar later zou blijken - maar de neerwaartse spiraal was al ingezet. Korte tijd later zouden leden van de Bruinsmagroep erom tossen wie Bruinsma zou liquideren. (foto: Willem Middelkoop)

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

In de kleine ruimte in het uitvaartcentrum hing een serene sfeer. Niemand sprak een woord.

De crematie in de Vijfhoek in Zaandam was niet de Corleone-achtige begrafenis die 'de polder-don' zich had voorgesteld. Geen volgauto's afgeladen met bloemen en kransen. Geen erbetuigingen van andere dons uit het criminele circuit, geen stoet met rouwenden. Zelfs de gelegenheidscriminelen met wie Bruinsma jarenlang zaken had gedaan, ontbraken. Slechts een handvol intimi en familieleden. Zijn twee broers, Charlie en Anton, en zijn zuster Ada hadden de voorkeur gegeven aan een besloten crematie. De negatieve publiciteit in de eerste week na zijn dood was de familie niet in de koude kleren gaan zitten.

Advocaat mr. J. Engelsma was een van de mensen die wel waren gekomen. Op verzoek van de nabestaanden had hij de crematie verzorgd.

Voordat de officiële plechtigheid begon, had Bruinsma's minnares en trouweling Lin Chi Kwan*, in aanwezigheid van Etienne U., een paar kleinnoden in de kist gelegd, persoonlijke bezittingen en wat Chinese bankbiljetten. Een Chinees ritueel om een veilige overtocht naar het hiernamaals te garanderen.

Achter de notenhouten kist was een enorm rood gordijn opgehangen. Het deksel was van de kist geschoven. Bruinsma lag er waardig bij in een van zijn kenmerkende zwarte pakken met hooggesloten revers. Een wassen replica van de statige man die hij ooit was geweest. De kogelgaten in zijn gezicht waren kundig weggewerkt, alleen net onder de haarlijn was een donker schaduwvlekje te zien.

In nog geen tien minuten was het hele ritueel afgewerkt. Lin Chi Kwan, Etienne U. en mr. Engelsma hadden net de rouwkamer verlaten om in de aula nog wat na te praten, toen plotseling de deur van de rouwkamer weer openging en vijf mannen naar buiten kwamen. Het waren rechercheurs van het IRT, die zich tijdens de plechtigheid hadden verstopt achter het rode gordijn, in de verwachting dat ze iets zouden zien of horen dat hen zou helpen met hun onderzoek. Het was immers statistisch bewezen dat de dader van een moord meestal moest worden gezocht in de vrienden- en kennissenkring. Bestudering van gedragsuitingen tijdens begrafeningen behoorde tot de standaardprocedures van een onderzoeksteam. Bovendien had dit een uitstekende gelegenheid geleverd om de pikorde binnen de Bruinsmagroep van nabij te observeren.

Maar zo was het niet gegaan. Uit niets was gebleken dat Engelsma, Etienne U. of Lin Chi Kwan zich in een gezagspositie bevonden ten opzichte van de anderen. Evenmin was gebleken of zij iets te maken hadden met de moord. De rechercheurs verontschuldigden zich gegeneerd tegenover Etienne U.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

en Lin Chi Kwan, knikten beleefd naar de advocaat, en maakten dat ze wegkwamen.

Voor de speurders van het Interregionaal Rechercheteam Noord-Holland/Utrecht kwam de moord op Bruinsma als een geschenk uit de hemel. Het IRT-observatieteam had Bruinsma maanden gevolgd en al zijn ontmoetingen geregistreerd. Ze hadden op de avond van de moord ook bij Juliana's geobserveerd, maar 'nokten op een gegeven moment af' volgens een getuige, 'omdat er toch niets meer te beleven zou zijn geweest met die Bruinsma'. Waren ze een kwartiertje langer gebleven, dan hadden ze eindelijk eens wat meegemaakt in de Bruinsma-zaak.

In al die jaren had het onderzoek niets noemenswaardigs opgeleverd. Geen grammetje drugs was rechtstreeks aan Bruinsma te koppelen geweest. Bij sommige leden van het team was zelfs de indruk ontstaan dat Bruinsma zwaar overschat werd en 'helemaal niks meer deed'. Zijn 'briljante periode als mega-importeur' - tot 1986 - was kennelijk voorbij. Tientallen miljoenen guldens aan belastinggeld leken min of meer over de balk gegooid. Maar met vier schoten was die misser nu naar een andere wereld geknald.

Bruinsma was gaandeweg afgeleden van de eredivisie naar de 'ad hoc'ers', de 'vrije jongens' die af en toe op de bonnefooi een partijtje probeerden binnen te trekken. Hij kon zich niet meer meten met de nieuwe lichte drugsyppen, de twintigers met de snelle babbels en de nog snellere bolides. Maar de reputatie was aan hem blijven kleven, dus was het onderzoek voortgezet. Van hogerhand werd een succesje verlangd.

Bruinsma was zijn scherpte kwijt en hij was roekeloos geworden. Hij zag er verlopen uit en gedroeg zich grillig, nu eens openlijk provocerend, dan weer alsof het hem allemaal niets meer kon schelen. Hij trapte in valletjes die hij medio jaren tachtig, toen zijn cocaïnegebruik nog beheersbaar was, al van mijlenver had zien aankomen. Een plastic Albert-Heijntas, bijvoorbeeld, die achter de ruitenwissers van zijn gepantserde Fiat geklemd zat. Vroeger zou hij de truc snel hebben doorzien en de zak zeker niet hebben aangeraakt. Maar de doorgesnoven Bruinsma pakte geïrriteerd de zak en gooide hem op straat.

"Ze zijn met me bezig, zien jullie dat dan niet?" riep hij tegen zijn metgezellen.

Hij was compleet door het lint gegaan. Dit was al de derde keer in korte tijd. De eerste tas had hij weggegooid zonder er verder bij na te denken, alsof het een grap van een schoolkind was. Bij de tweede begon hij de pest in te krijgen. Ze wilden hem gek maken, dat was duidelijk.

"Als ze oorlog willen, kunnen ze het krijgen!" briepte hij. Als het hoofdbu-

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

reau hem een kunstje flikte, dan zouden ze wat beleven. Een *Stinger ground to air missile* zou hij ze bezorgen, in cadeauverpakking, met een strik erom en een briefje erbij: 'De volgende komt per luchtpost als jullie zo doorgaan.' Als voorbeeld nam hij Colombia, waar drugsbaronnen net een flatgebouw met zestig mensen erin hadden opgeblazen. Dat vond hij prachtig. "Ga ik ook doen met het hoofdbureau," zei hij dan.

Coke, drank en slaapgebrek waren een ideale voedingsbodem voor zijn paranoia. In die periode - begin 1991 - overwoog hij ook om hoofdinspecteur Jan van de Wetering in de kofferbak te laten verdwijnen. Van de Wetering, chef-CID van het Amsterdamse politiekorps, was voor de duvel niet bang dus ook niet voor Bruinsma. Van de Wetering kon in zijn eentje een criminele encyclopedie aan parate kennis vullen, maar hij was ook een man met een selectief geheugen die een ambtsleugentje om bestwil niet uit de weg ging. Van de Wetering had het al jaren op Bruinsma gemunt, daar was de polder-don inmiddels wel van overtuigd. Die tasjes zouden best van hem kunnen komen, als waarschuwing: 'Als je zo doorgaat kom jij in zo'n zakkie terecht.' Of misschien was het om zijn vingerafdrukken te vergelijken met die in het archief.

Ze hielden in elk geval nog rekening met hem, dat wist Bruinsma zeker. Hij was nog steeds een factor van belang in het criminele milieu.

Jaren na Bruinsma's dood werd de ware toedracht van de tasjes pas duidelijk. Bennie Saab*, een van Bruinsma's 'zakenvrienden', hoorde van een omgekochte rechercheur dat het IRT een noodplan had bedacht om dat gewenste succesje te forceren. De druk van bovenaf was kennelijk onhoudbaar geworden. Dagelijks kwamen er hoge pieten over de vloer, smachtend naar iets wat aan justitie kon worden doorgegeven. Er liep een legertje rechercheurs rond dat een miljoenenbudget opslokte. Stuk voor stuk topspeurders, van top tot teen gescreend op hun betrouwbaarheid. Toch hadden ze nog geen tasjesdief kunnen aanhouden, laat staan een informant vinden die hen zelfs ook maar enigszins in de buurt van Bruinsma en zijn 'organisatie' kon brengen. Niets wees op een mogelijke doorbraak.

Vandaar de plastic zakken, die keurig - zoals ze hadden gehoopt - door Bruinsma werden weggegooid en door de rechercheurs achteraf werden verzameld. De weggegooiden zakken zouden later, gevuld met coke, bij huiszoeking worden aangetroffen, met als gunstige bijkomstigheid dat de dactyloscopische afdeling van het gerechtelijk laboratorium in Rijswijk de vingerafdrukken van de baas zelf erop zou vinden. Die vingerafdrukken zouden onomstotelijk bewijsmateriaal vormen in de rechtszaak tegen de Bruinsmabende, die weliswaar onschuldig was aan dit misdrijf, maar niet aan alle

Jacht op 'de erven Bruinsma'

andere misdrijven waarvoor ze niet waren gepakt. Per saldo zou het een rechtvaardige zaak zijn.

Operatie-VUT heette dit noodplan, want daarmee zou Bruinsma 'vervroegd uittreden' en tot zijn pensioengerechtigde leeftijd op staatskosten in een van 's lands penitentiaire inrichtingen verdwijnen. Een vonnis wegens coke-smokkel kon oplopen tot vijftien jaar, terwijl voor zelfs heel veel hasj maar twee jaar stond, in een halfopen inrichting als Bankenbosch ergens in Drenthe, waar veel werd gesport en gerecreëerd. 'Resocialiseren' noemden ze dat. En als je je goed gedroeg, mocht je na een half jaar in het weekend naar huis en een paar maanden later kwam je al definitief vrij.

Het team had andere plannen met de polder-don.

De rechercheur die Bennie Saab over dit plan vertelde was het uiteraard niet eens geweest met de tactiek, maar hij had geen keus: je zwom dezelfde slag als je collega's of je verzoop. En tenslotte was iedereen het erover eens dat de conventionele methoden kennelijk niet werkten.

Het onderzoek naar Bruinsma en diens vermeende opvolgers had eind jaren tachtig al zo'n 25 miljoen gulden gekost. De toenmalige minister van Justitie, Ernst Hirsch Ballin, had min of meer een blanco cheque uitgeschreven om de geest van de georganiseerde misdaad terug in de fles te krijgen. In juni 1991 was het moeilijk te accepteren dat met de dood van Bruinsma een drie jaar omvattend onderzoek door zestig man elite-recherche voor niets zou zijn geweest. Er moest onmiddellijk een volgend doelwit komen, van eenzelfde kaliber, wilde het IRT team overleven.

En zo werd de jacht op 'de erven Bruinsma' geopend. Wie dat zouden kunnen zijn, wist niemand. En niemand vroeg zich af of de restanten van het Bruinsma-imperium nog wel de moeite waard waren, en of er überhaupt wel iets te 'vererven' viel. In het criminele milieu was het een publiek geheim dat Bruinsma torenhoge schulden had ten tijde van zijn dood.

Maar de overheid zette de jacht op de hoofdprijs, de kopstukken van de organisatie van wijlen Bruinsma, onverminderd voort. De druk van de media was groot en bovendien waren er toen al opsporingsambtenaren die zo hun eigen belangen hadden om een rookgordijn op te werpen om zo hun nevenactiviteiten af te scherpen.

'Operatie-Delta' werd in het leven geroepen. En daarmee begon het kostbaarste en meest prestigieuze opsporingsproject in de Nederlandse geschiedenis, dat tegen het einde van de jaren negentig al zo'n honderd tot honderd vijftig miljoen gulden had gekost.

Eind 1997 ontmoette ik Bruinsma's vriendin Lin Chi Kwan, een opvallende Aziatische verschijning met een Amsterdamse tongval. Ik liep haar tegen het

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

lijf bij Sal Meijer, de broodjeszaak aan de Amsterdamse Scheldestraat. Haar gezicht kwam me vaag bekend voor.

Ze sprak me aan: "*Hé Bas, dat is lang geleden, hoe gaat het met jou?*"

"*Goed,*" zei ik en gokte: "*Jij bent toch Lin, de zus van Cha*?*"

Cha Kwan was mijn vroegere klasgenootje van de lagere school. Hij was een van de hoofdverdachten in het proces tegen Etienne U., die op dat moment terechtstond voor het invoeren van een grote partij softdrugs. Volgens het Openbaar Ministerie was Kwan 'chef transport' en vennoot van U. In de media werd hij bovendien genoemd als lid van de Delta-organisatie, de criminele groepering die zou zijn ontsproten aan de sedimenten van het Bruinsma-tijdperk. Kwan werd later in hoger beroep vrijgesproken van deelname aan een criminele organisatie.

Zo'n jaar of vijfendertig geleden groeiden we op in dezelfde buurt. De Amsterdamse Wallen vormden een kleine vrijstaat waar alles kon en alles mocht. Penoze als Haring Arie, de broertjes Veth, Joop de Vries en Frits van de Wereld maakten de dienst uit in de buurt waar toen nog niemand van junks had gehoord. Het was een veilige en zelfregulerende buurt waar de politie nauwelijks omkijken naar had. Ik herinnerde mij het gezin Kwan als aardig, netjes en gastvrij. Voor minder gefortuneerde buurtkinderen werd altijd een bord bijgeschoven. De hele familie, ook de kinderen, werkte in het restaurant van pa Kwan in de Bethaniënstraat. Hij verkocht de sappigste bami in de grootste porties voor het minste geld.

Van mijn zesde tot mijn negende zat ik bij Cha in de klas. Hij was een jaar ouder en dus de vanzelfsprekende leider door zijn langere levenservaring. Van zijn Chinese achtergrond had Cha meer voordeel dan last. Afkomst speelde geen rol in onze buurt. Hij maakte ook grote indruk met zijn 'pluimpies-pistool' met drukloop, dat hij geroutineerd tussen zijn broeksriem droeg. Op mijn negende ging ik naar een andere school en verloor ik de familie Kwan uit het oog. Sindsdien had ik ook Lin niet meer gezien.

Ik had wel eens gehoord dat Lin Chi Kwan volledig op de hoogte was van wat er omging in de Bruinsma-groep. Jarenlang had ze lief en leed met Klaas gedeeld en volgens sommigen was ze zelfs een vrij prominente stille vennoot geweest in de hasjbusiness, 'met zeer goede connecties in de Oriënt. Een factor om rekening mee te houden'. Ze zou na zijn dood de kruimels hebben opgeraapt en de contacten hebben voortgezet. Maar dat waren geruchten.

"*Ik zou je een keer willen spreken,*" zei ik. Haar aanvankelijke enthousiasme bekoelde toen ze begreep dat ik journalist was, maar ze bleef lachen. Ik gaf haar mijn telefoonnummer.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Een paar weken later belde Lin Chi en we spraken af bij 747, een Chinees restaurant op de hoek van de Oudezijds Voorburgwal en de Oude Hoogstraat, op minder dan een halve minuut loopafstand van waar we ruim vijfendertig jaar geleden hadden gewoond.

Lin was terughoudend en vroeg me haar echte naam niet te publiceren. Ze was bang. De vroegere zakenpartners van Bruinsma bevonden zich in het oog van de orkaan. Niemand wist waar hij stond, wie vriend of vijand was. *"Tedereen ligt met elkaar overboop en vroeg of laat breekt de pleuris uit,"* had een voormalige Bruinsma-partner voorspeld. Dat zou ook de reden zijn geweest waarom twee partners zich hadden laten oppakken voor verboden wapenbezit. Als er koppen gingen rollen, was de gevangenis nog de veiligste plek. Lin Chi wilde in die strijd geen partij worden, en dus vooral geen namen noemen.

In 1982 had ze, als kind van de buurt, de rijzende ster Klaas Bruinsma ontmoet in het huis van Frits Adriaanse, in de bocht van de Zeedijk. In de volksmond heette Adriaanse *'Van de Wereld'*. Frits van de Wereld was een legende in de buurt, een beroepssmokkelaar, eerst sigaretten, maar later hasj. Hij was de grote man achter de hasjkotter de Lammie, een legendarische smokkelschuit vanwege de voor die tijd ongekende hoeveelheden hasj die ermee werden vervoerd. Klaas beschouwde Frits als zijn mentor. Hij was de gretige tovenaarsleerling, die de kennis van veertig jaar illegaliteit opzooag als een uitgedroogde spons.

Lin herinnert zich Klaas als een charismatische verschijning met een onweerstaanbaar gevoel voor humor, gebaseerd op zelfspot. Hij maakte grapjes over zijn uiterlijk, over zijn lengte en zijn onhandigheid om ermee om te gaan. Hij kwam uit een rijk milieu, was ontwikkeld, en kon over bijna alles meepraten. Eigenlijk een vreemde eend in de bijt met zijn welbespraaktheid, vooral in die buurt. *'Een Goois balletje'*.

Volgens Lin begon Bruinsma pas macht te vergaren na 1984. De tijd ervoor had hij als een aanlooperperiode beschouwd. Een soort stage, zoals je die in de bovenwereld ook doorloopt als je bij een multinational in dienst treedt. *'Je kijkt eerst het kunstje af en probeert het dan te verbeteren'*.

Lin Chi en Bruinsma hebben altijd contact gehouden, tot het einde toe.

"Klaas was gedoemd om ten onder te gaan," zei Lin. *"Dat realiseerde hij zich. Hij raakte in de laatste periode verstrikt in depressies die steeds heftiger werden. Hij had soms onbedaarlijke huilbuien. Zijn verleden haalde hem in. Hij zakte steeds dieper weg in zijn eigen rottigheid, maar hij kon voor zijn gevoel niet meer terug naar een normaal leven, hoe graag hij ook wilde."*

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

"Simpele dingen konden hem boeien, een zeiltocht of een ritje met de trein. Het ging hem niet om het geld. Geld was een middel. Het ging hem om het spel. Maar bij verloor zijn behendigheid om het spel te spelen waarin hij jaren had uitgeblonken. Hij raakte de aansluiting met de realiteit kwijt en werd een gevaar voor zichzelf en anderen. Klaas moest dood, voor zichzelf en voor zijn omgeving."

"Dat had niks met cocaïne te maken", zei Lin, "Bij mij gebruikte hij nooit cocaïne."

Toen Lin de krantenfoto's had gezien van het levenloze lichaam voor Juliana's, wist ze dat hij nu rust had gevonden en zelf niet ontevreden zou zijn geweest over de manier waarop. Als een Indiaanse stamoudste die zonder ophef het bos intrekt en de dood afwacht, koos Bruinsma zijn eigen moment. Het was een vorm van zelfmoord geweest. Dood door provocatie.

"Klaas was moe van het leven."

Moe van een schuld van ruim zeventien miljoen die als een zwaard van Damocles boven zijn hoofd hing. Van de talloze vijanden die hij had gemaakt. Van de machtsspelletjes om in de running te blijven. Moe van de druk die het criminele milieu met zich meebracht. De dood zou een bevrijding zijn. Daarom had Klaas zichzelf vogelvrij verklaard. Zijn vroegere partners hadden hun handen van hem afgetrokken. Anders dan vroeger ging hij nu alleen op pad, provoceerde alles en iedereen om zich heen. Beledigen, bedreigen en afpersen. Zelfs zijn vrienden. Diezelfde vrienden zouden uiteindelijk het vonnis vellen. Dat wist hij, daar stuurde hij op aan.

Hij was onverschillig geworden, niet omdat hij zich onkwetsbaar voelde, maar omdat het hem niets meer uitmaakte. Er wás niets meer. Zijn macht was verkruimeld, zijn criminele leiderschap was voorbij. De depressieve buien duurden langer, werden erger en kwamen met kortere tussenpozen. Vroeger had hij ze een paar keer per jaar, op het laatst een paar keer per maand of zelfs elke week. Soms ging de ene depressie over in de andere. Gecombineerd met hasj en overmatig cocaïne- en alcoholgebruik betekende dat de nekslag voor zijn machtspositie. De zelfspot had plaatsgemaakt voor cynisme.

Ook bij de Amsterdamse recherche wist men dat er geen weg terug meer was voor Bruinsma: *"Hij zat op een plofkoers,"* zegt een rechercheur van de CID. *"Hij deed bizarre dingen. Sloeg prostituees. Bedreigde links en rechts mensen. Deelde verbale doodvonnissen uit, ook aan zijn eigen collega's. Dat doe je niet ongestraft. Hij was een tijdbom voor zichzelf, zijn omgeving en de openbare orde. Eigenlijk wilden we van hem af. Ook omdat bij ons begon te bedreigen. We hadden zoiets van: laat de natuur maar op*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

zijn beloop. Waarom zouden we ingrijpen? Deze man werd beschouwd als staatsgevaarlijk, een plaag. Daarover was iedereen het eens. Bovendien bestond het vermoeden dat hij aanslagen voorbereidde op functionarissen. Er waren al aanwijzingen dat hij de hand had gehad in tal van liquidaties, dus helemaal ondenkbaar was het niet. En de wet staat machteloos in gevallen waarbij aanslagen door derden uit een ver buitenland worden gepleegd.

Wij hebben de berichten over zijn aanstaande liquidatie uit het milieu willens en wetens genegeerd. Normaal gesproken hadden we moeten ingrijpen, hem moeten waarschuwen. Dat is de standaardprocedure. Maar Bruinsma moest weg. Wij zouden niets anders doen dan afwachten tot het stof was opgetrokken. Dan zouden we kijken wat er was overgebleven van de Bruinsma-groep."

Klaas Bruinsma was onderwereldmakelaar, een zogenaamde matchmaker. Iemand die mensen op ad hoc basis bij elkaar bracht. Een spin in het web van het 'Hollandse Netwerk'. Maar, in tegenstelling tot de analyses van het ministerie van Justitie, was er geen sprake van georganiseerde misdaad met een solide structuur of strakke hiërarchie. In zijn laatste maanden veranderde Bruinsma bijna dagelijks van partners en bodyguards. Er werd niet afgeklokt en er waren geen bonussen na overwerk. Evenmin werd er bloed gedruppeld of een eed gezworen op een afbeelding van Maria. Er waren ad hoc partners zoals Etienne U., 'de boekhouder' Edwin S., Sam (Simon) K., Johnny M., de Brit Roy Adkins, de compagnons Maiers* en Cohen*, het onafscheidelijke duo Bennie Saab* en Tommie Sanborn*, twee of drie chauffeurs annex bodyguards en daarnaast een paar projectmatige contacten als Karel Vosseveld* en Stephan Cherval*. Allemaal hadden ze ook hun eigen lijnen lopen, waar Bruinsma geen belangen in had of zelfs maar wetenschap van had.

"De rest is erbij verzonnen door de journalisten," vertelde 'de boekhouder' mij vanuit de gevangenis. "Die zogenaamde honderden gewapende krachten, de hiërarchische structuur, de gestructureerde afdelingen voor geweld, transport en witwassen, noem maar op. Allemaal onzin. Het samenwerkingsverband bestond voornamelijk uit vriendjes, kennissen uit de hasjwereld, die elkaar her en der tegenkwamen. Vaak bij toeval. Ik heb in elk geval nooit een structuur kunnen ontdekken. Je zou het eerder 'ongeorganiseerde misdaad' kunnen noemen!"

Niet dat Bruinsma zichzelf niet dolgraag als baas had gezien van een geheim genootschap naar Italiaans model.

"Die mensen ga ik allemaal bundelen," zei hij wel eens tegen zijn 'rech-

terhand' Etienne U. *"Wij worden de grootste criminele organisatie van Nederland."* Maar hij heeft het nooit waargemaakt. Daar miste hij de discipline voor. Don Klaas kon goed manipuleren, probeerde iedereen naar zijn hand te zetten. Dat is korte termijnwerk, daar bouw je geen hechte organisatie mee op, met mensen die voor je door het vuur gaan.

Iedereen had zo zijn specialisme, zijn eigen belangen, zonder dat zij onder zijn gezag stonden. Ze werkten niet vóór hem, maar mét hem. Je had mensen die hasj importeerden, anderen die het transporteerden en weer anderen die de handel exporteerden. Die stonden niet bij Bruinsma op de loonlijst en kregen dus ook geen geld als de zaak even stil lag. Het waren zelfstandige ondernemers, ongeorganiseerd en oncontroleerbaar. 'Heb jij nog wat onderweg, dan heb ik wel een loods of een afnemer.' Of: 'Heb jij nog een halfllege container uit die of die haven varen, mooi, dan kan er van mij wat bij.' Er waren ook de 'bonafide' zakenlieden die af en toe voor een miljoentje of wat 'meeliepen'. Die investeerden en verdubbelden hun zwarte zakgeld op die manier. En zo ontstonden er periodieke samenwerkingsverbanden met mensen die als een project niet lukte of als er te lang niets gebeurde weer vrolijk hun eigen weg gingen onder het motto 'volgende keer beter'.

Sommigen raakten bevriend met elkaar en betoonden elkaar zelfs loyaliteit. Dat ondervond Bruinsma ook, maar hij brak zo'n vriendschap even hard weer af. Dat was zijn tweede natuur geworden, afbreken wat te dicht bij zijn gevoel kwam. Hij maakte zich er niet geliefder mee. Daarom was er op het laatst ook geen loyaliteit meer, laat staan het hechte samenwerkingsverband dat nodig was voor een goed georganiseerde criminele organisatie.

Intussen circuleerden die verhalen wel bij de media en justitie. En daar werden de verhalen nog spannender omdat feitelijke informatie van de CID nu eenmaal de neiging heeft om tijdens het verwerkingsproces te worden aangelengd met roddel. *"De feiten moeten wel creatief worden bewerkt,"* zegt een hoofdinspecteur van de CID-Amsterdam, *"anders zou er nooit meer een gerechtelijk vooronderzoek worden gestart."* *Die Bruinsma was niks. Iedereen wist dat. Maar hij verdiende toch gevangenisstraf. Je kunt moeilijk bij de CID-officier aankomen met: 'Ja, die man is aan lager wal geraakt, verdient geen cent, maar we denken dat hij nog wel in de handel zit.' Dat was de realiteit, maar daar hadden we de officier niet op meegekregen."*

Aan de ene kant waren er praktisch ingestelde officieren van justitie die zeiden 'Die Bruinsma-organisatie is een stelletje rommelaars die wat geld hebben verdiend, laten we nu eens de echte problemen aanpakken. De Turkse mafia bijvoorbeeld, of de Joegoslaven en de Russen.' En aan de andere kant

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Gebroeders
Alexander
(links) en
Branco (rechts)
Marianovic

André Brilleman foto links
en onder

André Brilleman (foto midden en rechts onder) was volgens ingewijden een van eerste slachtoffers van Klaas Bruinsma. Samen met zijn vriend Alexander Marianovic (foto links boven) zouden zij de zogenaamde ketchupmoord in scène hebben gezet. Marianovic, die van Bruinsma de opdracht had aangenomen om drugshandelaar Hugo F. te liquideren, zou van het met ketchup overgoten 'lijk' van F. een polaroid hebben gemaakt en daarmee ten onrechte 300.000 gulden honorarium opstrijken. Marianovic en Brilleman tekenden met dat bedrag hun eigen doodvonnis. Volgens een lid van de Bruinsma-groep zou een rechercheur van de CID de 'verificatie-foto' van Marianovic hebben geleverd. Marianovics broer Branco (foto rechts boven) bekende in 1994 de moord op Klaas Bruinsma. (foto's: Bas van Hout)

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

was er een minder met de praktijk bekende, meer theoretische groep die meende dat het ging om een 'goed georganiseerde mafia-achtige organisatie' met 'cellen' - afdelingen voor import, liquidaties, financiën, media, noem maar op. Officieren die voor een groot gedeelte hun beeld en opsporingsbeleid baseerden op wat ze lazen in de krant.

"Medio jaren '80 kon Bruinsma nog wat," herinnert een partner zich. "Dat was de oude Bruinsma, de man waar ik respect voor had." Zijn grote kracht was zijn goede contact met Pakistanen en mensen uit het Midden-Oosten. Die kon hij wel zo gek krijgen om mannetjes naar Holland te sturen. Moordenaars. 'Klus klaren en weg' was het motto. Wanneer hij iemand wilde laten 'opknappen', werd er zo'n mannetje overgevlogen. Bruinsma had de filosofie 'je krijgt maar één kans, die moet meteen raak zijn'. Hij had niet zoveel vertrouwen in Nederlanders wat dat aanging. De Joegoslaaf Alexander Marianovic - die vroeger klusjes voor 'de groep' had opgeknapt - was ook op die manier geliquideerd 'omdat hij Bruinsma had belazerd'. De moordenaar was ingevlogen en op de eerstvolgende vlucht weer weg. Later zou Bruinsma tegen Etienne U. hebben gezegd: 'Dat probleem met Marianovic heb ik opgelost.' Meer niet. Zo slim was hij wel. Je vriend van vandaag was je vijand van morgen. Daarna heeft hij nog contact gezocht met de vrouw van Marianovic en is hij een relatie met haar begonnen. "Het was een soort necrofilie en dat vond hij spannend," vertelde een partner. "Eerst vermoordt hij de echtgenoot om vervolgens de echtgenote te neuken. Net zoals een seriemoordenaar teruggaat naar de plek waar hij zijn slachtoffers heeft achtergelaten om de kick opnieuw te beleven. Dat had Klaas ook een beetje."

Een keer vroeg Bruinsma aan zijn 'rechterhand', Etienne U. of hij zijn lijfwacht en vriend Geurt Roos zou willen doodschietsen. U. dacht dat hij gek was geworden en had hem aangekeken alsof hij hem een oneerbaar voorstel deed. Een andere Bruinsma-getrouwe kijkt daar niet van op. *"Klaas had altijd van die gestoorde dingen. Je loyaliteit testen met waanzinnige voorstellen. Kijken hoe ver hij kon gaan. Kijken hoe ver jij door het vuur ging voor hem. Was je bereid om voor hem te sterven? Dat vond-ie een kick. Vooral als je het dan nog in de praktijk bracht ook."*

Zo had Bruinsma, toen Etienne voor korte tijd aan de coke verslaafd was, ooit eens tegen de beroepschrijver Roy Adkins gezegd: *"Etienne wordt gevaarlijk oncontroleerbaar. Daar moeten misschien maatregelen tegen worden getroffen."*

Etienne U. had een zwak voor Roy Adkins. Vanaf de eerste dag klikte het tussen die twee. *"Aardige, leuke vent. Een typische ouderwetse bankrover. Hij*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

kwam in Holland de buit van een overval op een juwelier aanbieden. Goud en diamanten. Klaas kocht dat grif. Roy had hersens en gebruikte die ook. Klaas had zo zijn eigen plannen met hem. Hij zei: 'Je moet stoppen met die flauwekul. Van het beroven van banken en juweliers word je niet wijzer. Laten we eens kijken naar de contacten die je daar aan de overkant hebt. Of we daar iets in de busj kunnen doen via jou.' En dat kon.

Er werd geld verdiend, veel geld. Roy had de juiste contacten. Bovendien zag Bruinsma hem als een man die als het nodig was moorden kon plegen, of in elk geval de contacten daarvoor had. Dat was wel zo makkelijk in het cultuurtje waar geweld als een zakelijke oplossing werd beschouwd. Binnen de kortste keren had Bruinsma een nieuwe rechterhand en werd Etienne U. de linker.

En zo kwam het 'probleem' van Etienne aan de orde.

"Roy, als het uit de hand loopt met Etienne, sta je er dan achter dat ik hem laat ombrengen?"

"Natuurlijk," had Roy gezegd. *"Zo'n vaart zal het niet lopen, Klaas. Maar ik sta achter je als 'het probleem' oncontroleerbaar wordt."*

Op die manier werden door Etienne's beste vrienden voorbereidingen getroffen om hem om zeep te helpen voor het geval 'zijn probleem' oncontroleerbaar werd. Maar daar kwam hij pas later achter, toen Bruinsma het zich tijdens een gezellig etentje liet ontvallen. *"Weet je, Etienne, je bent door het oog van de naald gekropen."*

"Wat bedoel je, Klaas?" vroeg U.

"We waren van plan je te liquideren als het te lang zou duren met die coke-habit van je," legde Klaas uit. *"Voor het geval je een risicofactor zou worden."*

Roy viel zijn zakenvriend in de rede. *"Klaas, waarom zeg je dat nou?"*

"Nou," zei Klaas, *"dan weten we allemaal wat we aan elkaar hebben. Dat moet toch kunnen, als vrienden onder elkaar? Dat verwacht ik ook van jullie als ik ontoerekeningsvatbaar word."*

Roy was daar helemaal niet blij mee. Later riep hij Etienne apart en zei: *"Hé Etienne, je snapt dat toch wel? Ik ben loyaal aan Klaas."* De Brit voelde zich gecompromitteerd door Bruinsma en was bang voor Etiennes reactie. *"Tuurtlijk, Roy, maak je maar niet druk. Van mij zal je geen last hebben. Ik ken Klaas toch?"*

De mannen spraken er nooit meer over, maar U. zou het niet meer vergeten. Hij was gewaarschuwd. Zijn vriend maakte voor niemand uitzonderingen, dat was duidelijk.

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

In september 1990 werd Adkins in een bar aan het Leidseplein in Amsterdam van korte afstand door het hoofd geschoten. Niemand twijfelde aan de betrokkenheid van Klaas Bruinsma bij die moord.

Op alle fronten ging het bergafwaarts met de Dominee. Niets gebeurde meer zoals hij het wilde.

Hij sloeg een andere weg in, deed zaken die voorheen ondenkbaar waren. Met Charlie de Chileen (Da Silva) wilde hij bijvoorbeeld de cokemarkt op. Dat was in het verleden onbespreekbaar geweest. Maar coke was lucratief en hoopgevend voor een afkalvend 'imperium'. Compact in vergelijking met hasj, minder rompslomp en aanzienlijk hogere winstmarges.

Voor U. betekende dat het einde van de samenwerking met Bruinsma. Niet omdat hij plotseling zo braaf was geworden, maar omdat hij een pragmaticus is. Hij wilde dat leven niet meer, dat ritme. Hij was in het buitenland gaan wonen met zijn vriendin en kwam alleen nog opdaven als het hem uitkwam of als het heel belangrijk was. Bruinsma was daar razend over. Hij was jaloers. Wat hem betreft had Etienne hem eerst toestemming moeten vragen voordat hij een vaste relatie aanging met een vrouw. *"Hij stond zichzelf ook niet toe zich aan iemand te binden. Dan mocht een ander het ook niet"*, volgens U.

Van frustratie ging Bruinsma compleet door het lint. Op een avond schoot hij razend zijn pistool leeg op een willekeurige vuilnisbak langs de kant van de weg, omdat hij Etienne niet had kunnen oppiepen. Hij zou hem afmaken. Charlie de Chileen vertelde dat, die was erbij geweest.

In december 1990 had Bruinsma met de Chileen een plannetje bedacht. Hij had U. uitgenodigd 'voor een ritje'. De Chileen wilde per se achterin. Dat kon onder normale omstandigheden al bedreigend zijn, maar nu helemaal. Klaas reed, wat hij anders nooit deed. Ze waren alledrie bloednerveus. Kort daarvoor was Roy Adkins op brute wijze omgebracht, dus dit kon zomaar het laatste ritje worden voor Etienne.

U. liet het maar op zich afkomen. Hij dacht aan de goede tijden die ze hadden gehad. Hij was eigenlijk de enige die Klaas ooit had kunnen vertrouwen. En nu dit. Zijn psychiater had hem al jaren eerder gewaarschuwd voor Bruinsma: *"Je kunt niet ongestraft omgaan met iemand die geen remmen kent. Die heeft geen toetsing, geen raad van bestuur die toetst wat hij doet. Je kunt niet voorspellen wat er gebeurt als zo'n man doordraait."* U. had er niet naar geluisterd, maar in die auto, met Charlie achter zich en Klaas aan het stuur, moest hij aan die woorden denken.

Bruinsma doorbrak de impasse. Misschien werd de spanning hem te machtig. Hij vroeg of ze nog vrienden waren, of Etienne van plan was hen te vermoorden.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Etienne bulderde het uit van het lachen. Niet hij maar zij hadden al die tijd in de rats gezeten. Etienne zag Klaas' angstige gezicht en stopte de revolver weg die hij al die tijd onder zijn oksel door op Charlie's middenrif gericht had gehouden. Bij de geringste beweging zou hij de Chileen hebben neergeknald, dwars door de stoel heen. En daarna Klaas.

'Wij waren banger voor hem dan hij voor hen', gaf 'de Chileen' later toe.

Toch was het een waarschuwing geweest. Een indicatie voor U. om zich terug te trekken.

Andere zakenpartners van Bruinsma begonnen zich inmiddels ook ongerust te maken. Hij was onberekenbaar geworden, gevaarlijk voor iedereen. De ene dag vroeg hij aan Bennie Saab hoe hij dacht over de liquidatie van U. Maar de volgende dag kon hij met evenveel gemak aan U. voorstellen om Saab om te leggen. En de plannen werden steeds absurder: hij zou een vliegtuig opblazen, dat vond hij wel een mooie daad om geschiedenis mee te schrijven. Of het Amsterdamse hoofdbureau van politie. Voor het geval ze hem erin luisden. De raketten lagen klaar, ze hoefden alleen nog maar af te gaan. Als dat zo doorging konden er wel eens veel slachtoffers gaan vallen. Een ongeleid projectiel stond op het punt van afgaan. Hij moest worden gestopt.

Begin 1991 werden de voormalige vrienden van Bruinsma het eens over een 'VUT-regeling'. Als hij binnen een paar maanden niet zou veranderen, zou de Dominee nog voor de zomer *'van al zijn functies worden ontheven'*.

Een voormalige Bruinsma-partner gaf toe dat hij zeker wist dat Martin Hoogland - de ex-politieman die in 1994 tot twintig jaar celstraf is veroordeeld voor onder meer de moord op Klaas Bruinsma - de aanslag niet had gepleegd. *"Waarom ik dat zo zeker weet?"* vult hij retorisch aan, *"omdat wij daar zelf achter zaten."*

Er was om getost wie de moord zou uitvoeren. Kop of munt om het simpel te houden. Niet óf het zou gebeuren, maar wie het moest uitvoeren. Degene die het eerst kop gooide, zou 'de klus' op zich nemen.

"Ik en een vriend hadden munt. Een van de anderen verloor de toss en moest voor de uitvoering zorgen. Nee, ik zeg niet wie dat was. Maar Martin Hoogland heeft het zéker niet gedaan. Hij was gewoon op het verkeerde moment op de verkeerde plek. Jammer voor hem."

**'IK BEN DE ÉCHTE MOORDENAAR
VAN KLAAS BRUINSMA**

Drie jaar geleden werd Klaas ma, alias 'De Dominee', op de van een Amsterdamse discot naar de andere wereld gekna de moord op de topcriminee mittels voormalig politiem tin H. achter de tralies. Ten o zo meent een Joegoslavische die beweert dat hij en niema ders de Nederlandse maffia zeep heeft geholpen. Om de van zijn broer te wreken... Pa verslaggever Bas van Hout sp de man op voor een EXCLUSI vraaggesprek.

"Ik schoot Klaas Bruinsma neer." In 1994 bekende de Montenegrijn Branco Marianovic in Panorama dat niet Martin Hoogland, maar hĳ Klaas Bruinsma had geliquideerd. (foto: Bas van Hout)

'Snel en pijnloos' zou de liquidatie zijn. Bruinsma was bang voor martelingen had hij tegen zijn psychiater gezegd. De specialist had een uitgebreid rapport geschreven voor de rechtbank in verband met een strafzaak met dodelijke afloop. Bruinsma gaf in dat gesprek aan dat hij in geval van martelingen alles zou vertellen wat hij wist. Vandaar zijn laatste wil: snel en pijnloos. Snel en pijnloos zou het worden. Nog voordat hij de grond raakte, was hij dood.

Het eerste schot had zijn aorta verscheurd. Door de drank en coke was hij al zo versuft dat hij er niets van had gemerkt. 'Neehee, vergissing, niet schieten,' zou hij hebben geroepen volgens de Servische moordenaar, die ik in 1994 opspoorde samen met mr. Jan Boone, de advocaat van Hoogland. De man - Branco Marianovic - gaf op video toe dat niet Hoogland, maar hĳ de dader was. Uit wraak, omdat vaststond dat Bruinsma zijn broer - huurmoordenaar Alexander Marianovic - had vermoord.

Weken had hij Bruinsma gevolgd en bespied om zijn doel niet te missen. Om het juiste moment te bepalen. De bodyguards hadden die avond toevallig vrij gekregen. De Serviër had zijn kans schoon gezien.

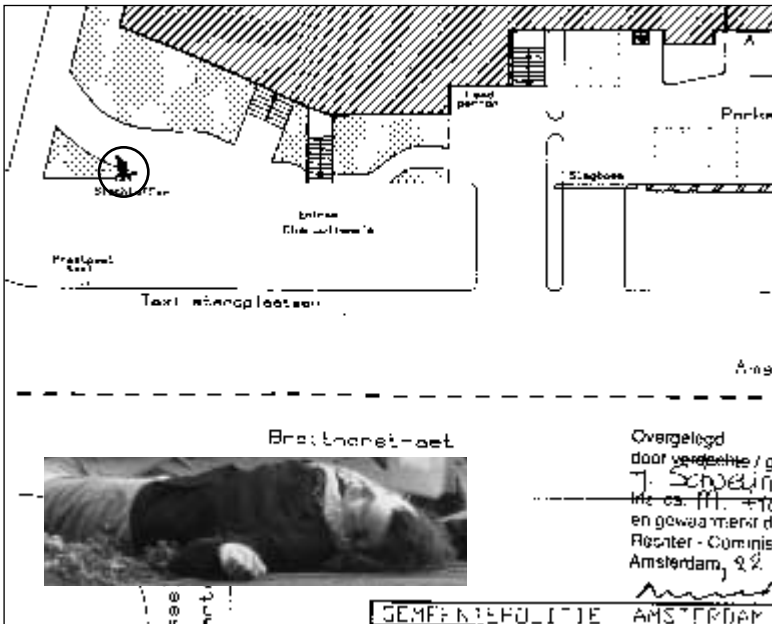
Hij had de hele avond verdekt opgesteld gestaan in de struiken rond het Hilton Hotel. Hij wist de omstandigheden gedetailleerd te beschrijven. Wapen, kaliber, de omgeving, vluchtroute. Het wapen dat Bruinsma bij zich droeg - een negen millimeter parabellum pistool van het merk Smith & Wesson dat hij als relatiegeschenk van een van de partners had gekregen - bleef volgens de dader waar het was, in de broekband. Bruinsma had geen schijn van kans gehad. *"Beng, beng, beng, beng, vier schoten kort op elkaar,"* reconstrueerde de man de laatste momenten van Bruinsma. *"Een in de borst, drie van korte afstand door het hoofd toen hij al lag."*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Het einde van een mafiadroom en het begin van een mythe.

Etienne U. stond onder de douche toen de telefoon ging, en hij van Bruinsma's advocaat, mr. Engelsma, hoorde dat Bruinsma die nacht was doodgeschoten. En of hij diezelfde dag nog naar het advocatenkantoor kon komen. Er moest een hoop geregeld worden.

Etienne U. legde de telefoon neer en voelde een loden last van zich afglijden. Maar het was niet voorbij. Integendeel, want Bruinsma had een aardige erfenis achtergelaten, in negatieve zin, wel te verstaan. Op de valreep had Bruinsma tegen tal van zakenrelaties, zware criminelen van de gevaarlijke soort, gezegd: "*Leen mij even wat geld. Als mij iets overkomt, kun je het altijd bij Etienne U. terughalen, die beheert mijn geld.*" Daar kwam U. pas achter toen de criminele schuldeisers kwamen innen. Het ging om een bedrag van zo'n twintig miljoen gulden. Alleen al bij de Bruinsma-compagnons Saab en Sanborn stond de *crime boss* van weleer voor zeventien mil-

Een schematisch politieoverzicht van het 'plaats delict' (PD). Op deze plek aan de oostkant van het Hilton-hotel werd Klaas Bruinsma op 27 juni 1991 om kwart over vier 's morgens doodgeschoten.

Hoofdstuk 1 • Klaas Bruinsma

joen in het krijt, exclusief rente. Ook Sam K., John M., Cohen en Maiers zouden nog het nodige uit hebben staan.

En iemand moest betalen.

Er was nóg een belofte die U. moest nakomen: hij had de Dominee, zeiler in hart en nieren, ooit moeten beloven dat hij een zeemansgraf zou krijgen. *"Geen begrafenis en geen crematie,"* had hij gezegd. *"Etienne, ik wil dat je me naar het Kattegat brengt en daar overboord zet."*

Kort na de dood van Bruinsma was Etienne naar een relatie toe gestapt, een beroeps in- en uitbreker, met het ongebruikelijke verzoek het lijk van Klaas Bruinsma te stelen en af te laten zinken in de diepte van de Noordzee, conform de laatste wens van de don. Ongeacht de kosten. Alle partners zouden mee dokken. Dat was het minste wat ze konden doen. Uit respect. Per slot hadden ze ook goede tijden meegemaakt. De voorbereidingen werden getroffen, maar uiteindelijk werd afgeblazen 'omdat het lijk altijd weer boven zou komen drijven door grillige stromingen in het Kattegat' volgens de kapitein van de kotter die de klus zou klaren.

Het legale zeemansgraf dat hij uiteindelijk kreeg in poedervorm, lukte ook maar ten dele: tijdens het overboord strooien van de as in een ongunstige windrichting, bleef het meeste aan de boeg van het schip kleven en keerden de restanten van Bruinsma op die manier toch weer terug naar de haven.

Kort na de moord werd de voormalige uniformdiender Martin Hoogland gearresteerd als hoofdverdachte. Hoogland was politiemann geweest in de roerige Warmoesstraat-periode. In de jaren tachtig had hij de switch gemaakt en was fulltime crimineel geworden. Als lid van de beruchte Belgrado-groep maakte hij in korte tijd naam als keiharde crimineel, die aan beide kanten van de lijn het klappen van de zweep kende. Hij kon handelen als een crimineel en denken als een smeris. Martin werd gerespecteerd omdat hij de weg kende, al riep het feit dat hij vroeger aan de andere kant had gestaan bij sommigen de nodige vraagtekens op. Zijn Servische maten zagen hem als 'ein ekte man', die zich moeiteloos kon meten met hun 'eerst-schieten-dan-praten-mentaliteit'. Al snel na zijn eerste arrestatie werd Hoogland vrijgelaten wegens 'gerommel met het dossier' door creatief verbaliserende rechercheurs.

In die periode kwam Etienne U. Hoogland toevallig een keer tegen: *"God, jongen, jij bent knap heavy geworden, Martin,"* had U. lachend opgemerkt. U. was bij hem in de auto gestapt. *"Moet ik nu uitkijken voor je, ga je me afschieten voor die moord?"* vroeg Martin. *"Bruinsma was tenslotte*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

jouw vriend. Maar ik ben er klaar voor," zei hij retorisch terwijl hij zijn jasje opengooide om twee pistolen tussen zijn broeksband te laten zien.

"Nee," had U. geantwoord. *"In de eerste plaats heb ik goede redenen om aan te nemen dat jij er niet achter zit. Bovendien ben jij degene met de pistolen, niet ik. Ik ben ongewapend. Van mij heb je niets te vrezen. En als ze je veroordelen voor die moord en je in de gevangenis terecht komt, stuur ik je nog kantinegeld ook."*

Dat kantinegeld kon nog lelijk oplopen. Twintig jaar. Hoogland werd onherroepelijk veroordeeld en zou tot het jaar 2007 moeten brommen op basis van de verklaring van zijn toenmalige zakenvriend, kroongetuige en toenmalig heroïnedealer Steve Brown.

Later zou ***** verklaren dat hij vrijwel zeker wist dat Hoogland ten onrechte was veroordeeld, maar dit was een mooie gelegenheid geweest om zich van Hoogland te ontdoen. Had ***** niet getuigd, dan zou hij zelf zijn veroordeeld als hoofdverdachte in een andere moord - die op Tonnie Hijzelendoorn. Nu kwam hij door een deal met justitie met de schrik - en een prijs op zijn hoofd - 'vrij'.

Het had heel anders af kunnen lopen. Ook Etienne U. was immers die avond uitgenodigd om naar het Hilton te komen, net als Johan V. (de Hakkelaar) en Koos R. - die er praktisch met hun neus bovenop hadden gestaan toen Bruinsma werd doodgeschoten. Maar U. had al zijn afspraken voor die avond afgezegd. Hij vroeg zich naderhand vaak af wat er zou zijn gebeurd als hij wel was gegaan. Zonder wapen was hij zeker niet naar die afspraak toegegaan. Waarschijnlijk waren dan ook de bodyguards meegekomen. U. zou hoe dan ook op zijn hoede zijn geweest met Klaas in de buurt. *"Je wist maar nooit. Klaas had te veel vijanden gemaakt in de voorbije periode."* De uitkomst van de schietpartij zou in elk geval anders zijn geweest, want U. had zich niet als een dolle hond laten afschieten.

Er was eigenlijk maar één probleem voor U. vertelde 'een vriend' van U.: *"Mensen dachten dat Etienne wraak zou nemen voor de dood van Bruinsma."* Maar Etienne was niet uit op wraak. Integendeel.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

"Roy, als Etienne een probleem wordt, sta je dan achter me als ik hem laat doodschietsen?"
In 1990 zocht Klaas Bruinsma actief naar 'een oplossing' voor 'het probleem' Etienne U.
(foto: Bas van Hout)

Etienne U.

De Generaal

De pers(iflage)

De Telegraaf, 3 juli 1982

‘Hij schiet griezelig snel en trefzeker; rookt niet, drinkt niet, traint zijn vaardigheid op Amsterdamse schietbanen en zaait paniek in de binnenstad als hij zijn wapen trekt om er macht mee uit te oefenen. Etienne U. (28) is volgens politie en justitie letterlijk levensgevaarlijk. Ondanks eerdere veroordelingen blijft hij onverbetelijk naar de wapens grijpen wanneer hem dat uitkomt. De politie durft hem niet met gewone agenten te arresteren, omdat hij wordt beschouwd als de gevaarlijkste schutter van Nederland.’

Het Parool, 8 maart 1995

‘De belastingdienst is een offensief begonnen tegen Etienne U., voormalig tweede man in de organisatie van mafiabaas Klaas Bruinsma. De fiscus heeft U. een navordering opgelegd van in totaal ruim twintig miljoen gulden.’

Het Parool, 23 april 1995

‘Begin vorig jaar startte het Interregionaal Rechercheteam Noord-Holland/Utrecht de Operatie-Delta. Doel: de ontmanteling van het misdaad syndicaat van Etienne U., voormalig onderbaas van de Bruinsma-organisatie. Het resultaat van de operatie mag wereldwijd een unicum worden genoemd in de geschiedenis van de misdaadbestrijding: uiteindelijk werd niet U's Delta-organisatie, maar het IRT zelf ontmanteld. De IRT-affaire veroorzaakte zelfs bijna een kabinetscrisis. U. begon midden jarig zeventig als eenvoudig inbreker en heeft zich sindsdien opgewerkt tot een onaantastbare topcrimineel.’

Vrij Nederland, 3 augustus 1996

'Het IRT wilde maar één ding: de arrestatie van Bruinsma's vermeende opvolgers, de drie godfathers van Delta, het volgens politie en justitie grootste en gevaarlijkste misdaadsyndicaat: voormalig seksclubuitsmijter Etienne U., pornobandelaar Charles G. en advocaat John E. Om dat te bereiken was het IRT tot veel bereid.'

De Volkskrant, 3 december 1996

'U. geldt als opvolger van de in juni 1991 vermoorde drugsbaas Klaas Bruinsma en staat volgens justitie en politie aan het hoofd van een van de zwaarste criminele organisaties in Nederland.'

Rotterdams Dagblad, 3 december 1996

'Met de arrestatie van Etienne U., verdacht van het leidinggeven aan een groot, keibard misdaadsyndicaat, is in Haarlem een langgekoesterde droom in vervulling gegaan.'

De Telegraaf, 10 december 1996

'Een internationaal politieleger van ruim 700 agenten heeft gisteren het wereldwijde misdaadsyndicaat, dat volgens justitie mede wordt geleid door de Amsterdamse topcrimineel Etienne U. (42), ten val gebracht.'

Vrij Nederland, 17 mei 1997

'De wereldwijde actie tegen Delta moest op het allerlaatste moment worden uitgesteld toen bleek dat U. en de zijnen uitstekend geïnformeerd waren over het naderend onheil en de nodige maatregelen hadden getroffen om te ontkomen aan politie en justitie.'

Elsevier, 25 oktober 1997

'Zelf was U. in het verleden ook niet vies van bruut geweld. Verscheidene keren belandde hij in de gevangenis, onder meer voor rip-deals en een schietpartij. In 1975 kreeg hij tbr wegens betrokkenheid bij de dood van een dienstplichtig militair. Volgens deskundigen was er bij U. sprake van een 'onbeheersbare geweldscomponent'.'

Het Parool/Internet 1998-heden

'De leider van een invloedrijke mafiafamilie in de VS, John Gotti, die het keer op keer lukte uit handen van justitie te blijven, kreeg de bijnaam Teflon Don. Drugsbaron Etienne U. maakt inmiddels meer aanspraak op de bijnaam Teflon Don. U. werd immers in hoger beroep vrijgesproken van deelneming aan een criminele organisatie.'

Uitspraak van het Amsterdamse gerechtshof in de zaak tegen Etienne U., 29 maart 1999: *"(...) In dit proces niet is vastgesteld, dat U. de hem in pers en belletrerie toegekende titel drugsbaron daadwerkelijk heeft verdiend."*

Etienne U. had op zijn zachtst gezegd een imagoprobleem. Hij werd beschouwd als staatsvijand nummer één. Iedereen die met U. werd gezien of in één adem met hem werd genoemd, was bij voorbaat corrupt of fout en in elk geval besmet. Etienne U. was immers de man voor wie een regiment IRT-speurders was aangerukt en voor de ontmanteling van 'zijn Delta-organisatie' was het Kernteam Randstand Noord en Midden (KTR) in het leven geroepen. De jarenlange jacht op U., die de belastingbetaler ruim honderd miljoen gulden zou kosten, eindigde in een succesje voor justitie toen de Amsterdamse rechtbank hem in 1998 tot zes jaar celstraf veroordeelde wegens het leidinggeven aan een criminele organisatie en import van grote hoeveelheden softdrugs. Maar het succes was maar tijdelijk. Ruim een half jaar later zou hij alweer als vrij man op straat staan. Het vermoeden bestond dat het Amsterdamse gerechtshof niet hoger zou uitkomen in de uiteindelijke straftoemeting dan de lengte van het voorarrest - zo'n anderhalf jaar in totaal.

De Amsterdamse officier van justitie Fred Teeven, die bekend staat als crime fighter nummer 1, had van meet af aan een hard hoofd in een succesvolle vervolging op basis van de beschikbare bewijzen, vertelde hij eind 1997. Het Amsterdamse parket had afgezien van vervolging. Vanwege de geringe haalbaarheid van de zaak tegen Etienne U. werd die eer aan het parket Haarlem gelaten.

Teeven kreeg gelijk. Voor het gerechtshof in Amsterdam verloor het Openbaar Ministerie de prestigieslag, die bijna een decennium aan onderzoek had gekost. Op 29 maart 1999 kreeg U. een schamele achttien maanden gevangenisstraf opgelegd. Evenals gangsterbaas Al Capone ging Etienne U. niet de gevangenis in voor vermeend leiderschap van een criminele organisatie, maar voor belastingontduiking.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

De voorzitter van het Amsterdamse gerechtshof gaf in zijn uitspraak blijk van zijn twijfel aan de mediahype waarmee de persoon Etienne U. werd omgeven: *"Gebleken is nochtans dat bij het gezegde arbeid adelt vraagtekens geplaatst kunnen worden nu, ondanks alle arbeid van opsporingsinstanties in dit proces niet is vastgesteld dat U. de hem in pers en belletrïe toegekende titel drugsbaron daadwerkelijk heeft verdiend."*

Etienne U. was geen doetje, had een imposant strafblad, dat stond vast. Hij deed zichzelf ook niet anders voor. Maar was U. daarmee ook de criminele leider die Nederland had overspoeld met tonnen cocaïne en honderdduizenden kilo's hasj en was hij verantwoordelijk voor tal van liquidaties, de ontbinding van het IRT en de val van twee ministers? Of moest de vraagstelling anders zijn? Was hij door dat verleden terecht het IRT-target geworden en was er terecht meer dan honderd miljoen gespendeerd om deze - vermeende - importeur in illegale genotsmiddelen achter tralies te krijgen?

Hoe het in werkelijkheid ook zat, U. werd in de jaren negentig hoofdrolspeler in het feuilleton dat bekend zou worden als 'de IRT-affaire'.

Op het hoogtepunt van de jacht op Etienne U. had ik via verschillende kanalen een verzoek lopen voor een gesprek met hem. Maar 'Etienne spreekt niet met de media en geeft zeker geen interviews', kreeg ik steevast te horen. *"Doet bij nooit, vanwege zijn slechte ervaringen met journalisten."*

"Je wilde me spreken?" vroeg de beschaafd articulerende stem aan de andere kant van de lijn.

"Ligt eraan wie je bent," antwoordde ik.

"Met Etienne. Wat wil je van mij?"

Het was juni 1996.

Een paar dagen later zat ik tegenover 'de meest beruchte boef' van Nederland in een Indonesisch restaurant aan de Ceintuurbaan in Amsterdam. Op het eerste gezicht een gewone vent, niet groot, kalend en met een vrolijk, lichtbruin getint gelaat. Een welbespraakte man met gevoel voor humor, die zijn best doet om charmant uit de hoek te komen. Een zelfbewuste 'ondernemer'. 'Handel is handel en softdrugs leveren meer op dan bijvoorbeeld spijkerbroeken, dus die keuze is gauw gemaakt'.

We aten een kleinigheid en wisselden algemeenheden uit. Tastten de mogelijkheden af voor een interview en spraken verder over alledaagse dingen. Aan het eind van de avond wilde U. op mijn verzoek nog wel een keer afspreken, om misverstanden omtrent zijn persoon uit de wereld te helpen. Maar dan wel op de plek waar hij zich écht thuis voelde. Hij vroeg of ik bereid was naar Paramaribo te komen voor een achtergrondverhaal. Maar

niet in de vorm van een interview.

Drie weken later land ik in Suriname op vliegveld Zanderij. Een relikwie uit een lang vervlogen tijd, waarvan het achterstallig onderhoud van de muren brokkelt. Als een klamme deken omsluit de vochtige hitte me als ik uit de aircogekoelde huls van de DC-10 de trap afdaal. Honderden mensen met witte paraplu's en nog wittere zakdoeken zwaaien naar familieleden die uit het toestel stromen, zwaarbepakt met kartonnen dozen en bijeengebonden plastic zakken. Ik voel me meteen thuis. Het is natwarm, prachtig groen en gemoedelijk. Een Mercedes-taxi model 1963, die ooit ook wit moet zijn geweest, compleet met tandeloze chauffeur, rijdt me in noordelijke richting naar Paramaribo en mijn hotel. Een hele expeditie, al gaat het om slechts vierenveertig kilometer. Drie kwartier hobbelen, gaten en klippen ontwijken op half verharde wegen in een auto die in verregaande staat van ontbinding verkeert, waarbij het asfalt - zichtbaar door de gaten in de vloer - onder je voeten doorschiet en waarvan de bedrading als waslijnen kriskras door het interieur hangt.

In Paramaribo sta ik wederom oog in oog met 'de gevaarlijkste man van Nederland': Etienne U., gekleed in een bermuda.

Etienne U. is een man die makkelijk een ontspannen sfeer creëert. Schijnbaar open, maar altijd op zijn hoede. Hij zou zich niet laten verleiden tot ondoordachte uitspraken. Zorgvuldig elk woord op de juiste plaats formulerend, opdat de boodschap niet mooier, maar vooral niet lelijker overkomt dan hij bedoeld is. Een vraag wordt meestal beantwoord met een wedervraag. Hij heeft een talent om mensen diepgaand te analyseren en laat dan ook geen gelegenheid voorbijgaan om dat te doen. In al zijn uitspraken weerklinkt de nuchtere oprechtheid van de wrange en wrede realiteit van het milieu waarin nu eenmaal het recht van de sterkste geldt.

U. is in augustus 1954 in Paramaribo geboren en kwam op jonge leeftijd met zijn ouders naar Nederland. 'Kleine Etienne uit Suriname' was een kind met een hoog IQ, wees een psychologische test van justitie uit. Hij had zaken snel door en was op jonge leeftijd 'al zeer goed in staat om mensen tegen elkaar uit te spelen om zijn zin te krijgen', stond in het rapport. Het was 'een kwestie van aandacht zoeken en krijgen'. Een onbetrouwbaar kind, zou hij op latere leeftijd over zichzelf zeggen.

Op zijn veertiende kwam hij terecht in het Lloyd Hotel, de Amsterdamse jeugdgevangenis waar jonge delinquenten werden geplaatst na een inbraakje of roofoverval. Wasknijpers maken en vloeren boenen. En er was altijd wel weer een aanleiding om Etienne op te pakken en naar Lloyd te sturen. Op een gegeven moment besloot de kinderrechter om Etienne uit huis te plaatsen. 'Dat heeft de rest van zijn leven bepaald,' zegt een kennis uit die

Jacht op 'de erven Bruinsma'

tijd. Van alles kwam hij tegen, van boefjes tot beroepscriminelen. Ervaren jongens die wisten hoe je auto's moest stelen, hoe je aan mooie kleren moest komen, kluisen moest kraken.

De praktijk van het criminele milieu was de enige opleiding die hij ooit zou volgen, hard en efficiënt.

Voor de jonge crimineel was het een kwestie van zich handhaven. Een afleiding van het werkelijke probleem, de verwerking van een harde en gevoelsarme jeugd, volgens het psychologisch rapport dat op last van justitie over de jeugdige delinquent werd samengesteld.

Maar in Lloyd zou hij nooit meer terugkomen, dat beloofde Etienne zichzelf. Dat beloofde hij de rechters, de reclassering, de advocaat, iedereen. Hij zou zijn leven beteren, daar hoefde je niet aan te twijfelen.

Zijn voornemens waren altijd oprecht, maar hielden nooit lang stand.

Een maand later was hij weer terug. En niet één keer, maar vijf, zes keer achter elkaar. Steeds kwam hij weer terug bij diezelfde knijpers en diezelfde vloeren. En elke keer diezelfde plechtige belofte.

De vloeren en knijpers waren niet bevorderlijk voor het zelfrespect van de jonge zelfkanter. Dus gaf hij het op een gegeven moment maar helemaal op. Het had allemaal te maken met onzekerheid. Hij wilde respect en erkenning. De enige manier om dat te krijgen was geweld. Daarmee dwong je respect af in het milieu van jonge delinquenten. De reputatiecurve van Etienne schoot diagonaal van het bord af. Die reputatie ging met hem aan de haal en werd opgeblazen tot mythische proporties.

"Veel van die verhalen sloegen nergens op, alleen op fantasie. Maar een deel was terecht."

Etienne kon zich goed beheersen. En al was hij fysiek niet erg sterk, hij kon zich goed staande houden in het gewelddadige milieu van randgroepjongeren en jeugdige criminelen. De grootste jongens uit de groep hield hij onder de duim door ze onder tafel te praten. En als dat niet werkte, frómmelde hij ze eronder. Dan had je meestal meteen hun aandacht en, belangrijker nog, hun respect. Op die manier overtrof hij zijn vrienden in bravoure. Kleine criminaliteit, knokken en zinloos recreatiegeweld. En het resultaat was altijd weer een verplicht verblijf in het Amsterdamse Lloyd Hotel, tot hij de gerechtigde leeftijd kreeg voor een volwassen gevangenis. Eind jaren zeventig kreeg hij de hoofdprijs voor een 'onvrijwillige doodslag' - opsluiting onder toezicht voor onbepaalde tijd. Na een tijdje diende U. een verzoek in tot proefverlof. Etienne vond dat hij dat wel had verdiend. Als beloning voor de tijd dat hij al had meegewerkt aan een herintredingsproject. Maar de toenmalige directeur dacht daar anders over: 'U. is een onverbetterlijke reci-

divist', vond hij. Het verzoek werd afgewezen.

Dat was een domper die voor de inmiddels 23-jarige Etienne niet te verteren was. Dus nam hij z'n verlof, de zogeheten midnight express. Met zijn celgenoot Victor C, een talentvolle Italiaanse crimineel met wie hij het goed kon vinden in die tijd, brandde hij zichzelf met behulp van een kookplaatje door het kunststof pantsersglas van de inrichting een weg naar buiten.

Na hun succesvolle ontsnapping bezorgde Victor C. Etienne een baantje bij een steenrijke familie in Frankrijk.

Daar hield hij het een lange tijd vol zonder ooit 'in de fout te gaan'. Maar een rusteloos en opgejaagd gevoel bleef hem achtervolgen. Terugkeren naar Amsterdam en afrekenen met zijn verleden leek uiteindelijk de enige optie. In Amsterdam doelde hij eerst een tijdje doelloos rond. In een kroeg in de Warmoesstraat kwam hij een agent in burger tegen, die hem herkende en zich voorstelde als Martin Hoogland. Het was zo'n tien jaar voor de moord op Klaas Bruinsma. Hoogland had Etienne's verhaal sinds diens arrestatie in de media gevolgd en had kennelijk bewondering voor de reputatie van de 'vuurwapengevaarlijke' voortvluchtige. Hij had hem moeten arresteren, maar hij waarschuwde: *"Je wordt gezocht. Je moet maken dat je wegkomt."* Ver zou U. niet komen. Aan het eind van de Warmoesstraat werd hij opgepakt.

Het probleem loste zichzelf op. De overheid maakte een eind aan de vrijheidsbeneming omdat U. 'had laten zien dat hij zich kon redden in de maatschappij'. Hij had zich staande gehouden, zonder rottigheid uit te halen. Op de vlucht had hij steeds contact gehouden met de reclassering en hij was zelfs zijn reclasseringsambtenaar in Frankrijk gaan opzoeken toen die daar op vakantie was. Vandaar de vrijlating.

Etienne was weer een vrij man, maar hij voelde zich nutteloos, doelloos. Er waren geen plannen, geen toekomst, niets. Hij leefde van dag tot dag, viel weer terug in zijn oude gedrag. Knijpers en vloeren. Af en toe overviel hem een gevoel van medeleven voor zijn slachtoffers. Maar een paar uur later was hij dat weer lang en breed vergeten.

De gevangenis zou een onlosmakelijk deel van zijn leven uitmaken. *"Het leek wel alsof hij expres dingen deed waardoor hij weer kon worden opgepakt,"* suggereerde een reclasseringsambtenaar in die tijd. *"Als een soort roep om aandacht."*

In de tijd dat Etienne een rondgang maakte langs 's lands penitentiaire inrichtingen, hadden zijn oude jeugdvrienden Karel Pleizier* en Sjakie Enthoven* het al lang en breed gemaakt in de drugscene van de jaren

Jacht op 'de erven Bruinsma'

zeventig. Drugs waren zo lucratief dat ze allebei dik miljonair waren. Etienne had ze vijf jaar daarvoor voor het laatst gezien, maar genoot nog steeds hun vertrouwen. Af en toe kreeg hij een klusje toegeworpen van duo. Los vast. Af en toe kreeg Etienne een kluit toegeworpen als hij hun belangen maar beschermde. Zijn uitstraling was voldoende. Protectie was zijn sterkste kant: *"Als Etienne boos keek, dan had je meteen geen problemen meer. Zo'n reputatie had hij. Dat was goed bruikbaar."*

In die tijd dook opeens dat 'intellectuele dealertje met zijn geaffecteerde spraakgebruik' uit het niets op. Die werd Karel's partner. Hij noemde zichzelf 'Lange Frans van Arkel', maar heette in werkelijkheid Klaas Bruinsma. Tot medio jaren tachtig zou hij onder die naam 'Lange Frans' bekend blijven. De lange ging de marketing doen en Karel zorgde voor de aanvoer van de hasj. Tegen het begin van de jaren tachtig was de macht opnieuw verdeeld en werd Karel voorgoed aan de kant geschoven. Hij trok zich definitief terug in een rijtjeshuis en een burgerbestaan, maar gaf Etienne de raad om eens met Bruinsma te gaan praten: *"Die zal je vast wel goed kunnen gebruiken."*

We kennen elkaar van vroeger, had de Lange gezegd toen Etienne begin jaren tachtig langs ging om te solliciteren. *"Eut, jij bent een heel verkeerde kant uit gegaan en wij hebben intussen iets bereikt. Wij zijn rijk, allemaal miljonair; en jij bent in feite een schooier. Ik ben dag in dag uit bezig om iets op te bouwen. Ik investeer om wat te bereiken, iets groots."* Klaas legde uit dat hij bezig was een multinational in drugs op te zetten. Etienne kon een van de pijlers worden, als chauffeur, dat nam niet weg dat Bruinsma erg onder de indruk van U.s' wapenkennis en geweldsreputatie. *"Jij kunt deel uitmaken van mijn plan, maar je moet niet te snel ja zeggen. Ik verwacht namelijk veel van je."* Hij noemde een aantal punten op. *"Je mag niet zuipen, snuiven en je moet mij zeker niet rippen (drugsroof, BvH). Je mag je niet tegen mij keren. Als je ja zegt, verwacht ik onvoorwaardelijke loyaliteit van je, voor onbepaalde tijd. Je kunt niet van de ene op de andere dag zeggen: 'Tabee Klaas, ik vertrek', en bij de tegenpartij gaan werken. Je kunt morgen beginnen, je werktijden moet je zelf maar bepalen. Als je een keer vrij wilt, moet je dat ook maar zelf bepalen. Maar ik ben vaak te moe om te rijden, en dan moet je er zijn. Zorg dat je er bent als ik je nodig heb. Begrepen?"*

Etienne vond die 'Lange Frans' in eerste instantie een oppervlakkige en oninteressante kerel: "*Een irritante speedfreak, met wie je wel vreselijk kon lachen, want hij was beel ad rem en slim,*" vond Etienne. De Lange was voor niets of niemand bang. "*Terwijl je hem met één klap had kunnen doodslaan.*" Bruinsma nam geen woord terug, nooit, en deed geen stap achteruit, ging elke confrontatie aan. Hij was niet keihard, wel gevoelloos. Klaas manipuleerde anderen die minder begaafd waren. Hij zag mensen als een middel om een doel te bereiken. Niet meer dan dat.

Bruinsma deed zijn huiswerk altijd goed. Zo liet hij - tegen betaling - het psychiatrisch dossier van Etienne lichten bij justitie. Daaruit bleek dat het IQ van U. hoger was dan dat van hemzelf. Dat zat hem niet lekker, en hij moest aan iedereen kwijt dat de test van U. niet had gedeugd. Er klopte vast niks van. Hij was zelfs een stapel boeken gaan lezen om uit te dokteren hoe hij zo'n test optimaal moest afleggen opdat hij zijn 'knecht' ooit zou kunnen aftroeven. Dat was Klaas: hij wilde gewaagd zijn aan iedereen, in alles. Of het nu om schaken ging of een smokkelroute, hij moest en zou iedereen overtreffen.

De nieuwe aanwinst U. kreeg een paar honderd gulden per week. Niet veel, maar hij hoefde er ook niet veel voor te doen. Hij was tevreden en had nog nooit een vaste baan met een vast inkomen gehad. Nu was hij in dienst bij een echte multinational in oprichting. Handlanger van een criminele ondernemer die de droom had de grootste te worden op het gebied van drugsimport. Ook Etienne zou een van de grootsten kunnen worden. Maar daarvoor moesten eerst nog een paar hobbels worden genomen.

Bruinsma zag in dat U. meer in zijn mars had dan simpelweg chauffeurkje spelen, en bood zijn werknemer een aantal mogelijkheden om in de organisatie in spe 'te groeien'. Etienne had in de loop der jaren allerlei interessante mensen leren kennen die zonder problemen grote hoeveelheden geld konden beleggen. Gewone, legale, bonafide zakenmensen. De 'geldschuivers' werden ze genoemd. Tientallen miljoenen konden ze moeiteloos en ontraceerbaar voor de fiscus, in het buitenland 'parkeren', tegen de gebruikelijke rente en voorwaarden. Zo hielp Etienne Bruinsma aan een belangrijke financier, de onroerendgoedmagnaat Jaap Enstrada*, die zo'n beetje de halve Kalverstraat en Nieuwendijk bezat. Die financierde blind mee in alle transporten en verdubbelde op die manier zijn inzet. 'Ome' Jaap vertrouwde er gewoon op dat het eerlijk toe ging. Het zou jarenlang een lucratieve samenwerking blijven, die vooral de onroerendgoedmagnaat geen windereen legde.

Naast de contacten en netwerken lag Etienne's kracht in het organiseren.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

De organisatie van spectaculaire ontsnappingen uit de Bijlmerbajes zijn bijvoorbeeld aan hem toegeschreven. Maar ook de distributie van hasj aan coffeeshops maakte hij in de jaren tachtig tot een succesvolle en strak georganiseerde bedrijfstak. Zelf smokkelde hij geen hasj, houdt hij bij hoog en bij laag vol. Hij zette geen lijnen op, dat deed Klaas. Volgens zijn vroegere compagnons had Etienne eigenhandig een uitgebreid stelsel van coffeeshops in kaart gebracht, die op vaste tijden door de Bruinsma-groep werd bevoorrad. Ze distribueerden dus zelf via de achterdeur rechtstreeks aan de coffeeshops. Op die manier werd de tussenhandel buitenspel gezet. Die kregen te verstaan dat de groep niets meer aan hen zou leveren. Zo kreeg de groep het monopolie. De coffeeshopeigenaren deden daar graag aan mee. Er werd wel gesuggereerd dat het onder dwang gebeurde, maar volgens de compagnons is dat absoluut niet waar. 'Met bange mensen valt geen geld te verdienen. Het moest interessant voor ze zijn om zaken te doen. Op den duur zou de repressie zich altijd tegen je keren'.

Er werd afgesproken dat Klaas een kwart van de opbrengst voor Etienne zou beheren, zoals hij ook de porties van de andere leden van het collectief beheerde 'voor later'. Klaas rekende hen rijk. *"Een kwart voor jou,"* zei hij altijd. *"Jij bent zoveel waard, ik ben zoveel waard. Wat wil je nog meer? Je hebt toch goed te eten? Dus laat het maar lekker in de zaak zitten, dan kan het alleen maar groeien. Bij mij staat het net zo veilig als bij de Bank van Engeland."* Maar niemand zou er ooit een cent van zien.

De media wilden een opvolger voor Bruinsma. Bij voorkeur een keiharde meedogenloze moordenaar, maar ook een charismatische man, die moeiteloos de plaats kon innemen van de Don en zich kon meten met diens imago. Maar U. miste het charisma van Bruinsma. Intelligent, ja. Streetwise, ja. Maar zonder die speciale dynamiek. U. was iemand die het liefst de rest van zijn leven slapend in zijn hangmat doorbracht. Zacht schommelend op het ritme van de zoetvochtige wind die tegen de schemering tussen de pilaren onder de patio van zijn huisje aan de Prinses Julianastraat in Paramaribo doorspeelt. Hij hoefde niet zo nodig de grootste te zijn.

Etienne U. tijdens interview

'Politie hielp bij liquidatie crimineel'

De vermeende drugsbaron Etienne U. beticht de Criminele Inlichtingendienst (CID) van de Amsterdamse politie van hulp bij een liquidatie in het criminele milieu. In 1982 zou een rechercheur van de CID uit de hoofdstad een foto van de Joegoslavische crimineel Alexander Marianowicz aan maffiabaas Klaas Bruinsma hebben gegeven. De Joegoslaaf werd later vermoord.

AMSTERDAM • ALLARD BESSE
PETER DE KNEGT

Dit blijkt uit een weergave van een op band opgenomen interview met U. waarop deze krant de hand heeft weten te leggen. Uit het vraaggesprek blijkt verder dat de 43-jarige Amsterdammer denkt dat zijn vroegere baas Bruinsma, bijgenaamd de Dominee, plannen had om hem te vermoorden.

Het stuk bevindt zich in het vertrouwelijke strafdossier tegen U. De vermeende hasjbaron en zes medeverdachten staan momenteel terecht bij de Amsterdamse rechtbank.

In het interview geeft U. toe in hasj te hebben gehandeld en op grote schaal de distributie van drugs in Nederland te hebben verzorgd.

Het opgenomen gesprek zou volgens een verklaring van U. tegenover de politie moeten leiden tot een boek. U. interview met een onbekende ondervrager vond plaats op 22 juli 1996 op Sint Maarten in het Caribisch gebied en bestrijkt U. doen en laten tot het moment dat maffiabaas Bruinsma in juni 1991 voor het Amster-

damse Hilton-hotel werd doodgeschoten. De gedetailleerde weergave van het gesprek werd gevonden bij de arrestatie van U. in december vorig jaar in Parijs. Het stuk is pas onlangs door de Haarlemse justitie bij het U. dossier gevoegd.

Tijdens het gesprek is U. meestal zeer openhartig. Zoals bijvoorbeeld over de rol van de Amsterdamse CID bij de moord op de Joegoslavische crimineel Alexander Marianowicz in 1982: „Ik kan je wel kwalijke dingen vertellen over Van U. (rechercheur CID, red). Die foto van Marianowicz heeft Klaas via Van U. gekregen om die liquidatie te doen.”

De advocaat van U., C. Korvinus, liet deze week de rechtbank weten dat de toevoeging van het manuscript aan het strafdossier illegaal is. Volgens hem heeft justitie het stuk onrechtmatig verkregen. Vandaag beslist de Amsterdamse rechtbank of het manuscript in wording in het proces tegen Urka mag worden gebruikt.

Pagina 3: Hakkelaar-kroongetuije Karman ook in U. zaak

In 1998 citeerden de landelijke media rijkelijk uit de transcriptie van een interview dat werd toegeschreven aan Etienne U. De auteur van dit boek zou U. – volgens het proces verbaal van de politie – op st. Maarten hebben geïnterviewd.

Charles Geerts

'Dikke Charrel', grootgrutter in porno

Een van de vrienden van Bruinsma uit zijn hoogtijdagen was Charles Geerts, voormalig groenteman maar later pornotycoon die tot eind 1993 aan het hoofd stond van Scala BV, een van de grootste importbedrijven op het gebied van seksartikelen en pornofilms.

Charles Geerts: "Volgens de media ben ik Delta-topman en 'erfgenaar' van het vermogen en 'imperium' van Bruinsma. Onzin! Maar al was dat waar geweest, er viel niets te 'erven' bij die man... behalve schulden."

In verband met al dan niet betaalde belasting over (video)filmrechten liep er jarenlang een groot fiscaal onderzoek naar de groothandelaar. In het miljoenenimperium van Geerts vielen aanzienlijke bedragen te halen. Eind 1997 zou hij - met Scala - 'buitenrechtelijk schikken' met de belastingdienst voor een bedrag van 12,2 miljoen gulden aan niet afgedragen inkomsten- en omzetbelasting. Daarmee werd een vervolging wegens belastingfraude afgekocht. Vervolging had volgens officier van justitie Teeven 'zonder problemen' tot een veroordeling van Geerts kunnen leiden - maar zou uiteindelijk meer kosten dan opleveren. Dus adviseerde en kreeg de advocaat van Geerts - mr. A. Moszkowicz - een schikking van het OM. Een niet al te grote adering voor Geerts, die in een klap van alle stress af was. Na de dood van Bruinsma was Geerts een van de weinigen die nog ruitelijk en publiekelijk durfden te erkennen dat hij een goede relatie had onderhouden met Klaas. Dat werd hem niet in dank afgenomen.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

"Ik heb een grote fout gemaakt. Toen Klaas Bruinsma was doodgeschoten, had ik moeten zeggen: 'O, wat erg en wat een afschuwelijke man,' dat had me heel wat minder ellende gekost. Ik zeg: 'Nee, ik vond het een leuke man en hij was een vriend van me'. Daar draai ik niet omheen."

Maar Geerts had nooit zaken met Bruinsma gedaan, met de hand op zijn hart. *"Je hoeft toch niet door de modder te rollen om met varkens om te gaan? Nee, hij behoorde ook niet tot 'de Delta-top'. Ja, hij was ook een goede vriend van Etienne U. Dat stak hij niet onder stoelen of banken. Een man naar mijn hart."*

Geerts had op zijn minst de schijn tegen. Er waren weinigen die geloofden dat hij brandschoon was. Was hij niet de bonte hond van het uitgaansleven, schurkte hij zich niet dolgraag tegen de zelfkant? En hield hij er niet dezelfde levensstijl op na als alle andere penozejongens van kaliber, inclusief de dikke auto's met bodyguards? In het milieu deed je dat alleen als je iets te vrezen of te bewijzen had. Aan die Geerts zat een luchtje, daar was bijna iedereen het over eens.

Die geruchten werden vooral gevoed door het gegeven dat Geerts zijn frustraties en ambities niet onder stoelen of banken stak. Geerts was het type dat zei wat hij wist voordat hij wist wat hij zei. Mede daarom werd hij gezien als een grote financier van transporten achter de schermen. En mede daarom genoot hij meer dan gemiddelde aandacht van justitie. Terecht of onterecht, Geerts maakte zichzelf tot een potentieel doelwit.

"Tot vlak voor zijn dood kwam Klaas hier nog regelmatig over de vloer. Om tot rust te komen, denk ik." Dikke Charrel rolde peinzend een bankbiljet op tot een rietje en plopte 'discreet' een hoopje wit poeder uit een half opgevouwen pakje weg, nam een teug wodka en vervolgde zijn betoog.

"Nachtenlang ouwehoeren. Het ging vooral over niks en de diepere betekenis van het leven. In de praktijk betekende dat tropenachten. Uren achtereen kon hij tegen je aan zitten lullen met van die diepzinnige filosofieën waar niemand bij kon, en over zeilboten natuurlijk. Daar had ik niks mee, maar ongewild was ik wel financier van die bobby. Ik had hem een paar maanden voor zijn dood veel geld geleend voor een of andere kutboot die hij wilde kopen en die tweehonderdduizend gulden moest kosten. De man ging door voor multimiljonair, maar in werkelijkheid had hij geen cent te makken."

Hoofdstuk 3 • Charles Geerts

En dan ging-ie me ook betuttelen: dat ik moest uitkijken dat ik mezelf niet dood zou snuiven en zuipen. En dat ik meer fruit moest eten en zo. Kun je je voorstellen? Ik, zwaar overgewicht, paar gram coke per dag, fles wodka, en dan een stukkie fruit voor mijn gezondheid. Dus at ik af en toe een stukkie fruit. Was opeens het tijdstip waarop ik bet at weer niet goed! Dat had hij dan weer gelezen in een of ander boek. Met dat soort dingen kwam hij aan.

Of we kwamen 's ochtends vroeg thuis na een nachtje stappen en dan zei hij: 'Je kunt beter geen koffie meer drinken, weet je. Dan slaap je niet goed.' Ik zeg: 'Klaas, ik sta belemmaal stijf van de coke en de drank, man, en jij gaat me vertellen dat een koppie koffie me uit mijn slaap houdt? Laat me met rust, ik ga naar mijn bed. Doe-boei.'

In principe had hij wel gelijk, maar het was nogal dubbel. Klaas vond dat ik niet zoveel moest snuiven en zuipen omdat dat je respect kostte. Respect spoel ik door het toilet. Ik deed het openlijk en kom er gewoon voor uit, hij deed het stiekem en iedereen wist het. Dat was het verschil tussen ons. Mensen hebben geen respect voor een openlijke cokesnuiver, dat klopt, had hij ook wel gelijk in. Maar op het laatst hadden ze ook geen respect meer voor hem omdat iedereen het toch wel wist.

Ik was in die tijd belemmaal naar de klote, de FIOD zat achter me aan, ik had een hoop ellende met mijn kind en ik werd in de media als crimineel partner van Bruinsma afgeschilderd. Ik kon de spanning niet meer aan. Was zelfs bereid tot een compromis met justitie, al kostte het miljoenen. Dus was het toch logisch dat ik af en toe een lijntje scoorde of een fles wodka achteroversloeg. Of twee, als dat zo uitkwam. Maar Klaas deed net alsof hij alles nog onder controle had. Gelul. Coke heb je niet onder controle, het heeft jou onder controle. Hij ging zelf ook als een sneltrein naar de klote. Klaas was op, totaal versleten.

Klaas had een bepaalde filosofie over het leven waar ik niet mee uit de voeten kon. Dan zei hij 'Ik ga snel dood, dat weet ik, dat is onontkoombaar: Ik heb mezelf in een onmogelijke positie gebracht. Er is geen weg meer terug.' Hij was toen al elke realiteitszin kwijt. Klaas is pas na zijn dood uitgegroeid tot de mythe die hij nu is. Dat komt voor het grootste deel voor rekening van Bart Middelburg, die journalist van Het Parool. Zijn verhalen kwamen de politieteam heel goed uit. Er waren tientallen miljoenen stukgegooid op het najagen van het spook Bruinsma en die moesten worden verantwoord. Klaas was dood, dus moest er een criminele opvolger komen. 'U., Engelsma en Geerts werden genoemd als 'de erven van het Bruinsma-imperium.' Dat is de grootste onzin die je maar kunt bedenken. Ik ben nooit een lieverdje geweest, maar Middelburg

Jacht op 'de erven Bruinsma'

heeft mij een waanzinnige rol toebedeeld. Hij heeft me nooit gesproken maar volgens hem zou ik de grootste mafiabaas zijn sinds Don Vito Corleone. En hoezo zou Klaas 'erven' moeten hebben? Hij had niks meer te vergeven. Behalve zijn schulden dan.

Hij leende overal, ook bij mij. Dat hoor je snel in het circuit. Soms kleine bedragen, soms grote. Ruggetjes zakgeld die al gauw opliepen tot tonnen. Als hij miljoenen had gehad, zou hij nooit van mij hebben geleend. Lenen was niet goed voor zijn reputatie. Maar ik maakte het de laatste jaren niet anders mee. Een man van zijn status wil geld uitgeven, vooral aan anderen, om te laten zien dat hij het nog heeft. Dat levert weer geld op. Door die verhalen van Middelburg ging ik op een gegeven moment wel twijfelen. Ik vroeg aan Klaas: 'Hoe zit dat met die miljoenen van jou? Zou je me niet eens terugbetalen?' Hij zei: 'Dat komt door Bart de Leugenaar. Die vuilak verspreidt bewust leugens. Hij wil me zeker dood hebben of in de gevangenis.' Dat was niet eens zo'n vreemde gedachte. Er hoefde maar één schuldeiser te zijn die de schrijfsels van Middelburg serieus nam en het was 'doei, Klaas'. Voor je het wist lag je in een kofferbak.

Op een gegeven moment geloofde zelfs de enquêtecommissie Van Traa dat er een erfenis was, dus moesten er ook 'erven' zijn. En Middelburg bleef maar herhalen wat hij verzonnen had, keer op keer. Als je iets maar vaak genoeg herhaalt, dan wordt het vanzelf waar, zeggen ze wel eens."

De partners

'Moordgozers'

Cohen en Maiers

Flip Cohen en zijn zakenvriend Timo Maiers waren altijd als eersten van alles op de hoogte. Informatie kwam van alle kanten. En kwam het niet vanzelf, dan kocht je het gewoon. Zoals bijvoorbeeld het complete (privé-)adressenbestand van alle Amsterdamse politiefunctarissen, inclusief stamnummers en functies binnen het korps, uitgeprint op het originele harmonicapapier van het hoofdbureau, met logo en al. 'Ook verkrijgbaar op diskette'.

"Ach, als Nordbolt een scheet liet, dan hoorden zij het als eersten," wist Bruinsma-partner Saab. Ter bevestiging liet hij 'vertrouwelijke' interne memo's zien van Hoofdofficier Vrakking aan 'Het College van Procureurs', onder meer over het tappen van mobiele nummers, het zogenaamde tapkameroverleg, inclusief afluisterschema's. Ze waren altijd onmiddellijk op de hoogte van de laatste nieuwtjes: welke gerechtelijke vooronderzoeken er gingen lopen, welke dossiers er te koop waren of wie er opgepakt gingen worden.

Volgens 'horen zeggen' hadden Maiers en Cohen de hand gehad in tal van zaakjes. Klein en groot. Niemendalletjes als de gestolen geldkoffer van de Loterijshow, maar ook de drie gestolen meesters uit het Rembrandt-huis, tot en met de inbraak in het huis van officier van Justitie mr. J. Valente, waar diskettes zijn gestolen. Die inbraak was een gerichte actie geweest en geen 'toevalstreffer van gelegenhedeninbrekers' zoals justitie in eerste instantie beweerde. De actie zou de opdrachtgevers 165.000 gulden hebben gekost. Tegen kostprijs zou de informatie weer zijn doorverkocht aan collega-ondernemers Johan V. en Charles Z. 'Gewoon om te fukken.' Op de gestolen justitiefloppy's had niets relevantes gestaan over de activiteiten van Cohen, Maiers of de andere partners. Maar de buit - twaalf bontgekleurde marktassen vol met honden- en mensenfoto's, privé-bezittingen, certificaten, prij-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

zenbekers, floppys met informatie van justitie - hadden een verlamdende uitwerking gehad op het justitieapparaat, nog los van de diepe wond die het incident had geslagen in het privé-leven van de magistraat.

Het was de inbrekers vooral te doen geweest om de computerbestanden. Het meeste van de bezittingen van de officier - inclusief rijbewijs en privé-foto's - zou 'na gebruik' door de papierversnipperaars zijn gegaan. In tegenstelling tot de beweringen die in het milieu circuleerden waren de honden van Valente bij de inbraak niet doodgeschoten, maar hadden ze 'slechts een schop gehad omdat ze teveel herrie maakten', volgens de buitenlandse inbrekers.

Maiers en Cohen waren de poppenspelers, met contacten hoog in de bovenwereld, de verpersoonlijking van alles waar justitie zo huiverig voor was. Ook informantentposities werden op die manier ondermijnd. Cohen en Maiers - en daarmee de rest van de partners - kregen uiteindelijk alles. Dat was een noodzaak om te kunnen overleven. Zij hadden het monopolie op het gebied van geweld en informatie.

'Spic & Span'

"Met de voormalige Bruinsma-partners Sam K. en John M. is het slecht kersen eten, daar moet je uit de buurt blijven. Bikkelaarbare killers," had een medewerker van justitie mij gewaarschuwd. "Niet aan beginnen. Levensgevaarlijk en onaantastbaar omdat niemand het in z'n hoofd baalt om tegen hen te getuigen. Wie dat overweegt, wacht bijvoorbeeld een pijnlijk lot."

Aanvankelijk had ik vanwege hun turbulente reputatie weinig behoefte aan contact met het duo, nog afgezien van de relevantie van een dergelijke toenadering. Delta leek ver van hen af te staan, dat werd door leden van het OM bevestigd. K. en M. stonden voor een hoop zaken, maar niet voor Delta, hoewel de lijnen in het milieu kort en direct waren.

Sam en John, alias 'Spic & Span', vanwege hun 'propere' manier van problemen uit de weg ruimen. Je was vriend of vijand. Een vriend was om geld mee te verdienen, en voor een vijand was er maar één exit. Een tussenweg bestond niet. Ze waren compromisloos in hun gewelddadigheid en werden verdacht van een groot aantal misdrijven. Gewelddelicten, wapenhandel, smokkel. Staatsondermijnende praktijken, maar ook 'dollejjes', die deden ze gewoon 'voor de fun'. Zo kon een autohandelaar een antitankraket naar binnen krijgen als hij niet aan zijn leveringsvoorwaarden voldeed. Geen probleem. Dat was hun reputatie.

Waar geld te verdienen viel stonden zij vooraan. En ze hadden veel verdiend. Op hun achttiende waren ze al dik miljonair 'gewoon door een bank binnen te lopen en te halen wat je nodig had'. Financieel waren de jonge veertigers inmiddels onaantastbaar en ze omringden zich continu met een handvol door de wol geverfde vrienden, annex lijfwachten, die er geen been in zagen in de vuurlinie te springen indien nodig.

K. en M. werden ook verdacht van de aanslag op een voormalig sportleerling van me. Jonkheer Jean-Paul de Derde* was een Heer van Stand. Oude adel, wiens familie in 1916 aan de vooravond van de Bolsjewistische revolutie het in Russische staatsobligaties belegde familiekapitaal volledig was kwijtgeraakt. Alleen de titel en de stand restte het Amsterdamse burgemeestersgeslacht nog.

Op een avond was Jonkheer Jean-Paul op straat overvallen en neergeslagen. Daarna werd het zwart voor de ogen van de edelman. Even later was hij schreeuwend van de pijn bijgekomen, met aan flarden gehakte handen en vingers die door restjes pees en spier bijeen werden gehouden.

Eerder op die avond had Jean-Paul de Derde volgens insiders zijn hand over-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

speeld. In een onbedacht moment zou hij dreigende taal hebben geuit aan het adres van Spic & Span. Dat hij zou 'terugkomen met een pistool'. Die opmerking zou de heren in het verkeerde keelgat zijn geschoten.

'De jonkheer zal nooit meer de trekker van een pistool overhalen,' zou het laconieke commentaar van de Joegoslavische daders zijn geweest toen deze verslag uitbrachten aan de opdrachtgevers, die overigens nooit werden achterhaald. De daders waren grondig te werk gegaan. Toen Jean-Paul in het AMC onder het mes ging, was er volgens de chirurgen weinig weefsel meer over om iets mee te reconstrueren wat ook maar enigszins op handen leek. Jean-Paul 'had gewoon pech'. Hij was een vreedzaam en beschaafd man, sloeg nog geen deuk in een pakje boter en had in zijn leven nooit iemand kwaad gedaan.

Spic & Span waren moeilijk te benaderen. Ze zagen niets in een interview, maar een achtergrondgesprek was geen probleem. Er zouden vijf gesprekken plaatsvinden volgens het *deep throat* principe - geen bronvermelding en alleen bevestiging of ontkenning van de aangedragen informatie, hier en daar summier aangevuld. Daarmee kon zeker een aantal hardnekkige geruchten in een duidelijk perspectief worden gezet. Zij leken inderdaad dé mannen die het voor het zeggen hadden in het criminele milieu. Als je een probleem had of er viel wat te verdienen, dan ging men bij het duo op audiëntie onder het motto *money talks*. En de oplossing kwam altijd, soms in de lengte, soms in de breedte, vaak horizontaal.

Maar zij waren niet Bruinsma's enige belangrijke partners geweest. Bruinsma omringde zich met een voortdurend wisselende groep 'zakenrelaties'. Dat was eerder te wijten aan zijn onstuimige karakter dan aan zijn drang naar variatie.

Saab en Sanborn

In het Griekse restaurant waar ik zat te praten met captain of crime 'Nico' Mink K. - waarover later in dit boek meer - schoof een jongeman van een jaar of vijfendertig onaangekondigd bij ons aan.

Hij was niet groot en had zwart krullend haar. Hij keek me emotioneel aan, met diepliggende, half geloken ogen, gaf me een hand en zei: *"Ik ben Bennie. Ik hoor links en rechts dat je naar ons op zoek bent. Dat je bezig bent met een boek. Zeg het maar."*

Het was Bennie Saab, de criminele 'wederhelft' van het beruchte duo Saab en Sanborn, partners van Timo Maiers en Flippie Cohen. Schathemelrijk en zo ongeveer de meest gevreesde 'criminele ondernemers' van Nederland. Hobby's: auto's, technische snuffjes, contraspionage, spelletjes, wapens en verijd geweld. Ze vormden in de jaren tachtig en het begin van de jaren negentig een crimineel genootschap waarvoor de meeste collega-crimineelen een straatje om gingen. Ze waren schijnbaar onaantastbaar, in de ruimste zin van het woord. Wie niet spontaan uit de weg ging, werd uit de weg geruimd.

Was hij niet bang dat de geesten van zijn slachtoffers zich op een dag rond zijn bed zouden verzamelen om rekenschap af te nemen, vroeg ik? Bennie Saab had daar zo zijn eigen kijk op. *"Dat is alleen om praktische redenen al onmogelijk: die gasten passen met de beste wil ter wereld niet allemaal tegelijk in mijn slaapkamer."* Het was geen grapje.

Een Telegraafjournalist had Saab de laatste *crime boss* van de oude stempel genoemd, na een vergeefse poging hem te lijmen voor een interview. Ik had niet actief contact gezocht met de partners. Ik voelde daar op z'n minst een zekere weerstand tegen. Afgaand op hun reputatie leken ze me als gesprekspartners geen pretje.

Even speelde er een glimlach over het gezicht van de jonge misdaadondernemer. *"Er is maar één reden om mee te werken aan zo'n boek. Je kunt een onzinverhaal schrijven of je hebt de informatie uit de eerste hand, rechtstreeks uit de bron. Gewoon, de feiten. Niet mooier, niet leuker."* Hij keek me strak aan en zei toen, alsof we net een zakelijke deal hadden gesloten: *"Als je ons verneukt, dan schieten we je dood."*

Hij pauzeerde even, peilde mijn reactie en vervolgde: *"Je mag schrijven wat je wilt, maar geen onzin. En mijn familie moet je er buiten laten. Die staan hier buiten."*

De toon en de non-verbale presentatie van het decreet lieten inderdaad geen ruimte voor misverstanden. 'Om misverstanden te voorkomen' liet ik hem het interview lezen. Een ding klopte er niet aan, dat wist hij zeker. Het

Jacht op 'de erven Bruinsma'

pistool dat op het lijk van Klaas Bruinsma was gevonden was geen Beretta geweest, zoals ik abusievelijk had beschreven, maar een Smith & Wesson. Dat had hij hem namelijk zelf cadeau gedaan.

"Bruinsma was een bijzonder mens. Ontegenzeggelijk," stak Bennie Saab van wal. "Als hij binnenkwam, dan kwam er iemand binnen. We hebben veel van die man geleerd, ook van gebouwen. Hij heeft een toptijd gehad waarin alles lukte. Een man van details en zonder compromissen. Bruiste van energie.

Maar hij heeft zichzelf opgebrand. Op een gegeven moment kon hij niks meer. De man tegen wie we hadden opgekeken, was een gevaarlijke gek geworden, volkomen paranoïde. Hij leefde op krediet, leende zich een slag in de rondte om zijn levensstijl vol te houden. Deed waanzinnige dingen. Op een avond zaten we te eten in een restaurant. Aan de tafel naast ons zat een groep Surinamers van een cultureel toneelgenootschap of zo. Klaas ving op dat ze hun subsidie van vijftigduizend gulden waren kwijtgeraakt. Hij vroeg of een van ons vijftigduizend gulden bij zich had. Ik had het gesprek aan de andere tafel gemist en gaf hem het geld, dat hij meteen doorgaf aan die Surinamers. Zo maf was-ie geworden. We hebben nog wel vier vrijkaartjes gehad voor de voorstelling.

Of Klaas belde 's nachts op dat ik meteen moest komen, beleemaal uit Luxemburg, waar ik woon. De anderen werden ook opgetrommeld, Timo, Etienne, Flippie, Sam en John. Iedereen moest komen opdraven. Het kon niet wachten en over de telefoon kon hij niks zeggen. Ik nam van alles mee, wapens, extra munitie, noem maar op, en sjesde met tweehonderdvijftig kilometer per uur naar Amsterdam. Ik dacht dat er van alles aan de hand was, een bendeoorlog, een ripdeal, een aanslag. Dan bleek dat je naar de presidential suite van het Amstel Hotel moest komen om de - met twee theelepeltjes uit elkaar gesperde - 'meest roze schaamlippen te bekijken die hij ooit had gezien'. Alsof ik om half vier 's morgens geïnteresseerd ben in de fantastische kleur van een boerenvagina.

'Klaas, kon dat niet tot morgen wachten?' vroeg ik dan. 'Nee,' zei de Lange, 'zoiets zie je nooit meer van je leven.' Of hij had een lilliputtervrouwtje mee naar boven genomen. Kon hij nog dagenlang doorbomen over de meest goddelijke seksspelletjes en de ongekende hoogten die hij met de dame in kwestie had weten te bereiken. Alle details moesten we aanhouden. Of die keer dat er twee onderbazen van de Genovese mafiafamilie uit de Verenigde Staten langskwamen om zaken te doen. Hij ontving die mensen half stoned, ongeschoren en in pyjama. Ze zagen meteen dat hij

Hoofdstuk 4 • De partners

maf was en maakten rechtsomkeert. Hij was ver heen, doorgedraaid en niet meer te redden.

Klaas moest weg, op een nette manier. Dat stond vast. En wij zouden dat zelf moeten doen."

Het geld dat hij Saab en Sanborn nog schuldig was - zo'n zeventien miljoen en wat wisselgeld - werd uiteindelijk afgeschreven als 'oninbaar'.

Saab: "Dat kon niet anders. Het was op een gegeven moment een kwestie van schadebeperking. Die honderden miljoenen die hij zou hebben gehad, hebben nooit bestaan. Dat is een fabeltje, verzonnen door de media. Als het anders was geweest had ik het wel gezegd. Maar Klaas was meer dan leeg. Had alleen maar schulden."

"Eind 1990, begin 1991 lag Klaas praktisch panklaar voor justitie," was Saabs' overtuiging. "Anderen zijn het niet met me eens, maar ze boefden hem alleen nog maar op te vege. Niet omdat hij nog zakendeed, maar eerder omdat hij zou zijn doorgeslagen op zaken uit het verleden. Dat kwam door zijn onverschilligheid. Hij lag voor het oprapen omdat hij tal van steken had laten vallen. Beginnersfouten. Door overmatig cokegebruik. We hebben er inderdaad om getost wie van de partners de uitvoering van de moord voor zijn rekening zou nemen. Dat klopt als een bus."

Bruinsma wilde nog wel de Don zijn, maar hij zat zonder onderdanen en zonder kapitaal. Een keizer zonder kleren.

Een tijdje daarvoor had Etienne U. hem al de rug toegekeerd, Geurt Roos was uit de gratie en de andere partners zagen hem ook steeds minder. *"Wat overbleef was niets meer dan een bijeengeraapt zootje ongeregeld en wat sportschooltypes om de cover hoog te houden,"* zegt een van de naaste medewerkers. *"Een fictief en door de media opgeblazen imperium. Klaas had geen investeringen meer lopen, geen miljoenen tegoed, geen reserves, niets. Op zijn hoogtepunt had hij zo'n twaalf miljoen gulden gehad, in cash uit de hasjhandel. Rond 1985 was dat. Maar dat was er jaren voor zijn dood al ruimschoots doorheen gejaagd. In 1991 was Bruinsma leeg. Daar was iedereen het unaniem over eens."*

En in 1990 kwam de genadeklap. Hij had de import van 46 ton eersteklas hasj uit Pakistan, ter waarde van 450 miljoen gulden, georganiseerd en verprutst. Een laatste stuiptrekking.

"Klaas kon het niet meer," bevestigde partner Flippie Cohen. *"In een hoop dingen was hij een meester, vooral in spelletjes. Maar hij had het overzicht niet meer. Hij wist niet meer wat hij tegen wie vertelde. Op het laatst*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

wist iedereen van die grote berg Pakistaanse basj. Iedereen had aandelen of was gelijkwaardig partner. Vroeger kon hij delegeren, zonder dat hij toezeggingen hoefde te doen. Hij had uitstraling. Kon de juiste mensen bij elkaar brengen. Op een gegeven moment bielde dat op. Hij was de magie kwijt. Die grote berg Pakistaanse basj had de klapper van zijn misdaad-carrière moeten worden, daarna zou hij met pensioen gaan. Hij had de buit al verdeeld. Maar er viel niets te verdelen. De partij was al 'stuk' voordat zij aan wal kwam. De kapitale lading had tien maanden rondgedobberd op de Noordzee, dat had Bruinsma uit angst zo geregeld. Bij de 'oude Bruinsma' zonder coke was dat ondenkbaar geweest. Vroeger waren we er trots op dat hij onze vriend was, blij dat hij aan onze kant stond. In dat opzicht was het een verlies, hoe noodzakelijk zijn dood ook was. Tot 1988 was Klaas een meester op zijn zijn vakgebied geweest. Ongeëvenaard. Iedereen was opgelucht dat hij dood was, maar we trokken geen fles champagne open, zoals anderen dat - bij wijze van spreken - wel deden. Je bent nooit blij met de dood van een vriend. We gaan een vriend niet afzeiken. Nu roept iedereen dat het een klootzak was. Dat hadden ze in zijn gezicht moeten zeggen, toen hij nog leefde."

Karel Vosseveld

De Van Gend en Loos van de onderwereld

Karel Vosseveld * stond bekend als een van de grootste hasjimporteurs van de twintigste eeuw. Ook internationaal. Groter dan Saab en Sanborn, Spic & Span, Johan V., Fouad Abbas of Klaas Bruinsma.

Mega-drugsimporteur Karel Vosseveld: 'FIOD-medewerker Cees Janssen vrat volop mee uit de drugsruif, honderd procent. Hij werd betaald in briefjes van duizend. Acht miljoen van mij alleen al en nog eens een veelvoud van mijn zakenrelaties.' (foto: Bas van Hout)

Hij was dé logistieke duizendpoot. Zonder hem waren al die namen niets.

Hij zat zo'n beetje overal tussen, kende alle routes en achterdeuren om succesvol drugs Nederland 'binnen te trekken'. Vosseveld wist altijd wel iemand op de juiste plek: een verificateur die zijn mond kon houden, een douanier die op het juiste moment de andere kant op keek, een rechercheur die 'plat' was of een justitiemedewerker die over cruciale informatie kon beschikken.

Zijn naam dook telkens weer op. Wie kende Vosseveld eigenlijk niet in het milieu? En iedereen mocht hem, met zijn Caribische *laisser faire* en zijn aanstekelijke gevoel voor humor. Vosseveld stond bekend als de bon-vivant, de clown, maar ook als de door-gewinterde crimineel, de professioneel. Direct of indirect had hij de hand in de import van softdrugs met een geschatte waarde van vele honderden miljoenen gulden. Hij was de Van Gend & Loos van de onderwereld, gespecialiseerd in containertransporten van boven de tienduizend kilo hasj, met een veilige deklading en 'plat' overheidspersoneel langs de gehele route.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Per binnengetrokken kilo verdiende hij tussen de vijfhonderd en vijftienhonderd gulden voor zijn diensten. Een lading softdrugs van tienduizend kilo kon Vosseveld dus al snel tien miljoen gulden opbrengen. En dan was er nog niets verkocht. Soms werd dit bedrag aangevuld met een bonus van tien procent van de winst, zonder ook maar een kwartje investering uit eigen zak. Alleen de bedrijfskosten gingen ervan af, maar er bleef altijd ruim voldoende over.

"In een jaar tijd streek ik meer op dan Klaas Bruinsma in zijn hele carrière. Vooral omdat ik overal tussen zat, soms drie, vier trajecten breed. Waarmee ik bewust voorbijging aan de eis van Bruinsma om exclusief voor zijn groep te werken. Ik werkte voor niemand exclusief."

Geld in de zak houden was voor Vosseveld moeilijker dan geld verdienen. Hij had een gat in zijn hand waar een bowlingbal doorheen kon. Niemand was zo vaak multimiljonair geweest om vervolgens weer net zo makkelijk 'leeg te gaan' als hij. Als de kosten voor de baten uitliepen en hij gedwongen was links en rechts een paar ton te lenen was dat zelden een probleem, want het milieu wist dat Vosseveld er goed voor was.

De miljoenen gingen voornamelijk op aan het goede leven. Hij kocht dan een Ferrari en voor zijn echtgenote - of vriendinnetje - de duurste BMW. Nou, en dan de werkster er meteen ook maar een, want die had het behoorlijk zwaar met het dagelijks schoonhouden van het dozijn kamers in Karels kapitale Aerdenhoutse villa. En dat speciaal op maat gemaakte inpandige zwembad werd ook niet gratis gelegd, en moest nog eens drie keer over omdat de fundering het niet trok. Geld moest rollen.

Twee jaar voor onze eerste ontmoeting hadden we ook al een keer aan één tafel gezeten. Bij de bruiloft van een vooraanstaande Volendammer waren we toevallig aan dezelfde tafel ingedeeld. Ik vond het boeiend om deze levenskunstenaar te observeren. Zijn humor en ongekunstelde manier van doen hadden hem in het verleden meer dan eens het leven gered. Zoals die ene keer dat hij meereed met een kennis annex gelegenheidsmoordenaar. Terwijl Karel voorin zat, had de kennis achterin al een geluiddemper op de loop van een klein kaliber pistool gedraaid, de haan gespannen en een hand voor zijn gezicht gehouden om bloedspetters op te vangen. Instinctief had Karel zich omgedraaid en de man met zijn ontwapenende lach aangekeken. *"Ik kon de trekker toen niet meer overhalen,"* vertelde de moordenaar in spe. *"Hij had geluk die keer."*

Niet altijd was Vosseveld zo fortuinlijk geweest. Medio jaren tachtig troffen schoten wél doel en sloegen ongeveer de hele rechterhelft van zijn gezicht weg. Met kostbaar zilverwerk was zijn gelaat onzichtbaar gerestaureerd.

Hoofdstuk 5 • Karel Vosseveld

Vosseveld zelf stond bekend als geweldloos. En ook na dit incident weigerde hij om met een wapen rond te lopen. Een bijzonderheid in een milieu waar het formaat van je wapen je status bepaalde.

Dat aspect kon justitie wel in hem waarden. Daarom stond Vosseveld niet bekend als vuurwapengevaarlijk - zogenaamde 'Code Willem' - en werd hij doorgaans niet ingerekend door een arrestatieteam, uitgedost met kogelwerende vesten. Een telefoontje volstond om hem op het bureau te ontbieden, als hij tenminste niet met de noorderzon vertrokken was.

Vosseveld was een alleskunner en allesweter. Hij zag Nederland slechts als doorvoerland, want in landen als de Verenigde Staten, Canada en Engeland waren de grote winsten op te strijken. De winsten waren er twee tot vier keer zo groot. Dat waren ook de landen waar hij maar beter niet zijn vakantie kon boeken omdat die daar levenslang betekenden.

Bij justitie was men het er unaniem over eens dat Vosseveld de grootste was en hij werd door de internationale opsporingsdiensten gerekend tot de eredivisie op wereldniveau. Toch bleef hij door de jaren heen ongrijpbaar.

Het was duidelijk dat ik Vosseveld moest spreken om verdere verificatie te krijgen van hetgeen zich binnen en rond de Bruinsma-groep had afgespeeld. Al was hij geen vaste partner van Bruinsma geweest, hij moest beschikken over een schat aan informatie. Via een tussenpersoon was ik moeizaam met hem in contact gekomen. Die stroefheid had niets te maken met onwelwillendheid, maar alles met beschikbaarheid. Karel Vosseveld zat namelijk vast in een gevangenis in het noorden van het land en was dus niet bij machte zijn agenda naar eigen goeddunken in te vullen.

Na enige tijd kreeg ik te horen dat hij een mouw aan dat probleem had weten te passen. Zijn weekendverlof - een keer in de zes weken - liet nog wat ruimte over voor een onderhoud. Omdat ik niet wist of hij iets kon of wilde vertellen over bijvoorbeeld 'de geheimen' achter de doorlevering van drugs aan de 'Delta-organisatie', bleef het een schot in het duister.

Onze eerste afspraak liep spaak als gevolg van miscommunicatie. Het was nazomer 1996 en hij had net weekendverlof. Bij de tweede ontmoeting had Vosseveld een halfuurtje. 'Anders wordt mijn vriendinnetje - en aanstaande bruid - boos,' vertrouwde hij me samenzwerderig en met brede lach toe.

"Bij Klaas was niks meer te balen," daar was Vosseveld van overtuigd. Hij was ad hoc associé geweest van Bruinsma, als specialist op het gebied van transport van de contrabande.

"Dat heb ik van dichtbij meegemaakt. Hij deed net alsof hij gevuld was. Iedereen trapte in zijn maniertjes. Hij was een demagoog. Hij gebruikte achterbaalde psychologische trucjes om zijn 'partners' aan zich te bin-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

den. Jarenlang had Bruinsma het over 'de grote pot', die hij voor iedereen beheerde natuurlijk, 'voor later'. De opbrengst uit de transporten die lukten – dat waren er niet bijster veel - moesten daarin worden gestort.

Hij had tegen mij ook gezegd: 'Stop wat je buiten mij om verdient ook maar in de pot.' Daar moest ik wel om lachen, ik dacht dat het een grap was. Maar hij meende het echt. Dan waren we afhankelijk van wat hij ons toestopte en had hij de macht. Ik keek wel link uit. Met andere contacten runde ik drugstijnen waar Bruinsma niet eens van afwist. Daar gingen honderden miljoenen in om. Zoveel had de Lange nog nooit bij elkaar gezien. Ik was tien jaar eerder al groter dan Bruinsma ooit is geweest. Anderen zijn wel gevallen voor zijn demagogische gelul. Ik had medelijden met Etienne U. Toen de Lange doodging, heeft hij Etienne niets nagelaten. Die zat op zwart zaad en kreeg ook nog alle schuldeisers achter zich aan. Hij was namelijk wél partner in de pot, en die pot was bartsikke leeg. Hij was dus partner in de schulden van Bruinsma. Klaas heeft de laatste jaren op krediet geleefd, ver boven zijn stand. Wel begrijpelijk. Dat doe ik ook. In onze kringen geef je uit wat er binnenkomt, of het nu duizend gulden, een ton of een miljoen is, je geeft het uit zo snel als je het binnen hebt, of eerder.

Door Bruinsma zijn er een boel mensen het schip ingegaan. Dan heb ik het niet over een paar ton, maar over tientallen miljoenen guldens."

In kringen van de Misdaad BV Nederland genoot Karel Vosseveld een dubbele reputatie. Niemand wist wat men aan hem had. Sommigen wisten zeker 'dat hij voor de kit werkte', anderen vonden hem op z'n minst onbetrouwbaar. Maar er viel altijd geld met hem te verdienen, dat wel. In de jaren tachtig werd zijn omzet door justitie geschat op vier- tot vijfhonderd miljoen gulden. Ver zaten ze er niet naast, volgens de partners Saab en Sanborn. Alleen al voor hen trok hij voor ruim tweehonderd miljoen gulden aan hasj binnen. En dan liet hij de Bruinsma-partners Timo Maiers en Flippie Cohen voor het gemak buiten beschouwing. Zo had hij ook goede zaken gedaan voor twee andere partners, die hij per se niet bij name wilde noemen. 'Uit respect'.

Vosseveld was veroordeeld tot zeven jaar gevangenisstraf. Een oude, bijna vergeten straf wegens grootschalige import van drugs was alsnog voltrokken nadat een oplettende rechercheur een observatiefoto van een ontmoeting tussen Vosseveld en de Hakkelaar onder ogen had gekregen.

De Hakkelaar, die toen een van de hoogste noteringen op de nationale en internationale opsporingslijsten achter zijn naam had staan wegens - toen

Hoofdstuk 5 • Karel Vosseveld

nog vermeende - handel in drugs werd op het moment van zijn ontmoeting met Vosseveld al maanden achtereen geobserveerd. De rechercheurs van het opsporingsteam vroegen zich af 'wie die vrolijk lachende donkere meneer was' die op een parkeerplaats van Motel De Witte Bergen bij Hilversum in gesprek was met Johan V. Dat bleek de roemruchte Karel Vosseveld.

Vervolgens stelde een collega voor om het dossier van Vosseveld maar eens te lichten. Want 'die vent had toch gewoon in de gevangenis moeten zitten?' Dat bleek een hele klus, want het was onvindbaar. Uiteindelijk kwam het boven water. Toen werd dus duidelijk dat er nog een veroordeling uitstond, maar dat men 'vergeten' was de straf ten uitvoer te leggen.

Het dossier bij justitie was 'weggepoetst'.

In strafrechtelijke zin was Karel Vosseveld dus tijdelijk onvindbaar geweest, ware het niet dat die oplettende rechercheur zijn huiswerk had gedaan. Justitie ging tot het uiterste om het dossier weer boven tafel te krijgen. Een jaar daarvoor had Karel Vosseveld nog een laatste kans gehad om alles tot de laatste snipper te laten verdwijnen via een 'bevriende vrouwelijke officier van justitie te Haarlem'. Vosseveld gokte erop dat zijn straf spontaan en voor altijd in de vergetelheid zou raken.

Denkfoutje, al was het toch bijna gelukt.

"Welkom thuis, meneer Vosseveld," had de directeur van de penitentiare inrichting Nieuw Vosseveld in Vught bij binnenkomst gezegd. Met een brede glimlach, dat wel. Alsof Karel was voorbestemd om zijn dagen achter tralies te slijten in de extra gesloten inrichting. Vosseveld kon daar de humor wel van inzien.

Maar zijn eerste dag zat er nog niet op, of hij was alweer druk bezig met de toekomst, de blik vooruit. Zelfs zijn proefverlof was al geregeld. Hij zou op papier te werk worden gesteld bij een vriend met een plasticfabriek in het zuiden van het land. Hij is er nooit verschenen, maar op papier was hij er wel, en dat is het enige dat telt voor de pennenlikkers van justitie. Het is allemaal zo makkelijk, als je maar openstaat voor creatieve oplossingen!

Zo'n levenswijze, gedwongen of niet, paste helemaal bij zijn Caribische natuur. Laat alles maar komen zoals het komt. Hasta mañana, amigo. Geen geld? Morgen doet zich wel weer een gelegenheid voor om eraan te komen. Vandaag is het feest.

Toen ik Vosseveld ontmoette was hij in de vijftig. Hij was zijn carrière begonnen als overvallertje, en later sigarettensmokkelaar. 'de roofbusiness' was niets voor hem geweest, vertelde hij openhartig tegen Frank Bovenkerk en Maarten van Traa tijdens een van hun bezoeken aan de gevangenis, waar

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Vosseveld een straf van een paar jaar uitzat. Bovenkerk: *"Vosseveld vertelde dat hij medelijden kreeg met zijn slachtoffers. Vooral nadat er een discussie was ontstaan over de hoeveelheid geld die moest worden afgegeven door de caissière. Toen is hij er uiteindelijk na een paar keer maar mee gestopt."*

Sigaretten bleek een gouden handel voor vindingrijke types als Vosseveld. Hij was van de generatie roemruchte smokkelaars als Frits van de Wereld en Zwarte Joop de Vries, de oude penoze van de Amsterdamse wallen. Dat was in een tijd dat je voor een lading gesmokkelde sigaretten nog tien jaar werd weggeborgen, twee jaar opknapte in de 'krententuin' voor een fietsendiefstal en de Amsterdamse hoofdofficier van justitie Hartsuiker nog ten strijde trok tegen 'de onzedelijke beroepsuitoefening' van de hoofdstedelijke lichtkooien.

Als je de goede contacten had en de juiste kanalen kende, werd je nooit gepakt met sigaretten. Vosseveld kende ze en was altijd op zoek naar een nieuwe uitdaging. Begin jaren zeventig kreeg de criminele entrepreneur als een van de eersten lucht van een nieuwe trend: de hasjhandel zou de meest lucratieve smokkelwaar blijken om de kas mee te spekken. Heel wat lucratiever dan het beste sigarettenscenario. Dit was de vrijhandel van de toekomst. Sigaretten hadden altijd een leuk inkomen gegenereerd, maar leverden uiteindelijk niet meer op dan een riant belastingvoordeel. Hasj was pas echt lachen. Al gingen tien transporten de mist in, als het elfde maar goed ging was je uit de sores, met een leuke winst erbovenop. Pitbulls, vuurwapens en bordeelbezoek werden zowel door criminelen als door de fiscus gezien als noodzakelijke beroepskosten en waren dus aftrekbaar van de belasting volgens een Telegraaf-artikel uit die tijd dat veel stof deed opwaaien. Hasj was dan wel illegaal, maar niet zo kwalijk als heroïne, opium en coke, de echte killers. Maatschappelijk en strafrechtelijk veel acceptabeler in het progressieve klimaat van de jaren tachtig.

Je kon toen zelfs nog bij de fiscus aankloppen met een voorstel. Een advocaat onderhandelde dan namens een anonieme cliënt een deal uit met de woorden: 'Ik heb een cliënt die 10 miljoen heeft verdiend met de import van hasj, hoeveel belasting moet hij daarover betalen?' Dan volgde al snel een deal. Iets was beter dan niets. Het grootste deel van de bevolking accepteerde het gebruik ervan en het resterende deel blowde er zelf lustig op los. De strafmaat lag laag, boetes werden mondjesmaat uitgedeeld en de pak kans was miniem, hoewel de doorgewinterde crimineel daar geen boodschap aan had, want als ergens massaal vraag naar was, waren er altijd types te vinden die vraag en aanbod op elkaar afstemden, legaal of illegaal. En die twee, drie jaar celstraf was gewoon een acceptabel beroepsrisico.

Hoofdstuk 5 • Karel Vosseveld

Midden jaren zeventig ontpopte Karel Vosseveld zich als een talentvol pionier, met als exclusief specialisme het transport van de hasj. Hij had een neus voor dat soort handel. Bovendien liep hij minimaal risico doordat anderen de investering voor hun rekening namen en Vosseveld 'slechts' transporteur was. Karel kon met deze constructie alleen maar winnen. Hij creëerde lucratieve lijnen tussen Libanon, Afghanistan en Europa, met Nederland als doorvoerland.

"Het spul was zo gewild dat je er niet eens mee hoefde te venten. In rijen van twee stonden de buitenlandse afnemers opgesteld om de handel aan te pakken."

Volgens het ministerie van Justitie stond Vosseveld op een gegeven moment zelfs aan het hoofd van een wereldwijd vertakt concern, met connecties op buitenposten in alle drugsproducerende landen. Vele tienduizenden kilo's hasj had hij Europa binnengesmokkeld. Zeker voor die tijd een tot de verbeelding sprekende hoeveelheid, om maar te zwijgen over de vette winsten die het opleverde.

Maar Vosseveld was niet de enige smokkelaar met ambitie. Op het hoogtepunt van zijn alleenheerschappij rees de ster van iemand die zich hetzelfde ten doel had gesteld: Klaas Bruinsma, de midden twintiger die zich tot dan toe had beziggehouden met de handel in grammetjes en kilootjes rond de hippietempel Paradiso. Ook hij wilde de grootste te worden. Het was onvermijdelijk dat de paden van beide ambitieuze mannen elkaar zouden kruisen.

Eind jaren tachtig sloegen Vosseveld en Bruinsma inderdaad de handen ineen, maar ze hadden weinig persoonlijk contact en niet in de laatste plaats omdat de twee mannen elkaar niet lagen. Een coalitie tegen wil en dank. Zakelijk gezien had het immers wel degelijk zin om de krachten te bundelen, want Bruinsma had de ambities om grootse dingen te doen en Karel had de logistiek om ze uit te voeren.

Maar Karel zat de Lange altijd dwars, al was het maar om te dollen. Hij genoot ervan om 'die Lange op de kast te jagen'. Daarom liep de meeste communicatie via tussenpersoon Bennie Saab.

Er was sprake van een coalitie op het scherp van de snede. Bruinsma wilde de meedogenloze alleenheerser zijn met bijbehorende status. Vosseveld kon het allemaal niet zoveel schelen. Bruinsma mocht het baasje spelen, als Vosseveld maar de knickers overhield die hij nodig had voor een goed leven.

Vosseveld en Bruinsma waren met elkaar in contact gekomen via Bennie Saab en diens associés Tom Sanborn, Timo Maiers en Flippie Cohen. Vanuit de betrekkelijke anonimiteit controleerde het groepje eind jaren tachtig

Jacht op 'de erven Bruinsma'

hun belangen in het conglomeraat van criminelen dat Bruinsma ad hoc had bijeengebracht. Juridisch gezien zonder meer 'artikel 140' (misdaad in georganiseerd verband), maar nauwelijks georganiseerd in de zuivere zin van het woord. Zij waren het ook die Vosseveld uit strategische overwegingen uit de buurt van Bruinsma hielden. Door bewust die afstand te scheppen ontnamen ze Bruinsma de controle over een schakel van onschatbare waarde: het transport, Vossevelds specialiteit. In die zin bleef Bruinsma dus altijd afhankelijk van Saab en Sanborn en de andere partners.

Bruinsma ontleende zijn kracht aan intimidatie en intriges, zo wist Vosseveld uit ervaring. Als Klaas één ding niet kon velen, was het gebrek aan controle. Elk argument legde hij net zo lang langs de meetlat totdat ontsappingsclausules al bij voorbaat kansloos waren.

Vosseveld vond dat de Lange over te weinig realiteitszin beschikte, te gewelddadig was en paranoïde. Als je niet oppaste, werd je meegesleurd in de negatieve spiraal. Om die reden had hij Spic & Span, Saab, Sanborn en de rest ook tal van keren geadviseerd om weg te gaan bij 'die psychopaat'. Vroeg of laat zouden ze aan de beurt komen. Opgeruimd worden. Daar was Vosseveld van overtuigd. Maar ze hadden zijn advies in de wind geslagen. Zij functioneerden uitstekend in een omgeving waar conflicten en meningsverschillen werden beslecht met kogels en vaten beton.

Bruinsma & partners zouden die vorm van conflictbeheersing verheffen tot een ambacht dat alleen in Joegoslavische en Italiaanse kringen zijn gelijke kende.

Vosseveld had lang genoeg meegedraaid in deze club om te weten waar die voor stond. Hij verdiende er goed geld, maar wilde zijn onafhankelijkheid bewaren. Hij accepteerde geen gezagsverhouding en liet zich niet manipuleren. *"Iets waar die Lange juist op uit was. Alles draaide bij hem om macht. De hegemonie van het intellect."*

De karakterologische verschillen tussen de twee leidden tot grote botsingen. Bruinsma was gek op vergaderingen, met zichzelf als voorzitter van de raad van bestuur natuurlijk. Alsof hij zijn vader bij de frisdrankfabrieken was opgevolgd. Vosseveld daarentegen had een hekel aan dergelijke samenkomsten. 'Vergaderen om het vergaderen' noemde hij dat. Hij stak zijn afkeer niet onder stoelen of banken. *"Sodemieter op met je vergaderingen, Lange,"* riep hij dan.

Soms verscheen hij met opzet drie kwartier te laat. Omdat het in zijn aard lag om te laat te komen, maar vooral om zijn gebrek aan respect duidelijk te maken. De andere partners zaten dan geïrriteerd op hun horloges te kijken 'waar die neger bleef'.

"Sbit, jongens, bet spijt me," was zijn standaardreactie. *"Laten we het bem*

Hoofdstuk 5 • Karel Vosseveld

maar niet kwalijk nemen, bij is tenslotte een Zuid-Amerikaan," zei de voorzitter dan. Ze hadden Vosseveld veel te hard nodig om hun kritiek openlijk te kunnen uiten. Bovendien wisten ze dat hij tamelijk lichtgeraakt kon zijn en zo de boel de boel liet.

Het was allemaal een onderdeel van het spel. De soep werd nooit zo heet gegeten als ze werd opgediend en tenslotte profiteerde hij ook van hen. Dat wil zeggen, van hun geweldsimago. Het was natuurlijk altijd handig om in geval van nood te kunnen zeggen: 'Hé, weet je wel wie ik ben? Ik ben een vriend van Klaas, hoor.' Negen van de tien keer hielp dat. Over het algemeen kreeg je dan snel een schouderklopje en werd je overladen met complimenten over hoe 'n bovenste beste je wel niet was.

Vosseveld was allesbehalve een vechtersbaas. Spierkracht was voor de leeghoofden met te losse handjes en meestal betekende dat ellende. Dat waren types die bijvoorbeeld een handgranaat bij een restaurant naar binnen wierpen omdat de gerant een opmerking had gemaakt over hun al te opvallend gedrag. Of een kogel door je knieschijven joegen als je per ongeluk de uitgestoken hand had genegeerd. Als je daarin meeging, redeneerde Vosseveld, was het maar een kleine stap naar liquidaties met een glimlach. Zo zat hij niet in elkaar, hij hield liever schone handen.

In de beginjaren had de Bruinsma-groep misschien wel de vage contouren gehad van een gesmeerde criminele organisatie, maar het was nooit echt van de grond gekomen. Er was nooit een hecht georganiseerde hiërarchische structuur geweest. *"Alles hing als los zand aan elkaar en loyaliteit was ver te zoeken. De mensen die meededen hadden allemaal hun eigen tokootjes"*. En tegen het einde van de rit was er al helemaal geen sprake meer van. *"Ik zat aan de andere kant van het kleurenspectrum,"* beaamde Vosseveld. *"Ik hoefde niet zo nodig als machtsfactor te worden erkend, ervan mee profiteren was voldoende."*

Aan het begin van zijn carrière legden de Nederlandse autoriteiten Vosseveld nauwelijks een strobreed in de weg, totdat het de Criminele Inlichtingendienst (CID) via 'zeer betrouwbare informatie' ter ore kwam dat Vosseveld van plan was zijn handel in grote hoeveelheden naar de Verenigde Staten te exporteren. In samenwerking met de Amerikaanse Drugs Enforcement Administration (DEA) werd besloten gebruik te maken van het buitenkansje om Vosseveld een halt toe te roepen.

Om dat te bereiken kregen de Amerikanen een vrijbrief om middelen te gebruiken die het doel heiligden en die voor Nederlandse begrippen nieuw waren. Een provocateur van de DEA zou de Antilliaan in de internationale rechenenetten vangen met een partij harddrugs, een handel waar

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Vosseveld uit eigen beweging aanvankelijk niet voor te porren was. Als Vosseveld hapte en de deal rondkwam, zou hij - om het te vieren - voor een vakantie in de Verenigde Staten worden uitgenodigd door de agenten van de DEA. In werkelijkheid zou het een levenslang verblijf in de Marion gevangenis betekenen, de Amerikaanse evenknie van de EBI in Vught, een zwaarbewaakte *maximum security prison*. Daar sleten de zwaarste gevallen zoals de New Yorkse mafiabaas John Gotti hun dagen in de wetenschap dat ze het complex pas zouden verlaten na driemaal levenslang plus een dag. De aanklacht die deze opsluiting moest schragen zou luiden '*mega import of illegal substances into the United States of America*'. De undercoveragent slaagde er uiteindelijk in het vertrouwen van Vosseveld te winnen en eind februari 1985 liep in Newark, New Jersey, een schip uit Rotterdam binnen met aan boord duizend kilo hasj ('eerste kwaliteit katoen' volgens de vrachtbrieven). De partij zou door Karel Vosseveld voor zeshonderdduizend dollar aan de DEA-agent zijn verkocht. Maar Vosseveld maakte vervolgens nooit gebruik van de aanbieding om een 'welverdiende vakantie' in de VS door te brengen.

Wel werd hij in november 1986 in Alkmaar berecht voor de Amerikaanse transactie én voor een aantal vanuit Marokko naar Nederland en Engeland doorgeleverde partijen.

De aanklacht van handel met de VS redde het niet. De rechtbank was van mening dat 'er sprake was geweest van onrechtmatige uitlokking. Uit eigen beweging was de verdachte nooit van plan drugs naar Amerika uit te voeren'. Volgens de rechtbank was hij daartoe aangezet door de DEA-agent.

Die visie werd aanvankelijk niet gedeeld door de rechter-commissaris, die zich als een triëriër in hem vastbeet, tot groot ongenoegen van Vosseveld. Met een glimlach had hij de man toegefluisterd: "*U bent een zéér lastige rechter en u weet wat ze in Italië doen, hè, met lastige rechters.*" De rechter-commissaris liet weten er niet van onder de indruk te zijn en maakte een apart proces-verbaal op van de bedreiging en schafte - met toestemming van justitie - een pistool aan vanwege het serieuze karakter van de intimidatie. Hij voegde Vosseveld toe dat 'hij hem niet zou vergeten'. De officier van justitie eiste tien jaar en acht maanden.

Het werd zeven jaar, een extreem hoge strafmaat voor zijn vergrijp. De bedreiging aan het adres van de rechter-commissaris was daarin verdisconteerd, volgens Vosseveld, "*dat was wel duidelijk*".

Later gaf de officier te kennen dat hij de uitspraak passend vond voor een man van dat kaliber, volgens hem 'de grootste hasjhandelaar ter wereld'.

In de daaropvolgende jaren zou een groot aantal drugsimporteurs de kwalificatie 'allergrootste' toebedeeld krijgen. Iedere officier van justitie wilde

Hoofdstuk 5 • Karel Vosseveld

nu eenmaal de grootste hasjhandelaar ter wereld op zijn conto schrijven. Maar op dat moment ging de eer met een straatlengte voorsprong naar Karel Vosseveld.

Natuurlijk kon het niet missen dat een man als Vosseveld, met kennissen bij douane, een rol zou gaan spelen in de Delta-affaire. Maar welke rol dat precies was is nooit helemaal duidelijk geworden. Het is altijd mistig gebleven rond de persoon Vosseveld.

Sommigen wisten het zeker, Vosseveld was dé groei-informant. In 1996 werd die bewering zelfs hardop gedaan in het NRC-Handelsblad, waarna ik meteen een boos telefoontje uit de gevangenis kreeg van Vosseveld: 'of ik met die journalisten had gepraat'. Bij navraag bleek dat een Amsterdamse officier van justitie zijn mond voorbij had gepraat tegen de journalisten van het NRC. Vosseveld verzekerde mij dat hij niet de groei-informant was.

Een groei-informant was immers een crimineel 'krieltje' dat door een politiedienst werd doorgefokt tot '*pofaardappel*'. Hij moest binnen een bepaalde tijd uitgroeien tot topinfiltrant. Maar het lijkt onlogisch om Vosseveld daarvan te verdenken, hij hoefde immers niet meer te groeien. Hij was al sinds jaar en dag de grootste importeur in het milieu. Toch bleven de geruchten hardnekkig dat Vosseveld een aanzienlijk aantal van zijn collega's in de uitverkoop zou hebben gedaan om zelf ongemoeid te kunnen blijven importeren.

Anderen hadden blind vertrouwen in hem.

Hoe het ook zij, Karel Vosseveld was in het verleden zijn gewicht meer dan goud waard geweest en riep tegelijkertijd de nodige vragen op. Maar wie deed dat niet in het milieu waar zo'n beetje iedereen als politie-informant werd gekwalificeerd? Of zoals een CID-chef het typeerde: "*85% is politie-informant, en de rest praat 'off the record' met de politie.*" In elk geval waren er maar weinigen die aan Vosseveld konden tippen, en niemand kon zich de tijd heugen dat hij ooit had geopereerd op het niveau 'krieltje'.

Het had er bij ons eerste gesprek op geleken dat we snel klaar zouden zijn. Vosseveld wist niets van de vermeende Delta-organisatie. Hij had geen idee wie daarmee werd bedoeld, evenmin had hij ooit contact gehad met leden van die groep. Althans, hij was zich er niet van bewust. Etienne U. kende hij wel. "*Aardige jongen,*" maar die maakte bij zijn weten geen deel uit van die club.

"Als je iets over de Delta-organisatie wilt weten, dan zijn we snel klaar," zei hij. *"Sorry, maar ik ken die mensen niet, nooit contact mee gehad."*

Ik begon al aanstalten te maken om te vertrekken. *"Heb je wel eens te*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

maken gebad met ene Janssen?" probeerde ik nog. Cees Janssen* was FIOD-ambtenaar, die als een soort vliegende keep was uitgeleend aan tal van opsporingsdiensten in het land, waaronder die van de Haarlemse RCID. Zijn naam was een aantal keren gevallen. Hij zou volgens mijn zegslieden de mysterieuze schakel zijn tussen de onder- en de bovenwereld.

"Henk Janssen uit Luxemburg?"* vroeg Vosseveld.

"Nee, niet die," zei ik. *"Zijn broer Cees, de FIOD-ambtenaar uit Haarlem."*

"Zijn broer?" reageerde Vosseveld in ongeloof. De brede lach maakte pas op de plaats. Het kwartje viel hoorbaar. *"Is FIOD-man Cees de broer van Henk uit Luxemburg?"*

Ik knikte bevestigend en wachtte af.

"Wel verdomme. Nu wordt me een hoop duidelijk."

Voor Vosseveld leken veel vragen in één keer beantwoord. Stukken van de puzzel vielen kennelijk op hun plaats. *"Nu weet ik ook in welk spel ik heb meegespeeld. Die boeven hebben me erin geluisd. Ongelooflijk,"* zei hij, weer met een bulderlach.

De broertjes Janssen

Acht miljoen in biljetten van duizend

FIOD-man Cees Janssen was oorspronkelijk ‘medewerker opsporing’ bij de douanerecherche in Haarlem geweest. Sinds eind jaren tachtig vervulde hij een ‘liaisonfunctie’, waarbij hij gedurende langere periodes aan diverse politiekorpsen werd ‘uitgeleend’. Tot december 1993 voor de RCID Kennemerland en de FIOD-Haarlem, waar hij verantwoording schuldig was aan de toenmalige teamchef en huidige officier van justitie van Amsterdam mr. Fred Teeven.

Janssen was dé specialist op het gebied van het ‘gecontroleerd doorleveren’ van verdovende middelen. In de praktijk was er een groot verschil tussen gecontroleerd en ongecontroleerd doorleveren. Op het moment dat een container de boot verliet en de chauffeur de lading naar de loods bracht,

FIOD-specialist Cees Janssen de sleutelfiguur in de IRT-affaire. "Als Cees het haventerrein opliep dan knikte iedereen voor hem. Iedereen deed precies wat Cees wilde." (foto: Bas van Hout)

Jacht op 'de erven Bruinsma'

begon het traject van het doorleveren volgens de zogenaamde Delta-methode (het gecontroleerd en ongecontroleerd doorlaten van grote partijen drugs om de Delta-top op te rollen). Dat traject kon uitmonden in inbeslagname in de tweede, derde of vierde aanleg, of de partij ging in zijn geheel het milieu in.

Doorleveren was altijd een zeer ongebruikelijke methode geweest die al jarenlang (illegaal) bestond voordat hij officieus (half illegaal) werd toegepast. Voor deze methode moest expliciete toestemming worden gegeven door de minister ('gecontroleerd') en er moest een zeer goede en dringende reden zijn - hetgeen in de praktijk zelden of nooit het geval was ('ongecontroleerd'). De praktijk was dat de omstreden methode te pas en te onpas werd toegepast, zonder dat de superieuren ervan op de hoogte waren. Maar dat zou veel later pas blijken, eerst bij het onderzoek door de commissie Wierenga (1994), vervolgens tijdens de verhoren door de commissie Van Traa (1995) en weer vier jaar later (zomer 1999) bij de commissie Kalsbeek. Cees Janssen stond aan de basis van die omstreden methode en hij zou als kop van Jut worden gebruikt. Janssen zou zijn superieuren in het ongewisse hebben gelaten, volgens zijn toenmalige chef Teeven.

Cees Janssen was naaste medewerker en vertrouwensman van de Dordtse CID'er Frits van der Putten, die werd gezien als bedenker van de Delta-methode. Van der Putten is later, evenals Cees Janssen, in opspraak gekomen als gevolg van de verhoren door de commissie Van Traa, toen bleek dat de waarheid een rekbaar begrip was geworden in opsporingsland.

Bij de CID's van diverse politiekorpsen bestond grote behoefte aan douanetechnische kennis: hoe 'de handel' moest worden ingeklaard, hoe de douaneprocedures verliepen, wat er gebeurde als er een container per schip binnenkwam, hoe die eraf ging, welke procedures moesten worden doorlopen voordat een container werd vrijgemaakt, en, als belangrijkste, hoe je een container ongemerkt uit de haven weg kreeg, zonder papiersporen na te laten.

Janssen had als douanerechercheur van de FIOD een aantal 'informatieposities' en runde een aantal topinformanten. In die hoedanigheid werkte hij nauw samen met de CID'ers Klaas L. en Joost van V., het roemruchte 'koningskoppel' dat begin jaren negentig voor astronomische bedragen aan drugs Nederland in zou voeren. Het hardnekkige verhaal gaat dat in elk geval Klaas L. aanzienlijke bedragen heeft ontvangen van criminelen. Bedragen die officieel nooit zijn verantwoord. De beide CID'ers stonden eind jaren negentig wel terecht wegens meened over hun rol in de IRT-

Hoofdstuk 6 • De broertjes Janssen

affaire bij de commissie Van Traa. Klaas L. werd veroordeeld tot vier maanden celstraf en Joost van V. tot zes maanden. Van V.s' straf viel twee maanden hoger uit omdat hij een informant had bedreigd. Deze informant - 'de Taartman' - verklaarde dat hij grote hoeveelheden geld had ontvangen van het duo. De IRT'ers zijn echter nooit verhoord inzake hun vermeende col-lusie en criminele activiteiten, laat staan strafrechtelijk vervolgd voor deelname aan een criminele organisatie met het oogmerk drugs te importeren. Dus op de vraag wat er met de miljarden aan doorgeleverde contrabande is gebeurd, is nooit een antwoord gevonden.

Cees Janssen was de mystery man, zoals hij ooit door het NRC Handelsblad werd getypeerd, de untouchable die altijd buiten schot zou blijven waar anderen ongenadig door de mand vielen.

Intussen kwam ik zijn naam steeds weer in dubieuze context tegen: Cees Janssen, douanerechercheur, gespecialiseerd in gecontroleerd doorleveren en het runnen van informanten. Alleen voor wie hij het doorleverde of wie precies wie runde, was niet helemaal duidelijk. Om deze gezagsdrager hing op zijn zachtst gezegd een waas van twijfels.

Inmiddels was duidelijk geworden dat zijn broer, Henk Janssen, ook een opmerkelijke rol speelde in een aantal transacties.

In de tweede helft van de jaren tachtig was Vosseveld in contact gekomen met Henk, die zich soepel bewoog in het financiële wereldje van het groot-hertogdom Luxemburg. Henk Janssen kon alles regelen, had relaties op regeringsniveau en was kind aan huis in de directiekamers van de grootste banken. De man bleek handig met BV's te kunnen jongleren en was als financieel expert in staat een ondoordringbaar woud van complexe con-structies in elkaar te zetten. Dus ook de zogenaamde frontstores - dekman-telfirma's die facilitaire ondersteuning bieden aan criminele organisaties. Eén daarvan was Icarfin, een firma die volgens Vosseveld was opgezet om drugstransporten af te schermen.

Henk Janssen was precies de figuur die Vosseveld nodig had. De juiste man op de juiste plek.

"Hij was voor mijn bedrijfstak, de import van grote hoeveelheden soft-drugs uit Marokko en Pakistan, van onschatbare waarde. In de daarop-volgende jaren deden we volop zaken. Honderden miljoenen, niet alleen van mij, werden via diverse buitenlandse maatschappijen van Henk Janssen doorgesluisd. Die bad bij op verzoek van mij en andere crimine-le organisaties opgezet. Tal van groepen profiteerden van zijn organisa-tietalent. We hebben nooit last gehad van justitie. Wat Henk aanpakte, slaagde. Alles arriveerde op de juiste plek en het geld stroomde binnen.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Met plunjezakken tegelijk."

Vosseveld herinnert zich nu dat Henk ooit zijn broer - een voornaam wist Vosseveld toen niet - 'had aangeboden'. Het was een terloopse opmerking geweest. Zoiets als: 'Mijn broer werkt bij de belastingdienst, die kan een hoop voor je regelen. Die doet alles voor me.' Vosseveld had daar niet onmiddellijk acht op geslagen en had zijn eigen plan getrokken. Trouwens, wat moest hij met een man van de fiscus? Belasting betalen deed hij toch al amper.

Het wegwerken van de illegale inkomsten was kinderspel voor Henk Janssen. Hij liet de inkomsten rondgaan tussen de talloze banken die Luxemburg-stad rijk is. Spoorloos verdwenen de miljoenen via een wirwar van bankrekeningen. Het kon volgens Vosseveld dan ook geen toeval zijn dat de echtgenote van Henk Janssen een hoge positie bekleedde bij een bekende Luxemburgse bank. Miljoenen aan zwart geld werden moeiteloos weggezet op geheime bankrekeningen, aandelen aan toonder, onroerend goed, hotels, grond, goud of gewoon stapels baargeld. Je kon het zo gek niet bedenken of Vosseveld had er geld in gestoken. *"Overal ter wereld had ik mijn geld liggen,"* zegt Vosseveld.

De meeste relaties van Henk Janssen had hij persoonlijk aangebracht. Met vele honderden miljoenen aan drugsomzet, zonder dat er ooit een haan naar kraaide.

Henk Janssen bleek een waardevol contact. Samen met een Luxemburgse bankier van Nederlandse afkomst was hij dus in staat om onbepaalde hoeveelheden drugsgeld 'veilig te stellen voor de fiscus'. Goud bijvoorbeeld, was een ideaal 'ruilobject' voor papiergeld. Dat leverde bovendien een aanzienlijk BTW-voordeel op door het tussen Luxemburg en Nederland heen en weer te smokkelen. Zakken vol met buitenlandse valuta werden op die manier 'omgekat' naar broodjes goud.

De Haagse en Amsterdamse criminele organisaties kwamen met de regelmaat van de klok voorgereiden in gedeukte bestelbusjes, waaruit sinistere inzittenden stapten - behangen met goud en gekleed in glimmend Adidas - met tot de nok toe gevulde plunjezakken. Klanten werden geadviseerd om met Luxemburgse kentekens voor te rijden in Luxemburg-stad omdat de FIOD Nederlandse kentekens natrok. Ook adviseerde de voormalige Nederlandse bankier criminelen 'om toch vooral een kluis te nemen met wat waardevolle objecten erin'. Een 'lokeend'. Als de Nederlandse fiscus vragen zou stellen, dan waren 'de munten' of 'de sieraden van opoe' de reden van het bezoek aan de bank.

Intussen werden de drugsmiljonairs door de bankdirecteur persoonlijk en

Hoofdstuk 6 • De broertjes Janssen

via een zijdeur naar het directiekantoor doorgeloodst, waar de echte zaken werden gedaan en waar ze met veel egards werden behandeld, alsof het multinationals betrof. En dat waren ze ook. De drugshandel kende immers geen grenzen. En geld stonk niet, mits je de cannabiswalm negeerde die opsteeg uit de plunjezakken.

In theorie had Henk Janssen ooit in een onderzoek naar voren moeten komen als verdachte, maar in de praktijk bleef hij al die jaren buiten schot, ook toen tal van medeplichtigen aan de tand werden gevoeld over hun rol, dan wel werden veroordeeld tot celstraffen.

Vosseveld: *"Henk was een fantastische vent. Tussen de sinaasappelen en mango's trokken we tonnen Maroc-basj binnen. Honderden miljoenen guldens aan groothandelswaarde. Er werd nooit een gram gepakt."*

Tussen Henk Janssen en de groep van Vosseveld kwam het in de jaren 'dat de gebraden duiven in ieders mond vlogen' af en toe wel tot botsingen. De een van dreigende, de ander van komische aard.

Dreigend werd het als een opdracht van Vosseveld niet naar behoren en niet snel genoeg werd uitgevoerd. *"Dan zei ik: 'Luister, ik ben de vriendelijke tak van het bedrijf. Verderop zitten de bottenbrekers.' En dan kreeg ik mijn zin."*

Komisch werd het toen Vossevelds stroman, Pieter Bosch, zijn geld wat al te opzichtig begon te spenderen in Luxemburg. *"Bosch wilde altijd hebben wat ik ook had. Ik reed rond in de meest spectaculaire auto's, dus dat moest hij natuurlijk ook. Dan zei ik tegen hem: 'Dat kan niet. Jij bent een arm transporteurkje, stop je centen weg. Ik ben de etalage, ik moet de mensen laten geloven dat alles wat ik aanpak in goud verandert. Jij hoeft helemaal niks.' Maar mooi dat Pieter toch een Mercedes 500 SL aanschafte. Henk Janssen heeft hem ook nog een paar keer gewaarschuwd dat hij zich minder opvallend moest gedragen. En wat gebeurde er vervolgens? Ging-ie nota bene de topvolleybalclub van Luxemburg sponsoren! Daar is me een herrie over gekomen. Het heeft de minister van Transport zijn kop gekost. Die vloog de laan uit, omdat hij zich ook liet 'sponsoren'. Voel je 'm? Een minister die wordt gesponsord door de Hollandse mafia? Henk Janssen sbeet in zijn broek, want het waren allemaal relaties van hem en Henk wilde uiteraard graag van twee waljetjes blijven eten."*

Vosseveld: *"In dezelfde periode dat ik samenwerkte met Henk Janssen in Luxemburg, in '89 zal dat zijn geweest, werd ik benaderd door twee relaties van me waarmee ik al veel had gedaan en verdiend. Ouwe Louis en ome Nol* beetten ze. Twee oude bazen uit Venlo. Ze onderhielden nauwe*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

banden met een FIOD-douanerechercheur, werd er verteld. Die kon van alles regelen, want hij had vrij spel in alle havens en bij alle overslagbedrijven en douaneafdelingen. Hij zat op een sleutelpositie en kon moeiteloos hele containers drugs binnenhalen. Al was dat spul nog zo 'beet' en al zaten er vijf observatieteams bovenop, hij kon alles binnentrekken omdat hij een passe-partout had. Dat was het verhaal. Ik kende de naam van de douanier niet, en dat deed er ook niet toe. Louis had zich ooit een keer laten ontvallen dat die FIOD-man familie van hem was, schoonfamilie of zo. Dat was voor mij verder niet interessant. Het enige dat mij interesseerde was dat hij op tijd de poort openzette zodat we de lading veilig van het haventerrein af konden rijden. Dus ik zei tegen ome Nol en ouwe Louis: 'Nou, laat die douanemeneer met een proefcontainertje maar eens tonen wat hij kan.'

De handen ineenslaan met uitgerekend de douane, daar werd iemand als Vosseveld bij voorbaat een beetje nerveus van. *"Dan doe je er alles aan om je in te dekken!"* Voor de zekerheid had hij er niet al te veel handel in laten stoppen.

Maar de invoer van de container verliep vlekkeloos. De testrit was binnen een paar weken gepiept en de lading werd moeiteloos 'binnengetrokken'. Geen spoor van dubbelspel van de douaneman.

Toen de proefopdracht eenmaal tot ieders tevredenheid was verlopen, trok de FIOD-ambtenaar binnen een paar maanden nog dertien containers binnen, waarvan vijf voor rekening van Vosseveld. *"En later trok hij voor een vriend van mij ook nog eens een container of acht, negen binnen."*

Met gemiddeld vijf, zes ton drugs per container had je het al snel over 75.000 kilo met een omgerekende straatwaarde van een paar honderd miljoen.

"Dit speelde dus in de tijd dat niemand nog van de Delta-methode en gecontroleerde doorlevering had geboord", grinnikte Vosseveld.

"Het zat dus wel snor met die douaneman (Cees Janssen, BvH). Het geld is op de juiste plek terechtgekomen, namelijk bij mij. En ik ben nooit voor die bandel vervolgd, laat staan veroordeeld. Ik zou als eerste zijn opgepakt als het een pseudo-koopactie was geweest."

Het was haast te mooi om waar te zijn. *"Dus vroeg ik me af of die ouwe uit Venlo de FIOD-medewerker zijn aandeel wel had betaald of dat hij het gewoon in eigen zak stak. Ik wilde die vent uit Haarlem gelukkig houden. Ik sloot niet uit dat mijn tussenpersoon van twee walletjes at en tegen Janssen zei: 'Ik kan je niet betalen, want ik heb zelf nog niks gevangen van Karel.'"* Op een ontevreden 'partner' met de status van douaneman zat Vosseveld niet te wachten. *"Voor hetzelfde geld gooide hij me stuk. Van*

Hoofdstuk 6 • De broertjes Janssen

die andere contactpersoon, ome Nol, was ik zeker: die was honderd procent oké. Maar Louis vertrouwde ik voor geen cent. Die was in een positie om pakken geld in eigen zak te steken, zonder de FIOD-medewerker te betalen."

Vosseveld wilde zekerheden, controle, en daarom zette hij ouwe Louis onder druk.

"Ik zei dat ik geen cent meer zou betalen voordat ik die FIOD-man zelf bad ontmoet. Zogenaamd om wat details met hem door te nemen: routes, protocollen, laadbrieven. Allemaal onzin. In werkelijkheid wilde ik een stok achter de deur, weten met wie ik te maken had en of mijn geld op de juiste plek terecht was gekomen."

De ontmoeting werd gearrangeerd in het Barbizon Hotel in Hoofddorp. Een bevriende journalist, de voormalige Nieuwe Revu-journalist Pieter Storms, was door Vosseveld gevraagd de bijeenkomst - stiekem - te laten fotograferen en alles over de mystery man van de FIOD uit te zoeken. Dat was geen probleem. De journalist was hem nog iets schuldig omdat Vosseveld 'het een en ander voor hem had geregeld'.

Cees Janssen was een doorsnee-type, niet groot, kalend en van middelbare leeftijd. Volgens Vosseveld zag hij er ongezond uit, het grauwe gelaat van een kettingroker. Het enige opvallende aan hem waren zijn scherpe oogjes die Vosseveld nauwlettend taxeerden. De kat en de muis. Maar wie was wat?

Zonder omwegen stelde hij zich voor als Cees Janssen en vertelde dat hij bij de FIOD-Haarlem werkte, maar in Dordrecht was gedetacheerd.

"Het is nooit bij me opgekomen dat deze man de broer kon zijn van Henk, die op datzelfde moment miljoenen voor me verdiende met de Luxemburgse lijn. Zonder het te weten werkte ik dus samen met twee broers in twee onafhankelijk van elkaar opererende lijnen. Met en dankzij elkaar werden alle partners in korte tijd multimiljonair - voor zover ze het nog niet waren. Op geen enkel moment heb ik een verband vermoed tussen de broers onderling, ik wist het gewoon niet. Die naam komt zoveel voor. Daar sta je niet eens bij stil. Alleen in Amsterdam wonen al honderden Janssens, met of zonder dubbel s."

Voor Vosseveld was het zaak dat Cees Janssen van de FIOD in zijn bijzijn een enveloppe met geld zou aanpakken. Dan pas zou hij er echt van overtuigd zijn dat het hier geen undercover-operatie van justitie betrof.

"Ik wist dat mijn vriend de verslaggever op de loer lag met een camera om de overdracht van het geld te registreren. Ik wilde hem kunnen compromitteren. Dat was mijn verzekering voor een goede samenwerking, zonder het risico van strafvervolging. Met die foto's kon ik hem het mes op zijn keel zetten als hij dubbel spel speelde."

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Cees Janssen was niet alleen naar het Barbizon Hotel gekomen. Verderop, aan een ander tafeltje, zat de tussenpersoon Louis uit Venlo met twee rechercheurs uit Haarlem. Met hen had Vosseveld verder geen contact die dag. Alleen met Cees.

"Die twee zijn oké," had Cees gezegd. "Die weten overal van, maak je niet ongerust."

Na enige tijd wisselde de enveloppe met inhoud van eigenaar: 875.000 gulden in biljetten van duizend, volgens Vosseveld. Dit was Janssens portie voor de laatste container die zonder problemen via de haven van Rotterdam Nederland was binnengekomen.

Buiten legde een fotocamera de overdracht vast.

"Tussen neus en lippen door vertelde ik hoeveel ik die Venloërs al had betaald. Zo'n zeven miljoen in dikke enveloppen. Dat deed ik om zijn reactie te peilen. Ik wilde zeker weten dat hij niet tekort was gedaan door die ouwe Louis. Maar hij reageerde niet, dus blijkbaar was er netjes afgezekend door die oudjes."

"Voor zijn deel van het traject - het ongemoeid laten van de lading tussen aankomst en aflevering - betaalde ik vierhonderd gulden per kilo. Een schijntje. Zelf pakte ik voor dezelfde service bij mijn 'cliënten' tussen de duizend en vijftienhonderd gulden per kilo. Dat was toen het standaardbedrag voor een transporteur. "Van mij alleen heeft hij in de loop van de tijd al zo'n acht miljoen ontvangen. Contant, in grote enveloppen. Meestal betaalde ik in briefjes van duizend, anders werden de enveloppen te dik. En dan waren er nog eens die veertig, vijftig ton drugs die Janssen uit de haven haalde voor een andere relatie van me. Daar verdienden hij en de andere Haarlemmers aan transportkosten ook zo'n twintig miljoen mee."

Het gesprek tussen Vosseveld en Janssen had kort geduurd.

"Cees Janssen gaf me exacte instructies over wat ik moest doen en vooral moest laten om niet op te vallen bij het transporteren via de haven. Absoluut niet meer dan zoveel ton basj per container, en géén harddrugs. Hij en zijn collega's regelden de rest, het inklaren, het vrijmaken en de verificateurs. Alles. Ik moest alleen zorgen voor het laden in het land van herkomst en de container hier overnemen zodra die was vrijgemaakt."

Met name het verbod op invoer van harddrugs, zoals Cees Janssen had geëist, stelde Vosseveld op zijn gemak. *"Als het een valstrik was geweest, dan had hij daar juist wél op aangestuurd."* Net zoals een paar jaar eerder met die DEA-agent was gebeurd. Harddrugs betekenden de hoofdprijs. Dat is waar de echte opsporingsambtenaren op zaten te wachten. Als ze

Hoofdstuk 6 • De broertjes Janssen

iemand wilden opbergen moest dat ook liefst zo lang mogelijk en dat kon alleen als er harddrugs in het spel waren. Hasj leverde ten hoogste vier tot vijf jaar op, harddrugs waren goed voor tussen de tien en vijftien jaar celstraf. Op dat laatste was Janssen blijkbaar niet uit.

Om zijn bondige, mondelinge instructies extra kracht bij te zetten gaf Janssen aan Vosseveld een FIOD-douaneprotocol mee om te bestuderen. In de marges van de pagina's stonden handgeschreven notities die door Janssen waren aangebracht om de aandacht te vestigen op belangrijke handelingen: waar zijn collega's op zouden letten bij controle, welke fouten er vooral niet in de documenten mochten staan. Volgens Vosseveld essentiële informatie om succesvol illegale handel te importeren.

"Daar heb ik in meerdere opzichten veel aan gebaad. Cees had de knelpunten eigenhandig met een gele stift gemarkeerd en van commentaar voorzien.

Dat boek werd alleen verstrekt aan douaneambtenaren. Alles wat die moesten weten, viel erin te lezen. Het was als het ware het ABC van hun operaties. Hoe je aan de weet kon komen dat een transport verdacht was, hoe je containers moest doorzoeken. Ik heb het van voor naar achter - en weer terug - bestudeerd."

Niet alles stond in de bewuste handleiding, maar Janssen liet niets aan het toeval over.

"Hij benadrukte een aantal zaken sterk. Dat ging van: 'Karel, als je vanuit Pakistan of Marokko werkt, dan kun je het beste zo en zo doen.' Of: 'Zorg dat de gewichten van de containers tot op de gram overeenkomen met laadbrieven en de deklading, zodat het niet opvalt bij een routinecontrole. Klopt dat niet, dan krijg je zeker controle aan je broek. Doe dit, doe dat. En nogmaals, geen harddrugs."

Het klonk Vosseveld allemaal als muziek in de oren. Een handleiding van een opsporingsambtenaar om optimaal te kunnen smokkelen. Dat had hij in zijn hele carrière nog niet meegemaakt.

Veel van wat al gebruikelijk was voor Vosseveld, bleef hetzelfde. "Ik gebruikte mijn eigen spullen, loodsen, vrachtwagens en chauffeurs. Het enige dat Janssen daaraan toevoegde, was de toestemming om een bepaalde container uit de haven weg te halen. Al was-ie zo heet als 't maar kon. En alle transporten zijn zonder stress en veilig aangekomen. Geen gram zijn we kwijtgeraakt, ook niet in het na-traject. Alles kwam goed aan in de coffeeshop, zal ik maar zeggen. Van Traa weet dat ook. Hij heeft me in de gevangenis opgezocht en wilde een deal met me sluiten. Ik heb hem het meeste verteld. Ook over de liquidaties, de moorden die op aangeven van de CID-Haarlem en Janssen zijn gepleegd, maar zonder in detail te treden..."

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Hier stopte hij de band. Vosseveld was er nog niet klaar voor om erover uit te wijden. In een later gesprek zou hij het hele verhaal vertellen. Wel wilde hij nog over het geld vertellen, aan wie hij het uitbetaalde en hoeveel. Hij was ervan overtuigd dat het Janssen alleen om geld was gegaan, niet om opsporing.

Vosseveld: "Deze lijnen zijn nergens meer ter sprake gekomen, in geen enkel politieonderzoek en ook niet bij de enquêtemissie Van Traa. Over die miljoenen en de transporten is nooit iets op papier gezet en er is ook geen onderzoek naar gedaan. Ik ben ook nooit als verdachte aangemerkt en evenmin heb ik iets over mijn eigen activiteiten terug gelezen in het rapport van Van Traa. Daarom had ik ook niet de indruk rechtstreeks iets met de IRT-affaire te maken te hebben."

De realiteit was dat Vosseveld een spil was geweest.

De Grote Berg

'De knulligste recordvangst aller tijden'

De winstgevende samenwerking tussen Vosseveld en de formeel voor de FIOD en de CID-Haarlem werkende Cees Janssen liep praktisch parallel met de import van 'de Grote Berg', de (pensioen)slag die Klaas Bruinsma in 1990 wilde slaan voordat hij zou afzwaaien uit het milieu. Het was de bedoeling om in één keer een recordpartij van 46 ton hasj uit Pakistan binnen te halen. Met een collectief van investeerders als back-up, onder wie onroerendgoedmagnaten Jaap Enstrada, Willem Kroon*, Cohen, Maiers, Saab en Sanborn, die een groot deel van de inleg voor hun rekening namen, had hij de overzeese leveranciers zo gek weten te krijgen een grote partij softdrugs voor een bodemprijs en gedeeltelijk op krediet over te sturen. De Pakistanen waren voor vijftig procent mede-eigenaar en risiconemer. Bruinsma zelf was niet meer in staat geweest om zo'n partij te financieren.

Het was alles of niets. Voor de Lange zou het de laatste kans zijn een grote slag te slaan, met zijn leven als inzet. Nooit eerder was een partij van die omvang in één keer het westen binnengesmokkeld.

Omdat er geen container te vinden was die een dergelijke lading kon bergen, werd 'de Grote Berg' in een open coaster overgestuurd. Maar de overtocht werd een regelrechte ramp.

Vosseveld, die oorspronkelijk niet bij de smokkel van deze partij betrokken was, werd door Bruinsma op het laatste moment ingeschakeld als troubleshooter *"om te redden wat er te redden viel"*, benadrukte hij. *"Maar toen was het eigenlijk al te laat. Dat schip was al stuk voordat het op de Noordzee aankwam."*

Saab en Sanborn zien dat heel anders: *"Die boot was goed. Vosseveld heeft gewoon een dubbelrol gespeeld. We vermoeden dat bij de informant van justitie Haarlem is geweest. Maar hij heeft ons gek genoeg uit de wind gehouden."*

Vosseveld: *"Onzin. Ik werkte met die gasten, maar niet in de opsporing. Ik had die Haarlemmers echt niet nodig. In die tijd had ik vier of vijf*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

'De grote hasjberg' van Klaas Bruinsma. Wat de grootste slag had moeten worden voor de misdaadleider, werd zijn grootste tegenslag. (foto: Piet van Oostrom)

Hoofdstuk 7 • De Grote Berg

grote lijnen tegelijk lopen, bij elkaar goed voor een paar honderd ton softdrugs per jaar met een omzet in de buurt van een miljard gulden. Dat ging allemaal van een leien dakje."

En dan had Vosseveld het nog niet eens over de 'zakgeldlijntjes' die hij binnenhaalde om de lopende kosten te dekken. Transacties die in het grote geheel van ondergeschikt belang waren. Af en toe was er een 'koekenbaker' die ook een partijtje wilde binnenhalen, duizend of tweeduizend kilo. Vosseveld nam daar dan een belang in van drie- tot vierhonderd kilo, een kleinigheidje, maar toch mooi meegenomen.

'De Grote Berg' zou alleen al een kleine half miljard gulden hebben opgebracht, heeft het Openbaar Ministerie achteraf berekend.

Een van de grote lijnen was het traject dat met rechtstreekse inspanning van Cees Janssen werd doorgeleverd aan Karel Vosseveld. Een andere lijn met een weekomzet van drie ton hasj liep via andere relaties van Bruinsma, Saab en Sanborn en de Luxemburgse commissionair annex frontstore-specialist Henk Janssen en financieel expert Louis de F Niet één van die ladingen werd ooit onderschept, nooit werd een verdachte op de korrel genomen of vervolgd. Honderden miljoenen aan drugs kwamen ongemoeid aan op de plaats van bestemming.

Vosseveld had een compleet wagenpark met vrachtwagens - dertig stuks - op Spanje en Marokko rijden die Spaanse sinaasappelen naar het Noorden transporteerden. Jaar in jaar uit reden de vrachtwagens moeiteloos de grenzen over. Genoeg sinaasappelen om de hele Nederlandse markt te bevoorraden, ware het niet dat de sinaasappelen de échte lading dekten.

De derde lijn was de 46.000 kilo 'Superpaak' van Bruinsma. Ook daarin zou Cees Janssen een cruciale rol spelen, los van broer Henk.

Vosseveld: "In die tijd had ik mijn tentakels overal zitten. In feite had ik veel meer macht dan die Lange, maar ik meende er beter aan te doen dat niet te laten merken. Klaas voelde zich strateeg, ik voelde me ondernemer. Ik deed dingen zonder gebruik te maken van machtsspelletjes. Opbrengst was het enige dat telde. Vandaar ook dat ik akkoord ging met zijn voorwaarde om exclusief voor hem aan de slag te gaan en me te concentreren op de Grote Berg."

Als het aan Bruinsma had gelegen, zou Vosseveld al zijn andere belangen moeten afstoten en de kip met gouden eieren moeten slachten, maar 'daar zou hij wel een complete ren voor terugvangen'. Vosseveld loog 'ja', en deed keihard 'nee'. In werkelijkheid probeerde hij 'zowel de kip met de gouden eieren te sparen als ook de ren er als bonus bij te krijgen'.

"Ik vertikte het om mee te gaan in de macro-economische theorieën van

Jacht op 'de erven Bruinsma'

de bovenwereld die Bruinsma losliet op de onderwereld. Bruinsma vond het 'markttechnisch niet opportuun' om grote hoeveelheden basj naar Nederland te halen. Hij bleef aandringen op importbeperking. We moeten de markt een beetje verdelen, vond hij. Ik vond dat gezwets. 'Lange,' zei ik, 'op die manier red ik het niet. Ik heb meer dan dertig fruitwagens rijden en als ik me aan jullie vast moet houden, blijf ik de rest van mijn leven een modale miljonair; wachtend op wat jullie me toewerpen. Rot op met je theorieën van de koude grond."

"Verdien je dan niet genoeg?" wilde Bruinsma weten.

Vosseveld vond van niet. Hij had nooit genoeg, vooral omdat hij uitgaaf wat er binnenkwam. Hij zei: "Jullie zien het als een boompje waar je elke keer een citroentje afplukt. Ik zie het als boomgaard waarin je zoveel mogelijk citroenen plukt. En die citroenen pers ik tot de laatste druppel uit. Er komt een tijd dat het niet meer kan. Dan is de koek op."

Het transport van de Grote Berg had Bruinsma vanaf het begin dwarsgezet. Als een kapotte grammofoonplaat was hij het blijven herhalen: *"Die boot gaat stuk, die boot is heet. Ik raak hem niet meer aan."* Dat de betrokken boot, de Star Venus, inderdaad stuk ging, had echter een heel andere reden dan Bruinsma zelfs in zijn ergste aanvallen van paranoia had kunnen vermoeden.

Om Bruinsma enigszins tegemoet te komen en op zijn gemak te stellen werden er allerlei capriolen uitgehaald met het schip. Eerst maakte de Star Venus een omweg via Duitsland, vervolgens werd koers gezet naar Engeland en toen weer terug. Al met al was het schip 10 maanden onderweg. Was het schip voorheen niet verdacht geweest, dan was het dat nu wel, dank zij het heen en weer gezwalk over de Noordzee. Het oorspronkelijke plan was dat de lading in Engeland zou worden gelost door leden van de IRA. Maar Roy Adkins, die verantwoordelijk was voor deze contacten, had het plan op het laatste moment afgeblazen, omdat hij nattigheid voelde. Althans, dat was het verhaal.

Bennie Saab wist zeker dat het niet zo'n vaart zou lopen met die lading: *"Onzin. Er was niks aan de hand met dat schip. Die partij was goed en de Lange was gek. Als die 46 ton inderdaad zo heet was geweest, dan hadden de Duitsers en de Engelsen dat schip toch nooit laten vertrekken? Dat was ondenkbaar. Dat schip en die lading waren in orde. Dat IRA-verhaal. Laat me niet lachen."*

Op 21 februari 1990 meerde bij het overslagbedrijf Branox BV aan de Vlothavenweg in Amsterdam de 63,5 meter lange Star Venus aan. Het schip

Hoofdstuk 7 • De Grote Berg

was in reparatie genomen door Sealand Repair, twee kades verderop, maar 'wegens ruimtegebrek' had dat bedrijf een kade gehuurd bij de firma Branox. Op die manier werd alle mogelijke controle omzeild.

In het ruim lag de kapitale lading, 46 ton uitstekende kwaliteit Pakistaanse hasj, de grootste smokkelpartij aller tijden, de tot de verbeelding sprekende 'Grote Berg'. Smokkelaars noch bemanningsleden hadden de moeite genomen om de lading te camoufleren. Als de dekluike bij een oppervlakkige routinecontrole waren opengemaakt, dan lag het er, gewoon open en bloot, voor eenieder te ontdekken. Nog afgezien van de hennepwalm die uit het ruim opsteeg en drie kades verderop nog te ruiken was.

De Star Venus zou behoorlijke averij hebben opgelopen tijdens het laden van de vracht. 'De boordkranen zijn door onkundig gebruik en overbelasting onklaar geraakt', stond in het reparatierapport. In werkelijkheid was de schade opzettelijk veroorzaakt.

Tijdens de overtocht was de lading van een ander schip naar de Star Venus overgeheveld. Dat was een ideeetje van Bruinsma. In zijn paranoia had hij aangedrongen op meerdere wisselingen met 'schone schepen'. Dat had hij ooit ergens gelezen, dan zouden eventuele opsporingsdiensten het spoor bijster raken. Maar dat was nog uit de tijd van de oude sigarettensmokkelaars in de jaren vijftig. Tegenwoordig bestond immers zoiets als het op de meter nauwkeurige Global Positioning System (GPS), waarmee alle schepen en hun bewegingen via satellieten op de voet konden worden gevolgd.

In Amsterdam werd na 'de averij' op stel en sprong een scheepsreparatiebedrijf gecharterd dat ervoor moest zorgen dat de Star Venus alsnog kon worden gelost met de eigen kranen.

Om de zaken te bespoedigen kwam op 22 februari 1990 de Engelstalige directeur van de rederij, het kort daarvoor opgerichte overslagbedrijf Alpha Freight uit Rotterdam, per taxi naar Amsterdam. Hij had een koffer vol geld bij zich, waaruit hij de reparatienota - 350.000 gulden - contant en in kleine coupures voldeed. Het was een manier van betalen die op zijn zachtst gezegd ongebruikelijk was in de wereld van de scheepsreparatie. Maar het was een spoedklus, er werd goed betaald en dus bleven vragen achterwege. Het schip zou echter, ondanks het urgente karakter van de herstelwerkzaamheden, nog ruim twee maanden blijven liggen waar het lag.

Het personeel van de werf plaatste wel vraagtekens. Zo had de reder in krin- gen van vrachtvervoerders buitengewoon ongebruikelijke kleding gedra- gen: zijden sokken, zwarte lakschoenen en sieraden die je doorgaans alleen tegenkwam in B-films, zoals een met briljanten opgesmukt klokje en een duimdikke koningsketting onder het glimmend zijden hemd. Foutere figu-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

ren dan deze reder waren ze bij Sealand Repair nog niet tegengekomen. *"Alsof Ari Onassis uit het biernamaals was neergedaald,"* merkte de chef van de werkplaats op.

In de tussentijd werd, om volstrekt onduidelijke redenen, ook de naam van het schip veranderd van Star Venus in Venus. Al met al omstandigheden waardoor de chef werktuigbouwkunde van Sealand Repair zich jaren later nog alle details herinnerde over de vreemde reparatie en de met goud behangen meneer met de lakschoenen die de reparatie cash kwam afrekenen.

Niemand van de Bruinsma-clan kon achteraf precies vertellen waarop de megapartij was stukgelopen, maar wilde theorieën waren er in overvloed. Een ding was zeker, er moest een mol actief zijn geweest binnen de Bruinsma-groep: iemand die hechte contacten onderhield met opsporingsdiensten.

De vingers begonnen in de richting van Vosseveld te wijzen.

In elk geval gonsde het destijds in Amsterdam van de geruchten dat er 'binnenkort iets groots binnengetrokken zou worden'. Al die geruchten bevatten een kern van waarheid, want in het circuit wemelde het nu eenmaal van de praatgrage types, verklikkers, informanten en figuren die geruchten bewust aandikten om ze te kunnen verkopen als 'zeer betrouwbare informatie'. Kortom, zo'n partij was met de beste wil ter wereld niet geheim te houden. De enigen die echt wisten wat er was misgegaan met de partij waren Karel Vosseveld, Cees Janssen en vermoedelijk de oudjes uit Venlo.

Enkele dagen voordat de Star Venus de haven van Amsterdam binnenliep, had Vosseveld nog contact gehad met Janssen. Of liever gezegd, Janssen had contact laten opnemen via Louis, een van de oudjes uit Venlo. Namens Cees stelde Louis een opmerkelijk ultimatum aan Vosseveld: *"Luister,"* had hij gezegd, *"overmorgen komt die boot van jou en Bruinsma aan. Die megazending. We weten er alles van."*

Vosseveld had Louis alleen maar verbaasd aangekeken en niet eens de moeite genomen het te ontkennen, gezien de stelligheid van de mededeling. De naam, de lading, de afzender, volgens Vosseveld wist Louis alles, tot en met de naam van de scheepskapitein. En als Janssen over die informatie beschikte, kon je er vergif op innemen dat dat ook gold voor de opsporingsdiensten. Want zo kwam Janssen aan zijn informatie.

"Cees Janssen kan dat schip veilig voor je binnentrekken maar dat kost jullie wel de helft van de opbrengst, anders ben je alles kwijt. Ga je niet akkoord, dan gaat dit schip voor de bijl. Dan pakken 'wij' alles en heeft niemand iets." De boodschap was duidelijk.

Hoofdstuk 7 • De Grote Berg

Janssen blufte niet. Daags ervoor had de FIOD-man nog bij zijn vaste contacten bij de Amsterdamse douane-CID naar het schip geïnformeerd. De toenmalige chef van die specialistische douane-eenheid, die later ook zou verschijnen voor de commissie Van Traa, herinnerde zich na jaren nog precies om welk schip het ging. Om een coaster die in reparatie lag. Niets mis mee op het eerste gezicht. Tegen de uitdrukkelijke instructies van Cees Janssen in had de chef toch aantekeningen in zijn agenda gemaakt. Later kon hij aan de hand daarvan nog details herleiden, inclusief de rol van Janssen. In elk geval stond het voor de douanier vast 'dat het hier om een gecontroleerde doorlevering van een partij drugs ging, zoals er begin jaren negentig zoveel werden gedaan met Cees'.

Janssen informeerde wekelijks bij de Amsterdamse douane hoe het met bepaalde containers en schepen stond. Dan eiste hij dat bepaalde schepen en containers met rust gelaten werden. In de ruimste zin van het woord.

"Als wij informatie hadden over bete ladingen of containers drugs kwam Janssen meteen bij mij en mijn collega langs," vertelt de toenmalige douanerechercheur. "Hij kwam vaak alleen. Dan zei hij: 'Hé gabbers, laten jullie mijn boot wel met rust? Die moet zonder ophoud worden gelost.' Of: 'De container met nummer zoveel moet ongecontroleerd worden doorgelaten. Dat handel ik verder wel af. Enne, geen papierwinkel, denk eraan.' Dat was normaal. Janssen stond boven ons en zijn woord was wet. Hij zat immers bij de FIOD. Noem het een minderwaardigheidscomplex: FIOD versus douane. Dus we luisterden goed. Er mocht geen controle plaatsvinden en er mocht niet geobserveerd worden. Op die manier zijn tientallen containers en schepen ongemoeid gelaten. Wij vonden het zelfs niet verdacht dat je er nooit iets over in de krant las of dat er geen processen volgden. Wij waren geobsedeerd door de vooruitzichten ons in de kijker te kunnen werken bij de FIOD. Je haalde het niet eens in je hoofd om vragen te stellen. Die kerels maakten de dienst uit in Nederland, met hun onbeperkte mandaat."

De Star Venus was de douaniers in het bijzonder bijgebleven omdat ze wisten dat er een directe videoverbinding bestond tussen de kade in Amsterdam waar de coaster lag aangemeerd en de CID in Dordrecht. Een rechercheur die was belast met het onderzoek naar de Grote Berg zou later schoorvoetend toegeven dat een (restlicht versterkte) videocamera de activiteiten aan boord feilloos had geregistreerd. Ook 's nachts. Via een open telefoonverbinding werden beelden van de Branox kade - en de Star Venus - real time doorgezonden naar Dordrecht. CID en FIOD waren al die tijd op de hoogte van wat er gaande was en konden nu live waarnemen hoe het er

Jacht op 'de erven Bruinsma'

vorstond met het laden en lossen van de handel. Later zou dit door een douaneman nog eens bevestigd worden. De poppen én de poppenspelers van de Grote Berg waren bij de autoriteiten bekend en in kaart gebracht. Zelfs een 'heterdaadje', waarbij alle hoofdrolspelers zouden zijn 'geveegd', had tot de reële mogelijkheden behoord, als dat in de strategie zou hebben gepast. Maar dat bleek niet het geval. Er móchten geen arrestaties volgen, althans, niet op dat moment.

Het heeft er dus alle schijn van dat het verhaal van Vosseveld klopt. De Grote Berg was al stuk geweest voordat de lading aan land werd gehesen met de gekneusde boordkranen van de Star Venus en hij had voor het oprapen gelegen, daar was hij zich terdege van bewust.

Vosseveld heeft het ultimatum van Janssen glashard genegeerd. Hij kon onmogelijk met een dergelijk voorstel bij Bruinsma aankomen: fifty fifty met de CID-Haarlem. Hoewel het 'een raadsel was hoe Janssen erachter was gekomen', vertrouwde Vosseveld erop dat hij de FIOD-ambtenaar toch te slim af zou kunnen zijn. Hij geloofde er heilig in dat hij de 46 ton achter de rug van Janssen en ouwe Louis kon binnentrekken, voordat ze iets in de gaten hadden. Hij zou eerder aanmeren, en aan een andere kade lossen, waardoor ze het spoor bijster zouden raken. Vosseveld had Janssen niet nodig om hem van een aandeel in de partij af te helpen.

Later zou Vosseveld deze zet kwalificeren als een van de stomste beslissingen die hij ooit had genomen. Als hij bereid was geweest om te delen, had de Bruinsma-groep in elk geval nog een kwart miljard overgehouden aan het debacle. Na aftrek van de kosten en verdeling met de overzeese partners zou er tweehonderd miljoen overblijven, dat verdeeld over zes of zeven man altijd nog zo'n twintig miljoen per persoon had opgeleverd. Nu hadden ze niks. Maar leg het je vrienden bij de Bruinsma-groep maar eens uit dat je, tegen de afspraak in, nog andere zaken deed met de hulp van een platte ambtenaar, en dat je deze 46.000 kilo kostbare hasj hebt laten stuklopen omdat je het vertikte om te delen! Alleen al het feit dat je met dergelijke figuren zakendeed, kon je je kop kosten. Ging het goed, dan ging het goed. Ging het fout, dan had je een ernstig probleem. En Karel Vosseveld zou niet de eerste zijn die op basis van een 'misverstand' werd 'weggemaakt' door zijn eigen achterban.

Na het lossen bij Branox aan de Vlothavenweg, in de nacht van 22 op 23 februari 1990, zou de partij in twee open vrachtbakken worden vervoerd door Vossevelds team. De mannen hoefden alleen maar te wachten op een oproep via hun pieper met een van tevoren afgesproken code. Iedereen had

Hoofdstuk 7 • De Grote Berg

zijn eigen code, tijd en plaats. Bruinsma hield zich als een van de eersten bezig met contra-observatietechnieken. Het gebruik van mobiele telefoons was uit den boze, omdat het vermoeden bestond dat de positie van het toestel vrij nauwkeurig kon worden bepaald door de observanten van de politie. Pieperverkeer werd ook tot een minimum beperkt, want al te druk pieperverkeer kon voor observatieteams ook een aanwijzing zijn dat er iets stond te gebeuren.

De Grote Berg leek echter op geen enkele wijze onder fysieke observatie te staan. Niet bij binnenkomst via IJmuiden, niet bij het lossen in de Vlothaven en evenmin bij het vertrek met twee open vrachtbakken uit de haven naar het 'distributiecentrum' in Leusden. De lading was veilig aangekomen, althans, het had er alle schijn van. Dat bleek ook uit de code die Vosveld in zijn pieper kreeg van de chauffeurs die de handel hadden overgebracht naar de loods in Leusden. Er was geen vuiltje aan de lucht geweest. De Bruinsma-groep verkeerde korte tijd in feestelijke stemming, de champagne werd ontkurkt en de buit verdeeld.

Maar de vreugde zou van korte duur zijn. De bewegingen van de recordpartij werden moeiteloos gevolgd, zonder dat er fysiek contact aan te pas zou komen. Ze wisten immers al - via vertrouwelijke CID-informatie uit Dordrecht - wat de eindbestemming was. In Leusden liep de hele partij rechtstreeks in de open armen van het recherchebijstandsteam.

Volgens de partners was Vosveld op dat punt hoe dan ook de fout ingegaan. De afspraak was dat de vrachtbakken zich meteen na het verlaten van de haven zouden opsplitsen. Daar was geen misverstand over, dacht men. Om het risico te spreiden had Bruinsma de instructie gegeven gebruik te maken van twee verschillende loodsens. Het ene deel van de lading zou naar Leusden worden vervoerd, het andere deel moest in de buurt van Loosdrecht worden afgeleverd.

Maar zo ging het niet, want Vosveld had de verordening van de Lange naast zich neergelegd, en tegen alle afspraken in kwam de lading op vrijdag 23 februari kort na het middaguur in zijn geheel in Leusden terecht.

De volgende dag deed het Dordtse Regionaal Bureau Bovenlokale Criminaliteitsbestrijding (RBBC) - aan welk district Cees Janssen was gelieerd - een inval in het autosloopbedrijf van Frans van N. in Leusden, op de voet gevolgd door de FIOD en de pers. Een op z'n minst opmerkelijke actie omdat Leusden in een totaal ander politiedistrict ligt dan Dordrecht. De Criminele Inlichtingen Dienst kon tevreden zijn, want een topvangst was het zeker. In het hele voorgaande jaar was landelijk iets meer dan vijftien ton in beslag genomen. De geestelijke vaders van de gecontroleerde

Jacht op 'de erven Bruinsma'

doorlevering, Frits van der Putten en Cees Janssen, hadden aan de basis gestaan van de grootste drugsvondst uit de Nederlandse geschiedenis. Het was hun 'anonieme' CID-tip geweest die deze zaak had rondgemaakt.

Die 'anonieme tip' zou voor altijd anoniem blijven, ook later voor de rechtbank, toen de rechercheurs hierover werden doorgezaagd door de advocaten van het handjevol verdachten dat wel terechtstond. Ze konden met hun hand op hun hart zweren dat ze niet meer wisten dan wat in de verbalen stond. Alles wat vóór Leusden was gebeurd bleef een mysterie. En de verdachten van de Bruinsma-groep, de club waar het justitie al die jaren om te doen was geweest, hadden voor het oprapen gelegen, maar werden niet opgepakt..

De teamleiding had op last van de CID uitdrukkelijk te horen gekregen dat het zogenaamde voortraject vooralsnog ongemoeid moest worden gelaten. Officieel heette het dat de CID via 'zeer betrouwbare informatie' een tip had gekregen over 'een partij hasj die in een loods in Leusden lag opgeslagen'. Het zou om dubbelnul informatie gaan. Waarmee werd aangegeven dat informanten gevaar liepen indien het voortraject in beeld kwam. Niemand mocht vragen naar de herkomst van de informatie. Vandaar dat het onderzoek pas vanaf Leusden begon. Dat was de officiële lezing. Daar moest het rechercheteam het mee doen.

De Dordtse leider van het onderzoek, die graag zijn vak uitoefende zoals het hoorde, namelijk buit én boeven vangen, was daar toen zeer gefrustreerd over, omdat 'er veel meer uit deze zaak te halen was geweest'.

Niet meer dan een handjevol 'paardenkoppen' werd tot nietszeggende straffen veroordeeld. Ofschoon hij absoluut zeker wist dat Karel Vosseveld dé grote man was achter de import van de partij had hij niets met die kennis mogen doen. Vosseveld was volgens de rechercheur 'panklaar geweest voor een veroordeling', maar moest 'om recherchetactische redenen' met rust gelaten worden. Om dezelfde reden moest de locatie waar de drugs in de haven werden overgeslagen geheim blijven. En dat gold ook voor de criminele groepering die erachter stak.

De politiemans was in eerste instantie niet erg mededeelzaam. Via de persvoorlichter van het district Rotterdam was ik bij hem terechtgekomen. Hij wilde wel toegeven dat het een onbevredigend onderzoek was geweest. Ze waren niet in staat geweest de hoofddaders aan te pakken, terwijl die duidelijk in beeld waren geweest. Hij was het met me eens dat dat toch de reden zou moeten zijn van een gecontroleerde doorlevering. In dit geval was er een handjevol onbetekenend 'grondpersoneel' van de straat geplukt. Op verzoek van de CID (Frits van der Putten en Cees Janssen, zoals later zou

blijken) had de teamleider bewust de verkeerde vragen gesteld 'om later voor de rechtbank onder ede te kunnen verklaren dat hij niet meer wist dan wat er in het dossier stond'. Dit CID-dossier werd bewust geanonimiseerd. Er stond geen enkele verwijzing in naar de bron(nen) van de informatie, noch was er een verwijzing te vinden naar de financiers en de organisatoren van de megapartij hasj. Zo was de complete Bruinsma-groep buiten schot gebleven, terwijl volgens de rechercheurs van het onderzoeksteam alle informatie in die richting wees. Het team had in elk geval over 'meer dan voldoende aanwijzingen' beschikt om tot aanhouding over te gaan van de hoofdverdachten Bruinsma, Saab en Sanborn, Etienne U. Sam K., John M., Timo Maiers, Flippie Cohen en Roy Adkins. Ook de transporteur van de Grote Berg, Karel Vosseveld, werd buiten beeld gehouden.

Over het waarom daarvan kon de teamchef van het bijzondere bijstandsteam geen nadere mededelingen doen omdat er 'recherchetechnische belangen en zelfs levens op het spel stonden'.

Grootste hasjsmokkel was ook de knulligste

De kranten noemden de grootste vangst aller tijden, tevens de knulligste. Bruinsma zou het verlies van deze partij 'zwarte Paak' nooit meer te boven komen.

Door ijverige leden van het RBBC-Dordrecht werd op eigen houtje, en buiten de CID van Frits van der Putten om, nog wel onderzoek gedaan naar de Star Venus. Men had het op zijn zachtst gezegd eigenaardig gevonden dat het onderzoek pas in Leusden begon, terwijl alle bewegingen daarvoor ook bekend waren, inclusief de organisatoren van het transport. Maar het onderzoek bloedde dood. 'Omdat dat moest.' Men mocht niet verder. Vermoedens alleen waren te weinig om mee aan te komen, maar de zaak stonk. Bovendien werd er zo lang getreuzeld, dat de kapitein met zijn schip, met een nieuwe naam op de boeg, twee maanden later op zijn dooie akkertje het zeegat kon kiezen. En zo bleef de Star Venus, alias Venuss, voor Nederland een spookschip met een duister verleden, hoewel de kapitein later in Griekenland wel tot een gevangenisstraf is veroordeeld in verband met een ander transport waarbij de Venuss betrokken was.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Er zijn aanwijzingen dat een deel van de partij uiteindelijk toch nog op straat is terechtgekomen, maar meer dan indirecte aanwijzingen zijn dat nooit geweest. Rechercheurs uit Amsterdam, Rotterdam en Brabant meenden dat ze hoeveelheden van de 46 ton hadden onderschept. Er werden foto's naar het rechercheteam in Dordrecht gestuurd en monsters overgedragen. Maar de teamleider van het RBBC houdt bij hoog en bij laag vol dat het vrijwel onmogelijk was de partij geheel of gedeeltelijk te rippen. De beveiliging was waterdicht geweest. De containers werden vierentwintig uur per etmaal bewaakt door patrouillerende agenten met honden.

Daartegenover stond andersluidende en vrij harde informatie uit het milieu. De mannen die het karwei hadden geklaard, zouden volgens eigen zeggen zonder al te veel problemen toegang hebben gekregen tot de plek waar de Grote Berg lag opgeslagen. Nog steeds in dezelfde open vrachtbakken waarmee de lading van de Star Venus uit Amsterdam naar de loodsen in Leusden was getransporteerd. Als die geruchten klopten, dan was het wel een meesterstuk op zichzelf, daar waren ook de benadeelde criminelen het over eens. In feite was het een meesterstuk met een vrij klein risico. Er was slechts sprake van inbraak, diefstal en bezit van verdovende middelen. Smokkel, valsheid in geschrifte en deelname aan een criminele organisatie - het gevreesde artikel 140 - waren in dit geval niet van toepassing.

Later heeft de politie toegegeven dat één van Vossevelds vrachtbakken inderdaad vanaf het opslagterrein is gestolen, en nooit meer is teruggevonden. Volgens de politie was de bak toen al leeg, volgens de berichten uit het milieu niet. Volgens hen was het namelijk een oude vrachtwagen die zonder lading echt de moeite van het stelen niet waard was. Zeker niet als je hem eerst van een politieterrein moest afrijden.

Wonderlijk genoeg kwam de 'gepakte' handel niet meteen in het milieu terecht. Af en toe sippelde er een klein partijtje door. Vreemd genoeg kreeg Bruinsma geen joint van 'zijn eigen partij' in handen. Was dat wel het geval geweest, dan was "de pleuris uitgebroken", volgens een partner. *"Binnen de kortste keren waren er doden gevallen. Klaas was op oorlogspad, hij wilde een schuldige. Wie maakte hem op een gegeven moment niet echt meer uit. Hij trok als een Kamikaze door de stad op zoek naar antwoorden."*

Wat de politie betreft was 'de Grote Berg' diezelfde week nog in rook opgegaan.

Daags na de inval wist heel Nederland wat er in de loodsen was aangetroffen. Een van de krantenkoppen luidde 'De grootste hasjvangst was ook de knulligste'. Compacter kon je het debacle niet samenvatten.

Hoofdstuk 7 • De Grote Berg

Toen de getergde Bruinsma dat stuk onder ogen kreeg werd hij witheet van woede. Door dat overal uitspringende woordje ‘knulligste’ werd hij, de grote Klaas Bruinsma, met één pennenstreek gedegradeerd tot de eerste de beste amateur.

Saab en Sanborn waren erbij toen Bruinsma door het lint ging.

Saab: *"Hij was door het dollé omdat zijn imperium in elkaar was geklapt en iedereen, zoals hij het zei, had gefaald. Antwoorden wilde hij hebben, maar die kon hij niet krijgen, want de rest van de partners was pleite gegaan. Onbereikbaar."* Semafoonoproepen met speciale noodcodes bleven onbeantwoord. Het was crisis in de Bruinsma-gelederen. *"Ze hadden gewoon 'vakantiedagen' opgenomen. Klaas, Tom en ik liepen bij het Rijksmuseum toen Klaas ineens riep: 'Godverdomme, waar zijn ze allemaal?' We dachten dat hij zowat stikte. Hij had gelijk, ze hadden er moeten zijn. Er moesten vragen worden beantwoord. Nu lieten de betrokkenen ruimte voor giswerk. Een levensgevaarlijke situatie. Klaas was aangeschoten wild en levensgevaarlijk."*

Maiers en Cohen waren met de noorderzon vertrokken, Roy Adkins was onvindbaar, Etienne U. lag ergens in een buitenwijk van Paramaribo in zijn hangmat op de veranda, Karel Vosseveld zat met een piña colada op een Antilliaans strand te wachten tot de storm was overgewaaid.

"En wij", zei Bennie Saab, "wij liepen met ons lulletjesporeem verduwaasd achter Klaas aan. En Karel zat acbtduizend kilometer verderop, terwijl die op dat moment had moeten uitleggen hoe de partij was ontdekt, want volgens ons had Karel de bandel 'weggetipt' aan de politie, aan zijn FIOD-contact. Hoe en wie werd ons later duidelijk."

Het was maar een theorie, maar de partners konden er niet ver van afzitten. En hij zou moeten betalen, dat was duidelijk. Ook Karels compagnons Michael Piscina* en Stephan Cherval*. Een miljoen de man. Betalen zouden ze. In bloed of in geld, aan hun de keuze. Maar als het aan Klaas lag had Karel zijn langste tijd op deze wereld gehad, want zijn schuld viel volgens Klaas met geld niet meer in te lossen.

Bruinsma was ervan overtuigd dat de handtekening van Vosseveld onder het fiasco had gestaan. Hij zou te loslippig zijn geweest tegen zijn contacten. Bovendien zou hij een een-tweetje hebben gespeeld met een mysterieuze FIOD-man. Het gegeven dat Vossevelds broer Bennie niet was ingerekend, terwijl hij als chef de transport volop in beeld moest zijn geweest, was op z'n minst verdacht. Bruinsma kon niets bewijzen, maar zo nauw luisterde het meestal niet. Vosseveld zou niet de eerste zijn geweest die als gevolg van een vaag vermoeden of een simpel misverstand het veld had geruimd. Er moesten koppen rollen en Karel Vosseveld stond boven aan de lijst. Al

Jacht op 'de erven Bruinsma'

was het maar vanwege het feit dat hij de handel in zijn geheel, tegen de instructies van Bruinsma in, naar één in plaats van twee loodsen had overgebracht. Al was het maar omdat hij, tegen de afspraken in, gewoon was doorgegaan met de sinaasappellijn van de andere partners Saab en Sanborn. Bovendien was hij met de noorderzon vertrokken. Kortom, hij had zich aan geen enkele afspraak gehouden en was dus een voor de hand liggende gegadigde voor 'een paar betonnen schoenen op maat'.

Vosseveld, die zich realiseerde dat aan de andere kant ook Cees Janssen en de zijnen hem in de tang hadden en dat hij gemangeld dreigde te worden in zijn eigen spel, hield ook later vol dat zijn handelwijze in een ander licht moest worden gezien. Hij was inderdaad gewoon doorgegaan met de lijnen van de andere partners maar hij had ook zijn vaste lasten en van de utopieën van Bruinsma 'om de allergrootste te worden' kon hij die niet betalen. En van 'dubbelspel' of 'diefstal' was al helemaal geen sprake geweest, vond hij, want hij was open en bloot doorgegaan met de drugslijn van Saab en Sanborn. Dat die er per óngeluk achter waren gekomen, daar kon hij niks aan doen. Als ze er gewoon om hadden gevraagd had hij het gewoon verteld. Niks geheimzinnigs aan.

Bennie Saab dacht daar anders over. Inderdaad was hen per toeval ter ore gekomen dat er volop werd 'binnengetrokken' op het terrein van de autosloperij in Leusden. Volgens Saab was Vosseveld niet alleen oneerlijk geweest door achter hun rug om zijn eigen nering voort te zetten, "*bij was ook zo stom geweest om de infrastructuur en de bergplaats van de sinaasappelen te gebruiken voor de 46 ton*". Het was niet ondenkbaar dat de 46 ton van Klaas mogelijk besmet was geraakt door de sinaasappellijn die Karel gewoon liet doorlopen.

Bruinsma had niet meer reden nodig. De feiten waren van ondergeschikt belang.

Vosseveld was in zijn botsingen met Bruinsma al een paar maal met mazzel weggekomen. Zoals die keer dat hij Bruinsma lachend een vinger tussen de ribben prikte en 'peng' in zijn oor fluisterde. Een typisch Vosseveld-geintje. Niets kwaads mee bedoeld, maar het had niet veel gescheeld of hij had toen zijn lot al bezegeld.

"De volgende keer dat je me zoiets flikt, ben je dood," waarschuwde de Lange hem woedend.

Nu was die volgende keer wat Bruinsma betrof. Zijn beslissing was onomkeerbaar: Vosseveld moest de hoogste prijs betalen.

De overgebleven partners waren ervan overtuigd dat door Vossevelds streken de Grote Berg hasj was gereduceerd tot een grote berg schulden. Klaas moest alleen al zeventien miljoen betalen aan Cohen, Maiers, Saab en

Hoofdstuk 7 • De Grote Berg

Sanborn. Om van John M. en Sam K. nog maar te zwijgen. De mannen 'die hij had opgeleid en gemaakt tot wat ze waren' hadden hem voor deze klus zwaar gefinancierd.

"Ik denk dat ik al met al zo'n vijftig miljoen waard ben," had Bruinsma Flippie Cohen een paar maanden eerder nog hooghartig onder de neus gewreven. De coaster was toen nog 'veilig' onderweg. Voor het gemak had hij Cohen ingeschaald op 'slechts tien miljoen gulden'. In werkelijkheid was Cohen talloze malen rijker dan Bruinsma ooit had kunnen vermoeden.

Dat gold voor zo'n beetje alle partners, maar niemand die dat hardop zei tegen 'de baas'.

Vosseveld werd door zijn opdrachtgever bij verstek veroordeeld tot een geldboete van twee miljoen gulden plus de doodstraf. Volgens goed Caraïbisch gebruik maakte hij zich echter niet druk om die sanctie. Vosseveld deed niets onder druk en betaalde nooit tegen zijn zin. Ook al had hij toen die twee miljoen gemakkelijk kunnen voldoen, geen cent zou er getrokken worden. Niemand, ook Bruinsma niet, bepaalde voor hem wat hij precies moest doen. Niemand! Van dat soort mensen gingen zijn haren recht overeind staan. Hij stierf nog liever dan zich te laten afpersen. Maar zover zou het niet komen.

Met het verlies van de Grote Berg werd voor Bruinsma het definitieve begin van het einde ingeluid. In rap tempo verloor hij zijn gezicht en reputatie binnen het milieu. En kort erna zijn leven.

Politie: Die jongens durfden wel risico te nemen

Volgop van pagina 1

De Roof: Het onderzoek splitste zich al gauw toe op het bedrijf in Slotenbuur, gemeente Leusden. Eind vorige week ontvingen we bovendien de informatie dat op dat moment een partij zou zijn opgeslagen op het bedrijfsterein.

Toen de rechercheurs van het regionale bureau bovenkale criminaliteit en van de politie Leusden de loodsen op het terrein gingen bekijken, ondte men daar twee grote, oude containers aan die van boven open waren. Van die oude bakken. Daar lag de hasj, verpakt in plastic zakken, gewoon open en bloot in. Die jongens durfden wel risico te nemen.

dat moet gezegd worden." Het Internationaal werkbureau van de politie heeft nu nog niet eerder met de politie in aanraking was geweest, was het nu. Het is nu niet duidelijk of de politie nu zal worden ingezet op te zetten. "We troffen in die zelds loods vier goedkwaliteits, geprepareerde woelmuizen, geprepareerde woelmuizen aan en drie woelmuizen gewort werd. We hebben uitgeroemd dat je in

de dubbele wanden van die dingen ongeveer één ton hasj zou kunnen vervoeren. Het is nog niet duidelijk of de politie nu zal worden ingezet op te zetten. "We troffen in die zelds loods vier goedkwaliteits, geprepareerde woelmuizen, geprepareerde woelmuizen aan en drie woelmuizen gewort werd. We hebben uitgeroemd dat je in

is met arieland Nederlandse grootte, aldus J. de Waard van de Centrale Recherche In-ternationaal (CRI) in Den Haag. Het is nu niet duidelijk of de politie nu zal worden ingezet op te zetten. "We troffen in die zelds loods vier goedkwaliteits, geprepareerde woelmuizen, geprepareerde woelmuizen aan en drie woelmuizen gewort werd. We hebben uitgeroemd dat je in

HASJ WORDT DEZE WEEK VERBRAND

Hasj vertegenwoordigt in de grote en de tussenhandel een waarde van 3000 tot 7000 gulden per kilo. Bij de gebruikershandel is dit opgelopen tot 6000 gulden per kilo. Het is nu niet duidelijk of de politie nu zal worden ingezet op te zetten. "We troffen in die zelds loods vier goedkwaliteits, geprepareerde woelmuizen, geprepareerde woelmuizen aan en drie woelmuizen gewort werd. We hebben uitgeroemd dat je in

De liquidaties

'Groetjes uit Haarlem'

Het contact tussen Karel Vosseveld en de CID-Haarlem duurde volgens Vosseveld tot de nazomer van 1991. Hij had zich na het fiasco van de Grote Berg een paar weken gedeisd gehouden in het buitenland. Hoelang hij geen contact had opgenomen wist hij niet meer precies. Lang genoeg in elk geval om de storm over te laten waaien.

Het was een periode geweest van overbrugbaar wantrouwen. Vosseveld voelde zich in een hoek gedrukt. Maanden nadat de Grote Berg was veranderd in het Diepe Dal, herstelde de vertroebelde relatie zich spontaan. Vosseveld had af en toe nog contact met ome Nol en ouwe Louis uit Venlo en deed nog een aantal transporten volgens de toen nog onbekende 'Delta-IRT-methode', waarbij op een identieke wijze als bij de gewraakte (IRT-) methode drugs werden doorgeleverd. Van het oorspronkelijke enthousiasme was niets meer over, maar er werden nog wel 'goede zaken gedaan'. Volgens Vosseveld verliepen alle transporten succesvol, op één na. Dat was meteen het laatste dat Vosseveld ooit zou doen met de Haarlemse speurders.

Volgens de politie ging het om zo'n zesduizend kilo eerste kwaliteit hasj, met een straatwaarde van vijftig miljoen. Maar dat was niet het hele verhaal.

Vosseveld aarzelde en ging verder op fluisterton. *"Ik ben medeverantwoordelijk voor ten minste drie, vier en mogelijk meer moorden."* De lach was verdwenen.

Hij pauzeerde, taxeerde mijn reactie, die uitbleef. Ik luisterde alleen maar. *"Ik ben daar niet trots op"*, ging hij verder. *"Ik had er eigenlijk niet over moeten beginnen, maar ik heb daar veel last van. Nog steeds. Al heb ik de trekker niet overgehaald, toch ben ik medeverantwoordelijk. Zonder mij zouden die mensen nog hebben geleefd. Die mensen zijn vermoord naar aanleiding van CID-informatie uit Haarlem, van Cees Janssen, die ik heb doorgespeeld aan Klaas Bruinsma persoonlijk, omdat anders bij*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

zou zijn geliquideerd." Het had er alle schijn van dat die 'zeer betrouwbare CID-informatie' inderdaad een aantal medewerkers en relaties van Bruinsma fataal was geworden.

In september 1990 speelde Janssen Vosseveld informatie toe waaruit onomstotelijk bleek dat een naaste medewerker van Bruinsma van plan was de Dominee te laten liquideren.

"Klaas was ten dode opgeschreven," zei Vosseveld. "Ik wil mezelf niet verschuilen achter het excuus dat ik de consequenties niet kon inschatten, dat kon ik wel, maar ik koos bewust voor Klaas omdat daar op dat moment mijn belangen lagen, niet bij die ander. Maar als ik inlichtingen doorspeel aan Bruinsma - in dit geval het beoogde slachtoffer van een liquidatie - dan weet je dat er gepaste tegenmaatregelen worden genomen. Dan vallen er doden. Dat kon Janssen ook weten. En omdat die informatie rechtstreeks uit de koker van Janssen kwam, kon het als zeer betrouwbaar worden aangemerkt. Alles wat Janssen in het verleden had doorgegeven, was betrouwbaar geweest. Het kwam immers regelrecht bij de CID vandaan."

Van Traa heeft nog steeds contact met drugs crimineel

Door onze redacteurs
MARCEL HAENEN en
TOM-JAN MEEUW

DEN HAAG, 6 NOV. De ex-voorzitter van de enquêtecommissie opsporingsmethoden, M. van Traa, heeft tot vorige maand getracht informatie te vergaren over corruptie bij de top van de Nederlandse politie via gesprekken met een beruchte Nederlandse drugs crimineel. Bij justitie is daarover verbazing ontstaan omdat de commissie-Van Traa al in juni is ontbonden.

Van Traa is bovendien eerder dit jaar, toen zijn commissie nog bestond, door OM-topman Docters van Leeuwen onderhouden over de gevaren van contacten met criminelen, zo bevestigt een OM-woordvoerder. Justitie heeft Van Traa toen laten weten dat hij zichzelf in moeilijkheden zou brengen omdat de bewuste drugshandelaar, die ge-

detineerd is, eisen stelde aan zijn medewerking. Het sluiten van deals is een van de opsporingsmethoden die de enquêtecommissie „met grote terughoudendheid" wil zien toegepast.

De bewuste crimineel zit op dit moment een straf uit wegens handel in drugs. Tijdens zijn proces al heeft hij laten weten zeer interessante informatie te hebben over corruptie van opsporingsambtenaren. Hij heeft er toen nooit wat over willen loslaten. De crimineel is volgens bronnen bij politie en justitie een van de 'groei-informanten' waar mee de Haarlemse politie infiltreerde in het drugsmilieu via het doorlaten van tonnen drugs. De crimineel werd eerder gepakt wegens hasjhandel bij een infiltratie-actie van de Amerikaanse *Drugs Enforcement Administration* (DEA) op Nederlandse bodem. 6 NOV 1996

Justitie kreeg dit voorjaar het vermoeden dat de opstelling van Van Traa zou moeten leiden tot een deal met de crimineel over vermindering van zijn straffijd. Nadat informatie hierover bij de top van het OM terecht kwam, werd de enquêtecommissievoorzitter dringend aangeraden het 'runnen' van informanten te staken. Van Traa weigert desgevraagd ieder commentaar.

Vice-voorzitter van de enquêtecommissie T. de Graaf zegt dat de commissie er nooit een geheim van heeft gemaakt dat men in het criminele milieu ook informatie wilde vergaren.

„Wij wilden weten van criminele informanten of zij de politie hebben gerund of andersom", aldus De Graaf, die niet op dit specifieke geval wil ingaan.

Vervolg VAN TRAA pagina 3

Het NRC-Handelsblad kreeg er in 1996 lucht van dat parlementair onderzoeker Maarten van Traa in contact stond met Karel Vosseveld. De drugsimporteur had op het punt gestaan Van Traa alles te vertellen over liquidaties waarbij het CID-Haarlem betrokken zou zijn geweest.

Hoofdstuk 8 • De liquidaties

Aanvankelijk wilde Vosseveld geen details kwijt. De bandrecorder moest uit. Na enig aandringen ging hij toch overstag en vertelde hij on the record het verhaal dat hij ook – deels - aan parlementair onderzoeker Maarten van Traa en hoogleraar criminologie Frank Bovenkerk vertelde. Hij was bereid om ‘slechts’ over twee liquidaties te vertellen: *"De andere liquidaties liggen te gevoelig. Daar ben ik rechtstreeks aan te koppelen. Als ik daarover praat, heb ik een probleem. Twintig jaar:"*

"Ik heb dit ook met Maarten van Traa besproken," vertelt Vosseveld. *"Weliswaar in versluiserde termen, dat wel. Maar hij had goed door waar ik het over had. Van Traa was enthousiast en geschokt. Het was een bevestiging van iets wat hij al lang vermoedde. Van Traa wilde het graag gebruiken in zijn rapport. Ook wat ik nog meer wist over andere zaken dan executies. Dus vroeg hij of ik wilde komen getuigen voor de commissie. Voor die eer heb ik toen maar bedankt."*

Maarten van Traa, de voorzitter van de parlementaire enquêtecommissie die het functioneren van de opsporingsdiensten in Nederland uitgebreid onder de loep nam, was inderdaad zeer geïnteresseerd geweest in de beroepschimineel Karel Vosseveld en zijn verhaal. Vanaf het moment dat Van Traa belast was met het onderzoek naar de achtergronden van het IRT-schandaal kwam hij een aantal keren op bezoek in de strafinrichting waar Vosseveld zijn tijd uitzat. Als het om criminele kennis ging had Vosseveld een geheugen als een encyclopedie, en Van Traa wilde ver gaan, zeer ver, om het een en ander te weten te komen. Volgens sommigen was Van Traa bereid geweest verregaande toezeggingen te doen met het oog op strafvermindering voor Vosseveld.

Vosseveld was bijvoorbeeld op de hoogte van corrupte overheidsambtenaren op sleutelposities in zowel binnen- als buitenland. Hij zou ook een vriend en zakenrelatie zijn geweest van de voormalige Belgische vice-premier, Paul Vanden Boeynants, en niet alleen in de legale vleeshandel. Het bedrijf van Vanden Boeynants zou als mega-frontstore hebben gefungeerd voor de transporten van smokkelwaar.

In de jaren tachtig kwam er een vroegtijdig einde aan de samenwerking. 'VdB' raakte ernstig in opspraak wegens belastingfraude. In 1986 werd hij veroordeeld tot een voorwaardelijke gevangenisstraf van drie jaar wegens valsheid in geschrifte en kreeg hij bovendien een geldboete van 500.000 Belgische francs. De veroordeling maakte een vroegtijdig einde aan zijn politieke carrière. Op 14 januari 1989 werd Vanden Boeynants bovendien ontvoerd door de bende van Patrick Haemers, Belgisch staatsvijand nummer 1. Een maand later werd hij tegen een hoge losgeldprijs vrijgelaten. Een rela-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

tie van Vosseveld zou een actieve rol hebben gespeeld in een poging zijn vriend levend uit de handen van zijn ontvoerders te krijgen. Vosseveld was een interessante connectie.

Van Traa was die mening kennelijk ook toegedaan.

Vosseveld zag het hoge bezoek als een reële mogelijkheid om zijn verblijf in de gevangenis aanzienlijk te bekorten.

Van Traa had Vosseveld zijn wensen voorgelegd. In ruil voor vervroegd verlof moest hij bereid zijn om te getuigen voor de parlementaire enquête-commissie, achter gesloten deuren, voor het zogenaamde 'geheime deel'. Ook de achtergronden van de liquidaties zouden niet onbesproken blijven. Hij zou alles moeten vertellen over zijn contacten met FIOD-ambtenaren en andere gezagsdragers die in de loop der jaren bij hem op de loonlijst hadden gestaan, de moorden, de trajecten, de uitbetalingen, kortom, alles wat hij wist over de verstrengelingen tussen boven- en onderwereld. Vosseveld had daar in principe geen bezwaar tegen.

Maar er kwam een onverwachte kink in de kabel, in de persoon van Frank Bovenkerk, de gesprekspartner die met Van Traa mee naar de gevangenis in Veenhuizen was afgereisd. Bovenkerk was als hoogleraar criminologie verbonden aan het Willem Pompe Instituut en als wetenschappelijk medewerker aan de commissie Van Traa. Hij was als getuige aanwezig bij de besprekingen met de topcrimineel.

Vosseveld had zijn deal praktisch in zijn zak gehad, ware het niet dat professor Bovenkerk roet in het eten gooide.

Vosseveld: "Die snor die erbij was tikte Van Traa onder tafel door aan met zijn voet en zei: 'Maarten, dat kun je niet maken. Daar krijg je gedonder mee'. Daar ging m'n deal. Daar baalde ik flink van."

Van Traa keerde uiteindelijk met lege handen en een kater terug naar Den Haag en Vosseveld bleef waar hij was: in de cel.

Na eerdere toezeggingen zat strafonderbreking of vervroegde invrijheidsstelling (VI) niet meer in het pakket dat Van Traa meebracht naar de gevangenis.

"Wat Karel Vosseveld zegt dat klopt als een bus. We hebben die zaken inderdaad besproken. Vosseveld was zeer interessant voor Maarten. Vooral die liquidaties en die corrupte CID-medewerkers waarmee bij volgens zijn zeggen had gewerkt. Hij kwam geloofwaardig over. Dé spin in het IRT-web," bevestigt professor Frank Bovenkerk.

"Ik heb tegen Maarten gezegd dat hij niet verder moest gaan met onderhandelen over strafverlichting. Hoewel ik wel vertrouwen had in het waarheidsgehalte van de beweringen van Vosseveld, was dat niet verstandig. Je kunt niet ten koste van alles deals maken met criminelen."

Hoofdstuk 8 • De liquidaties

Voordat je het weet doe je hetzelfde als hetgeen je pretendeert te bestrijden. Dat krijg je vroeg of laat op je bord terug. Maar Maarten sloeg een beetje op hol en kreeg een jongensachtige gretigheid toen hij de verhalen van Vosseveld hoorde. Die sloten aan bij zijn eigen bevindingen. Maar de prijs was te hoog. Maarten was op dat moment bereid om hem van alles toe te zeggen. Dat kon niet. Ik heb hem toen inderdaad ter plekke teruggefloten. Of liever gezegd - onder tafel door - teruggeschopt."

Roy Adkins was het bekendste slachtoffer van de 'coalitie' tussen de CID en Vosseveld cs. Schot door het hoofd, zaak gesloten. Maar daar was wel het nodige aan voorafgegaan.

Op vrijdagavond 28 september 1990 zat Adkins met twee relaties in de Nightwatch Bar van het American Hotel aan het Leidseplein in Amsterdam. Een man stapte vanuit de verlichte lobby de duisternis van de volle bar binnen, zette de loop van zijn revolver tegen de slaap van het slachtoffer en executeerde de 47-jarige Brit, ten overstaan van de volle bar. Een van Adkins' gesprekspartners werd door dezelfde kogel in de lies getroffen en wist zich ernstig gewond uit de voeten te maken. In zijn vlucht liet hij een bloedspoor achter tot aan de taxistandplaats, maar hij zou zich nooit melden bij de politie. Beide daders - een ander had in de deuropening op de uitkijk gestaan - maakten zich uit de voeten.

"Ik wist dat het ging gebeuren", vertelde Vosseveld. "Cees Janssen had mij laten weten dat een verdachte Engelsman - een huurmoordenaar - naar Nederland was gekomen. De CID had een tip gekregen van Interpol en vermoedde dat die kerel hier met een missie was. Hij kwam uit Londen en was een relatie van Roy, die al eerder 'klussen' had uitgevoerd. Zijn telefoon in een Hilversums hotel werd vanaf de eerste dag afgetapt. Ik heb begrepen dat hij een aantal telefoongesprekken heeft gevoerd met Adkins, waarin werd gezegd dat 'de Lange en die neger' met eeuwig pensioen moesten."

De instructies werden weliswaar in bedekte termen besproken, maar het was niettemin duidelijk genoeg om te begrijpen dat met 'de Lange' Klaas Bruinsma werd bedoeld en met 'die neger' Etienne U. Dat wist hij zeker. Hij kende Adkins amper, dus kon hij niets tegen hém hebben. De Britse huurmoordenaar was dus door Adkins naar Nederland gehaald om dat klusje te klaren. Het zou gaan om 'zo'n echte, keiharde Engelse killer, die daar zijn hand niet voor omdraaide,' volgens Bennie Saab. Het zou gaan om dezelfde man die in Spanje Charles Wilson had omgelegd. (Wilson was een van de veroordeelde maar later ontsnapte deelnemers aan de roemruchte Britse

Jacht op 'de erven Bruinsma'

treinroof, BvH)

"Veertien dagen voordat Adkins werd vermoord," vervolgde Vosseveld, "heb ik mijn CID-informatie aan de Lange doorgegeven. Ik zei: 'Klaas, je staat op het punt om afgeschoten te worden. De moordenaar heeft de opdracht al gekregen van Roy Adkins. Dat telefoongesprek is afgetapt.' Klaas zei: 'Ik dacht al zoiets.' Die Lange wilde nooit laten merken dat hij iets niet wist."

Bruinsma liet de informatie natrekken en kreeg kort daarop de bevestiging dat het klopte. Ook werd hem verteld dat de huurmoordenaar inmiddels in Hilversum was gearresteerd. Op 'een anonieme tip' was er 'een Engelssprekende man aangehouden' die met een op een vuurwapen gelijkend voorwerp onder zijn jasje uit een taxi stapte.

Nog geen twee weken later werd Adkins vermoord. Vosseveld beseftte dat hij zich - in elk geval moreel - schuldig had gemaakt aan uitlokking tot moord. Want hij was degene geweest die de informatie, die hij via ouwe Louis van Cees Janssen had gekregen, aan Bruinsma had doorgespeeld. Het resultaat was voorspelbaar.

"Het was de een of de ander. Ik dacht: als ik die informatie niet doorspeel raak ik een zakenrelatie kwijt waar ik geld mee verdien. Adkins zei me niets, met hem had ik geen binding.

De CID'er Cees Janssen heeft zo het leven van Bruinsma gerekt," zei Vosseveld met overtuiging.

De andere crimineel die volgens het CID-principe 'werd weggeholpen', was een medewerker van de Bruinsma-groep, een koerier die bekendstond onder de naam Duitse Hans* Z., een goede kennis van Edwin S., de 'boekhouder' van Bruinsma, die het relaas van Vosseveld een jaar later vanuit de gevangenis zou bevestigen.

Er zou vanuit Thailand een container marihuana - zesduizend kilo topkwaliteit Thai-weed met een waarde van zo'n vijftig miljoen gulden - worden geïmporteerd onder de dekmantel van mango's. De transportdocumenten waren door Vosseveld afgegeven aan Nol en Louis, de twee oudjes uit Venlo, die ze zouden laten verifiëren door Cees Janssen.

Vosseveld: *"Ik zei tegen Nol en Louis dat ze maar tegen Cees moesten zeggen dat hij ervoor moest zorgen dat de handel goed door zou komen. Per slot van rekening zouden hij en zijn mensen een pak geld vangen voor hun aandeel in het transport. Niet lang daarna belde Nol op: 'Cees Janssen heeft gebeld. Er is een groot probleem. Een van jullie mensen heeft de boel verknald. We moeten even afspreken.' Een uur later zat ik in Venlo, bij Louis en Nol. Die lieten me weten dat 'de container zo heet was als een gepofte aardappel'. Dat hadden ze van Janssen gehoord en die*

Hoofdstuk 8 • De liquidaties

had het weer van de douanerecherche van de CID.

Ik zei: 'Man, hoe kom je daar nou bij? Er is niks aan de band met die bandel. Die is nog onderweg.'

'Moet je goed luisteren,' viel Louis bij, 'er is een kerel van jullie club aangehouden op Schiphol, met de vrachtdocumenten. Hij kwam verdacht over door de manier waarop hij zich gedroeg. Ze hebben hem weer laten gaan, maar de CID heeft eerst al zijn papieren en de bills of lading gekopieerd. Daarna mocht hij de spullen weer meenemen. Alles is dus bekend. Schip, lading, datum, plaats van aankomst. Die partij is zelfs door ons niet te redden. Loopt inmiddels over teveel schijven.'

'O,' heb ik gezegd, maar ik bedoelde 'godverdomme, vijftig miljoen pleite?' Wat ik van ome Nol hoorde, heb ik vervolgens doorgespeeld aan Bruinsma. Dat werd de dood van Duitse Hans. Korte tijd later is hij zonder pardon neergeschoten. En waarom? Omdat hij niet had verteld dat ze hem op Schiphol hadden aangehouden. Foutje. Zo simpel werkt dat.

Doodziek ben ik daarvan geweest. Omdat het nooit mijn bedoeling is geweest dat het daarop zou uitdraaien. Maar ik voelde me er wel verantwoordelijk voor en schuldig aan de dood van die jongen. En achteraf kon ik moeilijk zeggen dat ik niet wist wat er met hem zou gebeuren. Natuurlijk had die jongen moeten melden dat ze in zijn papieren hadden gekeken, dan was er nog een kans geweest om de weed over te laden, desnoods op volle zee. Of het schip had rechtsomkeert kunnen maken. Dat heeft hij niet gedaan. Die jongen heeft gedacht dat het nooit zou uitkomen wat er op Schiphol was gebeurd. Het kon alleen misgaan als er een lek bij de overheid was. En dat was er."

De overige liquidaties zouden vooralsnog onbevestigd blijven.

Later kreeg ik wel uit een andere hoek bevestiging over die liquidaties. Op een nazomeravond in 1997 zat ik met Cohen, een van de Bruinsma-partners, bij East of Eden, een trendy café in Amsterdam-Oost.

Zonder Vossevelds naam te noemen zocht ik bij Cohen een bevestiging van mijn bevindingen. Als voormalige partner van Bruinsma zou hij het antwoord moeten weten, vermoedde ik. Cohen zou niet hebben gerust voordat hij de details van een dergelijke actie had uitgezocht.

Ik was met name geïnteresseerd in de liquidaties die aan Cees Janssen werden gekoppeld, omdat ze naar aanleiding van CID-informatie zouden zijn uitgevoerd. Wat klopte daarvan?

Als eerste viel de naam van Roy Adkins. Wie en wat zat er achter de moord op Adkins?

Cohen keek me aan: *"Die informatie is twintig jaar waard. Maar oké,*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Klaas! Klaas zat achter die moord. Honderd procent. Daar heb ik bij wijze van spreken met mijn neus bovenop gezeten. Hij had informatie gekregen dat Roy met een spel bezig was. Heel erg betrouwbare informatie."

"Van wie?" vroeg ik.

"Je lijkt wel een rechercheur. Maar oké. Klaas had CID-informatie gekregen dat Roy Adkins hem uit de weg wilde ruimen. Hij heeft gewoon sneller toegeslagen dan Roy. Roy's plannen waren uitgelekt via een informant van de CID. Ik ben er zelf bij geweest. Die informatie klopte. Die is dubbel en dwars gecheckt."

Ik vertelde dat ik over andere informatie beschikte. Dat een bron mij had verteld dat hij degene was geweest die Klaas had geïnformeerd over de aanslag.

"Dat kun je alleen van Karel Vosseveld hebben", reageerde Cohen zonder denkpauze. "Karel was de enige die daarvan afwist. Maar Karel heeft Klaas niet persoonlijk gewaarschuwd voor die aanslag. Dat heb ik gedaan. Vosseveld was mijn contact, die werkte voor mij. Karel en Klaas hadden nauwelijks persoonlijk contact. Toen Karel die CID-informatie aan mij doorgaf, heb ik het weer aan Klaas doorgegeven. Daarna heeft Klaas nog wel persoonlijk met Karel gesproken, om het te verifiëren. Roy was een goede vriend geweest en dit sloeg in als een bom. Klaas wilde zeker zijn van de bron. Hoe en waar de informatie vandaan kwam. Dat bleek solide genoeg. Een 'contact uit Haarlem' had Karel ingeseind dat Roy Adkins een aanslag voorbereidde. Hij had zelfs gezegd waar de huurmoordenaar zich op dat moment ophield. Die is een tijdje later gearresteerd in een Hilversums hotel en uitgeleverd aan Engeland."

Het was dus waar, Adkins was geëlimineerd op basis van een CID-tip! De afgeluisterde gesprekken tussen Roy Adkins en de huurmoordenaar hadden het lot van de Britse partner van Bruinsma bezegeld. De politietaps waren op bizarre wijze in het criminele milieu terechtgekomen. Een scenario dat normaal gesproken alleen maar in gangsterfilms voorkomt: de crimineel en de platte politieman.

'The tall guy and that nigger have to go' stond er op de politie-tap. Met 'that nigger' werd vermoedelijk Etienne U. bedoeld, en niet zoals ook werd gesuggereerd Karel Vosseveld. Die kende Adkins namelijk niet eens. Het moest dus U. zijn geweest. Adkins had niets persoonlijks tegen Etienne, integendeel zelfs. Maar hij was bang dat U. een wraakactie zou ondernemen als Klaas eenmaal was vermoord.

Daarin had Adkins zich ernstig vergist. Etienne had meer om Roy gegeven dan om Klaas, vertelde een goede kennis van U. *"Doodziek was hij ervan*

Hoofdstuk 8 • De liquidaties

toen-ie hoorde dat Adkins dood was."

"Roy was een fijne vent, een kerel uit één stuk," vond Etienne. "Hij speelde geen spelletjes. Bij hem was ik ook nooit bang voor het soort intriges dat Klaas uithaalde."

Zonder dat Adkins het in de gaten had, was zijn doodvonnis getekend op het moment dat hij het contract telefonisch uitzette.

"Wat er met Roy is gebeurd was jammer", meende Cohen oprecht. "Ik vond hem best een fijne vent. Hij had de pech dat zijn complot uitkwam, anders zou hij er nog gewoon zijn geweest. Het moest allemaal heel snel gebeuren. De Zuid-Amerikaanse buurmoordenaar C. heeft het allemaal geregeld. Twee man. Eén voor het schot, en de ander op de uitkijk, voor een veilige ontsnappingsroute en om de schutter te dekken. Kon niet verkeerd gaan. Adkins had geen schijn van kans. Schot van dichtbij door het hoofd. Boem! Hij heeft niet geweten wat hem overkwam. Vosseveld was er werkelijk stuk van! Hij heeft lopen janken toen hij het hoorde. Hij voelde zich verantwoordelijk. Maar er was gewoon geen andere mogelijkheid. Achteraf denk ik wel eens dat het beter wel Klaas had kunnen zijn. Dat had tedereen een hoop ellende bespaard. Roy was op zich oké."

Nadat Cohen het verhaal van Vosseveld over de liquidatie van Adkins in grote lijnen had onderschreven, bevestigde hij ook de gebeurtenissen rond de tweede zaak waarover Vosseveld had gesproken, de moord op Duitse Hans, de koerier.

Iemand van de CID-Haarlem had Karel de informatie al in een vroeg stadium doorgespeeld. In alle details. Ze hadden het soort informatie waarover je alleen maar kon beschikken als je tot een opsporingsinstantie behoorde. Duitse Hans bleek een aantal essentiële blunders te hebben begaan. Hij was op Schiphol opgevalven omdat hij zonder bagage reisde. Dat was fout nummer één. Als je uit Thailand komt, heb je bagage bij je. Hij heeft natuurlijk gedacht: ik heb geen verboden handel bij me, dus mij kan niets gebeuren. Verder heeft hij niets gezegd over de controle en dat zijn papieren mee naar achteren zijn genomen. Toen Klaas hem ondervroeg, bleef hij in alle toonaarden ontkennen. Dat was fout nummer twee. Die fout zou Duitse Hans fataal worden.

Duitse Hans had de lading kunnen redden als hij open kaart had gespeeld. In plaats daarvan koos hij voor de uitweg van de leugen. Korte tijd later werd de koerier, in opdracht van Bruinsma, geliquideerd tijdens een spelletje poker. Volgens een ooggetuige hadden de schoten ook de speelkaarten aan flarden gereten. In een wanhopige maar vergeefse poging de kogelregen af te weren had Duitse Hans de kaarten voor zijn gezicht gehouden.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Ik zou nog een bevestiging krijgen van dit verhaal. Van de Duitse CID-medewerker en politie-infiltrant Alfred Witsche* kreeg ik de volledige namen van de mysterieuze Venlo-connectie van Karel Vosseveld en Cees Janssen: ouwe Louis van den Ham en ome Nol Couperus.

Ik ontmoette Couperus voor het eerst in november 1997 in het Van der Valk hotel in Venlo. Ik had de oude man niet verteld waarover ik hem wilde spreken. Zonder al te veel aansporing bevestigde hij het verhaal van Vosseveld. Hij was verbolgen over het feit dat de CID-informatie die 'in goed vertrouwen' was doorgespeeld aan Vosseveld was gebruikt om mensen mee te liquideren. Nol had Vosseveld daarop aangesproken.

"Karel was ontgaan. Oprecht, daar was ik van overtuigd. Ik zei: 'Hoe hebben jullie dat nu kunnen doen? Daarvoor was die informatie niet bedoeld.' Ik was doodziek van de dood van die jongen. Karel zei: 'Ik heb dat niet gewild. Dat was Bruinsma, dat is een rasmoordenaar. Maar jouw vriend, Cees Janssen, is ook verantwoordelijk. Zonder jullie informatie waren wij er nooit achter gekomen wat er mis was met die lading.' Daar had hij gelijk in. Die Duitse Hans was met een grote cowboyboed, korte broek en laarzen uit het vliegtuig gestapt, papieren tussen zijn riem, en zonder bagage. Die jongen was vreselijk opgevallen. Het enige dat eraan had ontbroken waren twee zilveren revolvers en een paar sporen aan zijn laarzen. Hij werd meteen uit de rij gepikt en gevisiteerd op smokkelwaar. Toen hebben ze die vrachtpapieren van de container gevonden die onderweg was."

Door het optreden van Duitse Hans op Schiphol was het transport dat onderweg was uit Pakistan onder observatie komen te staan. Die partij was niet meer te redden geweest, ook niet door Cees Janssen.

Couperus: *"Dat heeft Louis persoonlijk aan Karel doorgegeven. Met groetjes uit Haarlem'. Daar heb ik bij gezeten."*

Wat nog restte was de vraag over welke andere executies de lippen van Karel Vosseveld verzegeld bleven. Hij wilde daar niet over praten 'vanwege te nauwe betrokkenheid'. Aan de hand van andere informatie en gesprekken die ik met relaties van Vosseveld voerde, dook steeds de naam Milo El Geubli op.

El Geubli, een vernederlandste Marokkaan en kickboks-kampioen, was in 1992 samen met een vriend, ook een kickbokser, spoorloos verdwenen. Ze waren thuis opgehaald en niemand had sindsdien nog iets van ze vernomen.

El Geubli zat in duistere zaakjes. Importeerde softdrugs uit Marokko en had goed geboerd. Een sympathieke jongen, te herkennen aan zijn kale schedel, baseballpet en brede glimlach. Kort voor zijn verdwijning had ik een ont-

Hoofdstuk 8 • De liquidaties

moeting met hem in verband met een andere zaak. Hij sprak openhartig over zijn handel, leek onaantastbaar. Kort daarna vernam niemand meer iets van hem. Alsof hij nooit had bestaan.

Het vermoeden bestond dat El Geubli was vermoord vanwege zijn te nauwe relatie met een CID-rechercheur. Aan zijn vermeende informantenpositie en zijn aandeel in een ripdeal zou hij een paar miljoen gulden - én een doodvonnis - hebben overgehouden.

De informantenpositie zou zijn uitgelekt via de CID-Haarlem.

Met de jonge Marokkaan zou zijn afgerekend door Vossevelds zakenrelatie Stephan Cherval. El Geubli zou in de fundering van het hoogste gebouw aan de Amstel - de Rembrandt-toren - in Amsterdam zijn gestort. Voorgoed onvindbaar. De vriend van El Geubli ging hetzelfde gat in om te voorkomen dat er een lastige getuige werd achtergelaten. Hij had de pech dat hij op het verkeerde moment op de verkeerde plek was geweest.

Een ander complot waarvan het draaiboek via CID-rechercheurs zou zijn doorgespeeld naar de criminelen was de geruchtmakende bomaanslag op Jaap van der Heiden. De drugsbaron werd vlak voor Pasen - zaterdag 10 april 1993 om vijf minuten voor twaalf om precies te zijn - bij zijn voordeur aan de Luttk Oudorpgracht in Alkmaar werd opgeblazen door een radiografisch tot ontploffing gebracht stukje semtex, gelardeerd met fijnschroot. Volgens de media en het 'Ultra-geheime deel' van het rapport Wierenga werd Delta-middenkaderlid 'Nico' Robert Mink K. van die aanslag verdacht - evenals van de 'snelwegmoord' 1993 op XTC-laborant Danny Leclere en 'lijfwatch' Rudy van Efferen.

Van der Heiden - volgens velen een sympathieke boef - had bizar genoeg een actieve rol gespeeld in zijn eigen noodlot. Hij had zelf een contract uitgezet op het hoofd van een voormalige partner van de Bruinsma-groep. "*Het wordt een bloederig 1993*", had hij zich telefonisch laten ontvallen over het beoogde slachtoffer. Van der Heiden zou op een wrange manier gelijk krijgen, maar anders dan hem voor ogen had gestaan.

Wat Van der Heiden niet had kunnen vermoeden was dat de telefoon die hij gebruikte om de klus 'op groen te zetten' werd afgetapt. Die informatie zou, net als in andere gevallen, weer via het CID-traject zijn doorgespeeld aan het criminele milieu en vervolgens aan het beoogde slachtoffer. De huurmoordenaar werd benaderd en 'vriendelijk doch dringend verzocht de springstof alsnog te laten exploderen, voor dezelfde vergoeding, plus bonus', maar dit keer voor de deur van Jaap van der Heiden. Van der Heiden zou dat week-einde met proefverlof thuiskomen. Dus de uitvoering leverde geen al te groot probleem op.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

"Het wordt een bloederig 1993," had Jaap van der Heiden zijn beoogde slachtoffer cryptisch toegefluisterd. Hij zou gelijk krijgen. De bom - die voor een ander bedoeld was - kreeg hij aan zijn eigen deur.

Hoofdstuk 8 • De liquidaties

"Dat klopt", verklaarde een rechtstreeks betrokkene. "Van der Heiden kreeg de 'Albert Heijn-bom' aan zijn deur die eigenlijk voor mijn vriend Timo Maiers was bedoeld. De moordenaar - die van Jaap de opdracht had gekregen - koos eieren voor zijn geld en heeft de rollen omgedraaid en vervolgens het boodschappentasje van Albert Heijn aan de deur van Jaap gebangen. Boem! Weg Jaap. Zo simpel gaat dat als je te loslippig bent en de verkeerde mensen bedreigt. Zijn proefverlof werd die dag definitief"

Vaststaat dat het voornemen om Van der Heiden te liquideren ruimschoots tevoren bekend was bij de CID-Haarlem. Dat bleek uit afgeluisterde telefoongesprekken. De standaardprocedure is in dergelijke gevallen om de aanslag – of een ander misdrijf waarover voorkennis bestaat – 'stuk te maken' door de uitvoerders ervan duidelijk te maken dat hun voornemen op straat ligt. Tevens wordt het beoogde slachtoffer gewaarschuwd om hem in staat te stellen maatregelen te nemen. Onduidelijk is gebleven waarom dat in dit geval nooit is gebeurd.

Alle partners die ik heb gesproken zien een rechtstreeks verband tussen de liquidaties en de Haarlemse CID-informatie.

De moorden op Roy Adkins, 'Duitse Hans', Jaap van der Heiden en vermoedelijk nog een aantal anderen waren volgens hen uitgelokt en voortgekomen uit een samenspel tussen de onder- en de bovenwereld.

De enige uit het milieu die mij de definitieve antwoorden had kunnen geven, was Karel Vosseveld. Maar na vier jaar van zijn straf te hebben uitgezeten had Vosseveld in november 1996 de half open inrichting Bankenbosch, waar hij het laatste deel van een detentieperiode had uitgezeten, verlaten en niets meer van zich laten horen. Verdere verzoeken om een gesprek bleven vruchteloos. Zelfs zijn vroegere compagnons hadden geen contact meer met hem. Zijn toezegging om mij het douaneprotocol met de aantekeningen van Cees Janssen te laten zien kwam hij niet na. Evenmin toonde hij de foto's die Pieter Storms van de Nieuwe Revu destijds op zijn verzoek zou hebben laten maken van de ontmoeting tussen hemzelf en Cees Janssen in het Hoofddorpse Barbizon Hotel.

Aan Saab en Sanborn had Vosseveld hetzelfde materiaal beloofd: de tapes, foto's en andere bewijstukken. Zij waren overtuigd van het bestaan van het materiaal. Ik was er minder zeker van. Al had de voormalige verslaggever van Nieuwe Revu vreemd gereageerd toen ik hem erover aansprak. *"Regel eerst maar een afspraak met Karel, dan praten we verder,"* drong hij aan, zonder verder rechtstreeks antwoord te willen geven op de vraag of die foto's wel of niet bestonden.

Mr. Adèle van der Plas, de advocate van Vosseveld: *"Ik ben op de hoogte van het bestaan van die foto's en ander bewijsmateriaal, maar meer kan ik*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

daar niet over zeggen zonder nader overleg met mijn cliënt."

Via zijn broer Bennie liet Vosseveld uiteindelijk weten dat 'alles weg was geraakt'. Volgens Vosseveld was het materiaal uit een kluis gestolen. Het was dus zaak om uit een onverdachte bron een bevestiging te krijgen.

Sinds de liquidaties was Karel Vosseveld anders gaan denken over Cees Janssen. Hij zag hem niet langer als een provocateur of een infiltrant. Hij moest op eigen houtje hebben gehandeld. 'Gewoon voor het geld.'

Er was immers nooit een cent van de transporthonoraria afgedragen aan justitie. Eén ding stond als een paal boven water: Cees Janssen had geld verduisterd van de deklading, de legale handel die als dekmantel over de contrabande lag. Die had hij zonder toestemming verpatst. Dat was een bewijsbaar geval van corruptie, maar niet wereldschokkend. Medeplichtigheid aan moord was vers twee.

Was Janssen goed, fout of goed fout? Handelde hij in opdracht van de FIOD, de CID of beide? Met andere woorden: stoelden zijn acties op bedrijfspolitiek of ging het om een op zichzelf staand incident van een ontspoorde ambtenaar die de hand had gehad in de import van honderden miljoenen, zo niet miljarden guldens aan 'extra kwaliteit' smokkelrookwaar?

En Janssen bleek nog veel meer te kunnen ritselen. Zo zou het beslag dat de fiscus op Vossevelds Aerdenhoutse villa had gelegd om onverklaarbare redenen zijn opgeheven. Naar verluidt door inmenging van Janssen. Ook zou het dossier-Vosseveld zijn 'zoekgeraakt' bij het Openbaar Ministerie. "*Voor de duur van de vruchtbare samenwerking,*" volgens ouwe Louis uit Venlo.

Aanvankelijk vermoedde Karel Vosseveld nog enige (criminele) integriteit in de bedoelingen van de gebroeders Janssen, met name in die van Cees. Bij broer Henk was zelfs die criminele 'integriteit' al snel ver te zoeken. Henk at van alle walletjes als het hem uitkwam.

"Ik wil best geloven dat ze in eerste instantie eerlijk zijn geweest", beaamde Vosseveld. *"Maar gaandeweg kwamen ze steeds minder sterk in hun schoenen te staan, omdat ze het grote geld roken. Die mannen kregen in de gaten dat ze met relatief weinig inspanning ook een goed leven konden leiden. Het ging allemaal te makkelijk. De bedragen waren zo verleidelijk. Daar zijn ze voor gevallen. Geld is geld. Ergens tijdens de rit zijn ze hebberig geworden. Ze hebben gedacht: die criminelen komen er ook mee weg. Weinig risico, goede advocaat, en voor een handel die maatschappelijk geaccepteerd is. Waarom zouden wij er niet beter van worden? En gelijk hadden ze. Die opsporing slaat ook nergens op, dat kwam in het hele verhaal niet voor; daar ben ik van overtuigd.*

Daarom ging alles op een gegeven moment open en bloot. Zo makkelijk

Hoofdstuk 8 • De liquidaties

was het. Als je je als opsporingsambtenaar gewoon uitgeeft voor wie je bent, kun je moeilijk meer spreken van een undercover-operatie. Het zou trouwens geen zin hebben gehad, want er is geen rechter die tot veroordeling overgaat als er sprake is van een dergelijk geval van uitlokking."

Vosseveld was zich steeds meer gaan verdiepen in het gedrag van de mannen met wie hij te maken had. Hij bespeurde veranderingen die volgens hem zijn gelijk bewezen. Hun enige drijfveer was geld. *"Als ze een verborgen agenda hadden gehad had ik dat gemerkt."*

Wat voor Vosseveld de doorslag gaf, was dat 'ze steeds aardiger werden'. Dat verschijnsel kende hij uit ervaring. *"Mensen die poen aan je verdienen en afhankelijk van je zijn, worden alsmaar vriendelijker, om niet te zeggen kruipelig. Er ontstaat een op geld gebaseerde gezagsverhouding. En hier ging het om een hele hoop geld. Je moest wel héél sterk in je schoenen staan wilde je weerstand kunnen bieden aan de verleiding. Ik denk dat vooral die bejaarde bandiet uit Venlo er de band in heeft gehad. Die ouwe heeft Cees gewoon gek gemaakt, meegesleurd de afgrond in. Zo van: 'Kijk eens wat een geld er in dat wereldje ligt, daar kun je mee kopen wat je wilt. Een klein plukje maakt toch niks uit. Niemand die het merkt."*

Uit pure hebzucht, het onbedwingbare verlangen naar meer en meer, werd de situatie van kwaad tot erger, met de liquidaties als absoluut dieptepunt. Hij was over een lijn heengestapt. Voor Vosseveld was er geen weg meer terug.

In juli 1999 kreeg ik de bevestiging van het Openbaar Ministerie Amsterdam dat er een (geheim) dossier bestaat over de liquidaties waarin de betrokkenheid van CID'ers uit Haarlem wordt bevestigd, evenals de 'onverantwoorde miljoenenuitgaven' binnen het korps-Haarlem, de tapkamer van 7 miljoen die met crimineel geld zou zijn gefinancierd en tal van andere zaken die op z'n zachtst gezegd vraagtekens oproepen.

Kort voor het ter perse gaan van deze publicatie liet het Amsterdamse OM mij bij monde van de persofficier van justitie mr. Steenbrink weten dat het 'vanwege het gevoelige karakter van dit dossier niet openbaar kan worden gemaakt'. Ondanks eerdere - voorwaardelijke - toezeggingen blijft het 'CID-dossier Haarlem' over de moorden en criminele opbrengsten, waar het al jaren is: in de doofpot.

Op woensdagavond, 13 oktober 1999, hoorde ik opeens weer iets van Vosseveld. Niet rechtstreeks, maar via een van de partners. Vosseveld was na een langdurig verblijf in het buitenland weer boven komen drijven, en gesignaleerd in Amsterdam. Hij zou aan de ene kant goed hebben geboerd en de nodige handel hebben binnengetrokken, aan de andere kant grote

Jacht op 'de erven Bruinsma'

partijen kwijt zijn geraakt. Maar hoe het ook zij, Vosseveld was en bleef een belangrijke, zo niet opmerkelijke speler in het veld van vrijhandelaren. Aan zijn relatie Sanborn had hij desgevraagd toegegeven dat behalve Cees Janssen, ook de voormalige CID-chef Klaas L. op de loonlijst van zijn criminele organisatie zou hebben gestaan. Bovendien had een (vrouwelijke) officier van justitie uit Haarlem hem welbewust en 'onder enige druk' uit de strafrechtelijke wind gehouden.

DEEL 2

Het media bedrog

‘Als ik in 1988 niet over hem was gaan publiceren, had de moord op Klaas Bruinsma vorig jaar een berichtje van één kolom opgeleverd: ‘Voor het Hilton Hotel in Amsterdam is de 37-jarige K. B. doodgeschoten.’ Nu hebben de kranten vol gestaan over die liquidatie. Ik heb de godfather van Nederland een gezicht gegeven. Wat wil je - als verslaggever - nog meer bereiken?’

Bart Middelburg in Vrij Nederland, 24 oktober 1992

De apotheose van Middelburgs journalistieke inspanningen: januari 1998, het strafproces in eerste aanleg tegen Etienne U. Mede door de ‘fantasierijke’ publicaties van de Parool-journalist werd het onderzoek naar U. ruim tien jaar lang op gang gehouden. ‘De Generaal’ bleek overschat en werd in hoger beroep vrijgesproken. (foto: Bas van Hout)

Misdaadverslaggevers

In VN van 24 oktober zegt Bart Middelburg van *Het Parool* dat ik pr-srukken voor de overleden misdaadkoning Klaas Bruinsma zou hebben geschreven.

Dat is onjuist. Ik heb voor de dood van Bruinsma maar één stuk gepubliceerd. Dat was een interview met Bruinsma, waarin hij commentaar gaf op de publikaties over hem die gelijktijdig in het *NRC*, de *Haagse Courant* en in *Het Parool* waren verschenen. Zoals alle mensen die ik geïnterviewd heb, mocht Bruinsma dat stuk van tevoren lezen.

De uitspraken van Bart Middelburg verbazen mij hogelijk, want op 4 december 1991 schrijft hij over datzelfde interview in *Het Parool*: 'Bruinsma ontkende in dat door hemzelf geautoriseerde interview ook maar iets met liquidaties en hard drugs te maken te hebben, maar deed anderzijds tal van uitspraken, die lijnrecht indruisten tegen wat mr. Moskowitz inmiddels in hoger beroep had uitgevoerd. Mr. W. van Manen, de advocaat van *Het Parool* kon bij zijn pleidooi in hoger beroep dan ook voor een deel volstaan met het voorlezen van de *Nieuwe Revu*: ook het gerechtshof wees Bruinsma's eis af.'

Een pr-stuk?

Ik zal het maar wijten aan het feit dat Middelburg, die ik tot nu als een aardige collega en een goed

journalist beschouw, wel wat vaker onzorgvuldig in zijn berichtgeving is. Dat leidde vaak tot correcties en rectificaties achteraf. Zo heeft hij me al eerder gevraagd of ik eventueel als getuige zou willen optreden in een rechtszaak ter ondersteuning van een kennelijk te zwak onderbouwd *Parool*-artikel. Ook in zijn boek over Bruinsma staan nogal wat onjuistheden die gemakkelijk voorkomen hadden kunnen worden. Zelfs zaken die we samen uitvoerig besproken hebben, vermeldt hij in zijn biografie onjuist. Dat vind ik jammer.

Amsterdam
BERT VOSKUIL
verslaggever Nieuwe Revu

"Bart Middelburg is in de basis een goed journalist," aldus een collega, "hij heeft alleen iemand met een heel dik rood potlood nodig die heel dicht bij hem in de buurt blijft." Tal van collega's werden in de afgelopen jaren het slachtoffer van de 'overijver' van de *Parool*-verslaggever. Vooral journalisten die zich op hetzelfde vakgebied begaven moeten het ontgelden.

Bart Middelburg

'Een invloedrijk journalist'

Bart Middelburg, begonnen als sportverslaggever bij het Noord-Hollands Dagblad, en later opgeklommen tot sterverslaggever van Het Parool, was in zijn jonge jaren altijd goed voor een scoop. Met een scherpe pen maakte hij korte metten met de 'bad guys'. Scoren deed hij vaak. Een voetbalschandaaltje hier, een frauduleuze penningmeester of foute voorzitter daar.

Begin jaren tachtig stortte Middelburg zich op het spannende en onontgonnen gebied van de Nederlandse 'mafia', en beet zich met obsessieve ijver vast in de figuren als 'zwarte' Joop de Vries, Klaas Bruinsma en Etienne U.

"Bart heeft een briljante manier van schrijven," zegt een ex-collega. "Hij geeft zijn eigen visie op de feiten, niet te verwarren met dé feiten. Dat is een kunst. Je leest 'boef', maar toch staat het er niet. Bart's credo is: 'Als je het maar vaak en hard genoeg blijft herhalen, dan wordt het vanzelf waar'. In het ongunstigste geval moet je rectificeren. En wie leest drie jaar later de rectificatie nog op pagina 7? Niemand toch!"

Wederhoor zag Middelburg als een onwenselijke formaliteit. Een boef ontkent immers toch altijd dat hij een boef is.

"Bart zei dan: 'Laten ze maar procederen.' En dat gebeurde ook. Talloze keren. Middelburg werd zo'n beetje de meest 'beprocedeerde' verslaggever van Nederland en niet zelden verloor hij, maar concessies deed hij nooit. Bart staat niet open voor de andere kant. Terwijl een verbaal toch altijd drie kanten heeft : mijn kant, jouw kant en de feiten. Bart vergat de laatste twee vaak."

Toen Klaas Bruinsma dood was, schreef Middelburg een serie krantenartikelen in Het Parool waarmee hij 'de Dominee' definitief beroemd maakte en de 'erven van het Bruinsma-imperium' aanwees: de opvolgers van de 'godfather', de nieuwe top van de georganiseerde misdaad in Nederland, de nieuwe helden uit Middelburgs sage. De Dominee was dood, lang leve advocaat Engelsma, zakenman Charles Geerts en crimineel Etienne U.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Nee, het verhaal was niet uit, en Middelburg zou het blijven schrijven.

"Don Quichot, met de krant als zijn Sancho Panza", typeerde een collega-verslaggever Bart Middelburg. Want toen het Amsterdamse Gerechtshof helemaal klaar was met de vervolging van Etienne U., ging Middelburg gewoon door. Voor de krant was hij nog steeds een 'topcrimineel', de capo di tutti capi van de onderwereld.

Middelburg schreef dat U. de grote witwasser was. Dat U. geld via het pornobedrijf van Charles Geerts witwaste en tal van andere slinkse manieren had uitgedacht om met geld te schuiven. Paradoxaal genoeg hebben Middelburgs publicaties Etienne U. geen windeieren gelegd. Er kwamen opeens allerlei mensen op U. af die zeiden: *"We hebben in de krant gelezen dat jij zo goed geld kunt witten. Wat kost me dat?"* Dan zei hij: *"Ik kan het niet voor je witwassen, maar ik kan het wel ergens anders in de wereld veilig voor je onderbrengen. Je ziet maar wat je verder met dat geld doet en hoe je dat met de fiscus regelt."* Een soort fiscaal facilitair bedrijf dus, voor de vrije jongens met teveel - niet te verantwoorden - geld. Door de mond-tot-mondreclame kwamen er steeds meer van die figuren uit het grijze en zwarte circuit bij hem langs. Zelfs de bonafide jongens wisten hun weg te vinden naar 'U. & U.-unlimited'.

Maar hoewel de publicaties van Middelburg dus een boel geld opleverden, 'berustten ze niet op waarheid'. In werkelijkheid had U. geen cent toen Klaas Bruinsma stierf. De kas was leeg.

"Niemand van de club had te vreten," vertelde een medewerker. *"De boekhouder niet, de chauffeurs niet. Klaas had lang voor zijn dood, zijn rekeningen geplunderd om de lopende kosten, zoals bodyguards, hotels en autokosten te kunnen dekken."*

'De erven Bruinsma' en 'de Delta-organisatie' waren exclusief Middelburgs territorium geworden door de vasthoudendheid waarmee hij deze fenomenen door de jaren heen bestreed. Hij was immers volgens eigen zeggen de man die Bruinsma sinds 1988 had gevolgd en beschreven. Vervolgens was hij met even groot gemak overgestapt op Etienne U. Journalisten die niet in de lijn van Middelburg publiceerden waren volgens Middelburg in het gunstigste geval 'bedroevend incompetent', maar in een aantal gevallen gewoon 'fout' of 'corrupt'.

Middelburgs publicaties waren koren op de molen van het Amsterdamse politiekader in de IRT-oorlog met het Haarlemse en Utrechtse korps. In het boek *Het Koningskoppel*, geschreven door Arthur Vierboom, staat te lezen hoe Peter Slort, chef van het bureau Misdaadanalyse Amsterdam, in de periode dat de IRT-affaire begon te spelen, de opmerkelijke opdracht kreeg van hoofdcommissaris Nordholt om 'eindredactie' toe te passen op werk van

Hoofdstuk 9 • Bart Middelburg

Middelburg. De Amsterdamse commissaris G. van Beek zei hierover bij de commissie-Wierenga: *"In strijd met alle professionaliteit moest de chef Misdaadanalyse het artikel doornemen op onjuistheden."* De 'onjuistheden' die het Amsterdamse korps in diskrediet konden brengen wel te verstaan...

Van Beek vond de samenwerking tussen de Amsterdamse korpsleiding en Middelburg/Het Parool vanaf dat moment dermate dubieus, dat hij *'terughoudend was met het verschaffen van informatie aan zijn hoofdcommissaris Nordholt'*. Toen Bart Middelburg de parlementaire onderzoekscommissie Wierenga in een open brief betichtte van incompetentie en onbetrouwbaarheid, vond commissievoorzitter Wierenga die reactie wel verklaarbaar (VN, 29.10.1994): 'zoals bekend uit onze rapportage zijn Middelburg cs. de spreekbuis van de Amsterdamse politie'.

Peter R. de Vries typeerde al in april 1995 het journalistieke gedrag van zijn vakgenoot in een ingezonden brief aan het vakblad *'De Journalist'*: *'Het is zo langzamerhand in steeds bredere kring bekend dat Parool-verslaggever B. Middelburg zelden of nooit wederhoor pleegt (I already made up my mind, don't mix me up with facts), dat zijn beweringen nogal eens onzorgvuldig zijn en dat hij andermans werk niet of nauwelijks leest en ziet. Om die reden voel ik me ook niet geroepen om op alle insinuaties en stellingen van hem in te gaan, zoals hij die onder het kopje 'Wederzijds profijtelijk' in een ingezonden brief (De Journalist nr. 5, d.d. 10.3.95) heeft gebezigd. Toch een paar kanttekeningen. Volgens Middelburg 'lik' ik me in bij grote jongens en advocaten. Het is waar: ik beschik over goede contacten in diverse kringen. Nooit een geheim van gemaakt ook. Op een of andere manier ergert dat Middelburg mateloos. Zelf drijft hij voornamelijk op dubieuze contacten bij de Amsterdamse politie. Die gaan heel ver. Lees het IRT-rapport maar eens. Uit andere publicaties van Middelburg blijkt wel dat je zijn relaties met de Amsterdamse politie geen 'inlikken' meer kan noemen, maar dat hij een hele bruine arm moet hebben(...)'*

Middelburgs verbetering om niet meer van een eenmaal ingeslagen pad af te wijken was goed te verklaren. Hij had zichzelf immers het aureool toegemeten van 'Nederlands enige echte misdaadverslaggever'. Volgens eigen zeggen zat hij als een van de weinigen 'niet bij de penoze op schoot', en 'was dus ook niet te compromitteren'.

Wie kwamen er binnen het onthoofde Bruinsma-imperium in aanmerking als opvolger van de gesneuvelde leider? Dat was de hamvraag voor Bart Middelburg in de zomer van 1991. Bruinsma was van het toneel verdwenen

Jacht op 'de erven Bruinsma'

en er móest een opvolger komen. De contacten van Middelburg, die volgens Middelburg 'in de periferie van de journalistiek opereerden' hadden zo vanuit hun eigen belangen een persoonlijke nominatie uitgebracht op de nieuwe leider van 'de nalatenschap'.

Maar in de optiek van Middelburg was Etienne U. 'als voormalig rechterhand van Bruinsma' de meest logische opvolger van de Dominee. Middelburg noemde U. - maar ook advocaat mr. Engelsma - na Bruinsma's dood consequent 'de erven van het imperium van Bruinsma' en 'leiders van het Delta-imperium'. Nog lang nadat die thesis door justitie zelf was verlaten.

Deze 'stelling van een eenling' zou mede de basis vormen voor een lange reeks artikelen, miljoenen verslindende justitiële en fiscale onderzoeken en daaruit voortvloeiende rechtszaken, met als hoogtepunt de parlementaire enquête 'Inzake Opsporing' onder voorzitterschap van Maarten van Traa. Zo groot is dus de macht van de media of, nog erger, de macht van één enkele journalist.

Er was niets te 'vererven' geweest, dat stond inmiddels wel vast. Maar volgens Middelburgs theorie zou Bruinsma een omvangrijk imperium hebben nagelaten met een aanzienlijk netwerk aan lucratieve contacten. Geen zee ging Middelburg te hoog om te bewijzen dat zijn theorieën klopten: 'Etienne U. was Delta'.

U. miste echter het aureool van de intellectuele leider, de 'pater familias' die in de ogen van het lezerspubliek leiding kon geven aan de mafia-achtige organisatie die Middelburg voor ogen stond. Etienne U. stond volgens de publicaties voor bruut geweld, een 'semi-psychopaat' zonder de 'verfijnde' moorddadigheid die Bruinsma werd toegedicht.

"Het had er nog even om gespannen of pornobaron Charles Geerts was de eer te beurt gevallen," zegt Paul Metz, de media- en justitie-informant, die op de achtergrond een prominente rol speelde in het media-circus rond Bruinsma en de Delta-organisatie. Metz, een energieke vijftiger, had het zichzelf tot dagtaak gemaakt om Charles Geerts en de Zeeuwse projectontwikkelaar - en client van mr. Engelsma - Gerard Cok te bestrijden door ze rechtstreeks aan de Delta-organisatie te koppelen. Hij deed dat met alle middelen die hij ter beschikking had. Beide voormalige zakenrelaties waren er volgens de Zeeuw verantwoordelijk voor dat hij zijn porno-imperium was kwijtgeraakt. In feite was hij daar zelf verantwoordelijk voor geweest, gaf hij later schoorvoetend toe.

Geerts stond niet bepaald bekend als de meest integere ondernemer. Zakelijk gezien had hij zijn pieken gekend maar hij verdiende zeker niet het high-profile mediapredikaat van 'Capo di tutti capi' of 'leider van de Delta-

Hoofdstuk 9 • Bart Middelburg

organisatie'. Middelburg, naarstig op zoek naar een waardige (media)opvolger van Klaas Bruinsma, was zich daarvan terdege bewust volgens informant Paul Metz. Geerts viel om nog een andere reden af als opvolger: 'Hij miste het charisma van Bruinsma, mr. Engelsma of Etienne U'. De "*Dikke*" hield zich volgens intimi voornamelijk bezig met zijn hobby's: coke, drank, gokken en vrouwen.

Voor het leiden van een criminele organisatie bleef op die manier maar weinig tijd over en bovendien ontbrak het hem aan crimineel talent, al was het maar vanwege zijn notoire indiscreties en loslippigheid als de bodem van de wodkaflles in zicht was. Nee, Geerts was misschien, volgens intimi, achter de schermen hooguit financier geweest van een aantal drugstransporten, een 'meeloper' - en zelfs dat was niet zeker. Hij had in elk geval niet de intellectuele uitstraling van Klaas Bruinsma.

Geerts associeerde zich graag met de groten in de wereld van de criminaliteit en raakte er gaandeweg door besmet. Niet dat hij dat erg vond. Hij ging er zelfs prat op dat hij mensen als Bruinsma, U., Cohen, Saab, Sanborn, Sam K. en tal van anderen tot zijn kennissenkring mocht rekenen. "*Hun aura van geweld straalde op de Dikke af,*" zegt een goede kennis. Zo was hij ook een graag geziene gast in het illegale gokcircuit, waar hij in de loop der jaren miljoenen stukgooide. Hij bewoog zich met een lijfwacht door de stad en reed in auto's die bij een dergelijke status voorwaarden waren. Een bodyguard was met name nodig om Charles Geerts tegen zichzelf te beschermen. "*Geerts kon nogal vreemd uit de boek komen als hij een slok of iets anders op had,*" zegt een kennis. "*Dan beledigde hij steevast de mensen met wie hij te maken had. Zo'n bodyguard kwam dan tussenbeide. Zorgde ervoor dat het niet uit de band liep. Dat Charley geen klappen kreeg.*"

Gokken was zijn zwakte en het geld had hij door handig ondernemerschap en hard werken in de porno-industrie verdiend. Daar was niks mis mee, ook fiscaal niet.

"*Zonder zijn miljoenen en prominente gedrag was Geerts niet eens in aanmerking gekomen voor een stipnotering,*" had Paul Metz in navolging van Middelburg geconcludeerd. "*Geerts is in feite niet interessant genoeg als mediatarget nummer 1.*" Dus werd Geerts, die in de theorie van Middelburg wel degelijk tot de Delta-top behoorde, als topman en voornaamste doelwit geschrapt. Naast Etienne U. had Middelburg zijn keus laten vallen op een ander: mr. Engelsma, de Amsterdamse advocaat, met wie Middelburg nog een paar appeltjes te schillen had in verband met verloren procedures. Door Engelsma prominent in het Delta-verhaal te plaatsen zou het mes aan twee kanten snijden. "*Middelburg ging belevaard voor*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Engelsma, als de leider van de criminele Delta-groep," vertelde Metz. Hij moest het alleen nog hard zien te maken.

Bart Middelburg laat niets aan duidelijkheid te wensen over in een hele reeks artikelen in Het Parool. Middelburg uit in bedekte termen dat hij vermoedt dat Engelsma voor Bruinsma een fiscaal rookgordijn had opgetrokken waarin hij zelf ook participeerde. Zo stigmatiseerde hij Engelsma als Bruinsma's consigliere. Als hoofd van 'de Divisie Beleggingen' van het 'mafia-imperium' die mogelijk geld moest witwassen en belasting moest ontwijken voor de misdaadondernemer Bruinsma. Consigliere betekent in het Italiaans 'raadsman', maar door de mafia-advocaat Tom in *The Godfather* heeft dat woord een onmiskenbare bijmaak gekregen. Engelsma werd ongewild tot mythische proporties opgeblazen, maar de zware beschuldiging die Middelburg tegen Engelsma deed - deelname aan een criminele organisatie - werd op geen enkele manier hard gemaakt. Er werden suggesties gewekt die niet werden gedekt door feiten.

Feit was dat de voormalige Bruinsma-partners unaniem in de richting van een andere raadgever wezen als crimineel adviseur, advocaat mr. Paul van Es*. Jarenlang advocaat van de familie Bruinsma en vertrouweling van Klaas Bruinsma. In de loop der jaren had hij veel handigheid vergaard in het schuiven met (illegale) bezittingen van Bruinsma. *'Crimineel boekbouder'* Edwin S. weet daarover: *"Ik weet waarom je hier bent. Ik ben ervoor gewaarschuwd dat je naar mr. Paul van Es zou vragen. 'Ze' - nee ik noem geen namen - willen niet dat ik je over hem vertel. Maar ik doe het toch. Die Van Es heeft Klaas leeggestolen. In die positie was hij ook. Hij 'investeerde' Klaas' geld. Zodat het voornamelijk in zijn eigen zak terecht kwam. Daar heb ik bovenop gezeten, Klaas vaak voor gewaarschuwd. Maar die luisterde niet. Dus mr. Van Es had vrij spel. Die deed alles voor geld, Klaas z'n zwarte geld. Ja, drugsgeld. Laat daar geen misverstand over bestaan. Mr. Van Es was wel degelijk de grote man achter de schermen. Die mr. Engelsma mocht ik niet. Die was formeel en kwam arrogant over. In feite was hij niet meer dan een piepeltje. Klaas gebruikte die man. Er is nooit een vertrouwensrelatie geweest zoals bij die met mr. Van Es had. Dat weet ik zeker. Zeker niet over de schaduwkant van zijn activiteiten. Engelsma werd er min of meer tussen geschoven om mr. Paul van Es uit de wind te houden. Ja, je kunt hem een katvanger noemen. Toen de rottigheid tussen Klaas en Middelburg begon, was Van Es er al lang en breed tussenuit gestapt. Dat vertelde Klaas mij. Waarom zou hij dat gelogen hebben. Hij vertelde me alles."*

Hoofdstuk 9 • Bart Middelburg

Hoe het ook zat, mr. Engelsma vond de beschuldigingen van Middelburg in elk geval onacceptabel en spande een kort geding aan tegen Het Parool, om zichzelf en zijn advocatenkantoor - Engelsma & Korvinus - van alle blaam te zuiveren. De toenmalige rechtbankpresident Asscher stelde Engelsma in het gelijk. Er was 'de facto niet van een betrokkenheid van Engelsma bij een Bruinsma-organisatie gebleken'. De rechter kwalificeerde de beweringen van Middelburg als 'niet meer dan suggesties'. Middelburg had niet aanmelijk kunnen maken dat die suggesties waren gebaseerd op feiten.

Het Parool moest rectificeren, en verloor ook het hoger beroep. Middelburg nuanceerde zijn beschuldigingen en herhaalde ze zo vaak dat de suggesties en vermoedens op praktisch bewezen feiten gingen lijken. Bovendien waren deze zaken volgens Middelburg naar zijn eigen zeggen niet meer dan 'het topje van de ijsberg'.

Er volgde een tweede kort geding. Naar aanleiding van een nieuw stuk van Middelburg mocht Engelsma op last van de rechter begin 1992 een weerwoord voeren in het Parool. Van een gedetailleerd weerwoord van Engelsma kon echter geen sprake zijn: daarmee zou hij immers zijn geheimhoudingsplicht ten aanzien van zijn cliënten schaden. Engelsma was ervan overtuigd dat het ging om een '*trial by newspaper*', waarvan hij het middelpunt was geworden en waartegen nauwelijks verweer was te bieden.

Naar aanleiding van deze publicaties over Engelsma in Het Parool startten de FIOD en de Raad van Discipline, het toezichthoudende tuchtrechtelijke orgaan van de advocatuur, in mei 1992 diepgaande onderzoeken naar de handel en wandel van Engelsma. De Raad kreeg van Engelsma toestemming om zijn gehele financiële administratie aan een grondig onderzoek te onderwerpen.

Eind 1992 deed de Raad van Discipline uitspraak: er werden noch aanwijzingen, noch bewijzen gevonden voor de juistheid van de beweringen van Middelburg over de door hem gesuggereerde illegale witwasconstructies en fiscale escapades.

"Geloof me, als de Raad ook maar iets had kunnen vinden, had Engelsma voor altijd zijn bef op kunnen eten," was de reactie van een betrokken jurist. *"Er was gewoon niets. Lucht. Het enige onoorbare dat ze konden vinden waren zijn aandelen in de seksartikelen-groothandel, Scala. Dat werd destijds nog als onkuis ervaren - artikelen die je gewoon bij het postorderbuis Wehkamp kunt bestellen, en waarvan iedere Nederlander er volgens de statistieken twee à drie in huis heeft. Het tuchtcollege vond het onethisch dat een advocaat aandelen had in een dergelijke branche. Een jaar later merkte de nieuwe deken Els Swaab van de Orde van Advocaten op dat ze 'Engelsma op die gronden nooit een*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

voorwaardelijke schorsing zou hebben opgelegd'. Zo zie je maar, recht verschilt van tijd tot tijd, en van plaats tot plaats."

Maar Middelburg was allesbehalve touché. Uit de daaropvolgende stukken hielden de lezers onverminderd de indruk over dat mr. Engelsma 'niet deugde'.

Na alle tegenslagen in de procedures tegen Engelsma had Middelburg dringend behoefte aan iemand die de journalistieke averij ongedaan kon maken. Die meldde zich begin jaren negentig aan in de persoon van Geurt Roos. De beweringen van de geweldsexpert en voormalige lijfwacht van Bruinsma logen er niet om, en lagen precies in het verlengde van hetgeen Middelburg al jaren achtereen riep. Opeens was er, volgens Middelburg, de solide bron die Engelsma 'uit eigen waarneming' kon koppelen aan 'liquidaties, medeplichtigheid aan drugssmokkel en het leiding geven aan een criminele organisatie'. Middelburg vond in Roos 'een bevestiging van hetgeen hij zelf al had geconcludeerd'. Met Roos had hij een bron gevonden die hij straffeloos en naar eigen willekeur sprekend kon opvoeren als verankering van zijn eigen theorieën, al waren ze ter plekke verzonnen. *"Middelburg riep iets, en dan zei ik, 'Ja hoor Bart, zo kun je 't wel opschrijven, als het zo goed uitkomt', terwijl we allebei eigenlijk wisten dat het niet klopte,"* aldus Roos anno 1999 over die periode. Met de komst van Geurt Roos was de 'juridische' basis voor het boek 'De Dominee' door Middelburg gevonden.

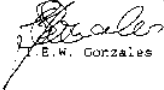
Aan Mr. J. I. M. G. Jahae Frederiksplein 39 1017 XL Amsterdam		
Uit SP/AK		
Kenmerk : 15.	Uw kenmerk	Haarlem
Bijlagen :	95.1935 n3/jg	2 juni 1995
Onderwerp: Engelsma/OM		

Wederelgestrengde heer,

Uw brief van 1 juni jl. heb ik in goede orde ontvangen.

Op uw vraag kan ik u laten weten dat uw cliënt, mr. J. Engelsma, binnen het arrondissement Haarlem geen voorwerp van een strafrechtelijk onderzoek is.

De officier van justitie,

E.W. Gonzales

In juni 1995 gaf het openbaar ministerie te kennen dat er tegen mr. J. Engelsma geen strafrechtelijk onderzoek liep. De media zouden nog lang daarna in het tegendeel volhardten.

Geurt Roos

'Operatie moordaanslag'

'Als misdaadverslaggever kun je af en toe tegen een rechtbankpresident op lopen die nog veel moet leren. Kortgeleden kreeg een topcrimineel een rectificatie van ongekende afmetingen toegewezen. Gelukkig is er voor deze rechter nog hoop. In Zutphen wordt een cursus gegeven voor rechtbankpresidenten.'

Bart Middelburg - Het Parool 4 april 1996

Na drie verloren civiele procedures en de bijbehorende rectificaties had Bart Middelburg naar eigen zeggen een betrouwbare bron gevonden om zijn beweringen te staven. Een solide basis waarmee het hoofd kon worden geboden aan de onvermijdelijke juridische procedures die te verwachten waren rond het boek 'De Dominee'. Die solide basis heette Geurt Roos. Voor Middelburg in meerdere opzichten een geschenk uit de hemel.

"Ik meldde me bij Bart Middelburg voor genoegdoening," vertelde Geurt Roos mij telefonisch vanuit de gevangenis in Zoetermeer. "Middelburg kende ik van de negatieve artikelen die hij had geschreven over Bruinsma en mr. Engelsma. Daarom viel de keuze op hem. Ik was platzak en had dringend geld nodig. Daarom heb ik een plan bedacht om samen te werken met Middelburg. Dat zou voor ons beiden gunstig zijn. Ik hielp hem, hij hielp mij.

Ik had volgens mij nog één miljoen gulden te goed uit de nalatenschap van de Bruinsma-groep. Voor mijn werkzaamheden als lijfwacht van Klaas. Etienne had volgens de artikelen van Middelburg het geld en het imperium geërfd. Dus daarom ging mijn vordering over op hem. Maar die stierf liever dan dat hij zijn knip opentrok. Vandaar dat ik mijn pijlen richtte op de zwakste schakel die ik kon vinden, mr. Engelsma, een advocaat van Bruinsma. Die had een maatschappelijke positie te verliezen. Als ik Engelsma onder druk zette, dan kon hij Etienne U. er mischien van overtuigen dat hij maar beter kon betalen. Zo dacht ik.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Daarvoor had ik de hulp nodig van Middelburg en zijn krant. Via een wederzijdse criminele relatie heb ik Bart laten benaderen. Die was meteen enthousiast toen hij hoorde dat ik contact met hem wilde. Het bleek het juiste moment. Bart had op dat moment dringend hulp nodig omdat hij achter elkaar zijn processen verloor van Engelsma en omdat Het Parool werd veroordeeld tot rectificatie. En ik had Barts hulp nodig om Engelsma weer onder druk te zetten voor dat miljoen. Bij een eventueel kort geding mocht bij mij dan als bron of als getuige opvoeren voor zijn eigen verbaaltjes."

"We waren best wel becht. Ik beschouwde hem als een vriend," zegt Roos. *"Die band ontstond tussen ons omdat we elkaar best wel vaak zagen."* Middelburg maakte steeds vaker zijn opwachting bij de villa van Roos in Ermelo aan de rand van de Veluwe en nu Middelburg een solide bron uit het milieu had, werden de artikelen cumulatief venijniger. Engelsma werd conform de afspraak systematisch geslacht. Het beeld van de briljante advocaat, het juridische brein achter tal van multinationals en bekende Nederlanders, zou in rap tempo worden bijgesteld. Engelsma werd door Middelburg publiekelijk tot outcast gebombardeerd. De personificatie van bovenwereldcorruptie. Als marathonrenner in het VIP-clubje rond prins Willem-Alexander, dat in november 1992 deelnam aan de marathon van New York, kwam hij in die periode probleemloos door de screening van de BVD. Na de reeks publicaties van Middelburg zou dat totaal veranderen en werd er met extra aandacht naar zijn deelname aan het exclusieve clubje gekeken. Veel hooggeplaatste relaties hadden nooit iets onoorbaars kunnen ontdekken aan de advocaat, maar zouden echter toch het zekere voor het onzekere nemen om niet te worden meegesleurd in de maalstroom van negatieve publiciteit rond de advocaat.

In Vrij Nederland van 24 oktober 1992 zegt Middelburg over zijn samenwerking met Roos: *"Geurt is zeer betrouwbaar gebleken. Ik heb hem nooit op een leugen kunnen betrappen. Ik heb geen concessies gedaan aan Roos. Hij had er geen enkel belang bij om met mij te praten."* Roos zag dat blijkbaar anders. Dat bleek vooral toen hij een jaar later opnieuw door verslaggever Schaeapman van Vrij Nederland (3 juli 1993) werd geïnterviewd over zijn contacten met Middelburg. De toenmalige beroeps-crimineel gaf in het weekblad toe dat hij en Middelburg niet meer door een deur konden en gebrouilleerd waren geraakt vanwege een financieel geschil. Middelburg was zijn betalingsverplichtingen aan Roos niet nagekomen. 'Hun motieven - in de zaak Engelsma - waren allerminst zuiver geweest'.

Hoofdstuk 10 • Geurt Roos

Roos: *"Het contact tussen mij en Middelburg had van meet af aan een zakelijke insteek. Daar waren geen misverstanden over. Wat kon er anders voor belang zijn? Wat is mijn belang om gratis voor Het Parool en Bart mijn nek uit te steken? We hadden elkaar nodig. Ik zat immers niet op een goed verbaal in de krant te wachten."*

Middelburg reageert verbaasd: *"Geurt zei: 'Perfect stuk. Publiceer maar'. Later heb ik nog twee maanden aan 'De Dominee' gewerkt. Over de vorm - een krantenartikel of een boek - is niet gesproken. Ik heb geen enkele behoefte om Geurt af te zeiken, hij staat onder zo'n druk, er is na de dood van Bruinsma zo'n onrust ontstaan."*

"Onzin, Bart heeft mij gewoon als kanonnenvlees gebruikt. En die onrust is toe te schrijven aan de leugens die hij heeft opgeschreven. Die heeft hij aan mij toegeschreven. Ik word daar op aangekeken in het milieu en werd opgejaagd wild dankzij hem. Er werd een gerichte moordaanslag op mij gepleegd waarbij een goede vriend van mij omkwam. Hij heeft iedereen gebruikt en misleid met zijn spelletjes. Bart is gewoon een goedkoop oplichtertje, dat nu niet met zijn billen bloot durft. Een ripper, want hij is mij en de andere 'getuigen' Bertus en Papie heel veel geld schuldig. Dat boek heeft tonnen opgebracht. En daar zouden wij ons deel van krijgen. Zelf heeft hij een goede naam gemaakt met dat boek. Ten onrechte. Hij is een fantast. Weet je wat het mooiste is? Bart is nooit een moment in gevaar geweest zoals hij zelf te pas en te onpas beweert. Hij beweerde dat hij op de dodenlijst van de Bruinsma- en de Delta-organisatie stond. Onzin, dat heeft hij zelf bedacht."

Al in 1993 sprak ik tijdens een lunchpauze over de zaak (Martin) Hoogland - die voor de moord op Bruinsma terechtstond - met Nieuwe Revu-journalist Bert Voskuil over de relatie tussen Roos en Middelburg. Voskuil nodigde me uit voor een lunch bij Dikker & Thijs in de Leidsestraat omdat ik hem in contact had gebracht met een informant. Hij vertelde me verontwaardigd dat hij van tal van malafide praktijken werd beticht door collega Middelburg. Voskuil zou zijn interviews met Bruinsma iets te participerend hebben afgenomen in sexhuis Yab Yum en als ghostwriter van de mafia-baas een aantal cadeaus hebben aangenomen om een flatteus artikel te schrijven. Voskuil was dus 'plat' als je de artikelen mocht geloven. Hij verzekerde me dat het niet waar was en vertelde dat het ging om professionele afgunst. Hij werd afgestraft omdat hij zich op Middelburgs' territorium begaf en - in contrast met Middelburgs modus operandus - Bruinsma weerwoord had 'ge Gund' - een gebruikelijk principe in de journalistiek.

Voskuil: *"Bruinsma was exclusief Middelburgs paradepaardje. Dat ik een*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

goed contact had opgebouwd met Geurt Roos zag hij belemaal niet zitten," vertelde de misdaadverslaggever. "Geurt vertrouwde mij. Hij wilde met mij in zee omdat hij zich belazerd voelde door Middelburg. Het Parool betaalde hem 'een fooi', vond hij. Vijfduizend gulden aan 'advocatenkosten' terwijl ze hem een doodvonnis hadden bezorgd. Die vijfduizend gulden was 'om de boel te sussen', volgens Roos". Het beestje moest een naampje hebben. Middelburg beloofde Roos daarna - volgens de verslaggever van Nieuwe Revu - nog eens aanzienlijke bedragen uit de royalty's van film- en boekrechten. "Ik geloofde wat Roos tegen me vertelde. In zekere zin is hij een oprechte en betrouwbare kerel. Een geboren crimineel, maar wel een man uit een stuk. Je moet hem alleen niet belazeren, zoals Middelburg dat deed. Dan heb je een slechte aan hem. Dan pakt-ie je terug. Als je straight bent, dan is er niks aan de hand. Met die jongen valt heel goed afspraken te maken. Maar je moet je er wel aan houden. Middelburg is over die lijn beengestapt. Toen Middelburg merkte dat Roos contact met mij kreeg heeft hij hem tegen mij opgestookt. 'Geurt moest voor mij uitkijken'. Omdat ik volgens Middelburg zulke goede contacten had met Etienne U. 'zou ik Roos in de val kunnen lokken', had Middelburg gesuggereerd. Wat hij in feite zei was dat Roos door zijn contact met mij vermoord zou kunnen worden. Roos werd belemaal paranoïde natuurlijk en verbrak het contact met mij. Levensgevaarlijk mannetje, die Middelburg. Hij speelde een gevaarlijk spelletje over de rug van anderen."

In het verlengde van de vete die Middelburg tegen collega's voerde lag de verklaring die Geurt Roos in 1999 aflegde. Daarin verklaarde hij dat hij door Middelburg was aangezet om Peter R. de Vries valselijk te beschuldigen van criminele banden met de Bruinsma-groep. Roos: *"Bart schreef dat De Vries voor Cor van Hout om een baantje bedelde bij Klaas. Dat was aantoonbaar onjuist. Bart en ik waren boos op De Vries omdat hij zich negatief over ons had uitgelaten. Dat die publicaties onbetrouwbaar waren. Daar had hij gelijk in. Maar ik was toen heel beledigd en Bart haat(te) De Vries. Daarom kwam het ons - Middelburg en Roos - goed uit om Peter R. de Vries af te branden in de publicaties van Bart. Dan zouden we daar geen last meer van hebben. Ik hoef natuurlijk niet te benadrukken dat Bart die beschuldigingen kritiekloos overnam en dat hij wist dat het verzonnen was. Sterker nog, we hebben het samen zo verzonnen."*

Hoofdstuk 10 • Geurt Roos

0766

Ondergetekende, Geurt ROOS, geboren op 18 oktober 1960 te Bunschoten, verklaart hierbij het volgende:

In het boek 'De dominee', dat is geschreven door Parool-verslaggever Bart Middelburg, word ik sprekend opgevoerd als een zegsman, in ieder geval als een soort bron.

Op pagina 97 worden mij door Middelburg onder meer de volgende woorden in de mond gelegd:

"En Peter de Vries is gewoon voor Cor van Hout, toen die nog in de liik zat, een paar keer bij Klaas wezen solliciteren – een ander woord heb ik er niet voor", zegt Bruinsma's jarenlange bodyguard Geurt Roos."

En ook:

"Mogelijk, zegt Roos, stond Van Hout een soort samenwerkingsverband voor ogen. 'Daar kwam De Vries toen in elk geval mee: of Klaas niet eens wilde praten met Cor, want Cor z'n straf liep ten einde en af en toe had-ie af een paar dagen verlof. Maar Klaas kon de Casa Rosso niet overnemen en voor de rest had hij ook weinig trek in Van Hout. De sollicitant werd dus afgewezen, zal ik maar zeggen', zegt Roos."

Ik hecht er aan te verklaren dat deze citaten geheel onjuist zijn. De Vries heeft nimmer, op geen enkele wijze, de hier voorgestelde rol gespeeld. Een en ander is een verzinsel geweest, met de bedoeling De Vries in zijn belangen te schaden.

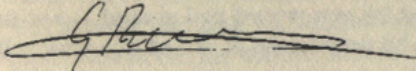
Een en ander is een gevolg van het feit dat de Vries zich in een interview met HP/De Tijd, in 1991 of 1992, negatief over mij heeft uitgelaten in combinatie met Bart Middelburg. Hij zei zoiets als: 'Bart Middelburg moet niet zeuren dat ik contacten heb met criminelen, terwijl hij zich zelf in de armen heeft gestort van een psychopaat als Roos'. Ik was hier boos over en heb De Vries opgebeld en hem gezegd dat hij hiervoor de rekening nog wel gepresenteerd zou krijgen.

Later, in de gesprekken met Middelburg, kwam die kans. Middelburg vroeg mij of ik iets negatiefs of belastends over De Vries kon vertellen. In samenspraak zijn wij toen op bovengenoemde citaten gekomen, die dus geheel onwaar zijn.

Middelburg wist dat een en ander een verzinsel was, maar dat deerde hem niet. Om die reden heeft hij het in het boek ook uit mijn mond laten komen, zodat het moeilijk aanvechtbaar zou zijn voor De Vries. Ik vond dat toen geen probleem.

Nog afgezien van het feit dat alles onwaar is, wil ik ook nog aantekenen dat Cor van Hout en Willem Holleeder helemaal geen tussenpersoon nodig zouden hebben gehad om contacten te leggen. Die waren er namelijk al. Ik heb zelf gerulme tijd met Willem Holleeder vastgezet in de gevangenis Easerheem en Cor van Hout was goed bevriend met Charly da Silva, een andere bodyguard van Bruinsma.

Nu ik heb gemerkt dat Bart Middelburg zich niet aan zijn afspraken met mij heeft gehouden, vind ik het belangrijk alsnog hierover de waarheid te verklaren.

aldus verklaar ik

Geurt Roos

Ook televisiepresentator en prominent misdaadverslaggever Peter R. de Vries zou niet verschoond blijven van de praktijken van collega Middelburg. Volgens de toenmalige 'zeer betrouwbare getuige' Geurt Roos had hij ook hier in samenspel met de Het Parool-verslaggever lasterlijke informatie gepubliceerd.

Last van Roos?

'Geurt Roos in spoor van de Hakkelaar?' opende De Telegraaf op 15 februari 1997 groot met een stuk van verslaggever Cees Koring over de 'beroeps-crimineel' Geurt Roos. Roos was daags daarvoor door een arrestatieteam opgepakt op verdenking van deelname aan een criminele organisatie. Hij werd ervan verdacht achter de import van 21.000 kilo hasj te zitten. Een paar maanden later werd hij wegens 'een plots opkomend ziektebeeld' op vrije voeten gesteld.

Roos had 'nog één keer een grote slag willen slaan'. Het moest de grootste (rip)deal uit zijn carrière worden. Wellicht de grootste ripdeal uit de geschiedenis van de misdaad. Zo'n tweehonderd miljoen gulden aan hasj, bedoeld voor een goed verzorgd pensioen. Het liep anders. Roos werd opgepakt en veroordeeld, korte tijd later weer losgelaten en vervolgens wéér opgepakt 'wegens betrokkenheid bij een schietpartij met dodelijke afloop en handel in harddrugs'. Bovendien werd hij - volgens het proces-verbaal - vervolgd voor 'doodslag', een aanklacht die uiteindelijk niet kon worden bewezen.

Geurt Roos, die bij tijd en wijle 'fungeerde als het blok beton achter Klaas Bruinsma', werd volgens publicaties geboren in het gezin van een baggeraar uit Spakenburg. Dat was maar deels waar. Zijn vader pakte alles aan wat voorhanden kwam aan werk. 'Een goudeerlijk mens', zo werd hij omschreven door zijn omgeving. Een man die weliswaar afstand nam van de daden van zijn zoon, maar hem nooit zou laten vallen. Zijn moeder omschreef haar oudste telg als een vrijbuiters die ze nooit echt onder controle had gehad. Maar 'een jongen met een gouden hartje'.

Geurt hield het niet lang uit op school. Op 12-jarige leeftijd trok hij als kermisklant het land in. De ruim twee meter lange en beresterke Geurt specialiseerde zich onderweg in kickboksen en bodybuilding. Talentvol krachtsporter en op straat onverslaanbaar. Een man die vanaf afstand al grote angst inboezemde, nog voordat hij een woord had gezegd. Geurt had 'een hekel aan onrecht'. Dat strafte hij genadeloos af, al had ie 't vaak zelf uitgelokt.

Net zeventien jaar oud leerde hij Thijs 'de Kup' Timmermans kennen, een worstelaar, berucht beroeps-crimineel en afperser die in de jaren zeventig Amersfoort en omgeving terroriseerde. Hij was degene die de jonge Geurt de fijne kneepjes van het 'afknijpersvak' leerde.

Geurt werd 'horecaondernemer', in zekere zin dan.

Voordat Roos zijn werkterrein naar Amsterdam verlegde, beschouwde hij de horeca in en rond het Gooi als zijn voornaamste bron van inkomsten. Roos was de perfecte afpersmachine, geraffineerder en efficiënter dan zijn leermeester, Thijs 'de Kup'. Maar weinig horecaondernemers hebben in de loop der jaren geen bezoek ontvangen van de eenmans-terreurmachine. Zelden kwam het tot geweld, alleen de suggestie ervan was meestal al meer dan voldoende en de garantie voor een snelle overdracht van een dik gevulde envelop.

Echt waar, Geurt was de beroerdste niet. Dat vond hij zelf ook. Hij noemde zichzelf zachtaardig van inborst. Geweld was helaas een noodzakelijk uitvloeisel van het vak. Je paste het zo min mogelijk toe, maar het bleef altijd een serieuze optie. Want welke bareigenaar had er nog respect voor een afperser die de daad niet bij het woord kon voegen?

Geurt verhief zijn stem zelden tijdens het werk. Dat was ook niet nodig. Als de emotieloze, diepliggende ogen een ondernemer aanstaarden, werd er grif gedokt voor de aangeboden dienstverlening. De ondernemers geloofden hem graag op z'n woord. Uiteraard betrof het altijd een 'geheel vrijwillige bijdrage', hoewel een rechter daar meestal anders over dacht.

'Maar,' was Roos' betoog dan voor de rechtbankpresident, 'ik zorgde wel voor orde. Ik hield ongewenste elementen weg uit de zaak.' Roos zat er niet ver van af. Hij vergat er echter één ding bij te zeggen: de '*vrijwillige bijdrage*' was voornamelijk bedoeld om hem zelf uit de zaak te weren, want verder hadden de ondernemers nergens last van. Vandaar de envelopjes. Dat bracht rust.

"Want alles was beter dan 'het beest van het Gooi' over de vloer hebben," beaamde een café-eigenaar die om begrijpelijke redenen anoniem wil blijven. "Je betaalde graag, want Roos was knotsgek. Het was betalen, je zaak sluiten of gesloten worden. Met Roos en zijn vrienden aan de bar kwam er geen hond meer binnen. Hij organiseerde dan gewoon af en toe een free-fight gala in je zaak. Dan werden er onder de reguliere klanten ook wat klappen uitgedeeld of er werd een pistool getrokken. Gegarandeerd dat je zaak binnen tien seconden leeg was. En dat elke avond. Dus dan was het gedaan met je omzet. Dat houd je niet lang vol. Van lieverlee betaalde je dan maar. Dat was goedkoper. Dus in die zin was het inderdaad vrijwillig."

De weinige ondernemers die weigerden bij te dragen aan het 'Roos-fonds' zagen hun goedlopende nering binnen de kortste keren gereduceerd tot een tent met de allure van een fietsenstalling. Ook de echte 'die-hards' onder de exploitanten draaiden uiteindelijk wel bij of vertrokken uit de regio.

Op zijn achttiende waagde Roos de overstap naar Amsterdam. Zijn faam als geweldpleger was hem al vooruitgesnel. Geurt was berucht en gevreesd.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Enmaal neergestreken op de Wallen ontdekte Roos dat in Amsterdam alles anders was dan in de polder. Hier wemelde het van de figuren van zijn kaliber, die als het op reputaties aankwam nog véél gekker waren. Zo maakte je eind jaren zeventig bij Zwarte Joop op de Wallen geen amok, want voor je het wist had je het aan de stok met een horde nationale, Europese en Olympische vechtsportkampioenen die de Wallen efficiënt junk- en probleemvrij hielden.

Maar Geurt was niet voor één gat te vangen. Hij keek het kunstje af en verkende zijn mogelijkheden én beperkingen. Dus bond hij - tijdelijk - in en hield zich aanvankelijk enigszins op de vlakte. Intuïtief was hij een meester in het overleven en het berekenen van zijn kansen.

In de loop der jaren ontmoette ik Geurt Roos een aantal keren onder uiteenlopende omstandigheden. Meestal verbleef hij op staatskosten in een van 's lands beter beveiligde strafinrichtingen. Roos was altijd goed voor een bijzonder verhaal of een spannende anekdote. Hij bleek van nature bijzonder openhartig en had nauwelijks aansporing nodig. Geurt deed zijn best

Geurt Roos (l) en Klaas Bruinsma (r) in betere tijden. Korte tijd later zou Roos plannen ontwikkelen om Bruinsma te ontvoeren. (eigen foto)

om een gemoedelijke indruk te maken op zijn gesprekspartner. Hij sprak op zachtmoedige, soms vaderlijke toon. Hij was attent, hoffelijk en ontweek geen vragen. Alleen maakten de bandrecorder en de opgespelde microfoon hem enigszins onrustig. Bezorgden hem opvliegers. Voor mij was het van belang dat de band meeliiep, zodat er nooit misverstanden zouden ontstaan over de inhoud van het besprokene. Af en toe moest de bandrecorder wel uit, als het ging over feiten die nog niet waren verjaard.

Roos specialiseerde zich in geweld, intimidatie en drugs. Softdrugs wel te verstaan. Met 'hard' zou hij zich - zoals de meeste beroeps betoogden - 'nooit inlaten'. Toch zou justitie hem in oktober 1998 handel in lijst 1 van de opiumwet (harddrugs) ten laste leggen en veroordelen tot twee jaar celstraf.

En dan was er de prangende kwestie van het achterstallige loon dat hij van Bruinsma te goed zou hebben. De één miljoen gulden die hem was toegezegd voor zijn bewezen diensten. Klopte dat? Of was het verzonnen? Ik hoefde er volgens Roos niet aan te twijfelen. Dat bedrag klopte. Toen Geurt eenmaal bij Bruinsma uit de gratie was geraakt, kon hij fluiten naar zijn miljoen. Maar zo werkte het niet bij Geurt. Geurt was iemand die raar uit de hoek kon komen. Schijt had aan de wereld. Leende hij een pak koffie van je, dan moest je niet gek opkijken als hij verhaal kwam halen omdat hij buikkramp had gekregen van die bonen. De gederfde arbeidsdagen werden dan in rekening gebracht. Zo had hij de cokedealer die hem zijn eerste snuif had gegeven ook een flinke rekening gepresenteerd. Dat was twintig jaar na dato. Twintig maal 365 lijntjes was opgelopen tot een aanzienlijk bedrag. Voor Geurt was dat logisch. Per slot van rekening had hij hem aan de coke geholpen.

In die lijn van redeneren had Geurt ook voorbereidingen getroffen om zijn voormalige baas Klaas Bruinsma te ontvoeren. Als genoegdoening en ter compensatie van het achterstallige loon. Hij moest 'immers ook eten' en daarvoor moest 'Klaas een ritje in de kofferbak maken', zoals hij het eufemistisch omschreef. De enige reden waarom de ontvoering niet doorging was 'omdat er even iets tussen kwam'.

"De voorbereidingen waren al getroffen en de generale repetitie hadden we al gehouden," zegt Geurt. *"Maar op de dag dat we de ontvoering hadden gepland was Klaas 'verbinderd' - hij was doodgeschoten."* De schuld van één miljoen ging 'logischerwijs' over op 'de erven', te weten Etienne U., volgens de redenering van Geurt. *"Zo simpel was het toch zeker?"*

"Het is net als met een geslachtsziekte," typeerde een vriend van Roos zijn maat. *"Je krijgt het makkelijk, maar je komt er moeilijk van af. Zo werkt het ook met de vorderingen van Geurt."*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

In Vrij Nederland verhaalde Bart Middelburg trots dat het de 'grootste journalistieke overwinning uit zijn carrière' was geweest dat hij Geurt Roos aan het praten had gekregen.

"Als die eenmaal op dreef is, is hij niet meer te stoppen," klaagde zijn toenmalige advocaat. *"Geurt praat zo graag dat hij in het politiebusje al praktisch een volledige bekentenis heeft afgelegd. Dan beantwoordt hij in zijn spontaneiteit vragen die niet eens gesteld worden en verklaart over misdrijven waarvoor hij niet werd gezocht."*

Dat Middelburg met Geurt sprak was vreemd want dit ging geheel voorbij aan Middelburgs principe: collega's die 'vrijages' hadden met figuren uit de onderwereld werden in zijn publicaties genadeloos onderuitgehaald. Ook dat hij een geschenk had aangenomen van de beroepsdiscrimineel - een antieke schrijfmachine - kon de toets der kritiek doorstaan.

Maar Geurt kon wel 'want, hij was immers geen crimineel meer', volgens Middelburg. Op miraculeuze wijze had hij plots in 1992 - ten tijde van zijn mediavrijage met Middelburg - het criminele milieu 'definitief de rug toe gekeerd'. Dat kwam goed uit.

Toch raadde de Amsterdamse politie een videotheekhouder in diezelfde periode nog af om aangifte tegen Roos te doen wegens afpersing: 'Meneer Roos? Nee hoor, daar beginnen we bij voorkeur niet aan. Dat is zeer onverstandig. Met een aangifte maakt u het alleen nog maar erger. Het is maar beter dat u betaalt of, beter nog, gewoon verhuist.' Of, zoals een topman van de Joegoslavische mafia Roos, met wie hij in 1992 samenwerkte, typeerde: *"Goerd is ein goete jungen. Sehr effectiv mit gewbelt."* Maar dergelijke onbeduidende details over Geurts vakmanschap konden een vruchtbare samenwerking tussen Roos en Middelburg niet in de weg staan.

Middelburg deed zijn best: via een interview met Roos in de krant deed hij een verwoede poging om Roos te 'legaliseren'. Toen Middelburgs boek 'De Dominee' in 1992 verscheen, werd Roos betrouwbaar genoeg bevonden om als bonafide getuige te verschijnen in de procedures die door mr. Engelsma waren aangespannen. Middelburg vond zelfs twee rechercheurs bereid om nadien onder ede te verklaren dat ze Roos betrouwbaar achtten en 'dat ze hem nooit op een leugen hadden kunnen betrappen'.

"Maar op de waarheid evenmin," grapte Roos later over zijn wonderlijke - en tijdelijke - rehabilitatie.

Een saillant detail was dat de rechercheurs zich op hun beurt beriepen op de publicaties van Middelburg, terwijl Middelburg zich tijdens het kort geding juist op hen beriep.

Roos: *"Mr. Engelsma had in 1992 een kort geding aangespannen om 'De Dominee' uit de bandel te krijgen. Bart Middelburg was mijn vriend*

geworden, zo voelde ik dat wel na verloop van tijd. Dus het ging niet alleen maar om geld. We vertelden elkaar intieme zaken. Hij over zijn vrouw die kanker had en de problemen thuis. Ik troostte hem dan en vertelde in vertrouwen over mijn tijd met Bruinsma en mijn gevoelens voor die man. Ik had écht het gevoel dat Bart daar netjes mee om zou gaan. We hadden een gemeenschappelijk doel: we wilden allebei winnen bij de rechtbank. Ik voelde me verplicht om hem te helpen, al had hij wel uit mijn naam over Bruinsma gepubliceerd. Dat was niet de afspraak, maar dat hebben we uitgepraat. Vanwege onze vriendschap en het geld dat het op zou brengen had ik er geen moeite mee om meeneed te plegen en zo. Om mij geloofwaardig te maken schreef Bart dat ik de criminaliteit en het milieu definitief had afgezworen." Er was echter één klein probleem, het milieu en de misdaad zouden Geurt voorlopig nog niet afzweren.

"Niet alles was gelogen," vergoelijkte Geurt zijn 'terugval' naar de criminaliteit en zijn optreden als getuige in het proces Engelsma vs Middelburg, "maar het meeste wel. De moeilijkheid was om een goede balans te vinden tussen leugen en waarheid. Om geloofwaardig te zijn moet je betrouwbaar overkomen. En dat was een hele klus. De valse 'getuigen' - Bertus en Papie - die waren 'ingehuurd' om tegen mr. Engelsma te getuigen hadden namelijk net zo'n slechte reputatie als ik. Het was Bart z'n pakkie an om ons geloofwaardig te maken. Die vrienden waren bereid gevonden met hun vingers omhoog te zweren dat alles wat Bart schreef klopte. Het beetje waarheid moet te checken zijn, de vele leugens niet.

Natuurlijk wist Bart ook dat die verklaring bij elkaar verzonnen was. We hadden van tevoren doorgenomen wat we het beste konden zeggen. Ook voor en tijdens het verhoor bij de rechter-commissaris werden me nog antwoorden ingefluisterd op vragen waarop ik zelf het antwoord niet wist. Ik had nul kennis van het dossier. Bart had die antwoorden wel.

Ik had er op dat moment geen moeite mee. Want we moesten en zouden winnen. Dat was de naam van het spel. Winnen! Het zou geld opleveren, veel geld. Dat boek werd een bestseller. Toen het eenmaal in de winkel lag, was er geen weg terug meer. Ik wilde een graantje meepikken. Ik moet ook eten. Bart had een groot deel van het boek aan mij opgehangen. Van mijn oorspronkelijke doel - Etienne U. een miljoen afknijpen - was niets terechtgekomen. In plaats daarvan werd het een Middelburg-vete tegen Engelsma. Terwijl ik in feite niets had tegen die man. Maar dat was Bart z'n stokpaardje. Ik zei: 'Bart, jij hebt dat kutboekje aan mij opgehangen, zonder toestemming. Nu heb ik dankzij jou het hele criminele milieu als vijand. Je hebt met dit boek mijn naam in een kogel gekerfd. Ik loop nu risico. Dus ik wil nu een deel van de opbrengst.' Logisch toch? Een deel

Jacht op 'de erven Bruinsma'

PROCES VERBAAL VAN AANGIFTE	
Gemeentepolitie Amersfoort/sectie Wijkagenten	Bostend voor: <i>2-1-93</i>
Mutatienr.: CPAMFT/93-005496	In beh. bij: <i>12-1-93</i>
	dossier-paragraaf: <i>12-1-93</i>
Door ondergetekende verbalisant(en) werden achtererevolgens van de hieronder vermelde personen de personalia en eventuele verklaring vastgelegd	
aangever	<i>K. B.</i>
Geh.datum/-plaats	07-MEI-1952 te BUNSCHOTEN
Woonadres/-plaats	HARREWEG 15 te VOORHUIZEN
Postcode/telefoon	geel: M
<p>"Ik doe aangifte van poging tot doodslag c.q. moord. De verdachten heeft gepoogd mij opzettelijk van het leven te beroven. De uitvoering van de doodslag c.q. moord is niet voltooid, omdat ik mij nog niet op tijd uit de voeten kon maken.</p> <p>Ik verklaar het volgende: Op maandag 22 februari 1993, omstreeks 22.00 uur verliet ik de woning van Geurt Roos, een vriend van mij, die in Ermelo woont op het adres Prinsesselaan 22. Geurt is geen familielid van mij doch een goede vriend, waar ik regelmatig kom. Toen ik bij mijn auto stond om de ruiten van ijs te ontdoen, zag ik aan de overzijde van de woning van Geurt, twee mannen tussen de bomen aan de rand van het bos staan. Ook Geurt, die in de deuropening stond zag deze mannen staan. Toen ik hem erop attent maakte, zei Geurt: "Dat zit wel goed."</p> <p>Ik heb inmiddels de ruiten van mijn auto schoone en reed weg. Onderweg was ik op mijn houde. Dit gezien verdere beschuldigingen, waarvan ik op 05-02-93 aangifte heb gedaan bij de Gemeentepolitie te Amersfoort.</p> <p>Ik ben kort daarop gestopt bij een benzinstation aan de Rijksweg 129. Daar heb ik even gewacht en koffie gedronken, dit om te kijken of ik achtervolgd werd.</p> <p>Bij de volgende afslag, strandt Kort, ben ik teruggegaan naar Ermelo, om te kijken of die twee mannen er nog stonden. Ik zag die twee mannen daar inderdaad nog staan, doch wat verder het bos in. Ik dacht bij mezelf, als die twee wat gewild hadden, hadden ze dat nu kunnen doen.</p> <p>Vervolgens ben ik weer richting Amersfoort gereden. Onderweg kreeg ik toch een vreemd gevoel, dat er iets niet klopte. Ik bleef achterdochtig en reed in Amersfoort, naar cafe De Grote Slok aan de Zevenhuizen. Daar heb ik een paar pilsjes gedronken. Mijn auto parkeerde ik in de Nieuwstraat. Te voet heb ik toen nog naar cafe Het Zadeltoe aan de Hof gegaan. Daar heb ik toen nog een half uur gezeten, tot ongeveer 02.10 uur. Daarvandaan ben ik naar de Nieuwstraat gelopen en in mijn auto gestapt. Ik reed vervolgens via de Langegracht, naar mijn vriendin woont, naar de Breestraat gereden, om mijn auto te parkeren. Op de Langegracht map namelijk niet geparkeerd worden. Toen ik mijn auto aan de rechterzijde op de Breestraat terhoogte van perceel 24 had geparkeerd, en uit wilde stappen, zag ik twee mannen aan komen rennen, waarvan er een bovenop de motorcap van mijn auto sprong. De man, die op de auto sprong, gleed kennelijk uit en dit gaf een klap op het dak van de auto. Ik bedacht mijzelf geen seconde en rende uit mijn auto weg, het portier openlatend. Ik rende naar de overzijde van de Breestraat, tussen geparkeerde auto's door. Toen ik tussen de geparkeerde auto's doorrende hoorde ik schoten. Ik hoorde dat er meerdere keren achter elkaar geschoten werd. Ik ben toen hard in bukkende houding de</p>	
<p><i>K. B.</i></p> <p><i>12-1-93</i></p> <p>CPAMFT/93-005496- 1</p>	

De valse aangifte van Bertus Raak, die hij – 'meteen na de nep-aanslag' - doorfaxte aan Bart Middelburg (rechtsboven). Middelburg schreef daaropvolgend - kritiekloos - een reportage over de fictieve dadergroep. "Alles is door onszelf verzonnen, en de kogels hebben wij zelf afgeschoten," erkent Raak nu.

van de opbrengst van het boek moest voor mij en de andere jongens zijn. Anders hadden we het niet gedaan."

"Op het geld moest ik nog even wachten. Dan moesten we 'eerst de rechtszaken winnen'. Anders zou dat boek uit de winkel worden gebaald en kon iedereen naar zijn geld fluiten. Nadat Engelsma het kort geding had verloren, zou ik mijn geld pas krijgen, zei Bart. Dat kon wel even duren, dat wist ik. Maar het boek moest dus per se in de winkel blijven, kost wat kost. Ik hoefde alleen maar vol te houden dat wat er in dat boek stond klopte. Een simpel leugentje. Ik heb het nooit gelezen."

De samenwerking tussen Roos en Middelburg ging verder dan alleen 'een simpel leugentje bij de rechter,' aldus Roos.

In die periode werd advocaat Engelsma in Het Parool door Middelburg meer dan eens en onomwonden gekoppeld aan drugshandel, witwassen van drugsgeld, liquidaties of een poging daartoe en het omkopen van getuigen. De karaktermoord op Engelsma - en in zekere mate ook die op Etienne U. - werd volgens een geraffineerd plan uitgewerkt en uitgevoerd.

In Het Parool van 10 februari 1993 kopte Middelburg: 'Getuige in proces boek met de dood bedreigd'. De tot dan toe onbekende getuige was ene Bertus Raak* en het boek was - uiteraard - 'De Dominee'. De timing kon amper beter. In de krant kon op die manier straffeloos en onomwonden de link worden gelegd tussen advocaat Engelsma en Etienne U. enerzijds, en bedreigingen aan het adres van de getuige Bertus Raak anderzijds. Hij en zijn twee kompanen - Papie Zais en Geurt Roos - hadden zich in die periode bereid verklaard om belastende getuigenverklaringen af te leggen tegen mr. Engelsma 'cs'. En nu werden deze getuigen ernstig bedreigd.

'Uit betrouwbare bron' was immers vernomen dat er concrete plannen zouden liggen om Bertus Raak te liquideren, stond er in Het Parool te lezen. Als een dergelijke bedreiging al boven het hoofd van Bertus hing, dan konden Geurt en Papie er gevoelig van uitgaan dat voor hen eenzelfde lot was weggelegd. Volgens Middelburg had het alles te maken met Bertus' aanstaande optreden als getuige tegen Engelsma, die een kort geding had aangespannen om Middelburgs boek uit de winkel te krijgen. Uit het artikel viel op te maken dat, indien Raak niet meer zou kunnen getuigen, mr. Engelsma een sterke zaak had tegen Middelburg. En om het betrouwbaarheidsgehalte te verhogen werd de politieaangifte van Bertus Raak van 8 februari 1993 afgedrukt in Het Parool van 10 februari 1993.

Op 23 februari 1993 - twee weken na de aangifte wegens bedreiging - liep een grote blonde man met een opvallende spiermassa het Amersfoortse hoofdbureau van politie binnen. Hij was overstuurd en nerveus. Het was

Jacht op 'de erven Bruinsma'

opnieuw Bertus Raak, die een verward verhaal ophing tegen de dienstdoende politiefunctaris. Uit het relaas viel op te maken dat de twee weken eerder aangekondigde aanslag op Bertus Raak daadwerkelijk was uitgevoerd. Raak was, volgens de krantenberichten die in de dagen na de aangifte verschenen, door zijn eigen koelbloedige optreden 'op het nippertje aan de dood ontsnapt'. Als vanzelfsprekend werd er een rechtstreeks verband gelegd tussen de aanslag en de zaak Engelsma vs. Middelburg.

Het draaide allemaal om de zaak waarvoor Geurt Roos ruim een maand eerder - op 13 januari 1993 - een verklaring aflegde bij rechter-commissaris. In de verklaring staat te lezen: 'Ik werd gebeld door Errol, de bodyguard van Etienne U. We spraken af in Motel De Witte Bergen. Errol zei dat hij van U. moest doorgeven dat ik niet naar het getuigenverhoor moest gaan. In ruil daarvoor zou ik 75 kilo drugs krijgen. Ik vroeg of het om cocaïne of hasj ging. Ik dacht dat ik met cocaïne toch nog aan mijn miljoen zou komen dat ik te goed had van de Bruinsma-groep. Het ging om hasj, volgens Errol. Dat aanbod heb ik meteen verworpen. Als het erg goede stuff was geweest, had ik er misschien anders over gedacht.'

"Oké," gaf Geurt Roos schoorvoetend aan mij toe, "wat maakt het uit? De feiten lagen iets anders. In werkelijkheid was ik degene die Errol had opgepiept, niet andersom. Bart Middelburg en ik hadden de regie in handen. Wij bepaalden hoe het spel werd gespeeld. Dat gesprek is ons initiatief geweest. Ik zei tegen Errol: 'Zeg tegen je baas Etienne dat ik nog meer pijlen op mijn boog heb.' Daarmee bedoelde ik dat ik hem voor dat miljoen zou chanteren, via Bart, die opschreef wat ik wilde. Sla de artikelen er maar op na. Bart ging overal mee akkoord zolang bij zijn reputatie als misdaadverslaggever maar kon redden. Als dat boek uit de handel moest, zou zijn imago een flinke deuk hebben opgelopen. Vandaar het vooropgezette plan om U. en Engelsma zwart te maken. Als plan A niet zou lukken hadden we plan B. Dat bestond uit valse getuigen die zouden toegeven dat er een poging tot omkoping was gedaan bij De Witte Bergen. Die getuigen 'hadden er met hun neus bovenop gezeten'. Dat zouden ze zweren.

In feite was ik degene die tegen Errol zei dat hij maar moest overbrengen dat ik voor een miljoen gulden drugs wilde, coke, hasj of wat dan ook. Dat maakte me niet zoveel uit. Zij zijn nooit met een tegenvoorstel gekomen. Een leugen? Jawel, maar ik had gewoon nog recht op dat miljoen van Bruinsma. Dat blijf ik tot mijn dood zeggen. Hoe ik het zou krijgen, maakte me écht niet uit."

En dan was er ook nog plan C. Zo zette Roos volgens eigen zeggen, intus-

sen ook een val op voor 'zijn vriend' Bart Middelburg. *"Indien nodig zou hij die in een later stadium dichtklappen, ervan uitgaande dat ik er dankzij Middelburg op een gegeven moment in zou zijn geslaagd een miljoen uit Etienne U. te persen."*

Met een bevriende psychiater Bram Q. had Geurt een plan uitgedacht: zodra Etienne U. met het miljoen over de brug zou zijn gekomen, zou Roos zich laten opnemen in een psychiatrische inrichting. *"Geen rechter zou Engelsma in het ongelijk hebben gesteld met een getuige die onder psychiatrische behandeling stond en zou zeggen dat hij alles uit zijn duim had gezogen."* Er was echter één probleem. U. betaalde niet. Dus plan C werd nooit ten uitvoer gebracht.

Ook het contact met Bram Q., psychiater in het Amersfoortse ziekenhuis De Lichtenberg, liep averij op. Roos die op verzoek van de psychiater aanwezig was bij een gesprek met een 'lastige patiënt', sloeg - wederom op verzoek - de weerbarstige patiënt met een pistool het ziekenhuis uit - en meteen weer in. De psychiater zou zich bedreigd hebben gevoeld en had vervolgens zijn kennis en 'patiënt' Geurt Roos maar ingeschakeld om de klus te klaren. Q. kreeg steeds meer last van Roos en raakte verder verstrikt in diens web. In ruil voor zijn diensten had de psychiater 'zijn patiënt' een huis in het vooruitzicht gesteld. Toen dat huis er niet kwam uitte Roos tegenover de politie een reeks beschuldigingen aan het adres van Q. en diende een aanklacht in wegens oplichting. Zo zou de psychiater zijn afspraken niet zijn nagekomen en 'een cocaïneprobleem' hebben.

Om de schade te beperken koos de psychiater eieren voor z'n geld. Een verstandige stap. Van een man als Roos viel toch niet te winnen, was het credo van de opgetrommelde politie. Bovendien moest Bram Q. wel erkennen dat hij 'een inschattingsfout' had gemaakt.

Roos werd met een halve ton afgekocht door de psychiater en trok net zo makkelijk zijn beschuldigingen weer in. Die waren ingegeven door 'persoonlijke rancune', aldus zijn brief aan de rechter-commissaris, die meende dat Q. al genoeg was gestraft en wat hem betrof niet meer voor de rechter hoefde te verschijnen.

Tijdens onze eerste ontmoeting in 1995 had Geurt niet over Bart Middelburg willen praten. Hij wilde hem buiten schot houden. Toen had Geurt nog een gatje gezien om zijn relatie met de journalist te herstellen, niet zozeer uit vriendschap, maar om alsnog zijn vordering op Middelburg geïnd te krijgen. Verder dan het interview in Vrij Nederland ging hij de eerste keer niet.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Drie jaar later ging hij wel overstag.

Deze keer zou hij de 'volledige waarheid' vertellen, gefaseerd. In tegenstelling tot hetgeen hij, Bertus Raak en anderen voor de rechtbank onder ede hadden verklaard, gaf Geurt nu volledig toe:

"Ik weet dat ik mezelf hiermee in een moeilijk parket breng. Maar goed, Bart Middelburg was in paniek. Alleen de 'poging tot omkoping met 75 kilo hasj bij de Witte Bergen' zou niet voldoende zijn om de rechter te overtuigen van Us' en mr. Engelsma's corruptheid. We moesten iets sterkers in elkaar zetten. Toen hebben we 'Operatie moordaanslag' bedacht. Ik zou mijn mede-getuige Bertus Raak aangifte laten doen van een fictieve aanslag."

Deze tweede getuige in de 'omkoopzaak in de Witte Bergen', Bertus Raak, liet zich minder makkelijk benaderen. Dat hij en ik zo'n 22 jaar geleden met elkaar in de sportschool hadden geworsteld, hielp. Hij wilde pas praten nadat ik hem ervan had overtuigd dat Geurt er geen moeite mee had dat het gehele verhaal naar buiten werd gebracht. *"Je weet zeker dat Geurt er geen moeite mee heeft dat ik met je praat en het hele verhaal vertel?"* Ik zei dat Geurt vast geen moeite met de waarheid had. *"Nou oké, kom maar naar Hilversum."*

We spraken af op een plek die een centrale rol speelde in het verhaal: motel De Witte Bergen, onder de rook van Hilversum. Bertus was vriendelijk, deed zijn best om flarden herinneringen uit zijn geheugen te putten. Hij had al in geen jaren contact meer gehad met Geurt, vertelde hij. *"Dat was beter zo. Dat leverde gegarandeerd een hoop ellende op."*

Over zijn contact met Middelburg: *"Ik kreeg de indruk dat Bart Middelburg aan de touwtjes van Geurt trok. Geurt zei steeds: 'Bart zegt, Bart wil, Bart vindt...' Voor mij was het niet meer dan een zakelijke overeenkomst. Gewoon voor het geld. Dat was me toegezegd. Waarom zou ik anders helpen? Ik had niks met die Middelburg. Dat was Geurt z'n vriend, niet die van mij."*

Bertus Raak was een jongen die altijd al een groot talent had gehad om zich in de nesten te werken. Het contact met Geurt had hem, behalve veel geld, ook een hoop ellende opgeleverd. Er waren ook leuke tijden geweest, maar voor de rest was het niets dan narigheid. Hij was 'niet de snuggerste' erkende hij ruitelijk. Liet zich makkelijk manipuleren, vooral door *"een sterke figuur als Geurt"*. Bertus was niet ad rem, Geurt wel. Bertus had al moeite om zijn gedachten te ordenen en met coke erbij werd het alleen maar nog chaotischer in zijn bovenkamer. Geurt daarentegen was een snelle denker, een improvisator. Geurt was 'de mastermind in veel oplichterijtjes', waaraan Bertus niet zelden en kritiekloos zijn medewerking verleende. Per slot lever-

de het altijd wel iets op. Geurt en Bertus waren door de jaren heen een 'succesvol duo' geweest, gespecialiseerd in intimidatie en afpersing.

Zoals die keer dat ze een rijke Veluwse kippenboer hadden geassisteerd bij het 'verslaafd maken' aan cocaïne van 'een lastige getuige' in een verkrachtingszaak. De zwaar gereformeerde poelier zou zich in 1992 hebben vergrepen aan de dame in kwestie en voor het geval het tot een strafzaak zou komen, moest de vrouw als cocaïnejunk ongeloofwaardig worden gemaakt. Bertus ging toen op aangeven van Geurt, en gesponsord voor vele tienduizenden gulden aan 'kippengeld', een compromitterende relatie aan met de vrouw. Voor de rechtbank zou het bewijs dan snel geleverd zijn, dachten de gelegenheidshandlangers van de kippenboer, compleet met foto's en bandopnamen. Daaruit moest onomwonden blijken dat de vrouw onbetrouwbaar was. Maar er was een kleine misrekening. Bertus joeg het meeste geld van de onkostenvergoeding door zijn eigen neus. In elk geval was zijn consumptie zo hoog dat er uiteindelijk te weinig coke overbleef voor de geplande cocaïneverslaving van de vrouw. Bovendien leverden de tien heimelijk opgenomen cassetbanden meer belastend bewijs tegen Bertus, Geurt en de poelier zelf, dan tegen de verkrachte dame. De actie werd afgeblazen en Geurt en Bertus besloten van lieverlee dan de kippenboer maar af te persen en aan te klagen wegens contractbreuk. Ze hadden immers slechts vijftienduizend gulden ontvangen van de toegezegde honderdduizend. Een man een man, een woord een woord. In april 1993 werd de kippenboer tot een forse gevangenisstraf veroordeeld. De inmenging van Prince Charming, Bertus, en diens manager in de liefde Geurt Roos had het alleen maar erger gemaakt voor de notabele. Ja, Bertus Raak had werkelijk een groot talent om zich in de nesten te werken.

Net als bij zijn voormalige bondgenoot Geurt Roos was geld in die tijd hét leidmotief in zijn leven geweest. Geld en coke. Daarom speelde Bertus Raak ook mee in 'Operatie moordaanslag', het feuilleton dat, volgens de kompanen, door Bart Middelburg zelf was geregisseerd in de periode rond het kort geding dat mr. Engelsma had aangespannen om Middelburgs boek 'De Dominee' uit de handel te krijgen.

Coke stond centraal in die tijd. Nu was Bertus al jaren clean en kon hij helder terugkijken op die periode.

"De samenwerking zou veel geld opleveren", dat is mij voorgespiegeld door Bart Middelburg. Een ander belang was er niet geweest". Maar Middelburg had min of meer misbruik van hem gemaakt. Bertus Raak dacht er 'in alle oprechtheid' zo over. Hij was slachtoffer van de omstandigheden. "Wat voor boodschap had ik anders aan Bart Middelburg? Geen enkele!

Het PAROOL

12.

A'dam, 6-1-'93

Beste Geurt,

Hierbij de proeven - verbaal
van de verhoren die al
gehouden zijn: mevrouw Gufelma,
ik, Darius Van Top, Frank
Pruessink, en mijn hoofdredacteur.

Vriendelijke groeten,

Bart M.

=

Het 'Beste Geurt'-memo van Bart Middelburg gericht aan getuige Geurt Roos. Roos werd door Middelburg ingelicht over de verklaringen van de tegenpartij opdat Roos en de andere getuigen hun verklaringen zonodig konden aanpassen. "Bart heeft ons tegen beloning aanzet tot meened," aldus de getuigen.

Ik was amper betrokken bij de voorbereiding," verzekerde Bertus mij. "Daar ben ik niet slim genoeg voor. Ik ben maar een domme boer. Geurt en Bart Middelburg bedachten het plan en ik dacht alleen maar mee over de uitvoering. Middelburg móest die rechtszaak winnen. Dat was het doel van Bart en Geurt. Het maakte Bart niets uit hoe we dat voor elkaar kregen. Mij ook niet, als ik mijn geld maar kreeg. Dat boek moest in de bandel blijven, dan was ons aandeel ook veilig, zei Bart. Als alles achter de rug was, de procedures en de getuigenverklaringen voor de rechtbank, dan zouden wij ons deel van de opbrengst van het boek vangen."

Geurt Roos: *"Middelburg bielde ons op de hoogte hoe de getuigenverhoorden waren verlopen. Op die manier konden we zien wat Etienne U, Engelsma en zijn vrouw hadden verklaard."* Geurt stond op, pakte een stapel dossiers en toonde me een aantal memo's, met stift geschreven op het originele briefpapier van Het Parool: 'Beste Geurt, hierbij de processen-verbaal van de verhoren die al gehouden zijn: mevrouw Engelsma, ik en mijn hoofdredacteur. Vriendelijke groeten, Bart M.'

Roos: *"Bart stuurde die verklaringen steeds op. Dan konden wij onze verklaringen daarop afstemmen. Hij was de enige die ons die informatie kon geven. De advocaten konden dat officieel niet doen. Een getuige mag de getuigenverklaringen van anderen niet inzien tijdens een procedure."*

Bertus Raak: *"Het hoorde allemaal bij het plan. Engelsma moest in een crimineel daglicht worden geplaatst, voor aanvang, tijdens en na afloop van het proces."* Volgens Raak en Roos zouden op die manier ook eventuele hogerberoepszaken worden ondergraven.

"Ik ben nooit en op geen enkele manier bedreigd geweest, evenmin is er ooit een aanslag op me gepleegd. Bart, Geurt en ik hebben die bedreiging in elkaar gezet. We zouden er allemaal beter van worden. Waarom zou ik het anders hebben gedaan? Valse aangifte van die aanslag doen, meineed plegen. Bart heeft die valse aangifte gelezen. Hij zei: 'Goed zo, goed zo, daarmee nagelen we Engelsma en Etienne U'. Ik had precies gedaan wat we hadden afgesproken."

Op initiatief van Middelburg en Roos, aldus Bertus Raak, werd in het centrum van Amersfoort in de nacht van maandag op dinsdag 23 februari 1993 een - weinig geraffineerde - nepmoordaanslag op hem in scène gezet. Van tevoren had het drietal de details van 'Operatie moordaanslag' doorgesproken, een verhaal dat kort daarop uitgebreid in Het Parool zou verschijnen en dat zonder enige reserve in maar één richting wees. Niemand anders dan mr. Engelsma en Etienne U. konden achter deze brutaal uitgevoerde moordpoging zitten. Middelburg nam deze keer niet eens moeite om het te sug-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

gereren, het stond er gewoon met zoveel woorden. 'Op de plaats van de schietpartij werden drie hulzen gevonden. Het is niet het eerste incident dat zich voordoet in de procedure tegen Bart Middelburg,' schreef Middelburg retorisch. De beeldvorming zou vernietigend zijn voor de reputatie van Engelsma. Parool-lezers die de advocaat voorheen nog het voordeel van de twijfel hadden gegund, waren na het lezen van dit voorpagina-artikel overtuigd: mr. Engelsma was 'een niets en niemand ontziende boef'. Een invloedrijk man en consigliere van de gevaarlijkste criminele organisatie van Nederland. De journalist leek bijzonder goed geïnformeerd. Dat klopte, maar de feiten lagen anders. Zo'n 180 graden.

Geurt Roos liet me een krantenartikel zien dat 'de aanslag' uitvoerig beschreef. Hij was net ontslagen uit de gevangenis. Toevallig was hij zelf net herstellende van een aantal 'goedaardige schotwonden' die hij 28 mei 1998 had opgelopen in een uit de hand gelopen dispuut over pmk, de grondstof voor xtc. Het zoveelste 'incident' in de carrière van de kolossale Spakenburger. Volgens de media ging het om een aanslag waardoor Roos blijvend invalide was geraakt. Dat bleek wel mee te vallen. Hij was gewond aan zijn hand, had een schampschot bij zijn lies en een kogel door beide benen heen gehad. De kogels hadden geen vitale delen geraakt en het betrof volgens Roos slechts een misverstand en geen aanslag. Na een week was hij weer op de been, wat niet gezegd kon worden van een van Geurts vrienden, ene Edwin. Die bleef doorzeefd met kogels en dodelijk gewond op het asfalt liggen op de plek waar het incident zich had afgespeeld.

Roos vertelde over de gebeurtenissen in februari 1993: *"We hadden dat verhaal van die zogenaamde liquidatie van Bertus te snel in elkaar geflanst. Er was weinig tijd voor geweest. De liquidatie moest voor de buitenwacht een logisch gevolg zijn van het feit 'dat Engelsma wilde voorkomen dat Bertus in de toekomst nog meer belastende getuigenverklaringen zou afleggen'. Zo moest het in de krant worden voorgesteld. Engelsma moest zo crimineel mogelijk overkomen."*

En Bertus, beste Bertus, deed altijd wat hem werd gevraagd, zonder kritische kanttekeningen te plaatsen. Roos: *"Bart en ik hadden hem een flink geldbedrag en een paar snuiven coke in het vooruitzicht gesteld. Dat was genoeg. Bertus zou zeggen dat hij met de dood was bedreigd en dat er op hem was geschoten. Hij had Etienne U.'s schutters zien wegrennen, of zoiets. De details maakten niet zoveel uit. Om de geloofwaardigheid van het verhaal te verhogen hebben we in de kelder van mijn villa een aantal kogels afgeschoten. De hulzen die later bij de recherche terecht kwamen, kwamen uit een semi-automatisch pistool waarop ik een geluid-*

demper had gedraaid die er standaard bij werd geleverd. Het pistool - een Beretta kaliber 9 mm - was mijn eigendom. We zouden die hulzen neerleggen op de plaats van de aanslag. Dat moest de recherche overtuigen van de ernst van de zaak."

Bertus Raak wist niet meer met stellige zekerheid of Bart Middelburg erbij was geweest toen de patronen in de kelder van Geurt werden afgeschoten. *"We zaten in die periode zwaar onder de coke. Een ding weet ik wel zeker: Bart Middelburg was in elk geval wel aanwezig bij de voorbesprekingen van de aanslag bij Geurt thuis. Daar hebben we het plan toen doorgesproken. Achteraf was Bart niet zo tevreden over de uitvoering geloof ik. Eigenlijk wel terecht. Het was een amateuristisch zootje. Hij had natuurlijk verwacht dat wij die nepaanslag professioneler zouden hebben uitgevoerd. Ik denk ook dat hij daarom niet heeft betaald. Die had zoiets van 'Jullie hebben je werk niet goed gedaan'. Niet helemaal onbegrijpelijk. Maar ja, het was een hectische tijd. We leefden op coke. Je nam gewoon een paar lijnen en dan was je de weg kwijt. We waren alleen maar bezig met coke scoren. Een halve gram op een avond was niets. En zo'n 'nep-liquidatie' deed je dan even tussendoor, naast alle andere 'werkzaamheden'. We hadden het behoorlijk druk."* Een aanslag ensceneren was slechts een van de vele 'werkzaamheden' van Roos en Co.

Bertus: *"Van tevoren hebben we doorgenomen wat we precies zouden doen. Zo is het ook gegaan. Kort daarna ben ik vertrokken bij Geurt, om aangifte te doen. Eerst heb ik mijn auto geparkeerd in de Breststraat in Amersfoort, vlak bij mijn huis. Daarna ben ik naar de politie gegaan. De politie reageerde laconiek. Die hadden zoiets van: 'O, daar heb je die maat van Roos weer. Wat voor rottigheid hebben die weer in zin?' In Amersfoort en omgeving waren we berucht. Ze wisten dat ze van alles konden verwachten als wij in het spel waren. Wij zijn niet het doorsnee-type slachtoffer. Er werd alleen aangifte gedaan als we er zelf belang bij hadden. Uiteindelijk zijn twee Amersfoortse politieagenten met tegenzin meegegaan naar de plek van de 'aanslag'.*

Ik heb verteld wat er 'gebeurd was', alsof ik emotioneel zeer aangeslagen was. Dat was niet helemaal gespeeld, want ik was ook heel zenuwachtig, maar vooral omdat ik niet door de mand wilde vallen. Bovendien had ik een paar flinke lijnen in mijn mik. Het kan goed zijn dat ik daardoor fouten heb gemaakt en dat de politiemensen en rechercheurs meteen door hadden dat er iets niet klopte. Maar ik heb het verteld zoals Bart en Geurt het wilden. Die politiemensen wilden eigenlijk niets met die zaak te maken hebben. Dat was al vreemd natuurlijk. Het ging per slot om een poging tot liquidatie. Ik zei verontwaardigd: 'Moeten jullie geen team

Jacht op 'de erven Bruinsma'

samenstellen om de boel hier af te zetten met plastic linten voor een sporenonderzoek?' Dat leek me normaal.

'Ach job,' zeiden ze, 'dat doen we morgen wel of zo, als we tijd hebben. Kom morgen maar even terug.' Dat lijkt me geen normale reactie als er net een moordaanslag is gepleegd. Ik weet haast zeker dat die aanslag nooit serieus is genomen. Terecht eigenlijk. Het verbaal rammelde aan alle kanten en ik stelde mijn verbaal ook steeds bij. Op een gegeven moment wist ik zelf niet meer hoe het zat. Die politiemannen waren kortaf tegen me en ik had de indruk dat ze er niets van geloofden. Na een paar minuten gingen ze weg."

"Voor een schietpartij waren er inderdaad wel bijzonder weinig sporen in deze zaak," vertelde een Amersfoortse rechercheur die zich zijdelings met de zaak had beziggehouden en Roos kende. De politiemann doelde daarmee op het feit dat nergens kogelinslagen waren gevonden en in de buurt geen knallen waren gehoord.

Nog opmerkelijker werd het toen Bertus aan de rechercheurs vroeg of hij de telefoon mocht gebruiken.

"Hij moest Geurt even bellen 'want die had goede contacten bij de krant', zei hij. Vreemd voor iemand die net beschoten is. Dan denk je toch niet meteen aan publiciteit. Wij geloofden erg weinig van die aanslag en waren bijzonder verrast toen dat artikel in Het Parool verscheen. Dat onzinnige verbaal van Raak stond er klakkeloos in, inclusief verwijzing naar mogelijke daders. De krant wist meer dan wij."

Bertus Raak: "Ik zou meteen na 'de aanslag' aan Geurt en Bart laten weten dat 'bét' gebeurd was. Dat hadden we van tevoren afgesproken. Maar het liep allemaal niet zo lekker op het bureau. Eenmaal op het bureau vroeg een rechercheur aan me: 'Meneer Raak, weet u zeker dat er op u is geschoten? Kan het geen kapotte uitlaat zijn geweest van een passerende auto?'

'Nou,' zei ik gespeeld verontwaardigd, 'dat is lekker dan. Jullie geloven me gewoon niet. En de moordenaars lopen nog vrij rond.'

Ze namen nog wel - omdat ik aandrong - mijn verklaring op. Toen heb ik Geurt weer gebeld en verteld dat die rechercheurs het verbaal niet serieus namen. Hij zei dat we dat niet pikten en dat we dan maar 'grover geschut in zouden zetten'. Een paar kogelbulzen neerleggen of zo. Dan móesten ze wel een onderzoek starten."

"Om geen vingerafdrukken achter te laten hebben we die bulzen met een chirurgiehandschoen in de buurt van de auto rondgestrooid," lichte Bertus toe.

"Dat heeft weinig zin gehad omdat we die bulzen later zonder handschoenen aan de politie gaven omdat ze te beroerd waren om zelf langs te komen om ze op te rapen," beaamde Geurt Roos.

Bertus Raak: *"Ik had van tevoren ook afgesproken dat ik Bart Middelburg zo snel mogelijk na de aanslag zou opbellen. Al was het midden in de nacht, had hij gezegd. Nee, toen ik hem sprak hij vroeg niet hoe het met me ging, of ik gewond was geraakt of zo. Natuurlijk wist hij dat het nep was, dat heb ik toch al gezegd! Bart was enthousiast. 'Mr. Engelsma en Etienne U. gingen nu echt goed voor de bijl'. De volgende dag of zo heb ik hem de aangifte doorgefaxt. Hij zei dat hij er zo snel mogelijk een artikel van zou maken. Hij heeft het 'incident' inderdaad groot in de krant geplaatst."*

Bart Middelburg zag dat toch heel anders: *'Maar hoe zou ik iets geweten moeten hebben van een opzetje? Om vijf uur 's ochtends belde Geurt in paniek de krant: 'Aanslag op Bertus Raak'. Ik zei: Dan moet je naar de politie gaan.'*

In Het Parool van 25 februari 1993 stond het artikel 'van een verslaggever' - Middelburg: Getuige geding boek beschoten. De door de krant ingehuurd advocaat van 'slachtoffer' Raak legde onomwonden het verband tussen de aanslag op zijn cliënt en diens getuigenverklaring tegen mr. Engelsma.

Middelburg: *'Later heb ik zelf ook met de politie gesproken, die nam het serieus. Die rechercheurs zeiden: we nemen het hoog op. Dus toen heb ik een bericht van die aanslag gemaakt.'*

Een verslaggever van de Amersfoortse Courant had kennelijk rechercheurs van een ander team over deze zaak gesproken. Hij bleek na het lezen van het proces-verbaal iets kritischer dan zijn Amsterdamse collega en verwoordde zijn twijfels in de kop van het artikel: Onduidelijkheid troef bij 'moordaanslag' Raak. Het woord 'moordaanslag' had hij voor alle zekerheid tussen aanhalingstekens gezet om zijn twijfels over het relaas aan te geven.

Een paar dagen na de nepaanslag werd Etienne U. door de Amersfoortse politie op basis van vrijwilligheid gehoord als getuige én potentiële verdachte. De rechercheurs vertelden dat ze hun vraagtekens hadden gezet bij het verhaal van Raak. Er zaten immers te veel tegenstrijdigheden in.

"Nou," had Etienne U. geantwoord, *"jullie nemen mijn verklaring maar op. Ik heb niet op Bertus geschoten. Als ik op hem geschoten had, had hij geen aangifte meer kunnen doen. Ik zou Ráák hebben geschoten."*

"Ja, dat dachten wij al," had de verhorende rechercheur geantwoord. *'Dat*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

verbaal is nep. Geen verdachten, geen kogelinslagen, geen knallen. Zelfs geen burens die een gerucht hebben gehoord. We hebben alleen bulzen met de vingerafdrukken van Geurt Roos erop. Dat zegt ons genoeg. Wij houden de zaak voor gezien. Wat ons betreft bent u geen verdachte. Goedemiddag, meneer U!

In de loop van de tijd zou mr. Engelsma merken dat zijn tegenpartij voor niets terugdeinsde om het pleit in zijn voordeel te beslechten. De belangrijkste getuigenverhooren, die van Geurt Roos en Bertus Raak, vonden plaats op een locatie die tot het laatste moment geheim werd gehouden.

Engelsma: *"Mijn advocaat mr. Kemper en ik moesten op afroep stand-by blijven. Ik zou een telefoontje krijgen van iemand van het kantoor van mr. W. C. van Manen, de advocaat van Middelburg en Het Parool. Van daaruit moest ik achter hem aan rijden, naar een geheim gehouden plek. Er werd gedaan alsof ik een mafiabaas was die van plan was het gerechtsgebouw op te blazen. Onbegrijpelijk dat de rechtbank zich voor het karretje van Middelburg en Roos liet spannen. Dat had allemaal te maken met een valse aangifte en 'bedreigingen met de dood'. Kort daarna kwam daar ook nog eens een aanslag bovenop. Het was niet zo dat ik er toen al aan twijfelde dat die getuige bedreigd en beschoten was, alleen wist ik zeker dat ik daar niets mee te maken had, zoals werd gesuggereerd in de krant. Middelburg suggereerde dat ik achter die aanslag kon zitten. Omdat een zogenaamde omkoping op niets was uitgelopen, had ik maar een aanslag gepleegd. Te zot voor woorden."*

Engelsma werd naar een voor hem geheimgehouden locatie gevoerd, die na een uur rijden het Holiday Inn Hotel in Utrecht bleek te zijn. De omslachtige procedure was door de advocaat van Geurt Roos geëist. *'Om veiligheidsredenen' beette het. En 'om een mogelijke aanslag te voorkomen'. 'Allemaal onzin natuurlijk,'* zegt Roos.

"Verzonnen," bevestigt Raak. *"we zijn geen moment in levensgevaar geweest."*

"De advocaten hadden doorgegeven aan de rechtbank dat er veiligheidsmaatregelen getroffen moesten worden. Die 'veiligheidsmaatregelen' waren bedoeld om de rechtszitting bij voorbaat een sinistere toonzetting te geven," gaf Roos toe. *"Om stemming te maken tegen Engelsma. Wij waren op deze wijze immers de slachtoffers."*

De opzet werkte en Engelsma werd met de grond gelijk gemaakt.

Ronduit *'schandelijk'* vond mr. Kemper, de suggestie in Het Parool dat zijn cliënt iets te maken had gehad met bedreigingen, omkoppingen, of met de moord op Edwin van Houten - een huisvriend van Geurt Roos. 'Evenmin had

zijn cliënt iets te maken met de bedreigingen aan het adres van Bertus Raak of met de aanslag die daarop volgde'. Kemper kon niet half vermoeden hoe terecht zijn beweringen waren, maar dat zou pas veel later uitkomen - eigenlijk pas op het moment dat Middelburg zijn financiële verplichtingen aan Geurt Roos en Bertus Raak niet nakwam.

Engelsma: *"Ik was bij voorbaat gestigmatiseerd. Iedereen was gespannen. De rechtbank geloofde werkelijk dat het leven van Roos gevaar liep. Ik was degene die als benadeelde een procedure was gestart, maar deze man werd als slachtoffer behandeld en Middelburg als benadeelde partij. De wereld op z'n kop. Ik was bij voorbaat kansloos."*

"Engelsma wond zich vreselijk op tijdens een van de zittingen in Utrecht, toen daar de getuigenverboren werden afgenomen in opdracht van de Amsterdamse rechtbank," herinnert Geurt Roos zich. *"Terecht, want we hebben hem bij die gelegenheid flink te grazen genomen. Door onze opzet had hij geen kans meer om te winnen. Dat hadden we goed in elkaar gezet. Hij had alle schijn tegen. En daar was het ons ook om te doen geweest."*

Roos: *"Het Parool betaalde onze kosten. Niet meer dan logisch, want we waren hun getuigen en hadden er officieel geen belang bij. Bart zei dat het een unieke stap was geweest van de krant. Nog nooit had een krant de advocaat van criminelen betaald zodat die konden getuigen. We hebben bartelijk gelachen om die situatie, een krant als Het Parool die valse getuigenverklaringen van beruchte criminelen financierde."*

Middelburg: *"Over die vijfduizend gulden is gesteggel geweest. Geurt was kwaad dat we niet de kosten op ons wilden nemen. We wilden niet dat de tegenpartij kon zeggen: 'Geurt is een gekochte getuige'."*

Uiteindelijk werd die vijfduizend gulden toch opgehoest door Het Parool. Het bedrag bleek volgens Middelburg verhaalbaar op de rechtsbijstandsverzekering.

In het proces van de toenmalige advocatenmaatschap Engelsma & Korvinus versus Middelburg, Het Parool en uitgeverij Veen, reproduceerde Bertus Raak wat er in Ermelo, in het luxe optrekje van Roos, aan verzinsels was ingestampt.

Met zelfkennis zegt Bertus nu: *"Ik was bloednerveus. Dingen onthouden is nooit mijn sterkste kant geweest. Daarom kwam ik ook steeds in de problemen tijdens het rechtbankverhoor. Wat ik tijdens die rechtszitting allemaal zei, had ik met veel moeite uit mijn hoofd geleerd. Als een soort examen heb ik op het laatst nog in het restaurant van het Holiday Inn geoeffend met Bart. Ik ben maar een simpele kluizenkraker; ik kan goed sjou-*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

wen en klappen uitdelen. Ik ben geen man van moeilijke bedenksels. Praat tien minuten met me en je weet dat ik gelijk heb. Iedereen met een beetje mensenkennis had toen kunnen merken dat het een voorgekauwd verbaal was. De rechter gelukkig niet."

"Raak kwam allesbehalve overtuigend over in zijn rol als getuige, Roos evenmin," vertelde een aanwezige. "Roos riep onsamenhangende dingen, liep continu door de ruimte te ijsberen. Volkomen speedy. Roos bield zich absoluut niet aan het protocol dat in een rechtszaal geldt. Liep meteen naar de rechter-commissaris toe en gaf haar een hand. Die vrouw wist niet hoe ze het had. En Raak stotterde. Die was totaal onbegrijpelijk. En dat kwam niet alleen door zijn zware Spakenburgse accent. Maar de rechter-commissaris slikte het voor zoete koek. Ze was geïntimideerd."

Voor de aanvang van de zitting had Bertus Raak op het toilet nog snel een paar lijntjes coke genomen. 'Voor de zenuwen,' had Geurt gezegd toen hij hem het pakje over tafel had toegeschoven. Ze hadden ook nog een beetje benepen gelachen om de penozegrappen die werden uitgewisseld om de spanning te breken. Opmerkelijk was dat deze getuigen een advocaat - mr. De Leon - nodig hadden om hen bij te staan in het getuigenverhoor. Nog opmerkelijker was dat deze advocaat betaald werd door Het Parool.

Dat nam niet weg dat de advocaat slechts het standpunt van de cliënt vertolkte, hij hoefde het niet te delen. *"Zo moet mijn advocaat er ook over hebben gedacht,"* volgens Raak. *"Ik vermoed dat hij er geen jota van geloofde. Maar ja, wij waren klant, en klant is koning."* De aanwezigheid van de advocaat maakte het verhoor nog enigszins geloofwaardig. Maar dat was wel met de nodige bijsturingen. Door de combinatie van zenuwen, coke en een rood hoofd dat op spatten stond, had hij weinig kans gemaakt als 'betrouwbare getuige', vond hij zelf. *"We bakten er niks van. Totaal niet geloofwaardig."*

De rechter-commissaris had hem op zijn gemak gesteld, rustig laten nadenken over de antwoorden en ruimte gelaten voor eventuele bijstelling. Het werd pas een probleem toen werd gevraagd naar een situatie waarop hij als getuige een antwoord had moeten hebben, maar die niet van tevoren was doorgesproken met Middelburg en Roos.

"Toen kwam ik flink in de problemen," zei Bertus met een glimlach. *"Een keer of vijf raakte ik verstrikt in mijn eigen verzinsels. Ik zat 'm flink te knijpen. Ik dacht écht dat ik zou gaan voor meeneed. Vooral als ze naar details vroegen van de omkoopoging bij Motel De Witte Bergen. 'Waar had Geurt precies gezeten toen hij werd omgekocht? Wie waren daar allemaal nog meer bij geweest? Wat heeft u gezien?' Hoe moest ik dat nou weten? Ik was niet bij een omkoopoging geweest, die had helemaal niet*

plaatsgevonden. En opeens moest ik daarover allerlei details bedenken die niet waren geoefend. Dat is lastig voor mij. Dan keek ik in paniek achterom naar Middelburg en de advocaten, die meteen om een time-out vroegen om te kunnen overleggen. Daar had de rechter geen bezwaar tegen. Dan liep ik even naar achteren, naar Bart, die me dan het juiste antwoord toefluisterde. Dat gebeurde een keer of vijf.

Ik zag dat die Engelsma haast uit elkaar spatte van woede. Op een gegeven moment stond hij tijdens de zitting op en riep tegen de rechter: 'Mevrouw, ziet u dan niet wat hier gebeurt? Deze getuige wordt voorgezegt op punten die bij gewoon hoort te weten.' Tot mijn stomme verbazing was Engelsma degene die een uitbrander kreeg van de rechter."

'Meneer Engelsma, ik bepaal wat hier gebeurt, niet u,' had de vrouwelijke rechter-commissaris die duidelijk door de vreemde omgeving en vreemde gang van zaken niet op haar best was, geantwoord.

'Maar mevrouw, wat hier gebeurt kan toch niet! De getuige wordt gewoon gesouffleerd. Ziet u dat dan niet?'

'Meneer Engelsma, nog één onderbreking en u kunt de zaal verlaten.'

Het mooiste was dat die Engelsma nog gelijk had ook. Als de rechter mij dat overleg met Middelburg niet had toegestaan, dan was ik door de mand gevallen. Over de domheid van de rechter hebben we ons achteraf flink verbaasd."

Engelsma herinnerde zich het incident op vrijwel dezelfde manier, maar vanuit een ander perspectief. "Die rechter-commissaris vond het maar griezelig, wilde het niet zien. Raak was zo speedy als wat. Kon niet stilzitten. Keek na elk antwoord achterom of bij het goed had gezegd. Als bij het niet meer wist, mochten ze pauzeren en kreeg hij de juiste antwoorden toegespeeld. Bij Geurt Roos ging het precies hetzelfde. Die bleef maar door die ruimte ijsberen en een warrig verbaal ophangen. Ademloos werd er naar ze geluisterd."

De derde - valse - (reserve)getuige van de 'omkoopoging' Papie Zais hoefde niet meer te verschijnen. De verklaringen van Roos en Raak werden als afdoende beschouwd om tot een evenwichtige afweging in de procedure te komen.

De rechter-commissaris was niets bijzonders opgevallen, vertelde ze, toen ik haar in het paleis van justitie op deze affaire aansprak. Inderdaad, ze had mr. Engelsma aangesproken op zijn uitbarsting. De overlegpauzes van Roos en Raak met Middelburg waren het gevolg van nervositeit. Het gebeurde wel vaker dat mensen die onder dergelijke hoogspanning verkeerden een black-out kregen omdat ze hyper waren. 'Dat de getuigen stijf stonden van de

Jacht op 'de erven Bruinsma'

coke' was haar niet opgevallen.

"Wat mij betreft vertoonde hij het gedrag van iemand die oprecht bang was om te getuigen, dat maak je wel vaker mee." Pas later had ze vernomen dat de getuigen van Middelburg willens en wetens de boel hadden bedot. Dat had ze gelezen in Vrij Nederland, dat aan Roos en het bedrog een artikel wijdde. Maar ze had naar eer en geweten onderzoek gedaan in deze zaak. Trouwens ze had haast en moest weer verder, eigenlijk mocht ze zaken inhoudelijk niet bespreken. Recht hebben en recht krijgen, dat waren nu eenmaal twee verschillende principes.

"Getuigen liegen nou eenmaal wel vaker. Dat is bijna niet te voorkomen in de rechtsgang."

Dat bleek eens temeer toen de beslissing door een andere rechter, de rechtbankpresident in kort geding, werd genomen. Engelsma kreeg het nadeel van de twijfel. De eis in kort geding tot rectificatie van mr. Engelsma werd afgewezen.

Voor Middelburg betekende die uitspraak een vrijbrief om de mediacampagne tegen mr. Engelsma in de hoogste versnelling te schakelen. Mede vanuit die optiek was het niet meer dan logisch dat Engelsma in de Delta-publicaties van Middelburg een zeer prominente rol zou gaan krijgen. Engelsma was immers 'vogelvrij' verklaard.

Pas jaren later realiseerde Bertus Raak zich wat hij had aangericht. Maar dat was toen hij al een tijdje geen coke meer gebruikte. *"Ik leid nu een ander leven. Dit is een mooie gelegenheid om schoon schip te maken. Ik heb een valse getuigenverklaring afgelegd. Bart Middelburg heeft geschreven dat de daders Etienne U. en mr. Engelsma zijn geweest. Dat was een leugen en dat wil ik rechtzetten. Coke maakte me roekeloos en onbetrouwbaar. Dan doe je dingen waar je onder normale omstandigheden nooit achter staat. Dan berokken je anderen gewetenloos schade. Alleen maar om te scoren. Geurt en Middelburg hebben daar handig op ingespeeld, maar ik ga mijn verantwoording niet uit de weg. Ik zag het gevaar gewoon niet. Ik ken Etienne U. niet. Ooit heb ik hem een keer van een afstandje gezien. Gedag gezegd, meer niet. Mr. Engelsma ken ik helemaal niet."*

Ook Geurt Roos was de zaken inmiddels iets anders gaan zien: *"Door ons is het boek 'De Dominee' in de winkel gebleven. Door alle publiciteit, de bedreigingen en de aanslag is het ook nog een bestseller geworden. In een paar weken tijd waren er meer dan tienduizend exemplaren verkocht. Wij zouden tien procent van de royalty's ontvangen van Bart. Omdat ik dat miljoen niet kreeg van Etienne ben ik daar helemaal voor gegaan. We zouden een eventueel hoger beroep van Engelsma afwachten. Bart*

zou het geld zelf ook pas achteraf krijgen van de uitgever. Dus wij moesten ook 'even wachten'. Bertus zou wel meteen na zijn getuigenverklaring een voorschot van tienduizend gulden ontvangen. Omdat ie het zo goed had gedaan, volgens Bart.

Wat wij hebben gedaan was niet netjes. Maar Engelsma was een makkelijk slachtoffer en had gewoon pech. Mij was het alleen maar te doen om dat miljoen, niet om Engelsma. Als Etienne U. gewoon dat geld had betaald, was ik nooit met Middelburg in zee gegaan."

Volgens de uitspraak van de rechtbank was de getuigenis van Roos onmisbaar geweest om tot een positieve uitspraak te komen voor Middelburg. Het kon niet worden vastgesteld wat nu wel of niet waar was en dus mocht het boek in de handel blijven. De rechtbank achtte het aannemelijk dat men had getracht Roos om te kopen. En dat werd nu juist mr. Engelsma cs. zwaar aangerekend.

Het boek 'De Dominee' bleef in de handel.

Als advocaat wist Engelsma – de voormalige advocaat van Klaas Bruinsma – perfect aan zijn cliënten uit te leggen waarom procederen in sommige gevallen zeer onverstandig was. Toch trapte hij zelf in de val door de tegenaanval in te zetten. Middelburg had veel ervaring met het voeren van rechtszaken. Hij wist dat hij alleen maar hoefde aan te tonen dat hij te goeder trouw was geweest toen hij de beweringen van Roos op papier zette, dat hij een bron had gehad die 'ten tijde van de publicatie betrouwbaar' had geleken. Dat was alles. En zo zou het ook gaan. Het boek bleef in de handel. Engelsma hield het procederen voorlopig voor gezien. Tegen zoveel valse getuigen kon hij niet op.

Mr. Engelsma: *"Mijn fout was dat ik in 1991 zo boos werd van het eerste artikel van Middelburg over mij dat ik terstond een rectificatie eiste en kreeg. Was ik niet tegen Middelburg gaan procederen dan was alles misschien overgevaaid. Nu werd het alleen maar erger. Middelburg was rancuneus. Hij moest zich nu wel gaan verdedigen en is een coalitie aangegaan met Geurt Roos. Ik had gewoon een eerlijke procedure verwacht, waarbij iedereen zich aan de regels zou houden. Dan had ik zonder meer gewonnen. Van een fair trial was geen sprake. Volgens de rechter mocht 'Middelburg ten tijde van het schrijven aannemen dat Roos de waarheid had gesproken'. Met zo'n opgetuigde redenering werd ik voor volgende processen bij voorbaat kansloos. Het was mij alleen maar te doen om de rectificatie van onjuistheden maar Middelburg heeft het opgevat als een persoonlijke aanval. Mijn verontwaardiging was gericht tegen de onjuistheden. Ik had in principe niks tegen Het Parool, die vaart blind op de*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

integriteit van de verslaggever. Toch kon ik de artikelen in Het Parool niet over mijn kant laten gaan. Er stonden zulke botte leugens en onwaarheden in de stukjes van Middelburg. Nu blijkt dat hij wist dat het leugens waren. Dat hij zaken in scène heeft gezet en meined heeft gepleegd en heeft laten plegen. Om zo te verliezen is wel frustrerend. Winnen kun je dan gewoonweg niet."

Roos diende over de journalistieke methoden van zijn gewezen vriend Bart Middelburg eind 1998 een klacht in bij de Raad voor de Journalistiek - het tuchtorgaan van de Nederlandse journalistiek. De klacht was dat Middelburg Roos - en anderen - tegen beloning had aangezet tot meined en fraude om zijn journalistieke- en gerechtelijke gelijk te krijgen. Bovendien had hij in zijn boek Roos citaten in de mond gelegd die 'niet van hem waren geweest en had hem daarmee een zeker doodvonnis opgelegd'.

Middelburg reageerde uitgebreid. De aanklacht leek één groot complot, als je Middelburg mocht geloven. 'Voornamelijk gericht tegen Middelburg zelf'. Onverlaten gingen ongekend ver om zijn gangen na te gaan, getuige een brief die hij aan de Raad voor de Journalistiek schreef in verband met de tegen hem aangespannen klachtprocedure. Middelburg was er van overtuigd dat zijn vertrouwelijke post - amicale correspondentie tussen Middelburg en een crimineel - uit zijn vuilniszak was gehengeld of zelfs dat zijn faxapparaat was afgetapt. Op die manier was met die vertrouwelijke stukken belastend bewijsmateriaal gefabriceerd, die nu tegen hem werd gebruikt. Bovendien, zo vermoedde de verslaggever, was Roos zo goed als zeker omgekocht. "*Vermoedelijk had hij inmiddels het miljoen ontvangen van de criminele organisatie van Etienne U. om hem te belasteren.*"

Het verweer van Middelburg bij de Raad van Journalistiek bestond er ook uit dat hij onder andere stelde dat hij zijn boek 'De Dominee' niet als journalist maar in zijn vrije tijd had geschreven, hoewel volgens Roos de klacht ook betrekking zou hebben gehad op de krantenartikelen in Het Parool. Dat viel volgens Roos wel onder het journalistieke tuchtgebied van de Raad.

Roos reageert furieus: "*De brutaliteit dat hij beweert dat ik dat miljoen nu heb gevangen van Etienne U. Die man is de weg kwijt. Ik ben gewoon verbolgen over het feit dat hij mij voor noppie voor de baaien heeft gegooid door mij als 'zijn' informant neer te zetten. Bart weet dat wat er in dat boek van hem staat onzin is. Gewoon verzonnen. Die artikelen had hij al geschreven voordat hij mij sprak. Toen hij mij leerde kennen heeft hij die informatie aan mij toegeschreven en kon hij er 'zegt Geurt', achter zetten. Nu maakt hij zich ervan af door te zeggen dat hij geen journalist was toen hij dat boek schreef. Ik ben juist naar de journalist Middelburg*

toegegaan om een artikel in de krant te schrijven. Dat is ook gebeurd. Bart zou opschrijven wat ik wilde. Hij zou ook een negatief verhaal publiceren over Steve Brown, die achter de moord op een vriend van mij zat. Dat heeft hij later alsnog gedaan: om het goed te maken. Van een boek over Bruinsma was toen helemaal geen sprake. Toen dat er eenmaal lag heb ik toch partij voor hem gekozen, al had hij mij genaaid. Maar nou doe-ie net of er een verschil is tussen die artikelen in de krant en de informatie in het boek. Om op formele gronden te winnen bij de Raad voor de Journalistiek. Hoe kan hij dan volhouden dat bij geen journalist was toen hij dat boek schreef? Dat gelooft toch werkelijk niemand. Die tekst in het boek is praktisch hetzelfde als die in de krant. Die Raad voor de Journalistiek durfde gewoonweg de confrontatie niet aan."

De Raad van Journalistiek nam in oktober 1999 het verweer van Middelburg - 'geen journalist(...)' - over. Daardoor kwam de Raad niet toe aan een inhoudelijke toetsing van de klacht. Bovendien had de Raad van Journalistiek noch het onderzoeksapparaat, noch de middelen om te toetsen wie de waarheid sprak. Het commentaar luidde: 'Uit het geheel van verdichtsels, en de aard en de omvang van de destijds tussen Roos en Middelburg gemaakte afspraken kon niet meer worden vastgesteld wat het waarheidsgehalte van de beweringen was.'

Terwijl de bezoekers van de gedetineerden de ontmoetingsruimte van de gevangenis verlaten, zegt Roos op de valreep: *"Toen ik laatst mr. Cees Korvinus - de vroegere kantoorgenoot van mr. Engelsma - toevallig tegenkwam in de rechtbank, heb ik mijn verontschuldigingen aangeboden. Ik heb hem precies verteld wat ik jou nu ook heb verteld: over de leugens, de valse aangifte, de nepaanslag, de omkoopzorging en de meeneed voor de rechtbank. Ik vroeg hem of hij mr. Engelsma mijn verontschuldigingen wilde overbrengen. 'Zeg maar tegen hem dat het niets persoonlijks was.' Het was een spel dat heette winnen."*

Bertus Raak legt een officiële verklaring af over zijn bedrog bij de Amsterdamse rechtbank.

Van links naar rechts: de triatlonstart op 1 september 1992 tijdens de marathon van New York

PHIL LEE

'Centurions of the Netherlands'

Op zondag 1 september 1992 lag James Prins Willem-Alexander de marathon van New York te smaken van een ritjeje door de stad. Het was de laatste van zijn drie marathonen. Daarnaast maakte onder andere Wim Verhoeven deel van de overname van de drie-achtjarige Nederlandse Atletiek Unie. James Prins Willem-Alexander was de laatste van de drie-achtjarige Nederlandse Atletiek Unie. James Prins Willem-Alexander was de laatste van de drie-achtjarige Nederlandse Atletiek Unie. James Prins Willem-Alexander was de laatste van de drie-achtjarige Nederlandse Atletiek Unie.

Mr. J. Bregelsma (exher wielercoach Gerrie Kneemann) rende in november 1992 in gezelschap van prins Willem-Alexander de marathon van New York uit. Door de publicaties van Bart Middeldorp werd zijn lidmaatschap van het prominente 'rentclubje' met 'extra aandacht' bekeken door de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD).

Mr. J. Engelsma

'Onhaalbaar of procederen tot 2010'

De man die in het Italiaanse restaurant tegenover me zat, was onmiskenbaar de laatste loper op de veelgepubliceerde foto van een groepje atleten dat in 1992 deelnam aan de marathon van New York. Voor aan de groep liep prins Willem-Alexander met zijn lijfwacht, vergezeld door Wim Verhoorn, de voormalige bondscoach wegathletiek, en oud-wereldkampioen wielrennen en bondscoach Gerrie Knetemann.

Een ambitieuze advocaat, die vanaf zijn tweëntwintigste tal van vooraanstaande bedrijven en particulieren van juridische adviezen had voorzien. Hij leek ongebroken door de heksenjacht in de media, anders dan je zou verwachten van een man die sinds 1991 systematisch werd achtervolgd door negatieve berichtgeving.

"Ik heb niet veel op met journalisten." Hij deed geen enkele moeite om zijn argwaan tegen de media in het algemeen en tegen mij als verslaggever in het bijzonder te verbergen. *"Ik heb niet de illusie dat ik het negatieve imago dat van mij is ontstaan kan rechtzetten. Voor de mensen was ik die advocaat van Bruinsma en topman van een criminele organisatie. Dat schud je na zoveel jaar niet zo makkelijk meer van je af."*

Toch was zijn verbazing nog groter dan zijn opluchting toen hij in juni 1999 voor het eerst sinds jaren in een artikel van Middelburg over de IRT-affaire niet meer figureerde als dé leider van de Delta-organisatie. Sterker nog, Engelsma kwam in het pagina's vullende verhaal in zijn geheel niet meer voor. Middelburg was met even grote vanzelfsprekendheid overgestapt op een nieuw ontdekte 'Delta-leider' alsof het ene sterrenstelsel was opgeslokt door het andere. De schijnbaar uit het niets opgekomen 'Nico' Robert Mink K. was de nieuwe ster aan het firmament. 'De man van 1200 miljoen', volgens de kop boven het Parool-artikel, en 'dé Delta-topman'.

Engelsma: *"Daar was ik wel blij mee. In elk geval dat ik het níet meer was. Ik wens meneer Mink K. veel succes met Middelburg. Middelburg staat in zijn Delta-visie inmiddels alleen, maar hij bereikt met zijn krant wel*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

honderdduizenden lezers dus het gif verspreidt zich, of je 't wilt of niet. De beeldvorming is vernietigend. Ik heb daar, onervaren als ik was met de media, absoluut verkeerd op gereageerd. Door een - overigens gewonnen - kort geding tegen Bart Middelburg heb ik in 1991 de aandacht naar mezelf toe getrokken. Een inschattingsfout. Voor Middelburg was er toen geen weg meer terug. Die moest toen 'bewijzen' dat hij gelijk had. De trein rolde, was niet meer te stoppen en denderde voornamelijk over mij heen. Ik kon mij op geen enkele manier verweren. Als advocaat heb je nu eenmaal een geheimhoudingsplicht. Ik kon niet met zaken naar buiten treden die mij hadden kunnen ontlasten. Inhoudelijk kan ik ook niet over mijn cliënten praten. Dat geldt ook voor Bruinsma, al is ie dood. Dan had ik terecht de Orde van Advocaten op mijn nek gekregen.

Als ik de publicaties over mezelf in chronologische volgorde plaats, dan zie ik twee perioden: de periode van pakweg 1991 tot 1994 en de periode na 1994, de zogenaamde Delta-periode. De Delta-periode leeft mischien het meest bij andere mensen, maar staat beel ver van mij af. Aan de hand van een onjuiste analyse van justitiemedewerkers, werd geconcludeerd dat er een criminele Delta-organisatie was met een 'raad van bestuur' bestaande uit Etienne U., Charles Geerts en mijzelf. Na twee maanden werd deze 'analyse' bijgesteld door justitie. Desondanks hield Middelburg deze stelling - tegen beter weten in - nog jarenlang vol. De eerste keer dat ik hierover las heb ik onmiddellijk een daartoe aangezochte advocaat - mr. Han Jabae - verzocht een brief te schrijven aan de officier van justitie die was belast met het Delta-onderzoek: of ik verdachte was in een dergelijk onderzoek? En zo ja, of ik dan een dossier mocht ontvangen. Binnen een dag ontving ik een keurige brief van de Haarlemse officier van justitie mr. Gonzales waarin stond dat ik op geen enkele wijze voorkwam in enig Delta-onderzoek. Dus in feite waren de publicaties van Middelburg over Delta toen al gereduceerd tot onzin."

Mr. Engelsma mocht dan officieel niet als verdachte van zaken als import van drugs en het witwassen van geld afkomstig uit de drugshandel worden aangemerkt, wel werd zijn belastingaangifte van 1990 met de stofkam nageplozen.

"Uit krantenberichten was volgens een fiscale ambtenaar gebleken dat die aangifte wel eens verkeerd zou kunnen zijn ingevuld," was de verklaring van diezelfde ambtenaar voor de reden dat hij zo lang de speciale aandacht had genoten van de FIOD. Dit gebeurde in het kader van het 'HALT'-onderzoek tegen Charles Geerts, mr. Engelsma en Gerard Cok, gericht op mogelijke belastingontduiking bij leningen en filmrechten.

"Te gek voor woorden dat je met een mediabetze als beginpunt straf-

rechtelijk kunt worden onderzocht. Achteraf zijn bij mij geen onregelmatigheden gebleken. En geloof me, als ze bij de belastingdienst een cent hadden gevonden die niet te verantwoorden was geweest, dan had ik gehangen. Uit voorzorg had de belastingdienst mij al wel pro forma aangeglagen voor miljoenen. Maar ik heb nooit hoeven te betalen. Al mijn aangiften door de jaren heen waren perfect in orde."

Officier van justitie Teeven bevestigde dat ook Engelsma bij de FIOD inderdaad formeel verdachte was geweest in het 'HALT'-onderzoek, maar dat de zaak tegen de jurist was geseponeerd. ONHAALBAAR stond op het dossier. Teevens advies aan hoofdofficier Vrakking luidde: 'Seponeren, dan wel schikken, of procederen tot 2010 en geen andere zaken meer draaien.' In tegenstelling tot de berichtgeving in de kranten werd er tussen het openbaar ministerie en mr. Engelsma geen aparte schikking overeengekomen. Evenmin betrof het een 'deal' of eenmansactie van de officier van justitie Teeven. De zaak was transparant geweest tot in de hoogste gelederen van het ministerie van Justitie. Tot en met de minister was er goedkeuring van het sepot. Volgens een woordvoerder van justitie omdat een zaak aanbrenge*ng* iets anders is dan een zaak winnen. Op het Amsterdamse parket had men de haalbaarheid gering geacht, vooral omdat het vermoeden bestond dat er door opsporingsambtenaren met de feiten was gemanipuleerd. Vandaar dat het - in de media - veel bekritiseerde 'sepot van Teeven' van hogerhand zonder al teveel weerstand werd goedgekeurd.

"Mijn client mr. Engelsma gaf mij de uitdrukkelijke opdracht nooit of te nimmer akkoord te gaan om te schikken. Alleen een sepot was acceptabel voor hem," zegt mr. H. Jahae hierover. *"Hij nam liever een rechtszitting met alle nadelen van dien voor lief dan ook maar een duimbreed te wijken. Hij was immers het slachtoffer van een ordinaire betze. Die opdracht is wat mij betreft geslaagd."*

"Een persoonlijke schikking om een strafzaak te ontlopen zou ik consequent hebben geweigerd," stelt Engelsma. *"Je treft geen schikking in een zaak waarbij je in je recht staat. Geen cent betaal je als je onschuldig bent. Er is wel een fiscale nabeffing door Scala betaald met betrekking tot een fiscale discussie over filmrechten over de periode '91, '92 en '93. Denk je werkelijk dat justitie mij met rust had gelaten als ze een harde zaak hadden gehad? Dat dacht ik niet!"*

Fred Teeven gaf toe dat indien een van de punten die door Middelburg zo 'gedetailleerd' waren beschreven - het witwassen van drugsgeld, de import van drugs, deelname aan een criminele organisatie - ook maar enigszins bewijsbaar zou zijn geweest 'er absoluut vervolging van Engelsma had

Jacht op 'de erven Bruinsma'

plaatsgevonden'. Engelsma: "Het is bespottelijk dat je in een rechtsstaat als Nederland op grond van een publicatie in zoiets als een Delta-analyse terechtkomt. En toch is mij dat overkomen. Een zogenaamde wetenschappelijke analyse die is gebaseerd op krantenartikelen. Koningin Beatrix zei al zoiets: *"Soms brengt de krant de leugen in het land."* Vervolgens blijft Middelburg jarenlang schrijven dat ik 'volgens het IRT' een leider van Delta ben geweest. Wat hij er vergeet bij te zetten is dat deze analyse fout bleek en al na twee maanden door het IRT is bijgesteld. "

"Ik geloof zeker dat Het Parool een fatsoenlijke krant is, maar ik denk wel dat Sytze van der Zee, de vorige hoofdredacteur, door Middelburg in de luren is gelegd. Alles is door de hoofdredactie voor zoete koek geslikt, zonder enige controle. Dát neem ik Het Parool wel kwalijk. Een man als Middelburg zou niet de kans mogen krijgen om zijn persoonlijke vetes via de krant uit te vechten. Ik noem dat lezersbedrog. Iemand die willens en wetens mensen kapot schrijft, zich baseert op leugens die bij nota bene deels zelf heeft gecreëerd."

"Natuurlijk heb ik fouten gemaakt, inschattingfouten vooral. Maar dat is achteraf gezien. In 1991 - voor zijn dood - was Bruinsma volkomen onbekend. Voorheen is hij nimmer aangeklaagd voor de zaken waarvan Middelburg hem ná zijn dood beschuldigde. En de zaken die ik deed, waren volkomen legaal en stonden los van Bruinsma. Toch zijn die bewust verkeerd uitgelegd. Wat in 1989 nog beschouwd werd als scherp zakendoen werd door Middelburg in zijn publicaties omgebogen tot het creëren van constructies of zelfs regelrecht gebombardeerd tot 'criminele activiteiten'. Daar is echter niets van gebleken. Er heeft een morele verschuiving plaatsgevonden. Wat vroeger doorging voor slim en handig wordt nu betiteld als hulp van de bovenwereld aan de onderwereld. Kortom, door aanscherping van de opvattingen zijn zaken in een ander daglicht geplaatst dan waar ze in die tijd thuisboorden. Op zich vind ik dat een prima zaak, als het maar genuanceerd gebeurt. Dat was niet het geval. Ik werd geslacht op basis van volkomen transparant zakendoen. Vandaar al die procedures die ik aanvankelijk tegen Middelburg voerde. Hij begreep sommige zaken niet of wilde ze simpelweg niet begrijpen."

In december 1991 publiceerde Middelburg dat ik consigliere van Bruinsma zou zijn geweest. Ik spande meteen een kort geding aan bij de rechtbank van Amsterdam en Middelburg verloor; ook later bij het Amsterdamse Hof. Middelburg was op dat moment juridisch vogelvrij. Ik kon schade claimen, kosten, et cetera. Toen kwam Middelburg met Geurt Roos op de proppen. Een 'zeer betrouwbare bron', volgens Middelburg in

zijn publicaties. Opeens was er een bron die met zijn vingers in de lucht bevestigde dat het boek 'De Dominee' inhoudelijk helemaal klopte. Maar diezelfde getuige had het boek niet gelezen, zei hij later tegen de rechter. Dus kort samengevat, Het Parool had een getuige die een verklaring kwam afleggen over een zaak waarover hij inhoudelijk niets wist. Gekker kon het niet."

"Het was een waanzinnige periode. Als ik Het Parool opensloeg, bleek ik opeens weer betrokken bij een aanslag, drugs of een omkoopging. Overbodig om te benadrukken dat die suggestie onjuist was, laat staan dat het ooit is vervolgd door justitie. Er was niets te vervolgen. Het was gewoon verzonnen. De publicaties waren wel zeer geraffineerd van opzet. Wat in een eerste publicatie als niet meer dan een vermoeden werd gebracht, werd in het volgende artikel een soort feitelijk gegeven door een verwijzing naar een vorig artikel. Natuurlijk heeft dat de rechter in mijn nadeel beïnvloed. Het probleem is dat het in zo'n juridische procedure niet gaat om de waarheid, maar om de vraag 'of de journalist ten tijde van het opschrijven van de desbetreffende tekst voldoende betrouwbare informatie had'. Vooral het begrip 'voldoende betrouwbaar' is juridisch gezien zeer rekbaar gebleken. Daar kun je alle kanten mee op als journalist. Je kunt je verschuilen achter een vage bron die je onder bepaalde omstandigheden niet eens hoeft te noemen. Dan zijn er natuurlijk ook nog de bevriende journalisten die de artikelen overnemen. Een rechter zegt dan al snel: 'Ja, meneer Engelsma, maar het stond ook in die en die krant of dat en dat tijdschrift'. Dan moet je wel van uitzonderlijk goede huize komen om nog te kunnen winnen."

Ik zie Middelburg niet als een exponent van die krant, maar meer als een ongeleid projectiel voor z'n werkgever. Geloof me, het is niet een kwestie of hij afgaat, maar eerder wanneer."

Jacht op 'De erven Bruinsma'

FIOD- en justitie-informant Paul Metz (l) in gesprek met Scala-executive Ed Dammann (r), het voormalige importbedrijf in erotica van Charles Geerts. Metz trachtte in dat gesprek Dammann te rekruteren 'als FIOD-infiltrant binnen de Delta-organisatie'.
(foto: Bas van Hout)

Paul Metz

'De ideale schoonzoon'

'Porno-Paultje' Metz had een bloedhekel aan de ex-grootaandeelhouder van de 'groothandel in erotisch' Scala 'dikke' Charles Geerts. Maar niet minder aan mr. Engelsma. Ook ten aanzien van de opvolger van Geerts bij Scala-exbankier Gerard Cok koesterde hij buitengewoon sterke gevoelens, die onder de noemer 'haatliefdie' konden worden geplaatst. Zijn hekel aan Engelsma was ontstaan toen die hem bij de rechter-commissaris een 'verdwaasde cokegebruiker' had genoemd vanwege een 'verwarde dreigkaart', waarvan Metz toegaf de auteur te zijn. Geerts haatte hij omdat die 'op slinkse wijze' zijn porno-imperium had opgeslokt. En Gerard Cok moest gewoon op de knieën voor Metz. Zelf noemde Metz het 'vadermoord'. Hij had geen duidelijk omlinjd motief kunnen noemen voor de verbeterde strijd, die voornamelijk eenzijdig werd gevoerd. Hij koesterde een diffuus gevoel van misdeeldheid, die hij niet kon beargumenteren. Hij hield vast aan het waanidee dat Cok zijn porno-imperium voor een appel en een ei had ingepikt. Alleen daarom wilde hij hem al vernietigen. Tegelijkertijd hield Metz van Cok, keek huizenhoog tegen de talentvolle projectontwikkelaar op, maar wilde hem ook overtreffen. In alles. In dat streven kon hij alleen slagen indien Cok het grootste deel van zijn bezittingen - 'assets' noemde Metz dat steevast - zou overdragen aan de Zeeuw.

In dat streven zou Metz slagen, daar was hij van overtuigd. Niet geheel ten onrechte. Hij had immers machtige bondgenoten. Gezamenlijk hadden ze Cok in de loop der jaren via de media een aantal gevoelige stoten onder de gordel toegediend.

Metz was er trots op dat Bart Middelburg hem beschouwde als de ideale informant. Het respect was wederzijds. In het verleden hadden ze regelmatig een-tweetjes gespeeld. De ene hand waste de andere. Metz fabriceerde eigenhandig de informatie over de vermeende leden van de voormalige Bruinsma-groep die Middelburg en andere journalisten als bron nodig hadden ter verankering van hun publicaties. Metz' persoonlijke strijd was niet zozeer gericht tegen Etienne U. en Engelsma, maar vooral tegen Charles

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Geerts. Via de publicaties in Het Parool werd de druk op Metz' voormalige zakenrelaties Cok en Geerts opgevoerd.

Middelburg was niet zijn enige uitlaatklep. Metz produceerde 'nieuws' over Gerard Cok voor allerlei media, en niet zelden werden zijn zelf bedachte persberichten overgenomen. En omdat hij bovendien informant was van de FIOD en van het Openbaar Ministerie Zeeland, was hij hij volgens eigen zeggen ook geïnstitutionaliseerd. In feite kon Metz niet stuk.

In de talloze uren die we in de daaropvolgende maanden met elkaar zouden praten, liet hij de vruchten van zijn arbeid zien. Honderden faxen, krantenberichten en brieven. Hij liet meteen weten dat hij justitie-informant was geworden 'uit ideële motieven', niet voor het geld.

"Ik ben fulltime bezig met Delta. Het Openbaar Ministerie en de FIOD helpen mij met de bestrijding van de Delta-organisatie van Geerts, Etienne U., Engelsma en zijn zakenpartner Cok. Ze spelen me de informatie toe die ik nodig heb. Dat is top secret. We streven hetzelfde doel na," onderstreepte Paul Metz. *"Alleen, ik ga wel subtieler te werk dan zij. Geraffineerder. Ik pak de Delta-organisatie aan bij de fundering. Maak ze het functioneren onmogelijk. Bestook alle contacten in binnen- en buitenland met anonieme faxen met vertrouwelijke documenten. "Vertrouwelijk"- dat zet ik er dan ook boven omdat het dan ook interessanter wordt voor de media om te publiceren. Via mij komt die informatie dan in de media en wordt op die manier gewit. Ik word beschouwd als een specialist."*

Metz liet me trots zijn 'zenuwcentrum' zien, een kleine ruimte achterin zijn winkel in Sluis, compleet met hightech fax. *"Met automatisch programmeerbare nummering die dag en nacht de boodschappen uitspuwt bij de geadresseerden,"* lichtte hij toe. Binnen een paar uur waren op die manier alle bank- en zakenrelaties van mr. Engelsma en Gerard Cok op de hoogte van het laatste FIOD-onderzoek en alle publicaties in binnen- en buitenland. Ook de pers kreeg zijn 'bloemlezingen' toegestuurd.

"Guerrilla warfare. Ai kik bis ess!" verklaarde hij met Amerikaans-Zeeuwse tongval.

Veel van zijn tijd bracht hij hier door. Die meters papier lieten zich niet vanzelf faxen. Alles aan compromitterende informatie over 'Delta', het IRT en 'de erven Bruinsma' werd gerubriceerd, gekopieerd, eventueel aangepast en gefaxt naar 'zijn vaste klantjes'.

"De kleine artikelen blaas ik twee, drie keer het normale formaat op om het effect te vergroten. Dat maakt indruk. Een klein berichtje lijkt dan opeens een openingsverhaal. Voordat ze er erg in hebben, krijgen ze dan weer de fiscus op hun dak. Het is natuurlijk niet te garanderen dat mijn

faxen altijd worden opgepakt door de media. Maar vaak publiceren ze het wel. Sommige kranten publiceren alles wat ik ze toezend, klakkeloos." Charles Geerts, Gerard Cok, mr. Engelsma en Etienne U. beheersten zijn leven. Al het andere kwam op de tweede plaats.

Als monopolist van Zeeland haalde Paul Metz in de jaren zeventig omzetten van tientallen miljoenen per jaar met porno. Zo kwam hij ook aan de naam Porno-Paultje. Nu was hij nog steeds ondernemer, maar niet meer in porno. Dat was voorbij. Multimedia waren de toekomst en zijn hobby. Paul's Satellite Shop, een softwarebedrijf gespecialiseerd in cd-rom's en scanners. De media - en het bespelen ervan - waren in de loop der jaren in meerdere opzichten zijn specialisme geworden. Metz had een neus voor trends.

België, waar in die jaren de Viva al als pornografisch werd gekwalificeerd, was in de goede tijd de voornaamste afzetmarkt voor rubberproducten en stiekeme lectuur. In het pittoreske Sluis, ideaal gelegen op loopafstand van de grens, kon de pret niet op. Tienduizenden mensen dromden in het week-einde lintsgewijs door de straten van het middeleeuwse stadje, langs de rossig ranzige etalages van Metz. En in één moeite door deden ze ook de andere grensplaatsen aan waar Metz praktisch het alleenrecht op porno had. Afbeeldingen, foto's en films met kinderporno, seks met dieren, sadomasochistische, maar óók 'bizarre seks' gingen met tienduizenden tegelijk over en onder de toonbanken door richting België.

Voor 'twee en een halve rug' had Charles Geerts van ene Eddie Dammann, vertegenwoordiger in seksbladen, de 'gouden tip' gekocht. Hij laadde een vrachtwagen vol met oubollige porno en vertrok naar de grensstreek. Toen hij aankwam in het desolate Zeeland vervloekte hij Dammann. Hij was erin gestonken, dacht hij. *"Die klootzak heeft me belazerd, dit is een maanlandschap,"* briepte Geerts ziedend door de telefoon naar het hoofdkantoor van Scala.

Geerts: *"Je kon tientallen kilometers rijden zonder een levende ziel tegen te komen".*

Totdat hij Sluis binnen reed. Duizenden dagjesmensen verdrongen zich voor de rosse geveltjes.

"Het leken de Amsterdamse Wallen wel."

Het nieuwe afzetgebied in het zuiden bleek uiteindelijk een van de beste deals die Geerts ooit zou sluiten. Geerts: *"Die tip van Dammann was goud. Metz was gek, maar goed voor z'n geld. In dat Belgische grensgebied was altijd handel te kort. Ik kon de boekjes niet aanslepen. De grootste bagger ging daar nog over de toonbank, alsof het Miss World in haar blote reet was. Met pakken tegelijk."*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

"De handel verkocht zichzelf," zei Metz trots. Kofferbakken vol, aangeleverd met vrachtwagens tegelijk door huisleverancier Charles Geerts. Zeeland was een topafzetgebied en Metz was 'King Porno'. "Als Geerts naar Sluis kwam voor een inkoopdag, dan kocht ik rustig voor een paar ton seksbandel in. Altijd onder het genot van een snuif cocaïne en een borrel. Ik kon er niet goed tegen. Het ondermijnde mijn kritisch vermogen en ik gaf makkelijk te veel geld uit. Een foutje van twintigduizend gulden betekent dan niets. Geerts kon binnen een uur twee flessen whisky op en toch gewoon zaken blijven doen. Dan deed ik stoer mee. Intussen had hij een paar ton aan bestellingen opgeschreven in dat boekje van hem."

Metz was al lang en breed multimiljonair toen hij in 1970 de Slavenburg Bank in Sluis binnenstapte met een sporttas vol met geeltjes, honderdjes en duizendjes. 'Wisselgeld', noemde hij dat in die tijd. Zo'n tweehonderdduizend gulden. Een filiaalchef van een andere bank in Hulst had hem de waardevolle tip gegeven: *"U moest maar eens naar het filiaal in Sluis gaan. Daar wordt 'uw soort geld' gunstiger gewisseld."* Opbrengsten uit de seksbranche lagen in Hulst niet zo lekker.

En daar, bij Slavenburg in Sluis, ontmoette Metz Gerard Cok.

"Vanaf de eerste dag klikte het tussen ons. Voor de verandering kwam een cliënt eens niet om krediet vragen, maar geld brengen. Cok knipperde niet eens met zijn ogen van al dat geld. Vanaf het eerste moment keek ik tegen hem op. Een man als Cok kent zijn gelijke niet, nog steeds niet. Hij is dé financiële grootmeester van Nederland. En, integer tot in z'n kleine tenen."

Cok zette de opbrengst uit de pretwinkels om in aandelen.

Metz: *"Ik had er de ballen verstand van: aandelen aan toonder, Philips, Unilever. Gewoon solide fondsen. Dat deed hij zonder provisie te rekenen. Zo'n vent was hij. Goudeerlijk. Niet te corrumperen. Dat probeerde ik wel uit, hoor. Maar hij gaf geen krimp, pakte niet meer dan hem toekwam. Alles wat Cok deed, was binnen de grenzen van het toegestane, niets illegaals. Van zwart geld had nog niemand gehoord in die tijd. In feite was ál het geld zwart. Er was totaal geen fiscale controle. De belastingdienst was dik tevreden met wat er binnenkwam. FIOD? Daar had nog niemand van gehoord."*

De vestiging van Slavenburg's Bank in Sluis werd, mede door ondernemers als Metz, hét topfiliaal - met stip - van Crédit Lyonnais in Nederland. Maar Cok zou de bankwereld snel voor gezien houden. Het zelfstandig ondernemerschap bracht veel meer op. Eind jaren zeventig ontpopte hij zich tot een financieel genie, een begenadigd projectontwikkelaar en beleggingsadvi-

seur met een orderportefeuille die de miljard gulden ruimschoots oversteeg.

Metz noemde Cok een van zijn tegenpolen. Een man die voor alles de tijd nam, niets overhaast deed. Alles kon. Geld was geld, met één restrictie. *"Hij gaf me te verstaan dat hij en de bank niets met kinderporno te maken wilden hebben. Terwijl dat in die tijd nog heel acceptabel was. Maar Cok vond het verwerpelijk, zei hij. Cok stelde me een ultimatum: Als ik dat verkocht, was ik cliënt-af".*

Ik zei oké maar verkocht het ondertussen gewoon door. Iedereen deed het. En niet onder de toonbank, gewoon bij de hoofdingang. Het heftige spul ging wel in het geniep. Vaste klantjes. Nu kan dat niet meer. Je zag kindertjes van jaar of vijf die werden gepenetreerd, die van die grote penissen afrukten. Kinderen die het deden met omes, tantes, papa's en mama's. Dat werd heel normaal gevonden. Mij wond het niet op, maar die Belgen waren daar gek op. Het bracht veel geld op. Zo'n goudmijn laat je nou eenmaal niet liggen. Nu zou ik dat niet meer doen, met Dutroux en alles. Maar toen lag dat anders. Men dacht toen veel liberaler over seks met kinderen. Er werd niet op producenten gejaagd zoals nu en het bezit van die handel was niet écht strafbaar. Bovendien zag je op die plaatjes dat die kinderen het uit vrije wil deden, je zag dat ze er plezier in hadden. Die kinderen werden niet gedwongen, je zag ze lachen. Het was een soort spelletje. Het was nog niet zo grof als nu. Kijk, Cok is een religieus man, ik begrijp dat wel. Zit elke zondag in de kerk, gaat niet vreemd, drinkt en rookt niet en is goudeerlijk, integer. Een droogstoppel. Heeft zelf kinderen. Het zou me verbazen als hij een exemplaar van z'n eigen erotische handel in huis had. Dat geloof ik niet."

Paul Metz bracht ook Charles Geerts in contact met Cok. Volgens Metz waren Geerts en Cok absolute tegenpolen. Geerts, grootaandeelhouder van pornogroothandel Scala, was de man die de zelfkant omarmde als een basisbehoefte. Cok, die later ook meerderheidsaandeelhouder van Scala werd, was 'een godvruchtig man die nooit buiten de pot piste'.

Ook Metz had ooit een keurig leven geleid. Geheelonthouder, principieel monogaam én, zoals hij zichzelf graag afficheerde, 'een provinciaal zonder enige levenservaring'. Dat was totdat hij Geerts ontmoette, die hem al snel met 'de bitterzoete vrucht van de zelfkant liet kennismaken'. De kunst van het ongecompliceerde leven, gelardeerd met veel drugs, gokken, hoeren en foute types. Afzonderlijk kon elk van deze elementen al fnuikend zijn, gecombineerd moest het haast wel misgaan.

Metz had Geerts in het zadel geholpen. 'De Dikke' kon niet genoeg aansle-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

pen, alles wat hij Nederland legaal of illegaal binnenbracht kon hij kwijt aan Metz, voor de zuiderburen. Geerts had een jackpot in de schoot geworpen gekregen. Maar door de exorbitante marges die Geerts aan de Zeeuw doorberekende, zou de balans snel doorslaan in het voordeel van de Amsterdamse groothandelaar.

Metz was altijd op het juiste moment op de juiste plaats geweest, maar er kwam een tijd dat geluk alleen niet meer volstond. Om succesvol te blijven was meer nodig. Beneveld door de binnenstromende miljoenen en het succes dat zo'n twintig pornozaken in de grensstreek van Nederland en België genereerden, ging Metz onmerkbaar en onomkeerbaar zijn ondergang tegemoet.

In juli 1982 barstte de bom. Metz was in de Verenigde Staten aan lager wal geraakt en had de zaken in Nederland op zijn beloop gelaten. Zijn bedrijf stond aan de rand van het faillissement en Cok en Geerts zouden de zaak van Metz overnemen voor één gulden en acht miljoen aan belastingschuld.

Paul Metz keek me zelden aan, ook niet als hij zweeg, wat niet vaak gebeurde. Hij zat een kwartslag gedraaid tegenover me en keek vrijwel de gehele tijd naar een rijtje gestapelde beeldschermen, aangesloten op de satelliet. Hij was er trots op autodidact te zijn. Schijnbaar moeiteloos uitte hij zijn parate encyclopedische kennis. Onverstoorbaar draaide hij zijn monoloog af, uren achtereen, zonder pauze. Hij leek op de marmeren buste van Julius Caesar in het Parijse Louvre.

Ook ik werd aan de faxlijst toegevoegd en ik ontving vanaf dat moment vrijwel dagelijks wat de faxapparaten bij tientallen anderen ook ontvingen. Tientallen meters papier per week spuugde mijn fax uit. Dossierstukken, documenten, correspondentie en opgeblazen krantenberichtjes inzake Delta, maar ook zelfgefabriceerde persberichten, en gemanipuleerde krantenberichtjes. Anoniem, vanaf een geheim nummer.

Na een week of twee kwam mijn contact met Metz in een stroomversnelling. *"Ik kan niet te veel zeggen over de telefoon, maar ik heb een mol binnen de Delta-organisatie, een werknemer van Scala. Eddie Dammann. Via Dammann krijg ik Cok, Geerts, Engelsma, Etienne U. en de hele Delta-organisatie op de knieën. Hij wordt mijn informant."* Er klonk geen twijfel in zijn stem.

Op een miezerige donderdagmiddag, een paar weken na onze eerste afspraak, liep Metz het Novotel van Breda binnen voor zijn ontmoeting met Eddie Dammann, zijn mol binnen Delta en toekomstige informant.

Metz was een half uur te vroeg, hij was altijd te vroeg, en bloednerveus. Dammann, sinds jaren tachtig bedrijfsleider bij Scala, zou met open ogen in

de val lopen die hij voor hem had opgezet, daar was Metz zeker van. De ontmoeting werd op verzoek van Metz met de verborgen camera vastgelegd. *"Dan kun je zien hoe ik een informant voor de FIOD rekruteer."* De 'runner' van Metz bij de FIOD had te kennen gegeven wel interesse te hebben voor een informant met de status van Dammann. Metz mocht hem zelfs een aanbod doen. Het oprollen van 'de Delta-organisatie' betaalde goed.

Dammann stapte parmantig langs de receptie van het hotel, keek rond en ontwaarde met een glimlach zijn voormalige zakenrelatie. Hij was een bolronde Bourgondiër van net vijftig, kaal, met een zonnebankhoofd en vaste bezoeker van de betere kledingzaken in de PC Hooftstraat. De tegenpool van de pezige Paul Metz met zijn fletse, vale huid, en een voorkeur voor een versleten spijkerpak uit de jaren zeventig dat zijn beste tijd had gehad.

De begroeting van beide mannen was hartelijk. *"Old pals meet again,"* zei Dammann lachend. Ze hadden elkaar zo'n vijftien jaar geleden voor het laatst gezien, rekenden ze uit.

"Wat verschaft me de eer?" opende Dammann het gesprek. Hij had de joviale lach van een lang verloren vriend.

"Ik ga je de deal van je leven aanbieden," antwoordde Metz zelfverzekerd. *"Binnen een paar jaar sta jij aan de top van Scala. Gerard Cok is de zwakke schakel binnen de Delta-organisatie. Die brengt ons regelrecht naar de top. Die man loopt op de toppen van zijn tenen door al die negatieve publiciteit in de media. Als hij er klaar voor is, dan knijp ik hem leeg als een citroen."*

"Maar Paul, voor het geld hoef jij het toch niet te doen, lijkt me? Jij hebt nog wel aardig wat liggen, is 't niet?"

"Dat is een stuk minder geworden sinds de laatste keer dat we elkaar zagen. Ik had meer dan vijf miljoen in Zwitserland in de kluis, cash, en een groot aantal nummerrekeningen. Ik had met vijftig winkels een omzet van dertig miljoen. Maar vanaf 1981 was ik helemaal de weg kwijt. Ik liet hier alles achter, vrouw, kind, en vertrok naar de Verenigde Staten. Ik vond het heerlijk daar. Ik had geld zat. De helft van mijn kapitaal verspeelde ik daar al vrij snel, van de andere helft heb ik geleefd. Het is zuur. Van dertig-, veertigvoudig miljonair naar minder dan niets."

"Je bent al je miljoenen kwijtgeraakt toen je in de VS zat?" Dammann keek Metz meewarig aan.

"Ik had nog zo'n drie miljoen gulden toen ik daar zat", verzuchtte Metz. *"Ik liep daar als een idioot door Los Angeles, de beest uit te hangen. Dure huizen, dure dope, dure seks en vrouwen, dure auto's. Mijn vrouw, kind en de zaak verkwanseld in die tijd. Ja, kijk, die vrouwen, professionele vrouwen, die hebben me genekt. Het heeft me astronomische bedragen*

gekost om die vrouwen te onderhouden. Maar als je het per rit omrekent, zal ik niet veel meer hebben betaald dan bij een gewone boer. Pas toen ik over de rand van het ravijn donderde, werd ik wakker. Je imperium valt onder je weg, maar je ziet het niet terwijl het gebeurt.

Toen begon ik een relatie met een boer uit New York, en toen werd ik ook nog chantabel. Het was beestachtig. We hadden ook foto's gemaakt van onze uitspattingen. Een seksorgie, naakt aangeliënd met een balsband, noem maar op. Ik was bang dat Charles Geerts mij met die foto's zou gaan chanteren, want die had ik in een overmoedige bui ook een setje gegeven toen we nog goed waren met elkaar. Maar ik ben slim geweest. Toen ik weer naar Nederland terug kwam, heb ik de foto's van die seksorgie meteen aan mijn vrouw laten zien. Om Geerts voor te blijven. Ik wilde niet leven met de angst dat Geerts mij eerdaags zou verneuken met die foto's. Door de drugs was ik flink paranoïde. Geef een boer uit de polder, die per jaar dertig miljoen verdient, een paar lijnen drugs, nou, dan weet je niet wat er gebeurt. Ik was er toen van overtuigd dat Geerts er op een

Quote november 1996 81

de Quote **TOP 100**

45. Charles Geerts en Gerard Cok
f 200.000.000

Het vermogen van pornokoning Charles Geerts en Gerard Cok is moeilijk te schatten. Geerts is oprichter van Scala Agenturen, de grootste Europese pornohandelaar. Cok verkreeg een aanzienlijk belang in Scala toen 'dikke Charles' door Justitie werd verdacht van de distributie van kinderporno. In Hongkong worden Geerts cs. ervan verdacht sinds 1988 ten minste \$100 miljoen te hebben witgewassen en is hun naam in verband gebracht met drugssmokkel en een serie moorden. 'Financieel consultant' Cok was directeur van Slavenburg in Hulst en enkele jaren geleden dook zijn naam op bij het wirwas-schandaal rond de Rabobank in het Zeeuwse pornostadje. Volgens Parooljournalist Bart Middelburg onderhield het duo contacten met de vermoorde drugshandelaar Klaas Bruinsma.

QUOTE

november 1996

Een van de vele honderden artikelen die 'stalker' Metz volgens eigen zeggen fabriceerde en in de landelijke media geplaatst kreeg. Zijn informatie was 'afkomstig van bronnen binnen de FIOD en Het Parool'.

bepaald moment op uit was om me te besturen. Mind control ! Totaal paranoïde. Bang dat hij die smerige foto's aan mijn vrouw zou laten zien."

Dammann: "En, heeft hij die foto's ooit aan Rita laten zien?"

Metz: "Euubb, nee. Maar hij is er gek genoeg voor. Toen ik die Amerikaanse vriendin had, mocht ik de vriendin van Geerts een keer neuken. Een kanjer. Dat deed je als grote zakenmensen onder elkaar. Toen wilde hij mijn vriendinnetje ook een keer proberen. Ik had er niet veel trek in om hem hetzelfde plezier te doen. Uiteindelijk ben ik overstag gegaan. Geerts had sterke argumenten: 'Jij hebt de mijne geneukt, dan mag ik de jouwe toch ook wel eens neuken, Paultje?' Daar kon ik niet omheen.

Kun je je voorstellen? Ik, die 'zunige Zeeuwse boer, die de weg kwijt was door harddrugs en boeren. Ik pompte al mijn geld in dat soort vrouwen en Rita zat hier in Nederland op een boutje te bijten met mijn zoontje. Van multimiljonair het ene jaar was ik opeens leeg. Gerard Cok heeft me toen geholpen, écht geholpen. Die heeft me voor de denderende trein weggetrokken. Die heeft Rita een huis gegeven en geld voor eten. Dat moet ik eerlijk toegeven."

Metz ging verder: "Ik ben nu fulltime met de Delta-organisatie bezig. Bestook ze met alles wat ik vind. Dat artikel in het maandblad Quote laatst, dat was ook van mij. Daarin werd Cok bijvoorbeeld rechtstreeks aan zware criminaliteit gekoppeld. Net of zijn kapitaal daarmee vergaard was. Onzin, Gerard is bonafide. Dat weet jij, dat weet ik. Maar de lezers, politici en captains of industry, zijn zakenrelaties, weten dat niet. Dat is ook de bedoeling. Die denken: van die vent moeten we wegblijven. Dan zet ik hem weer eens in de krant voor moorden, of ik koppel zijn bedrijf aan kinderporno. Ik bestook zijn zakenrelaties met berichten over Dutroux. In België is dat een hot item. Dat overleeft hij niet. Dan doet hij nooit meer zaken. Zover kan ik de media wel sturen, dat heb ik bewezen. Heb je die artikelen gezien?"

Gerard weet wel dat het bij mij vandaan komt. Ik stuur het ook rustig naar zijn bedrijven toe. Ik maak hem kapot. De man is een lame duck. Ik hoef hem alleen nog maar op te vegen. Op een gegeven moment stap ik op hem af en zeg ik: 'Gerard, jij moet gewoon eventjes naar me luisteren. Ik ben de enige die jou nog uit de stront kan redden.'

Cok zal een smaadproces nooit winnen. Geerts, U. en Engelsma ook niet. Hun imago is onherstelbaar beschadigd. Een belangrijke bondgenoot van mij daarbij is Bart Middelburg. Het Parool heeft al meer dan een miljoen schade door al die processen die ze hebben verloren. Barts verhalen

Jacht op 'de erven Bruinsma'

waren niet zo goed onderbouwd. Hij hing ze op aan Geurt Roos, een informant die nou niet bepaald als betrouwbaar te boek staat. Naast Bart werk ik met nog veel meer media samen. Elsevier, De Morgen, De Gazet van Antwerpen. Noem maar op. Ik blijf maar beuken. Dat deed ik ook bij De Telegraaf. Daar kende ik nog niemand, maar op een gegeven moment publiceren ze het wel.

Zo rond 1985 deed de FIOD een huiszoeking bij Cok, samen met de Belgische justitie. Cok werd gearresteerd op verdenking van het voeren van een zwarte boekhouding. Dat zat zo. In 1982 had Cok mijn bedrijven overgenomen voor het symbolische bedrag van een gulden. Maar toen hij het overnam, werd negentig procent van mijn bedrijfsvoering zwart gedaan en die boekhouding - van die belastingfraude - had ik goed bewaard. Vuilniszakken vol. Die heb ik kort na de overdracht ingeleverd bij het Openbaar Ministerie en gezegd: 'Dit is wat jullie zoeken.' Terwijl Cok in een overgangperiode zat, en het hele bedrijf doorlichtte op onregelmatigheden, werd hij gearresteerd. Terwijl hij in die periode net druk bezig was met het saneren van een zwarte naar witte boekhouding. De eerste de beste boerenlul komt binnen zes dagen vrij via zijn pro-Deo-advocaatje. Maar Cok, die niets had gedaan, zit 76 dagen in voorarrest. Alleen dat al heeft hem tientallen miljoenen gekost, en dan heb ik het nog niet over de onmeetbare schade die ik hem via de media heb toegebracht.

Dat is meteen de laatste keer dat ik hem heb gesproken. Over de telefoon. Hij was net vrijgelaten. Gerard was niet onbeleefd. Eerder terneergeslagen. Ik kreeg haast medelijden met hem. Hij hoefde alleen nog maar de genadeslag te krijgen. Hij zei dat het 'een vervelende streek' was die ik hem had geleverd met die zwarte boekhouding. 'Dat ik wist hoe het werkelijk zat'. Dat was zo. Ik zei hem toen dat het pas het begin was: 'Het is oorlog, Gerard, en die wordt niet volgens de regels gevoerd'. Dat heeft hij geweten ook.

Drie keer raden hoe dat verhaal van die FIOD-inval in De Telegraaf terecht is gekomen! Ik heb er meteen een persbericht van gemaakt. Wie, wat, waar, wanneer, waarom: 'Onlangs is een inval gedaan door de FIOD op verdenking van dat en dat.' Zwart geld, drugs, kinderporno, enzovoort. Ik bestuurde de media. Naar De Telegraaf, De Provinciale Zeeuwse Courant. Dat bericht wordt dan weer opgepakt door Belgische kranten. De Morgen krijgt van een politiedienst in België bevestigd dat het bericht klopt. De Belgische stukken sleep ik weer mee de grens over en die worden dan naar Trouw, NRC Handelsblad, Algemeen Dagblad en De Telegraaf gefaxt. Ik heb ook contacten met een cameraploeg. Die maken

een objectieve reportage. Cok kan zich niet voorstellen wat hem boven het hoofd hangt. Binnen een week begint iedereen als een gek te schrijven, om maar niks te missen. Ook de Telegraaf deed lustig mee. Schreven gewoon op wat ik ze toeschoof. Dat artikel van de misdaadjournalisten Joost den Haas en John van den Heuvel van een paar jaar terug was vernietigend voor het imago van Cok."

Dammann: "En de killing blow, hoe ga je die toebrengen?"

Metz: "Nou, simpel. Cok kijkt na elk weekeinde met angst en beven naar de fax. Wat ligt er nu weer van die Metz? 'Cok-kinderporno', 'Cok-liquidaties', 'Cok-zwart geld', 'Cok-drugs'. Als je het maar lang genoeg blijft herhalen, dan wordt het vanzelf waar. Op een gegeven moment is hij zo murw dat hij me op z'n knieën smeekt of ik hem met rust wil laten. Geloof me, dat zal hem dan heel wat waard zijn." "En wat dan, wat kan ik daarin betekenen?" vroeg Dammann.

"Nou, op een gegeven moment moet hij wel onderhandelen. Daarom moet hij weten dat het van mij komt. Er is geen klote aan te doen voor hem. Want het valt niet te bewijzen dat al die faxen van mij komen. Daar kom jij om boek kijken. Jij moet mijn man bij Scala worden, zijn reactie peilen. Op die manier kan ik de Delta-organisatie van binnenuit bestrijden. Dan weet ik welke strategie ik moet aanhouden. Jij bent mijn ogen en oren binnen Scala. Dan deel je straks ook mee in de winst. Ik maak je miljonair."

"Wat is de strategie?"

"De druk moet omhoog. Als ik hem nu echt wil verpletteren, kan dat. Cok is de top van de georganiseerde misdaad, staat er in de kranten. Die man gaat aan die negatieve publiciteit kapot."

"Ja," riep Dammann enthousiast, "terwijl we toch allemaal weten dat het niet waar is, hè Paul?"

"Jababa, het is ook niet waar, dat is het allermooiste," bulderlachte Metz terug.

"Hoe krijg je het voor elkaar? Meesterlijk!"

"Met de media worden alle oorlogen gewonnen. Ik kan het eindeloos volhouden. Dan is er nog maar één uitweg: mij betalen. Of zelfmoord, baba... Ik laat niets van Cok heel. Het is de enige manier om hem te breken. Om te krijgen wat ik wil. Het is een vieze oorlog, maar ook vieze oorlogen moeten gewonnen worden. Het gaat om het winnen. En we pakken ze allemaal. Die hele Delta-top gaat voor de bijl. Dat is een heilige missie. Gerard Cok is voor mij, Engelsma voor Middelburg en Charles Geerts is voor de FIOD. Dat hebben Bart Middelburg en ik samen zo afgesproken. Ik heb tegen Middelburg gezegd: 'Bart, ik wil dat je Geerts aan de top van

Jacht op 'de erven Bruinsma'

die organisatie zet.' Zegt Bart: 'Nee, ik wil Engelsma. Die is high profile en bovenwereld. En U is maar een gewone boef, dat weet iedereen. Jij wilt gewoon nog een kluit geld. Van Cok.' Ik zeg: 'Juist. Cok's imperium is gebavend. Hij heeft een manager nodig. Iemand die zijn imago herstelt en zijn pr goed regelt. Daar heeft hij zelf geen verstand van. Hij heeft mij nodig. Cok moet niet beleemaal naar de klote. Wat heb ik aan een dode Cok? Hij moet eerst nog al zijn bezittingen aan mij overdragen.'

"En wat zit er voor mij in?" Dammann keek Metz vragend aan en nam nog een slok witte wijn.

"Jij wordt de nieuwe baas van Scala Amsterdam. Die winkels, de grootbandel, alles moet doorgaan. Van Bart Middelburg hebben we geen last als ik de baas van Scala ben. Dat is de deal. Op de dag dat ik Cok neer heb, laat Middelburg los. Jouw rol is dat je me gedetailleerd op de hoogte moet houden van de geestestoestand van Cok. Dat is heel belangrijk. Dat speel ik door naar mijn achterban. Cok gaat eraan onderdoor, maar ik wil weten in hoeverre. Hij mag niet over het randje. Cok is geen crimineel. Dat weet ik beter dan wie ook."

"Voor Charles Geerts is de porno altijd een dekmantel geweest. Neem dat maar van mij aan," vervolgde Metz. "Charles kan niets. Hij kan alleen maar goed crimineel zijn, gewoon een maffioso, beling, stelen, schilderingen, roof, geweld, guns, noem het maar. Ik heb daar ook aan geroken en ik dacht: ik kan zo heel rijk worden. Het ging inmiddels door wanbeleid bergafwaarts met de zaken en ik kon wel een extra bron van inkomsten gebruiken. Ik heb er zelfs eens over gedacht om coke te gaan verkopen, maar daar zag ik toch maar van af. Dat werd bij voorbaat niks. Geen talent. Maar voor Geerts ligt dat anders. Die is keibard. Cok is geen partij voor die man, echt niet."

De enige manier om Cok uit de klauwen van Geerts te redden is door Geerts uit te lokken tot strafbare handelingen, is mijn inschatting. Op de Amerikaanse manier: De FIOD zelf mag niet uitlokken. Als burger mag ik dat wel. Dat heb ik al een keer eerder gedaan. Dat is me voortreffelijk bevallen. Ik vroeg Geerts mee uit vissen en ben meteen na het vissen naar de politie gegaan en heb aangifte gedaan dat Geerts me wilde ontvoeren en afpersen. Ik heb er een keibarde bedreiging van gemaakt. Zegt Geerts tegen de politie: 'Er was niets aan de hand, we waren aan het vissen.' Maar hij had twee man - twee vrienden van mij - tegenover zich die erop zwoeren dat het om een ontvoering ging. Daar heeft hij een hoop last van gehad.

Officier van justitie mr. Jo Valente zei tegen me: 'Paul, jij bent een ideale informant'. Valente noemde mij 'de ideale schoonzoon'. Voor mij was dat

een eretitel. Hij zei: 'Je komt altijd met eerste klas informatie. Materiaal waar we iets mee kunnen. Je moet me beloven dat je nooit met een ander korps samenwerkt, hoor!'

Bij justitie en de FIOD willen ze maar één ding: Charlie Geerts voor lange tijd opbergen. Het gaat niet meer om de vraag of Geerts Delta is of niet, nee, het is politiek. Ze moeten hun budget van tachtig miljoen aan onderzoekskosten verantwoorden. Cok heeft een minder hoge prioriteit dan Geerts. Ik ben met ze overeengekomen dat Cok voor mij is. Die wordt gespaard. Cok mag van de FIOD alles houden, op een flinke boete na. Formeel hebben ze dan gewonnen. Het is een heel strategisch spel, waarin maar één uitkomst mogelijk is. Maar voorlopig blijven de faxen komen, totdat hij neer is."

De voormalige zakenpartners namen afscheid en vertrokken. Binnen een week zou Metz een vervolgspraak maken met zijn FIOD-contacten in Haarlem. Hij zou Dammann eigenhandig aanbrengen als mol binnen 'de Delta-organisatie'.

Het was een drukke maandagmiddag in Sluis. Het maakte kennelijk niet uit welke dag van de week het was, de drommen bleven komen. In de Satellite Shop, de zaak van Metz was het uitgestorven. Zo'n beetje de enige plek in Sluis waar de toeristen voorbij leken te lopen. Op zich kwam dat die dag niet slecht uit. Metz bereidde zich voor op het langverwachte gesprek met Gerard Cok, die volgens hem nu ten einde raad was door alle negatieve publiciteit en eindelijk contact met hem had gezocht via een wederzijdse bekende. Metz had mij telefonisch gevraagd of ik bij de ontmoeting tussen Cok en hem aanwezig wilde zijn, met een verborgen camera. Hij wilde de ontmoeting vastleggen. Morgenmiddag om vijf uur, dan zou ik de Delta-organisatie van dichtbij meemaken, vertelde hij.

"Hoi Paul, hoe gaat het ermee, nerveus?" vroeg ik overbodig. Metz roerde wild in een witplastic koffiebekertje en morste royaal over de glasplaat van de toonbank van zijn cd-romwinkel.

"Eigenlijk wel," zei Metz. "Bij vlagen. Ik heb Cok bij zijn kloten. Want ik heb met Ed Dammann gesproken. Die heeft me precies verteld hoe de stemming bij Cok is. Hij zit op het randje. Hij heeft nog maar een klein duwtje nodig. Kun je nagaan hoe geraffineerd Dammann is. Hij zegt niet tegen zijn broodbeer: 'Ik heb Paul Metz gezien.' Nee, die maakt Cok nog gekker: 'Gerard, er gaan geruchten, Dutroux en zo. Lijkt het jou niet verstandig om eens contact met Paul Metz op te nemen?'

Kijk, ik kan Cok helpen. Alle shit kan nu stoppen voor hem, dat maak ik hem duidelijk. Maar daar hangt een prijskaartje aan."

Jacht op 'de erven Bruinsma'

"Heet dat niet gewoon affpersing, Paul?"

"Ach, de een noemt het affpersen. In de zakenwereld heet dat onderhandelen. Ik vind onderhandelen een vriendelijker woord dan affpersen.

Als ik Cok niet onder voldoende druk zet, komt hij niet over de brug. Aanvankelijk dacht ik ook: wat ik van hem eis, is te hoog. Aanvankelijk wilde ik meer. Nu wil ik nog maar 25 procent van al zijn assets en liabilities, onroerende goederen en zijn kapitaal. Dat is niet veel voor een man als Cok. Hij heeft geen keuze, anders laat ik hem nooit met rust. Dan gaan de publicaties gewoon door."

Metz keek nerveus op de klok. *"Ik moet me mentaal voorbereiden op het gesprek."*

"Nou, succes, Paul." Ik gaf hem een hand en nam afscheid.

"Als je ons ziet, moet je ons gewoon negeren. Ik bel je na afloop," zei Metz nog.

Cok en Metz hadden afgesproken in hotel 'De Dikke van Dale' in Sluis, een van de talloze onroerendgoedzaken van projectontwikkelaar Cok in de regio. Metz was weer iets te vroeg, als altijd. Om vijf voor zes parkeerde hij zijn zwarte vouwfiets op het grindpad pal voor de deur op het binnenteras van het hotel. Metz had, om de symboliek van de ontmoeting te onderstrepen, een breed-zittend bomberjack aangetrokken. Achterop stond de opdruk Security.

Tientallen keren had Metz de confrontatie geoefend en zich voorgesteld hoe het zou verlopen. Hij zou als overwinnaar 'uit de strijd der giganten' komen, daar twijfelde hij niet aan.

"Long time no see." Metz liep zelfverzekerd op Cok toe, met uitgestoken hand.

Cok kon niet meer uitbrengen dan een ingetogen: *"Ja."* Er was geen sprake van blijdschap om de man die zijn leven de afgelopen jaren tot een hel had gemaakt in levenden lijve te zien. Beide mannen waren ontegenzeggelijk nerveus. Cok van ingehouden woede en Metz omdat hij bijna tien jaar had toegeleefd naar dit moment en nog steeds niet onder de gezagsverhouding van toen uitgegroeid was. Toch kon hij de overwinning al proeven, de knieval die Cok moest maken.

"Paul Metz, je bent een schoft, hoe kun je mij en mijn gezin zo behandelen na alles wat ik voor je heb gedaan? Dat zijn acties van een gestoorde gek." Tien jaar opgekropte frustratie zat er in dat woordje 'gek'. Metz incasseerde de belediging als een compliment en glimlachte triomfantelijk. Emotie provoceren bij een man als Cok was zonder meer winst. *"Wat heb ik jou gedaan dat je al die vreselijke dingen over mij publiceert? Ik ben niet anders dan goed geweest voor jou en je gezin. Jij weet donders goed*

dat die beweringen niet waar zijn. Je maakt mij en mijn gezin kapot. Daar moet je mee ophouden."

"Luister Gerard, het is oorlog, alle middelen zijn toegestaan. Zolang ik binnen de marges van de wet blijf, is er niets aan de hand."

"Tien jaar terug ben je bij me geweest om me te chanteren met die zwarte boekhouding, die van jou zelf was. En dat doe je nu weer." Coks woede was van de ingehouden soort.

"Luister," protesteerde Metz, "het was geen chanteren, ik wilde je alleen maar onder druk zetten. Ik heb altijd tegen iedereen gezegd dat jij de meest integere man van Nederland bent, de man die ooit voogd van mijn zoon was."

"Wat heb ik daar nu aan. Paul, je bent nu al tien jaar aan het kloten en je blijft maar achter me aanzitten, zonder reden. Je speelt die Bart Middelburg willens en wetens leugens toe, waardoor hij zich kan verschuilen achter een 'echte bron'. En jij weet dat het niet de waarheid is."

"Ja, dat klopt. Maar dat doet er niet toe. Ik kan het nog lang volhouden. Als je mij niet tevreden stelt, kom je nooit van die ellende af." Metz drukte Cok een krantenpagina in de hand: "Hier, vers van de pers. Dat is een voorbeeld van wat ik je allemaal kan bezorgen. De Antwerpse krant De Morgen. 'Het Europees parlamentslid - en voormalige wethouder van Antwerpen - Patsy Sörensen heeft problemen met Cok en zijn bende.' Hoe denk je dat zij aan haar informatie komt? Hoe denk je dat het in de krant komt? Die krijgt ze rechtstreeks van Middelburg en van mij. Zo'n coalitie is onverslaanbaar: Vernietigend voor jou, geloof me.

Je hebt zoveel ellende. Dat kun je met geld alleen niet oplossen. Ik zeg gewoon tegen Sörensen: 'Die Delta-organisatie is een van de gevaarlijkste bendes van Europa en Cok maakt daar deel van uit.' En jij Gerard, jij bent zo stom om daarop te reageren. De grote financiële expert, de man met de portefeuille van anderhalf miljard, staat dan in De Telegraaf zijn weerwoord te doen. En vervolgens in Nieuwe Revu. Je laat jezelf verneuken door die journalisten, die maar één ding willen: jou, Geerts, Engelsma en U. verneuken.

Journalisten laten zich bewust misleiden, als het maar een spannend verhaal oplevert. Maakt ze niet uit. De FIOD speelt daar goed op in. Ze komen meteen naar Sluis toe en ik leg ze mijn strategie uit. Goed, je kunt zeggen dat ik een smerige oorlog voer, mensen hebben stapels anonieme faxen ontvangen en ze kunnen niet bewijzen van wie dat komt. Dat is je grote probleem: er is niemand die opstaat en me voor de rechter sleept. Door mijn campagne ben jij inmiddels zo vreselijk ongelooftwaardig, Gerard. Iedereen denkt dat je Delta bent. Op financieel gebied ben ik een

Jacht op 'de erven Bruinsma'

dwerf en bak jij iedereen aan mootjes. Daarom doe ik het op deze manier. Ik val je imago aan."

"Paul, jij bent fout bezig als je me aan kinderporno probeert te koppelen, zoals in Quote. Jij weet dat dat niet waar is. Wij hebben de netste zaak die er is, niet één dingetje is onverantwoord. Alles is volkomen legaal en transparant."

"Dat weet ik. Die mensen van Quote hebben mij gevraagd naar moorden en kinderporno en ik heb ze een verhaal gegeven. Het is oorlog. Het gaat om het winnen. Op mediagebied ben je een nul. Jij hebt een imago-probleem."

"Door jouw toedoen, ja. Nog nooit in mijn leven heb ik iemand opzettelijk benadeeld, nooit iets met kinderporno van doen gehad. Dat zal ook nooit gebeuren. Dat kan van jou niet worden gezegd. Hoeveel denk je dat jij mij met je lastercampagnes hebt gekost? Ik denk zo tussen de 50 en 75 miljoen gulden. Voor mij was het goedkoper geweest om me te laten chanteren. Maar ik pas ervoor. Dat geld is alleen materieel. Dat interesseert me niet. Het gaat mij om het principe. Hoe haal je het in je hoofd om mijn familie, mijn kinderen, die niets met ons probleem te maken hebben, zo te mangelen? Een vrouw die er belemmerd buiten staat. Dan heb ik het nog niet eens over mijn eigen onschuld. Dat is toch gestoord? Waarom?" vroeg Cok.

"Als je daar heel nieuwsgierig naar bent, dan kan ik je uitleggen hoe het zit," reageert Metz. "Ik had een vrouw en kind op het moment dat ik in de vrije val ging. Binnen een etmaal was ik afgedaald van multimiljoenair tot berooid sloeber. Ik weet dat jij op jouw manier hebt geprobeerd om nog wat te redden. Ik was zo blij dat je de zaak overnam, want de belastingdienst kwam me tot in de VS achterna."

"Ja, als je dat maar weet. Ik heb je huid gered, toen bij de fiscus. Daarom kan ik ook niet goed begrijpen dat je mij nu aan een criminele Delta-organisatie koppelt, aan U., aan kinderporno. Nooit iets mee te maken gehad. Niet direct, niet indirect. Waarom zoveel haat? Ik weet nog heel goed dat we bij notaris Martin de Mareeuw zaten nadat jij je zaak had verkwanseld om een leuke tijd in de VS te kunnen hebben. Je hebt alles getekend, we hebben elkaar een hand gegeven en jij bedankte mij: 'Gerard, wat ben ik blij dat je mij uit de penarie hebt gered,' zei je nog." Metz knikte beamend.

"Als je naar mij had geluisterd, had je nu honderd miljoen op de bank gehad. Wit! Maar wie moest er zo nodig naar Amerika met een handvol prostituees?"

"Zeker, zeker," beaamde Metz, steeds minder zelfverzekerd.

"Luister even goed," zei Cok, "ik ga jou precies zeggen hoe het zit. Jij hebt jezelf in de afgrond gestort, dat heb ik niet gedaan. Ik ben degene geweest die jouw privé-schuld heeft gesaneerd. Acht miljoen aan de fiscus aan achterstallige belasting. Door je eigen wanbeleid was er een onoverbrugbaar verlies ontstaan. Zal ik jou eens 87 brieven laten zien waarin ik keer op keer om balansen vraag, om afrekeningen? Is nooit op gereageerd. Dát is het probleem."

"Jawel, maar, maar laten we het over jouw probleem hebben," reageerde Metz enigszins, maar nog niet helemaal uit het veld geslagen. "Jouw probleem met mij. Jij hebt mij nodig. Jij bent de zakenpartner van Geerts. En Geerts moet neer van de FIOD, van het IRT, van de minister van Justitie. Geerts is de baas van de Delta-organisatie, daar moet je niet aan twijfelen. Die wordt gezien als de topman van de Nederlandse georganiseerde misdaad. Van de week kreeg ik een stuk uit een Antwerpse krant waarin Geerts ook weer wordt genoemd als hoofd van de georganiseerde misdaad. Charles Geerts, hoofd van de grootste misdaadgroep van Nederland, en jij bent zijn rechterhand."

"Maar Paul, we weten ook allemaal hoe dat erin komt. Dat weet jij net zo goed als ik. Dat komt allemaal door onze Paultje Metz. En dat het onzin is ook."

"Ja. Jij bent een integer mens, dat staat niet ter discussie. Ik weet dat je geen Delta bent. Maar daar heb je nu niks aan. Als Vrij Nederland jou in één adem noemt met U, Engelsma en Bruinsma, dan heb je een probleem. Dan geloven de politici in Den Haag dat ook. Vrij Nederland wordt in die kringen geloofwaardig geacht. Dan gaat de FIOD zich er mee bemoeien."

"Paul, jij weet dat ik niks met Bruinsma te maken heb gehad, evenmin met U. Ik kende die mensen niet eens."

"Dat heb je over jezelf afgeroepen, Gerard. Geerts is voor mij de Delta-organisatie. Geerts moet neer. Geerts is een van de machtigste onderwereldfiguren. Geerts stuurt de politie, Geerts heeft het korps Kennemerland plat. Niet Johan V. 'de Hakkelaar', maar Geerts, Engelsma en U. trekken aan de touwtjes. De FIOD en Bart Middelburg zijn daar ook van overtuigd. We moeten hier wel even goed de rollen in de gaten houden. Ik jaag op jou, jij niet op mij."

"Dat zou ik ook niet willen," reageerde Cok vol onbegrip. "Ik besteed mijn tijd liever aan positieve dingen. Maar ik vind het nog steeds onbegrijpelijk. Jij laat je vrouw Rita en je zoon barsten voor een handvol prostituees en wat cocaïne. Ik heb haar geholpen met geld en een huis. Omdat jij haar van het ene moment op het andere liet vallen. Ik heb niets dan goed

Jacht op 'de erven Bruinsma'

voor je gedaan. En dan kom jij mij hier afpersen. Dat is toch de omgekeerde wereld? Ik wil het nu graag kortsluiten, want ik wil niet mijn hele leven lang door jou worden afgeperst. En als ik het goed van je begrijp, moet daar een prijs voor worden betaald. Zeg het maar, want ik wil definitief van je af, Paul. Ik wil je nooit meer zien en nooit meer iets van je horen."

De tengere Metz stakte even, moest zichtbaar slikken en klapte dicht op het moment dat hij de genadeklap uit had kunnen delen. Zo had hij de overwinning niet voor zich gezien. Eigenlijk was het een bizarre noodkreet naar vriendschap. Hij stamelde: "*Gerard, ik wil je niet onder druk zetten. Ik ben iemand die gewoon altijd een vaderfiguur heeft gezocht. Ik heb nooit een vader gehad. Misschien was jij dat wel, die vaderfiguur. Toen wij uit elkaar gingen, was ik dat gevoel kwijt. Ik geniet niet van mijn leven, ik heb niks aan mijn leven. Maar ik ben ook gewoon bezorgd om je, dat je zo ver in de stront wegzinkt. Dat geeft me een rotgevoel. Elke keer als ik je een klap uitdeel, zie ik je neergaan. Het doet me niet per se deugd om iemand met jouw capaciteiten kapot te maken. Maar je laat me geen andere keuze."*

Cok: "*Wat is de oplossing voor mijn probleem? Wat gaat het me kosten om van je af te komen?"*

Metz: "*Tien miljoen."*

"Zie je wel, je bent niet meer dan een ordinaire afperser, Paul Metz. Ik wil de garantie dat ik van jou en alle ellende af ben."

"Ik kan niet garanderen dat je meteen van alle negatieve publiciteit af bent. Ik heb jouw verhaal bij Bart Middelburg aan het rollen gebracht, maar ik weet niet of ik hem kan stoppen. Die man heeft net als ik een missie in het leven. En dat is jou en de Delta-top te ontmantelen."

Een schaar, een faxapparaat en een flinke dosis fantasie waren er de oorzaak van dat een miljoenenverslindend onderzoek ongecontroleerd door kon gaan. Mede op die manier werd Gerard Cok een van de hoofdverdachten in het zogenaamde HALT-onderzoek, dat zich voornamelijk in Hongkong afspeelde. Een onderzoek dat nergens toe zou leiden.

De Hongkong-Connectie

'Deep Throat Attie K.'

Bijzonder opsporingsambtenaar' Adriaan 'Attie' Kellerman* was in meerdere opzichten bijzonder. Een belastingrechercheur van het type eerst schieten, dan praten. Volgens een ex-collega had hij 'van zijn privé-leven een zootje gemaakt'. Vooral zijn 'criminele zootje dat zijn hand niet omdraaide voor een overvalletje' baarde hem de nodige zorgen, vertelde een bondgenoot in het kwaad. Zijn vrouw had hem verlaten vanwege een 'overspelige relatie met de FIOD en drank'.

Na zijn echtscheiding kreeg Kellerman een relatie met een redacteur van Het Parool, Leonoor Wagenaar. Volgens een justitiemedewerker en ex-collega van Kellerman, hadden ze elkaar op een tuincomplex leren kennen. Daar had Kellerman een huisje. En zo zou Kellerman in contact zijn gekomen met Bart Middelburg, de collega van Wagenaar. Zij werd er later door de FIOD van verdacht vertrouwelijke 'zachte' informatie van de FIOD naar Het Parool te hebben gelekt. Dat bleek een effectief middel, want door een bericht in de krant kon de FIOD worden 'gerechtvaardigd' om over te gaan tot onderzoek naar bepaalde personen.

Kellerman was een crime fighter in hart en nieren, vol met spirit, al zat hij aan het plafond van zijn mogelijkheden. Hij noemde zichzelf de grootste fan van het werk van Middelburg, was er trots op zijn persoonlijke 'Deep Throat' te zijn. 'De Dominee' koesterde hij als een soort bijbel. Het boek lag altijd op zijn nachtkastje op de eerste verdieping van zijn huis in Amstelveen. *'Elke dag maakte hij studie van de lijnen, structuren en verbanden die in het boek te vinden waren. Het boek stond vol aantekeningen,'* vertelde een kennis. Middelburgs zaak zou Kellermans zaak worden. Ze waren verenigd in hun doel: het vernietigen van Engelsma en de Delta-organisatie. Kellerman zou persoonlijk het HALT-onderzoek tegen - onder anderen - de jurist Engelsma warm houden. Het was meer een obsessie dan werk. Kellerman voorzag Middelburg op regelmatige basis van geruchten, die dan via de kolommen van Het Parool werden gewit tot 'harde feiten', waarmee de speurder uit Amstelveen aan de slag kon. Zo makkelijk was het

Jacht op 'de erven Bruinsma'

FIOD/FISCALE RECHERCHE (Field Office- Hong Kong)

v/h Centraal team algemeen

Postbus 546

2003 RM Haarlem

The Netherlands

Telefoon

023-46 18 00

Telefax

023-46 18 48

FAX TRANSMISSION PAGES **From HONG KONG**

18 april 1995

S.V.P. zosnel mogelijk overhandigen

Number of pages : -5 -including this cover sheet)

To: FIOD FISCALE RECHERCHE AMSTERDAM
F.a.o: HET HALTTEAM
Ruud, Adri, Bram, Hans, Myrna en Rob
Fax-number 002 - 31 - 20- 6876789
From: FIOD/Fiscale recherche
Attie, Rob en Tjalling
Concerning: Zie hierna

Hongkong, 18 april 1995 16:45 uur

Hierbij het verhoor met Wong.

We weten niet of we het van helemaal kunnen doen.

Het lijkt me niet. Het is de bedoeling dat het morgen al vertaald is, i.v.m. het verhoor Van vrijdag.

Jules heeft zelf gebeld met Hans van Dijk. Geerts is geen verdachte in dit onderzoek. Bovendien kent Wong, Abraham niet als advocaat van Geerts en moet het verzoek gericht worden aan de R.C.

We hebben de verklaringen van Wong, afgelegd tegenover de HKpolice bezorgd in het Hotel.

m.v.g.

attie

'Hierbij het verhoor met W.', schrijft 'bijzonder' opsporingsambtenaar 'Attie' K. in zijn memo naar de FIOD-Haarlem. Saillant 'detail' was dat 'de verdachte' nog verhoord moest worden.

Hoofdstuk 13 • De Hongkong-connectie

dus om de FIOD op je dak te krijgen: een artikel in de krant, gebaseerd op geruchten, afkomstig van een verslaggever met een verborgen agenda.

In 1995 werd Attie Kellerman voor een aantal maanden in Hongkong gedetacheerd inzake het HALT-onderzoek, dat praktisch gezien in het fiscale verlengde van het Bruinsma-onderzoek lag. Hij was de juiste man voor deze klus. Een vastbijter die zelden de handdoek in de ring gooide.

De FIOD-specialist was een diender die zonder al te veel scrupules creatief verbaliseerde om een zaak rond te krijgen. Vanuit Hongkong faxte hij op 18 april 1995 een memo naar de FIOD in Nederland: 'Hierbij het verhoor met W.' Opmerkelijk hierbij was dat de 'verdachte' de zeer belastende 'bekentenis' - de volgende dag - nog moest afleggen. Maar Kellerman had die verklaring voor het gemak maar alvast opgesteld om te laten vertalen. Verdachten die door Kellerman werden gemengeld waren aan het einde van een sessie 'Hongkongse verhoormethode' maar al te inschikkelijk. 'Onder kameraadschappelijke drang' tekenden ze wat ze voorgeschoteld kregen - 'We kunnen maar beter vrienden blijven, dat is echt beter voor je' - al leek het in de verste verte niet op hetgeen ze hadden verklaard.

'Contact met verslaggever kost FIOD-rechercheur baan', luidde de kop van een onopvallend bericht in de Volkskrant van 20 januari 1996. Het was het verslag van een rechtszitting, waarin FIOD-rechercheur Adriaan Kellerman werd beschuldigd van 'lekken' naar de pers:

'De Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) heeft de leider van een onderzoek naar belastingfraude en het witwassen van zwart geld op een zijspoor gezet. [...] Hij zou twee journalisten met elkaar in contact hebben gebracht over een zaak die voortvloeit uit onderzoek naar het voormalige imperium van de in 1991 vermoorde drugsbandelaar Klaas Bruinsma. [...] FIOD-rechercheur Kellerman verrichtte in het voorjaar van 1995 in Hongkong onderzoek naar geldstromen tussen Nederland en de Britse kroonkolonie. Kellerman zou een plaatselijke journalist hebben verwezen naar Middelburg van Het Parool. Toen later het verhaal van Middelburg in Het Parool verscheen werd Kellerman ervan verdacht informatie te hebben gelekt. [...] Kellerman zou tegen een collega hebben verklaard dat hij de Hongkong-journalist Chris Dobson met Middelburg in contact had gebracht. De collega van Kellerman herhaalde zijn verklaring voor de rechtbank. Tegenover diens verklaring staan de verklaringen van Dobson en Middelburg. Volgens Middelburg werd hij benaderd door Chris Dobson, zonder dat daarbij sprake was van bemiddeling. Hoe Dobson bij hem terecht kwam, wist Middelburg niet. In elk geval niet door toedoen van Kellerman', verklaarde Middelburg onder ede.

Contact met verslaggever kost FIOD-rechercheur baan

Van onze verslaggever
AMSTERDAM

De Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst (FIOD) heeft de leider van een onderzoek naar belastingfraude en het witwassen van zwart geld op een zijspoor gezet. De man heeft zich volgens de FIOD schuldig gemaakt aan plichtsverzuim. Hij zou twee journalisten met elkaar in contact hebben gebracht over de zaak, die voortvloet uit onderzoek naar het voormalige impetrium van de in 1991 vermoorde drugshandelaar Klaas Bruinsma.

Rechercheur A. [REDACTED] vocht zijn gedwongen overplaatsing naar de Belastingdienst vrijdagmiddag aan in kort geding bij de bestuursrechter in Amsterdam. Daarbij kwam journalist B. Middelburg van *Het Parool*, die als getuige was opgeroepen, in aanvaring met rechtbankpresident mr. T. van Os van den Abeelen. Middelburg weigerde zijn bronnen te noemen voor een verhaal over de zaak, ondanks her-

haald verzoek van de rechter. Die liet daarop proces-verbaal opmaken. Wat daarmee gebeurt, is nog niet bekend.

[REDACTED] verrichtte in het voorjaar van 1995 in Hongkong onderzoek naar geldstromen tussen Nederland en de Britse kroonkolonie. Een firma in die stad, Helino Limited, zou betrokken zijn geweest bij het witwassen van drugsgeld van Bruinsma.

Volgens de FIOD is de rechercheur tijdens zijn verblijf in Hongkong benaderd door een journalist van een plaatselijk dagblad. Hij zou de man verwezen hebben naar diens collega Middelburg van *Het Parool*. Daarmee overschreed hij de regels van de FIOD, die ieder contact van medewerkers met de pers verbieden.

Toen later een verhaal van Middelburg in *Het Parool* verscheen, werd [REDACTED] ervan verdacht informatie te hebben gelikt. Tijdens een gesprek op 19 juni kwam ook aan de orde dat Hooghuis' vriendin

als verslaggeefster bij *Het Parool* werkt. Daarbij werd gesuggereerd dat zij Middelburg aan informatie zou hebben geholpen. Over die suggestie ontstak [REDACTED] in woede. Tijdens de rechtszaak ontkende L. de Jonge van de Belastingdienst dat deze kwestie een rol speelt.

De FIOD baseert de beschuldiging aan het adres van [REDACTED] op de verklaring van een collega die ook in Hongkong was. [REDACTED] zou tegen hem hebben verklaard dat hij de Hongkongse journalist C. Dobson met Middelburg in contact had gebracht. [REDACTED] collega herhaalde zijn verklaring als getuige voor de rechtbank.

Tegenover diens verhaal staan verklaringen van Dobson en Middelburg. Volgens de laatste werd hij benaderd door Dobson, zonder dat daarbij sprake was van bemiddeling. Hoe Dobson bij hem terecht kwam, weet hij niet. In ieder geval niet door toedoen van [REDACTED], verklaarde hij onder ede.

Volgens de Hongkong-journalist Chris Dobson had hij op initiatief van FIOD-medewerker Adriaan Kellerman een artikel in de Hongkong Sunday Morning Post gepubliceerd. Het artikel moest als breekijzer fungeren voor een justitieel onderzoek in Hongkong. Kellerman ontkende onder ede voor de Amsterdamse rechtbank ooit als bron gediend te hebben van de journalisten Middelburg of Dobson. Het zou de rechercheur uiteindelijk zijn postitie kosten, volgens de Volkskrant van 20 januari 1996.

Hoofdstuk 13 • De Hongkong-connectie

Volgens hetzelfde bericht was Middelburg tijdens de zitting in aanvaring gekomen met de Amsterdamse rechter, mevrouw mr. T. van Os van den Abeelen, omdat hij ondanks herhaald verzoek weigerde bepaalde vragen te beantwoorden. Zij liet daarop proces-verbaal opmaken tegen de journalist. Volgens een van de aanwezigen had de suggestie van meined er tijdens de zitting dik bovenop gelegen. Middelburg vertelde dat hij 'absoluut niet wist hoe collega Dobson bij hem terecht was gekomen' en suggereerde dat 'het wel via de advocaten van de verdachten in het HALT-onderzoek zou zijn gebeurd. In elk geval niet via Kellerman.' Dat werd ten stelligste ontkend door de advocaat van mr. Engelsma, mr. Jahae. "Wat is mijn belang in een negatieve publicatie over mijn cliënt? Middelburg verkoopt lariekoek." Ook hier had de verslaggever kennelijk zijn eigen interpretatie van de waarheid gegeven.

Het door de FIOD gewraakte artikel was verschenen in het Parool van zaterdag 22 april 1995. Daarin schreef Bart Middelburg uitgebreid over het FIOD-onderzoek in Hongkong naar het witwassen van drugsgeld, moorden, en andere criminele zaken die zouden zijn terug te leiden tot onder andere Engelsma, Etienne U., Charles Geerts en Gerard Cok. Als Middelburg geen bronnen had bij het FIOD-onderzoeksteam in Hongkong, zoals hij immers in de latere rechtszaak verklaarde, moest het artikel wel zijn gebaseerd op de publicatie van een zekere Chris Dobson in de Hongkong South China (Sunday) Morning Post, een toonaangevend dagblad in Hongkong, dat eveneens gedetailleerd verslag deed van het Nederlandse onderzoek naar Engelsma c.s. Middelburg kon zijn gedetailleerde informatie immers nergens anders vandaan hebben dan van een plaatselijke (Hongkong)bron, een krant bijvoorbeeld, die een artikel aan het onderwerp had besteed, zoals de Morning Post.

Er was echter één probleem, het artikel in de Morning Post was pas verschenen op 23 april, een dag na het stuk van Middelburg in Het Parool. Dus hoe kon hij op de hoogte zijn van een zaak waar inhoudelijk geen ruchtbaarheid aan was gegeven en waarover niets was gepubliceerd, met vertrouwelijke - en gekleurd weergegeven - onderzoeksinformatie? De advocaten in het HALT-onderzoek waren in dat verband uit te sluiten, evenals de rechter-commissaris en de officier van justitie, die het onderzoek leidden. Dus bleven over journalist Chris Dobson of FIOD-specialist Adriaan Kellerman. Maar dan was er nog de vraag, wie had contact gezocht met wie, en naar aanleiding van welke tip.

De waarheidsvinding op deze vragen was in elk geval voldoende reden om naar Hongkong af te reizen voor een ontmoeting met de auteur van het artikel in de South China (Sunday) Morning Post.

Trail of drugs money leads Dutch officials to territory

HONG KONG has become the focus of a five-year Dutch money laundering and tax evasion investigation linked to a series of murders, drug trafficking, pornography, and millions of dollars in allegedly dirty cash.

But a hearing last Thursday to gather evidence in the complex case was postponed until May 5, after defence solicitors Haldanes called for more time.

The investigation revolves around alleged tax evasion by Dutchman Charlie Geerts, who runs the largest pornographic business in Europe and who was arrested last November.

His company, Scala, based in Holland where pornography is legal, is also under investigation, as is a Hong Kong company believed to have been used as a front to launder about \$100 million since 1988.

His co-accused is alleged bagman Ricardo Reeberg, who was arrested on March 23.

Reeberg's detention coincided with the arrival in Hong Kong of officers from the Fiscale Inlichtingen en Opsporings Dienst, the equivalent of

By CHRIS DOBSON

the Inland Revenue Service in the US.

A source said profits from European drug trafficking were brought to Hong Kong and laundered through the company here, then wired back to Holland as large loans for gang members.

A Haldanes lawyer said the May 5 hearing would seek to "set aside the order for an examination" which, if approved, would block the line of inquiry in Hong Kong.

A team of Dutch investigators, including a judge, a prosecutor and a detective, are continuing the Hong Kong probe, which stems from the murder of one of Britain's "Great Train Robbers" and one of the largest drug seizures in Europe.

Charlie Wilson, who was one of the masterminds of the 1963 great train robbery, was released from jail in 1978 and became involved in drug smuggling. He was shot dead in April 1990 at his villa in Spain.

Wilson was believed to have been killed by former south London gang-

ster Roy Adkins, who had teamed up in the 1970s with Dutch drug baron Klaas Bruinsma in a syndicate that moved large amounts of hashish from Pakistan to Holland and on to other countries.

Millions of dollars worth of profits from the operation, which smuggled drugs into the UK in cars on cross-Channel ferries, was laundered through banks in Hong Kong over several years.

Five months after Wilson's murder, Adkins, 41, was shot dead in Amsterdam by two gunmen who have never been traced.

Bruinsma, identified in Dutch newspaper reports as the world's largest hashish smuggler, was shot to death in June 1991.

Bruinsma linked up with Adkins to set up a global network using companies set up in Pakistan to ship the drugs to Europe in containers of textiles and souvenirs.

But a plan to smuggle a massive 45,000 kilograms of hash into Holland in 1990 failed when the consignment, worth £135 million and known as the Big Mountain, was seized by Dutch police.

Sunday Morning Post 23 April 1995

Door 'onvoorzien omstandigheden' verscheen de publicatie over geheime onderzoeksinformatie van de FIOD te laat in de South China (Sunday) Morning Post. Het artikel in Hongkongse krant had als bron moeten dienen voor een artikel dat een dag eerder in Het Parool was verschenen.

Hoofdstuk 13 • De Hongkong-connectie

In juni '96 had ik een afspraak met Chris Dobson in de Carnegies Bar in het centrum van Hongkong, nadat ik hem via de Chinese journalistenvakbond had getraceerd. Hij was freelancer en werkte al ruim zeven jaar als journalist in Hongkong, maar inmiddels niet meer voor de Morning Post.

Dobson was verbaasd dat ik hem had weten te vinden. Ik vertelde dat ik geïnteresseerd was in zijn buitengewoon gedetailleerde publicatie van 23 april 1995 over 'de Hollandse drugsmafia in Hongkong'. Het achtergrondverhaal over witwasconstructies en internationale (drugs)mafia praktijken, die verband hielden met de voormalige Bruinsma-organisatie.

Dobson reageerde aanvankelijk achterdochtig en weinig mededeelzaam. Hij kon zich het bewuste artikel "*niet meer herinneren*", vertelde hij. Dat leek mij vreemd. Het was een uitgebreid verhaal geweest, van amper een jaar geleden. Bovendien een artikel dat je niet in een namiddag achter je computer samenstelt en schrijft. Daar moest veel research voor zijn gedaan. Dobson vroeg of ik het artikel bij me had. "*Dan herinner ik me misschien weer waarover het gaat. Het is alweer een tijdje geleden.*"

Na lezing kon Dobson zich het artikel vaag herinneren. Maar de inhoud zei hem niets. "*Mijn naam staat erboven, dus ik neem aan dat het van mij is,*" reageerde hij en nam nog een slok bier. "*Het is een beetje weggezaakt.*" Hij had goede politiecontacten, die hij in de donkere cafésfeer van het Suzie Wong red light district (de plaatselijke hoerenbuurt) ontmoette, vertelde hij. Daar spraken ze informeel over lopende zaken en deed hij zijn onderzoek. Er werd daar meer gelekt dan door de defecte bierpompen van de talloze bars die het roemruchte district rijk was. Dat, en af en toe een rondje bier, leverde hem veel materiaal op voor zijn verhalen. Zonder goede politierelaties kon je het wel vergeten in Hongkong.

Na *two pints* wist Dobson het opeens weer. "*O ja,*" reageerde hij alsof het kwartje viel, toeschietelijker dan in het begin van ons gesprek. Hij wist het weer. Zijn politiecontacten hadden hem er speciaal voor opgebeld en een gunst van hem verlangd. Ze wilden hem met een '*Dutch narcotics detective*' in contact brengen. Of hij naar de Carnegies Bar wilde komen die avond. Daar had hij FIOD-rechercheur 'Adrian' Kellerman ontmoet. Kellerman was voor een langere periode gedetacheerd in Hongkong. Voor een groot onderzoek. "*Wat ik je nu vertel moet wel tussen ons blijven,*" benadrukte Dobson, "*anders krijg ik een hoop gezeik. Ik heb al een hoop problemen gehad door deze zaak. Vandaar dat ik ook zo achterdochtig op je reageerde. Voor hetzelfde geld was je een rechercheur geweest of zo.*"

Die avond waren ze aardig aangeschoten en in een jolige bui. 'Chris,' zeiden ze, 'die Nederlander is bezig met een zaak.' Ze wezen op Kellerman. 'Hij heeft je hulp nodig, je moet hem matsen. Die zaak loopt een beetje

Jacht op 'de erven Bruinsma'

stroef. Met een artikel in de krant zou hij een doorbraak kunnen forceren. Wij willen dat jij dat voor hem regelt'. 'Goed,' antwoorde ik, 'lever de informatie maar aan.' Ik zat er niet om te springen omdat ik het veel te druk had met andere zaken, maar de ene gunst was een andere waard. Zo werkt het in Hongkong."

"Had ik het niet gedaan, dan werkte dat tegen me. Als je politiecontacten een gunst van je verlangen, dan ga je daarop in. Anders ben je hier snel uitgewerkt. Vandaar dat ik mijn best heb gedaan om dat artikel van Kellerman in de krant te krijgen. De tekst heb ik kant-en-klaar aangeleverd gekregen."

Dobson vervolgt: "Adrian vertelde dat hij hier was 'om wat deuren in te trappen'. Hij zou 'die spleetogen' wel even een poepie laten ruiken. Als ze hem z'n gang lieten gaan had hij z'n zaak zo rond. Ik twijfelde daar niet aan. Een botte boer, bemd uit z'n broek en weinig manieren. Kellerman vertelde over een grote mafizaak waarmee hij bezig was. Het schoot niet erg op omdat hij geen toestemming kreeg tot verder onderzoek in Hongkong. Het onderzoek had een klein duwtje in de goede richting nodig. A little push om de autoriteiten in Nederland en Hongkong een beetje tot meegaandheid te masseren. Een artikel in de krant om de publieke opinie te beïnvloeden. Daar had hij mij voor nodig.

'Drugs' en 'drugsgeld' waren de toverwoorden in Hongkong. Dan kon opeens alles. Witwassen van 'gewoon' zwart geld heeft hier geen prioriteit. Daar kun je als buitenland geen onderzoek op starten hier. Adrian vertelde dat zijn superieuren in Nederland hem dwarszaten, die wilden geen uitgebreid onderzoek omdat het geen drugszaak betrof. Dan was het niet interessant voor die pencil-pushers, vertelde hij. Zonder drugs zouden de Nederlandse autoriteiten hier geen poot aan de grond krijgen. Naar aanleiding van een artikel in de krant zou er druk kunnen worden uitgeoefend op de autoriteiten in Hongkong om beter mee te helpen aan het onderzoek.

Daarom moest er een element van drugs in het krantenartikel komen. De politie, rechters en advocaten hier waren volgens hem ook allemaal corrupt. Hij liep maar te schelden en te tieren. Zijn zaak ging om honderden miljoenen dollars en een groot aantal moorden.

Ik begreep niks van het verhaal, ook niet waarom het per se in de krant moest.

Kellerman legde toen uit waarom het zo belangrijk was het verhaal van zijn bevindingen in Hongkong in de krant te krijgen. Alleen dan zou een vriend van hem - een Nederlandse journalist - het kunnen overnemen in de Hollandse krant. De chefs konden het dan aan hun superieuren laten

Hoofdstuk 13 • De Hongkong-connectie

zien: 'Kijk eens, daar in Hongkong wordt het hoog opgenomen door de autoriteiten.' En daarmee zou het onderzoek weer nieuw leven worden ingeblazen. Adrian zei dat die Nederlandse journalist het verhaal al had klaarliggen. Maar het kon pas gepubliceerd worden als het eerst in de krant in Hongkong had gestaan.

Ik zei dat ik het moeilijk in de krant kon krijgen. Hier waren de inwoners niet echt geïnteresseerd in 'de Hollandse mafia'. Maar mijn contact van de politie zette me erg onder druk. Ik hoefde me niet zo nodig te verdiepen in het onderwerp. Zij zouden voor de informatie en bewijsmiddelen zorgen.

Kellerman bracht me in contact met zijn vriend. Die belde de volgende dag op. Hij beette Bart Middelburg. Hij had een aantal boeken geschreven over het onderwerp en was volgens Kellerman dé grote autoriteit op het gebied van de mafia in Europa. Kellerman zelf moest afgedekt worden. Hij mocht niet in het verhaal voorkomen. Dat zou hem zijn baan kosten, zei hij.

Een paar dagen later kreeg ik via Kellerman het hele verhaal van Middelburg, ruw vertaald in het Engels. Ik hoefde het alleen maar te bewerken tot een leesbaar stuk.

Ik had met Kellerman afgesproken dat het in de editie van donderdag of vrijdag zou verschijnen, een of twee dagen voor de publicatie van Middelburg. Hij zou het op zaterdag 22 april 1995 publiceren, zogenaamd naar aanleiding van het stuk in *The Morning Post* van de donderdag of vrijdag ervoor. Dan kon hij zich er altijd op beroepen dat hij het uit 'een buitenlandse krant had'. Kellerman zou op die manier buiten schot blijven."

Maar het liep verkeerd. Dobson's artikel verscheen uiteindelijk pas in de zondagskrant, ruim twee dagen te laat. Dobson: "Die dikke detective, die Kellerman, was ziedend en vermoedelijk straalbezopen. Begon me uit te schelden: 'Fucking bastard, you fucked me,' riep hij door de telefoon. Hij zei dat hij de hele avond al had geprobeerd om me te bereiken. Ik vertelde hem dat ik op reportage was geweest. 'Door jouw schuld krijg ik nu een hoop shit uit Nederland,' tierde hij. Het zou Middelburg moeilijk vallen te verklaren hoe hij aan die vertrouwelijke onderzoeksinformatie was gekomen, nu hij het niet uit de krant, *the Morning Post* kon hebben. Kellerman was de enige van wie die informatie anders afkomstig kon zijn, omdat het bij zijn eigen collega's bekend was dat hij het contact van Middelburg was. Ik zei hem dat ik er niets aan kon doen, dat ik niet eens wist dat het in de zondageditie was verschenen. Dat ik het verhaal van Middelburg had aangeleverd zoals ik het had gekregen. Ik zei dat bij mijn

Jacht op 'de erven Bruinsma'

mocht zijn dat het er überhaupt in was gekomen. Dat had ik beter niet kunnen zeggen. Die Nederlander ging toen helemaal uit zijn dak."

Toen Kellerman gekalmeerd was, zei hij tegen Dobson dat 'men' uiteindelijk wel bij hem terecht zou komen en automatisch ook bij Dobson.

"Als ze bij mij zouden komen, moest ik glashard ontkennen. Zeggen dat ik op eigen initiatief contact had gezocht met Middelburg en dat het mijn eigen artikel was. Dat de informatie niet van Kellerman afkomstig was. Kellerman zou Middelburg en mij ook niet met elkaar in contact hebben gebracht. Ik zou zeggen dat het me was opgevallen dat er Nederlandse onderzoekers rondgingen in Hongkong en dat ik daarom op onderzoek was uitgegaan. De achtergrondinformatie had ik uit de artikelen en boeken van Middelburg."

Kellerman voorspelde Dobson dat er een hoop rottigheid van zou komen. Ook voor Dobson zelf, als hij zijn verhaal niet overeind hield.

Enige tijd later belde Kellerman 'dat hij problemen had gekregen en dat ze hem wilden ontslaan bij de 'special task force'. Hij was overgeplaatst naar de Nederlandse Antillen. Een Nederlandse collega in Hongkong had de autoriteiten verteld dat hij het lek in Hongkong was geweest.

Dobson: *"Later heb ik een verklaring afgelegd waarvan ik weet dat die niet waar was, om Kellerman - en mezelf - uit de wind te houden. Dat is logisch, toch? Als ik had toegegeven hoe het werkelijk zat, had ik de grootste problemen gekregen met de autoriteiten hier. Wellicht was ik het land uitgezet. En geloof me, dat doen ze. Hongkong is iets anders dan Europa. Hier kunnen ze het je knap lastig maken."*

Bij mijn volgende poging Dobson te ontmoeten was zijn bereidheid tot een gesprek drastisch afgenomen. Chris was kortaf en wilde niet meer praten. Ook een ontmoeting zat er niet meer in. *'Ze hebben me geadviseerd om verder geen contact meer met je te hebben. Ik heb contact gehad met bepaalde mensen. Ze weten dat je hier bent en dat je met getuigen hebt gesproken. 'I am in a lot of shit.' Vergeet wat ik je heb verteld. I will call you a liar if you repeat anything I told you.'*

Het stond dus vast dat Kellerman het 'lek' binnen de FIOD naar de media was en dat hij daarover mogelijk meeneed had gepleegd.

Kellerman had dus wel degelijk rechtstreeks contact gehad met Dobson over de zaak en de publicatie. De verklaringen - onder eed - van Middelburg en Kellerman bij de Amsterdamse rechter, mr. T. van Os van den Abeelen stonden lijnrecht tegenover die waarheid.

Middelburg, eerder zelf als getuige betrokken in het proces met betrekking tot het boek 'De Dominee' waar de feiten en de waarheid volgens Roos en

Hoofdstuk 13 • De Hongkong-connectie

Raak een rekbaar begrip waren geweest, zou volgens Dobson dus voor de tweede keer in strijd met de waarheid hebben verklaard bij een Amsterdamse rechter.

"Ik denk dat Kellerman geobsedeerd is geraakt door de HALT-zaak," was het vermoeden van Fred Teeven, officier van justitie en voormalige collega van Kellerman bij de FIOD. "Kellerman was een bijzonder 'apparaat' binnen de FIOD. Ik was niet zijn baas. We waren collega's en hadden een bijzonder goede persoonlijke relatie. Ook privé. Ons contact is op een gegeven moment verwaterd. Daarna is Kellerman binnen de FIOD de mist in gegaan. Dat is gebeurd ergens tussen 1991 en 1996. In die periode heeft hij deel uitgemaakt van het IRT en in Hongkong gewerkt aan het HALT-onderzoek. Ik was in die zaak de verantwoordelijk onderzoeksleider en zat op een gegeven moment met een niet-ontvankelijkheidsprobleem. De enige die daar iets over wist te vertellen was Kellerman zelf. En ik was de enige die dacht dat nog open en eerlijk met hem te kunnen bespreken omdat ik hem nog van vroeger kende. Maar in Hongkong kwam ik erachter dat hij dingen voor mij had achtergehouden. Dat een getuige in Hongkong bijvoorbeeld zijn verklaring niet in volledige vrijheid had kunnen afleggen. Er was gerommeld."

"Ik heb Kellerman toen uitgenodigd voor een persoonlijk gesprek. Hij verzekerde me dat bij me alles had verteld. Ik had hem daar expliciet naar gevraagd. Ik accepteerde die verklaring. Later ving ik in de hal van het gerechtshof een gesprek op tussen Kellerman en een collega. Het was niet de bedoeling geweest dat ik dat hoorde. Het kwam er in elk geval op neer dat bij mij welbewust het bos in had gestuurd. Hij bedonderde mij letterlijk waar ik bij stond. Ik heb toen een heel vreemde move gemaakt om mezelf niet te branden aan een besmet onderzoek waarin de advocaten aan alle kanten gaten zouden schieten. Ik heb alle stukken, ook de vertrouwelijke documenten, in één keer naar de verdediging gestuurd. Vooral omdat ik sterke twijfels had. Ik heb gezegd dat de verdediging in staat moest zijn om alle informatie te toetsen. Uiteindelijk is dat ook mede de reden geweest waarom ik de HALT-zaak heb geseponeerd. Ik had geen vertrouwen in de haalbaarheid van de zaak. We hadden misschien tien punten kunnen inbrengen, waarvan mogelijk één steekhoudend zou kunnen zijn geweest, maar er zaten te veel losse eindjes in dat onderzoek. Ik kon mijn baas niet garanderen dat we die zaak zouden winnen."

Het HALT-onderzoek naar Geerts, Cok en Engelsma is definitief eind '97 losgelaten. Delta waren zij nooit geweest. Etienne U. zou later door het

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Amsterdamse Hof vrijgesproken worden voor deelname aan een criminele organisatie in een zaak die los stond van Delta. Toch was er een Delta-methode én was er wel degelijk aan iemand voor vele miljarden aan hard- en softdrugs doorgeleverd. Kortom, een groot aantal personen was beter geworden van de 'gecontroleerde' doorlevering in de gewraakte Delta-methode. Alleen was de vraag: wie?.

De andere kant van het IRT

(Synopsis 'geheim' rapport officier van justitie mr. O.C.W. van der Veen van 22 januari 1994 in het rapport Van Traa)

Geheim

Onderwerp: inlichtingenmethode in het IRT-onderzoek
DELTA

Voorgeschiedenis Delta-Project

Het Interregionaal Recherche Team (IRT) heeft in het verleden onderzoek verricht naar de Bruinsma-organisatie. Na het overlijden van Bruinsma is het onderzoek van de Criminele Inlichtingendienst(CID) naar de fundamenteën van de organisatie doorgegaan.

Het onderzoek naar de Bruinsma-organisatie heeft medio 1992 geresulteerd in een analyse van een crimineel netwerk dat in georganiseerd verband zich op grote- en structurele schaal bezighoudt met in hoofdzaak de invoer, doorvoer, uitvoer en handel in verdovende middelen, het witwassen van de illegale revenuen en het investeren van witgewassen illegale opbrengsten in de bovenwereld. De analyses wijzen uit dat het vermoedelijk om honderden miljoenen guldens gaat, en niet mag worden uitgesloten dat in werkelijkheid sprake is van miljarden.

Dankzij het Bruinsma-onderzoek wordt duidelijk dat in georganiseerd verband leiding wordt gegeven aan een crimineel netwerk door een driemanschap, bestaande uit een crimineel, gespecialiseerd in het organiseren van de handel in verdovende middelen, een zakenman, gespecialiseerd in de organisatie van witwasactiviteiten, en een advocaat, gespecialiseerd in de juridische organisatie, witwas- en investeringsactiviteiten in de bovenwereld.

Dit criminele driemanschap vormt de basis van het IRT-onderzoek onder de codenaam DELTA'.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Strategie Delta-Project

Op basis van analyse was duidelijk geworden dat niet Bruinsma, maar genoemd driemanschap leidinggevend was. Met de te voeren strategie moest rekening worden gehouden met politieke corruptie en liquidaties binnen de eigen (Delta)kring.

Doormiddel van inlichtingenacties - onder anderen de inzet van een criminele informant - moest een totaalbeeld worden verkregen van alle onderdelen van het criminele netwerk.

Omstreeks juli 1992 begint het overleg tussen de betrokkenen CID en het Interregionaal Recherche Team (IRT) over de inzet van deze informant.

In de tussenliggende zeven maanden is de betrouwbaarheid, controleerbaarheid en stuurbaarheid van de informant proefondervindelijk getest in het Delta-onderzoek. De informant is in het verleden betrouwbaar gebleken en maakt deel uit van een criminele groepering die faciliteiten verleent aan andere criminele organisaties in het zogenaamde Hollands netwerk.

In die context werd de informant door de Delta-organisatie benaderd voor het verrichten van strafbare feiten.

Met inachtneming van het vorenstaande heb ik op 20 januari 1993 beslist tot inzet van informant ten gunste van het IRT-onderzoek naar Delta. Dankzij de strafbare feiten die informant pleegde werd het criminele Deltanetwerk in kaart gebracht, voorwaarde om tot ontmanteling daarvan te kunnen overgaan.

Informant was niet toegestaan verdovende middelen te bestellen noch een organiserende rol te vervullen. Hierop gerichte instructies zijn door informant nageleefd. In het strategisch en tactisch concept paste het verlenen van medewerking door informant aan de invoer van harddrugs. Uitdrukkelijke voorwaarde in dit concept was dat dit fundamenteel zou moeten bijdragen aan de feitelijke ontmanteling van het Delta-netwerk en de (Delta)topstructuur.

Vanaf de zomer 1992 tot aan heden heeft informant in hooguit zes gevallen medewerking verleend aan de invoer in Nederland van partijen softdrugs, in een omvang van telkens enkele duizenden kilo's. In al deze gevallen is informatieve bewijsgaring verricht middels observatie en het inwinnen van inlichtingen door de CID. De bestemming en hoeveelheid van aflevering is telkens bekend geworden. Mede zijn ontvangers en andere betrokkenen in het Delta-netwerk informatief geïdentificeerd. In één geval

Deel III • De andere kant van het IRT

werd overgegaan tot inbeslagnemingen en aanhoudingen. Inbeslagnemingen en aanhoudingen zouden afbreuk doen aan de geloofwaardigheid van de informant in het criminele milieu en 'doorgroeien' van de informant verhinderen, alsmede zou de veiligheid van de informant hiermee in gevaar komen.

De kansen en mogelijkheden tot het 'doorgroeien' van informant tot op het niveau van de top-drie in Delta zouden worden vergroot door een nieuwe werkwijze te introduceren. De geïmporteerde verdovende middelen werden door CID-medewerkers geïdentificeerd en geïnventariseerd op soort, omvang en gewicht, alvorens ze werden doorgeleverd aan de 'Deltanetwerken'.

Vanuit het Delta-netwerk werden aan informant instructies gegeven over de tijd en de plaats van aflevering. Informant gaf dit door aan de CID. Middels het observatieteam (OT) werd het afhalen van de - verdovende middelen - en verdere traject vastgesteld.

Door het IRT werd gewerkt volgens het 'need to know'-principe. Uitsluitend de IRT-teamleider en de IRT-officier van Justitie beschikten over een totaaloverzicht. Toch waren er signalen die erop duiden dat criminelen in het Delta-netwerk op de hoogte waren van de werkzaamheden van het IRT. De lekken werden niet getraceerd.

Uitlekken van dit rapport kan leiden tot identificatie van de informant door de Delta-organisatie. In welk geval voor de veiligheid van informant serieus moet worden gevreesd, gegeven de vele gepleegde liquidaties die blijkens CID-informatie voor rekening komen van het netwerk-Delta.

Om deze reden wordt mijnerzijds verzocht om vertrouwelijke en geheime behandeling van dit rapport.

Was getekend, Haarlem, 22 januari 1994, door de officier van justitie, O.C.W. van der Veen.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Doodsbange informant onthult motieven voor 'CID-smokkel' van sigaretten

De Haarlemse politie is opnieuw in opspraak door een uit de hand gelopen geheime operatie, waarbij in twee jaar tijd 900 miljoen sigaretten de grens over zijn gesmokkeld. Het college van procureurs-generaal besloot afgelopen week

naar aanleiding van de affaire, waarover deze krant berichtte, een diepgaand onderzoek in te stellen naar de Criminele Inlichtingen Dienst (CID) in Haarlem. In de smokkelzaak is een sleutelrol weggelegd voor een Duitse expediteur, die

deze week door de rijksrecherche zal worden gehoord. De Duitse informant speelde volgens politiebronnen eerder een belangrijke rol in het onderzoek dat leidde tot het geruchtmakende IRT-schandaal. Deze krant

spoorde hem op en sprak exclusief met de inmiddels doodsbange 'politie-smokkelaar'. Geheim agent Alfred [REDACTED] „Ik ben gebruikt om corrupte ambtenaren te ontmaskeren, maar nu laat de politie mij als een baksteen vallen.”

■ Het transportbedrijf M.A.S.K.E. in het Duitse Brüggen-Bracht. Onze fiscalist van het bedrijf, 59 miljoen gulden wgens de sigaretten-smokkel, was voor ALFRED M.A.S. werd gearresteerd. De Duitser zegt echter dat hij de geheime

In de Telegraaf vertelde transporteur/infiltrant Alfred Wische 'geslachtofferd' te zijn door justitie. In feite verdiende hij vele miljoenen aan de illegale import van soft- en harddrugs.

De transporteurs

'Extra kwaliteit handel'

Karel Vosseveld had, samen met zijn dekladingspecialist Nico Krombach uit Zundert, zo'n dertig vrachtwagens met sinaasappelen op Spanje en Marokko rijden. Elke week weer. Die sinaasappelen waren niet meer dan een deklading. Honderden miljoenen aan hasj hadden ze op die manier de Nederlandse grens over gereden. En de Luxemburgse geldkunstenaar Henk Janssen was een onmisbare schakel in deze 'sinaasappellijn' van Vosseveld.

'De fruitman', dekladingspecialist en bovenwereld-handlanger van Karel Vosseveld Nico Krombach deed rechtstreeks zaken met Henk Janssen, de broer van FIOD- en CID-Haarlem senior-opsporings-ambtenaar Cees Janssen. "Cees Janssen chanteerde zijn broer om mee te werken aan zijn duistere zaakjes..." (foto Bas van Hout)

Nico Krombach zat half onderuitgezakt in zijn skailederen fauteuil en keek me bedachtzaam aan. Hij behoorde tot de groep mensen die in twee werelden tegelijk opereerden. Hij zorgde voor de legale afdekking van de te importeren drugs. Een van de mannen die schuilgingen achter ludieke namen als 'de Taartman' en 'de Sapman'. Krombach stond bekend als 'de Fruitman'. Een dekladingspecialist, die de aardige gewoonte had om de kistjes sinaasappelen waarmee de Marokkaanse hasj werd gecamoufleerd, gratis uit te venten aan zijn zakenrelaties in het milieu. Het hardnekkige gerucht dat over Krombach de ronde deed, was dat hij al sinds jaar en dag informant van de politie was.

In 1997 zocht ik hem een aantal keren op. Hij kende iedereen en mijn referenties waren goed genoeg, beaamde hij ongevraagd. *"Alles is bespreekbaar," zei hij.*

"Ik zoekt een transportbedrijf dat uit Spanje goederen naar Holland kon balen.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

En dan heb ik het over sinaasappelen en andere citrusvruchten. 'Extra kwaliteit' noemde ik een lading basj altijd. Ik ging er tenminste van uit dat het om basj ging. Maar in feite had het van alles kunnen zijn. Inderdaad, ook coke. Ik heb het nooit gecontroleerd. Er reden ook wagens waar geen extra kwaliteit in zat. Vroeger was ik groot in de import van groente en fruit, toen was basj helemaal niet nodig. Maar het werd te groot en ik raakte in de problemen omdat ik het overzicht kwijt was. Zodoende ben ik met Vosseveld in contact gekomen. Dat was in 1986. Ik heb veel domme dingen gedaan in mijn leven, ik ben niet volmaakt. Ik stond open voor een nieuwe uitdaging."

Krombach was klaar voor het grote geld. *"Ik ben een naïef mens, die net als ieder ander geld moet verdienen. Mijn stelling was altijd dat ik nooit iets met harddrugs te maken wilde hebben. Daarom ben ik met Vosseveld in zee gegaan. Die stond bekend als softdrugimporteur, louter dat.*

Henk Janssen heb ik ook in 1986 leren kennen. Een wat zelfingenomen man. In Nederland gescheiden en in Luxemburg hertrouwd met een heel lieve, intelligente vrouw, Josette. Zij had een vooraanstaande positie bij een van de grootste banken van Luxemburg. Josette ging vooral over de Nederlandse cliënten. Door haar heeft Henk veel contacten doorspeeld gekregen. Hoe het kon dat die bank daarmee akkoord ging, is me altijd een raadsel gebleven. Henk was voor nog geen cent te vertrouwen. Een rasoplichter.

In 1990 ben ik met die sinaasappelenlijn van Vosseveld en Janssen gestopt. Na die tijd heb ik geen contact meer gehad met Henk, dat was afgelopen. Ik heb alles netjes afgewikkeld, de zaken geliquideerd. Henk is daarna nog wel doorgegaan. Die deed alles voor geld. Hij zorgde voor de vergunningen, hield de boekhoudingen bij. Hij was onze link met de legale bovenwereld. Henk wist precies wat er in die vrachtwagens werd vervoerd, geen twijfel aan. Hij rekende niet voor niets 'crimineel' hoge tarieven. Als een normale akte duizend gulden kostte, rekende hij daar tien-duizend gulden voor. Dat betaalt normaal gesproken niemand. Dan weet je dat het voor stoute dingen is. En het gaat niet om eens een keertje tien-duizend gulden, maar om een veelvoud daarvan. Voor alles wat hij deed, rekende hij extra geld. 'Ja,' zei hij dan, 'maar ik moet ook nog delen met mijn broer Cees. Die zorgt dat ik geen problemen krijg.' Daar moest je het dan mee doen."

Maar dat waren niet de enige activiteiten die Henk Janssen ontplooidde. Hij had de hand in tal van akkefietjes. Voor Hollandse ondernemingen deed hij zaken met Oost-Duitsland. Ook deed hij zaken voor een grote organisatie in Nederland die via Luxemburg in schrootstaal en schepen handelde. Regelde

Hoofdstuk 14 • De transporteurs

licenties, vergunningen en papieren en zorgde ervoor dat de juiste partijen bij elkaar kwamen. *"Voor alles wat verhandelbaar was, wist Janssen de juiste mensen aan elkaar te koppelen. Dat was zijn specialisme. Er zat praktisch altijd een malafide luchtje aan want dat verdiende het meest."* Nee, Henk Janssen was 'zo fout als een hakenkruis in een synagoge', zonder meer. Ze hadden veel 'zaakies' samen geregeld.

In de tweede helft van 1990 had de groep een vliegtuig mango's geïmporteerd uit Pakistan. Toen het vliegtuig in Oostende aankwam, viel de BOB (Belgische specialistische politie-eenheid) meteen het vliegtuig binnen.

"De mango's werden in beslag genomen en lagen weken erna nog in een loods te verrotten. Dat geintje heeft mij honderdtachtigduizend gulden gekost. Achteraf zijn we er per toeval achter gekomen dat het vliegtuig door Henk was weggetipt aan zijn broer, 'om de opsporingsquota te halen'. Henk was de enige die wist dat we extra kwaliteitsbandel uit Pakistan gingen halen. Alleen was het die keer niet doorgestaan. We hadden een zogenaamde testvlucht gedaan, dus zonder extra kwaliteit, maar met alleen mango's. De ladingpapieren en vergunningen waren afkomstig van Janssens kantoor. Hij had de betalingen en andere handelingen verricht om die mango's naar Europa te halen. Henk wist dat Vosseveld niet in de mangobandel zat. Het was dus bijna vanzelfsprekend dat er drugs in zouden zitten."

Voor Krombach stond toen vast dat Henk Janssen van twee walletjes at: aan de ene kant verdiende hij aan de criminele organisatie waarvoor hij het 'vieze bovenwereldwerk' deed en aan de andere kant kreeg hij betaald voor diensten die hij verleende aan de opsporingsinstanties.

"Ik weet dat Henk een paar jaar ruzie heeft gehad met zijn broer Cees," vervolgde Krombach. *"Henk vertelde dat zijn broer bij de FIOD werkte en dat hij gebrouilleerd was geraakt met hem. Zo rond 1990 zou zijn broer hem hebben benaderd om als informant te werken. Dat hoorde ik van de zoon van Henk. Er werd gezegd: 'Je moet meewerken of anders...'. Zo weet ik dat Cees zijn broer vreselijk onder druk heeft gezet. Dat Henk geen keuze had. Dat had hun verbouding geen goed gedaan."*

Krombach had Karel Vosseveld al een tijd niet meer gezien, vertelde hij mistroostig. Hij had nog veel geld van hem te goed. Vermoedelijk ontliep Vosseveld hem.

"Weet je met wie je eens zou moeten praten?" zei Krombach. *"Met ome Nol uit Venlo. Die man weet veel, zo niet alles. Mogelijk kan hij je ook in contact brengen met Karel Vosseveld. Karel heeft Cees Janssen leren kennen via die Nol en Louis, de oude mannen uit Venlo."*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

O ja, als je Karel ooit nog tegenkomt, vraag dan of hij eens belt..."

Als alle informatie klopte, had Nol Couperus de sleutel tot het raadsel. Hij kon bevestigen of er inderdaad een informatielijn had bestaan tussen Vosseveld, ouwe Louis en Cees Janssen en de rest van de CID-Haarlem. Ik moest ome Nol ontmoeten, dat was duidelijk.

De achternaam Couperus had ik gekregen van Alfred Witsche, de transporteur en betaald burgerinfiltrant voor de CID-Haarlem die voor honderden miljoenen – en waarschijnlijker miljarden – aan drugs had gereden uit naam der Koningin. Maar Couperus was een veelvoorkomende naam in Venlo. Na zo'n twintig telefoontjes zei een dame aan de andere kant van de lijn een 'ome Nol' te kennen. Ze was een familielid. Hij voldeed aan de summiere beschrijving die ik van hem kon geven: in de zeventig, een geziene persoon in Venlo en hij had in de staalhandel gezeten. Maar onder zijn eigen naam was hij niet te vinden, vertelde de vrouw. Hij woonde samen met een dame die Bakker* heette. Na de negenentwintigste Bakker op de telefoonlijst was het raak.

"Ja hoor, Nol is er. Ik haal hem wel even."

"Ik ben blij dat u nog leeft." De man aan de andere kant van de lijn lachte vriendelijk, zonder te begrijpen wat ik ermee bedoelde. *"Bent u een vriend van ouwe Louis?"* vroeg ik.

De stem aan de andere kant reageerde verbaasd. *"Ja, ja, Louis van den Ham. Die is in 1971 gestorven."*

"Dat kan niet, de Louis die ik bedoel kan niet langer dan een jaar of zeven, acht dood zijn," riep ik teleurgesteld uit.

Een paar seconden lang lag mijn hele verhaal in duigen. Maar ome Nol herstelde zich.

"U heeft gelijk. Ik bedoel 1991, Louis is in 1991 gestorven." Het verhaal richtte zich weer op.

Een van de twee mannen die een belangrijke schakel in het IRT-Delta schandaal vormde, leefde nog en was bereid tot een gesprek. Ik sprak af ome Nol de volgende dag om vier uur te ontmoeten, bij het Van der Valk hotel in Venlo, nadat ik eerst langs was geweest bij Alfred Witsche, de transporteur die vlak over de grens woonde, in het Duitse plaatsje Brügggen.

Witsche, een joviale midden vijftiger, begroette me met uitgestoken hand. De Duitser sprak goed Nederlands en liet me alle hoeken van zijn riante villaterrein zien, met onder andere een hondenkennel die meer weg had van een driesterren-skichalet. Achter de villa lagen uitgestrekte landerijen, die voornamelijk werden gebruikt voor de landbouw.

Aan de telefoon had hij met geen woord gerept over de eventuele reden van

Hoofdstuk 14 • De transporteurs

'CID-medewerker' en burgerinfiltrant Alfred Witsche weet het zeker: "Ik vervoerde volop cocaïne in opdracht van de politie. Dat heb ik met mijn eigen ogen gezien." Witsche – 'een simpel transporteurkje' - werd door zijn medewerking aan de 'illegale' doorvoer van drugs 'legaal' multimiljonair. (foto: Bas van Hout)

mijn bezoek. Hij had ook niet gevraagd of ik journalist, rechercheur of privé-detective was. Niets. Opmerkelijk voor figuren die op het scherp van de snede opereren. Helemaal als je weet dat het criminele milieu aanzienlijke bedragen investeert om CID-informanten als Witsche 'in de kofferbak te krijgen'.

Kort na onze ontmoeting zou ik nog een keiharde bevestiging krijgen dat men in het milieu geen halve maatregelen nam als het erop aankwam.

Over het algemeen waren het aardige mensen, die beroepssmokkelaars, maar ze hadden onmiskenbaar hun duistere kanten. Dan gingen ze ver om je te pakken te nemen. Ik kreeg een zwart-wit videoband te zien die in 1995 candid was opgenomen op het kantoor van een drugssmokkelaar die als 'buitenlandspecialist' was gelieerd aan de Delta-organisatie. Naar aanleiding van een aantal paginavullende verhalen in De Telegraaf over de 'illustere transporteur' Witsche was er een ontmoeting gearrangeerd tus-

sen de leider van een grote criminele organisatie en twee journalisten die de verblijfplaats van de CID-chauffeur kenden. Witsche zou de criminele groep dan weer naar de beruchte groei-informant Christiaan Jeh* uit Haarlem kunnen brengen, was de gedachte.

Op de videoband was te zien hoe de criminele leider de journalisten op geraffineerde wijze uithoorde over het adres van Witsche. Het was een geanimeerd gesprek met veel broodjes en koffie. Er werd een bedrag van dertigduizend gulden geboden door de crimineel om met Witsche in contact te worden gebracht. De journalisten sloegen het voorstel niet rechtstreeks af en stelden voor het in overweging te nemen, keuvelden nog wat na en namen afscheid. Als het contact toen inderdaad tot stand was gebracht, *"dan had Witsche het er zeker niet levend afgebracht"*, werd mij door de producent van de band verzekerd. *"We hadden hem aan de vleeshaken gebangen, net zolang tot bij ons had verteld wie de verklikker was binnen de Delta-organisatie."* Ik twijfelde niet aan de woorden van mijn

Jacht op 'de erven Bruinsma'

bron, in het milieu stond hij als genadeloos bekend.

Transporteur Witsche was uitgebreid aan bod gekomen bij de commissie Van Traa. Hij was een rode draad, dé transporteur en infiltrant van justitie waar veel om te doen was geweest. Witsche bleek een boeiende figuur met veel antwoorden, en specialist achter de schermen waar het ging om gecontroleerd doorleveren van grote partijen sigaretten en drugs (hard en soft). Als chauffeur had hij er met zijn neus bovenop gezeten.

In de Mercedes van Witsche reden we van zijn huis meteen door naar een plaatselijk restaurant in Brügggen. Hij stond erop te trakteren. Ik begon over het Telegraaf-artikel van John van den Heuvel uit 1995, over de legale smokkelactiviteiten van Witsche als informant van justitie. Daarin zegt Witsche dat hij 'hoopt de 55' te halen. Hij had het gehaald.

"Ik zie niemand meer uit mijn smokkeltijd. Ik heb nog maar met enkele mensen contact. Voor de rest wil ik rust. Ik ga ook niet meer in op interviews voor tv."

"Wij hadden in die tijd een transportzaak. En eigenlijk deed het er niet toe of je die had, want je kunt zo een auto huren en rijden maar. Ik was al met deze handel begonnen voor 1970."

In Nederland kreeg ik 150 miljoen gulden boete voor mijn rol in de sigaretten-smokkel, en in Duitsland ook nog eens zo'n bedrag. Ik ben nu sinds kort helemaal vrij in Nederland. Geen schulden meer. In Duitsland is het een ander verhaal, daar loopt nog steeds een vervolging tegen mij."

Niet dat Witsche er spijt van had dat hij informant was geworden, integendeel. Hij was altijd zeer correct behandeld door de Nederlandse CID (Haarlem). *"Natuurlijk wist ik wat ik deed. Al die tijd. Die mensen zijn altijd eerlijk tegen mij geweest. Ik kende al die 'bincken' uit mijn Duitse tijd, toen ik in Duitsland hetzelfde informantienwerk deed. De ene dienst stelde me aan de andere voor. Zo werkte dat. Een soort informantienruilsysteem. Het was gewoon 'je, jij en jou' met die Nederlanders. We wisten wat we aan elkaar hadden. Die douanemensen wisten ook niet hoe ver het zou gaan. Ze waren bang. Ik was de katvanger. Die rol had ik aangenomen. Daarvoor werd ik betaald."*

In 1989 kreeg ik via een Duitse ambtenaar voor het eerst contact met de Nederlandse politiemensen uit Haarlem, die bleken van de FIOD. Cees Janssen samen met zijn baas, die nu niet meer leeft. Die Nederlandse ambtenaar zei tegen mij: 'Luister eens, wij dekken alle criminele activiteiten die jij in onze opdracht uitvoert.'

Ze hebben mij meteen ingezet. Ik zat er vanaf het begin met mijn neus bovenop en smokkelde eigenbandig voor miljarden aan drugs en sigaretten Nederland binnen. Maar wat ik me afvraag is, waar is al dat geld

Hoofdstuk 14 • De transporteurs

gebleven? Al die miljarden. Is dat allemaal bij de criminelen terechtgekomen? Ik dacht het niet."

Witsche was een schakel. Hij was op afroep beschikbaar en had dan alleen te maken met zijn eigen aandeel in de transactie en wist dus bijvoorbeeld niets van de verdere afhandeling. Hij wist dus ook niet waar het geld was gebleven.

Van een deel van het Delta-kapitaal kende ik de route. Middels een van de hoofdverdachten in het Beursfraudeschandaal zijn grote sommen aan drugsgeld weggesluisd en witgewassen via ingewikkelde buitenlandconstructies. Voor geld zijn er immers altijd lieden te vinden van onverdachte signatuur die zich laten gebruiken. Vooral als het om vele miljoenen gaat.

Op een avond was ik uitgenodigd bij Robbie R. in Aerdenhout, de 'chef transport buitenland van de Deltagroep' - de echte Deltagroep wel te verstaan, in de media ten onrechte aangeduid als 'middenkader'. Ik moest mijn motorfiets bij een hotel parkeren. Daar zou ik worden opgehaald. Om eventuele 'volgerij' af te schudden maakten we eerst een ommetje van een kwartier in een terreinwagen. Dat heette 'een schudrondje' in het criminele jargon. Tja, Robbie R. was een argwanend iemand. Een chauffeur in vermomming - blonde piekhaarpruijk en gele zonnebril - zette ons, via de binnenwegen van Bloemendaal en Bentveld, bij de deur af maar niet alvorens mijn tas was doorzocht op verborgen opnameapparatuur.

We spraken wat over Robbie's rol in de Delta-organisatie en na enig aandringen liet hij me de zwart-wit videoband zien waarover ik al veel had gehoord bij mijn contacten. Aan het bestaan van een dergelijke band had ik getwijfeld, maar hij bleek nu wel degelijk te bestaan, gedraaid met een verborgen camera die in een klok had gezeten.

De opnamen overtroffen mijn stoutste verwachtingen. Materiaal waarvoor fraudeofficier van justitie mr. Henk de Graaff graag wakker gemaakt zou willen worden. Een man in een keurig pak, goed geknipt en grijzend bij de slapen, telde enthousiast zwetend de hoge stapels gekochte bankbiljetten die voor hem op een keukentafel lagen. Zonder twijfel miljoenen. Belastende miljoenen, regelrecht uit Haarlem. Intussen legde de nette man gedetailleerd uit welk bancaire traject - Rabo-aandelen Zwitserland - het voor hem uitgestalde drugskapitaal zou afleggen alvorens wit retour te komen. Zijn stem kwam goed door op de opnamen. *"Dat is Ko de Prins*, hoofdverdachte in het Beursschandaal,"* lichte Robbie toe. *"Die regelde ons geld."* Ik herkende de man van een foto in de Telegraaf.

De Prins was multimiljonair, door de media ingeschaald op meer dan honderd miljoen wit en gastheer van tal van captains of industry. En niet alleen

Jacht op 'de erven Bruinsma'

die, maar ook de hoofdcommissaris en de politievoorlichter van een grote stad waren graag geziene gasten van de beursspeculant. Hij bezat villa's in Monaco en was de overbuurman van Robbie R. in Aerdenhout.

Volgens Robbie was het niet bij die ene witwasoperatie gebleven. De Prins en hij zouden op regelmatige basis zaken blijven doen.

Op een andere band - een paar maanden later opgenomen - stond het confronterende vervolg van de criminele witwasoperatie. Een realiteit geworden mafia-film van slecht allooi. Een huilende en af en toe krijsende Ko de Prins, wiens gezicht met vuisten werd bewerkt door R., smeekte om zijn leven. Een man in doodsnood.

"Nee Robbie, niet slaan, niet slaan. Au, au. Dat verdien ik toch niet? Je krijgt je geld terug. Ik heb het niet gestolen. Au, au, niet op mijn hoofd."

"Witteboordenrippers zijn jullie."

Schokkende beelden. Ik onderdrukte een gevoel van empathie voor de 'aangeslagen' grijze boord en keek vanaf dat moment met andere ogen naar mijn 'gastheer'. Van de beursman was inmiddels niet meer over dan een zielig hoopje mens, dat om zijn hachje schooide. Van zijn oorspronkelijk enthousiasme om zaken te doen met zijn criminele buurman was weinig meer over. Hij had met succes een aanzienlijk deel van de (Delta)drugsopbrengsten weggesluisd, maar hoofdzakelijk naar zijn eigen bankrekening.

Witsche had in elk geval geen idee bij wie de miljarden waren terechtgekomen - op enkele tientallen miljoenen voor hemzelf na dan. *"Ik vraag me al jaren af in wiens zak al dat geld is verdwenen,"* verzuchtte Witsche. *"Die vraag werd in de tijd dat ik voor ze werkte altijd vermeden. Alles werd normaal afgehandeld, alsof het om normale transporten ging. Honderden keren. Er werd altijd meteen afgerekend door de criminelen die de handel aannamen. Dat was normaal. Dus dat geld is gewoon betaald."*

Hij vervolgde: *"Officier van Justitie Teeven heeft bij de commissie Van Traa berekend dat er 293.000 kilo drugs is doorgeleverd. Ik weet uit de eerste band dat hij daarmee nog ver onder de werkelijke hoeveelheid zat. Maar hoe dan ook, ik weet dat er tussen de vierhonderd-en twaalfhonderdvijftig gulden per kilo werd afgerekend door de criminelen waarvoor ik de drugs reed. Dat ging naar de Haarlem-kant van de CID'ers."*

Toen die ouwe Louis uit Venlo nog leefde, kwam ik uit op een nog hoger bedrag. Ik kan alleen afgaan op wat Louis mij vertelde. Maar die zat dicht bij het vuur. Louis moest van zijn deel ook nog zijn mensen betalen. Dat was ik, dat was die ome Nol, dat ging om tientallen miljoenen inderdaad. Alles werd keurig afgerekend. Louis was de coördinator. De contacten liepen meestal via hem. Soms rechtstreeks via de FIOD."

Hoofdstuk 14 • De transporteurs

"Voor alle duidelijkheid," benadrukte Witsche, "ik was deels uit ideële motieven informant. Mijn dochter is zelf aan de beroïne. Ik zag haar wegteren. Het was ook makkelijk geld verdienen. Voor nop zou ik het niet doen. Ik liep risico. Flink veel risico. Ik was de man die moest acteren aan beide kanten van de lijn. Voor de criminelen was ik de criminele vervoerder, voor de CID-Haarlem was ik simpel gezegd de enige die op professionele wijze een container van punt A naar punt B kon vervoeren en tegelijkertijd goed in zijn rol kon blijven.

Cees Janssen was mijn contact in Haarlem. Met hem haalde ik de moeilijkste containers uit het douanedepot. Zat je vier, vijf uur te wachten op het juiste moment. Er gebeurden onmogelijke dingen. Dat een container over twee agenten geboekt was. Zo stompzinig. Je snapt niet hoe die criminelen nog zoveel geld verdienden met zo weinig kennis van zaken. Dat er zo weinig van die gasten zijn opgepakt. Ze maakten zoveel beginnersfouten. Documenten die niet klopten, gewichten die niet klopten, ladingen die niet klopten, bijna niets klopte. Zo'n lading zou normaal gesproken nooit zijn doorgelaten. Die zending zou altijd zijn opgevalen. Kreeg meteen het stempel 'verdacht'. Wij moesten dan de fouten van de criminelen herstellen. Zo ging het ook bijna mis met een container sigaretten. De agenten wilden hem niet vrijgeven. Dat ging om tien miljoen sigaretten. We werkten ons uit de naad om die container er toch nog onopvallend door te krijgen.

Ik zal je eerlijk vertellen, die mensen, Cees Janssen en Joost van V. van de CID-Haarlem hebben heel hard gewerkt. Goeie kerels. Klaas L. (chef CID-Haarlem) heb ik niet zoveel gezien, over hem durf ik niets te zeggen. Maar bij Van V. en Janssen ben ik ervan overtuigd dat er geld aan de strijkstok is blijven hangen. Dat moet in de miljoenen zijn gelopen. Dat weten we allemaal. Of ze het hebben gebouwen weet ik niet."

Witsche nam een slok van zijn bier, keek me langdurig aan over de rand van zijn bril en zei toen: "Het is toch heel normaal? Als je zestigduizend gulden per jaar verdient en je kunt in één keer zes ton verdienen, hoeveel mensen óf ambtenaren worden er dan niet zwak?"

"Ik heb me de afgelopen jaren suf gepiekerd over de vraag waar het geld is gebleven," herhaalde Witsche. Hij sneed een paar dunne repen van de reerug op zijn bord en vervolgde: "Ik heb daar nachten van wakker gelegen. Waar zijn de centjes? Dacht ik dan bij mezelf: Alfred, je hebt misschien toch een beetje weinig gevangen. Er zat gemiddeld tienduizend kilo in zo'n container, basj, coke, noem maar op. Waarschijnlijk vijftig miljoen aan handel per container. Ik ving daar maar een schijntje van, terwijl ik de risico's liep.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Er is veel meer verdiend. De Sapman bijvoorbeeld heeft al veel meer gehad dan hij toegeeft en ga zo maar door. En ze boeven helemaal niet bang te zijn. De beloningen die ze er bovenop kregen zijn nog belastingvrij ook.

Ouwe Louis ontving van Karel Vosseveld vierhonderd gulden per gesmokkelde kilo. Daarvan moest-ie mij en nog een paar anderen betalen. Via Louis kreeg ik 100.000 gulden per container betaald plus een bonus per kilo. Janssen en L. wisten daarvan. Ik kreeg dat ongeacht wat voor handel er in de containers zat. Achteraf een schijntje natuurlijk. Maar toen was ik tevreden.

Louis, die moet nog heel veel geld hebben liggen ergens. Die heeft miljoenen verdiend. Zijn zoon heeft daar na zijn dood in 1991 maar 176.000 gulden van teruggevonden in Luxemburg. Verder niets. Dus dat klopt niet, hij moet veel meer geld hebben gehad. Waar is de rest? En dan waren er nog heel veel bezittingen waar geen papieren van bestonden. Waar staan de auto's die de FIOD heeft gekocht, waar staan de trucks? Miljoenen gulden aan apparatuur die is aangeschaft door Haarlem.

Louis was onze tussenpersoon en in feite groet-informant, met dit verschild dat iedereen wist dat hij voor de politie werkte, ook de boeven. Vosseveld wist waar het om ging, dat hij met de politie werkte, niet als informant, nee, gewoon als zakelijk en crimineel ondernemer. Dit voor dat.

Ik durf niet precies te zeggen hoeveel er is doorgeleverd. Veel meer in elk geval dan er officieel wordt toegegeven. Ik heb er in mijn eentje al meer gedaan dan Teevens berekening. Maar ik durf geen exacte aantallen te noemen. Er waren containers bij met vier, vijf ton. Er waren ook containers bij met zeventien ton. Toen dacht ik wel: zijn ze helemaal maf geworden? Waar gaat dit naartoe?

Het kon niet misgaan als je de autoriteiten aan je kant had staan. Toch gebeurde het allemaal redelijk stiekem. Niemand mocht ervan afweten. Die containers gingen eerst de loods in van de CID. Daarna werd de handel pas overgedragen aan de criminele organisaties. Er werd ook gezegd: 'Morgen moeten we weer een plukje van zoveel laten verbranden.' Misschien was dat omdat ze alles voor mijn neus deden. Misschien moest ik de indruk krijgen dat het allemaal netjes ging. Misschien om hun superieuren de indruk te geven dat die rommel werd vernietigd. In het begin dacht ik: wat is dat voor idioterie? Of er ook daadwerkelijk handel werd verbrand, weet ik niet. Dat heb ik nooit gezien, ook nooit iets over gelezen. Zelf konden ze niet rijden en ik heb het nooit naar de verbrandingsoven brengen. Dus ik heb zo mijn twijfels.

Hoofdstuk 14 • De transporteurs

Op een avond moesten we twee containers lossen, met bijna zes ton handel. Dat was in 1991. We waren met een man of acht aan het lossen. Ik stond met die Haarlemse jongens te praten toen er een dure auto kwam voorrijden. Zegt een van die gasten opeens: 'Daar komt de baas.' Stapt er een zwarte kerel uit. Een figuur die je niet gauw vergeet. Ik wist toen niet wie het was, ze noemden ook geen naam, niks. Alleen maar dat hij de allerhoogste baas was. Ik weet nog wel dat ik heel verbaasd was dat de baas persoonlijk kwam kijken naar het overladen van de handel. Normaal gesproken doet een baas dat niet. Die komt niet in de vuurlinie. Hij was een beetje aan het mopperen. Orders aan het uitdelen. Nee, nee, die handel daar in die loods was van die man. Geen twijfel mogelijk! Nadat hij wat instructies had gegeven, vertrok hij weer.

Ik was dat voorval eigenlijk allang vergeten. Een hele tijd later kreeg ik een foto uit de krant onder ogen. Dat was een foto van 'de baas' die ik in de loods had gezien. Volgens de krant was dat Fouad Abbas, de partner van Johan de V. alias 'de Hakkelaar'. En was hij kroongetuige geworden tegen die Hakkelaar. Ik snapte er niks van. Abbas trok aan de touwtjes. Die stond bekend als 'de baas' en vertelde ons wat we moesten doen. Die vent had dus al die tijd samengewerkt met de politie. Daar heb ik toen wel mijn vraagtekens bij gezet. Ik had er moeite mee om te bepalen wie nou wie was. Waar ik nu stond. Was ik crimineel, informant, infiltrant? Ging het om de opsporing of om het geld verdienen? Op een gegeven moment wist ik het echt niet meer.

Eens in de twee weken ga ik met mijn advocaat lunchen. We hebben het erover gehad met elkaar: een aantal personen - niet-criminelen - moet ergens heel veel geld hebben. Dat staat honderd procent vast. Ik heb het in elk geval niet.

Ik heb een rekensommetje gemaakt. Persoonlijk heb ik voor die Fouad Abbas voor méér dan 900 miljoen gulden aan basj binnengebracht. Dat heb ik persoonlijk getransporteerd en gewogen. 'Voor de opsporing' beette dat. Maar zo maken ze alles toch belachelijk? Met zo'n Fouad Abbas die de lakens uitdeelt, de boel coördineert, zijn zakken vult en later als kroongetuige optreedt tegen Johan de V., de Hakkelaar; die volgens justitie voor honderden miljoenen minder heeft geïmporteerd dan diezelfde Abbas! Die Abbas hoort het doelwit te zijn. Hij was de belangrijkste en de grootste, dat kun je gerust van mij aannemen. Ik snap er niets meer van.

Nol en Louis waren niets. Die functie is ter plekke gecreëerd. Die twee waren niet meer dan een radertje in het geheel, een noodzakelijke schakel, net zo goed als ik dat was. Die hebben ze ook met het gewicht van de

Jacht op 'de erven Bruinsma'

containers belazerd. Als ik een truck vanuit de haven naar de CID-loods bracht, zat er meer in dan wanneer ik dezelfde container later op de dag weer opbaalde om af te leveren aan de criminelen. Dat is zeker een aantal keren gebeurd. Dan hadden medewerkers van justitie de boel afgeroomd. Ze dachten zeker dat ik dat niet door had maar ik wist precies wat er in die containers zat. Onderweg ging ik namelijk gewoon kijken als ik het niet vertrouwde. Niemand wist dat ik dat deed. Maar het ging om geld. Veel geld. Vóór aflevering van de handel gooide ik de containers nog even op de weegbrug en nadat de CID'ers de lading hadden gecontroleerd ook. Na die afhandeling van de CID-Haarlem wilde er wel eens een gaatje van een paar ton tussen zitten. Dat kostte mij geld en dat kostte Louis geld, omdat er naast een vast bedrag ook per kilogram werd afgerekend. Er werd dus van een twee kanten tegelijk afgeroomd door Haarlem. Eerst in de loods en daarbovenop kwam die vierhonderd gulden per doorgeleverde kilogram.

Ik had de weegbriefjes nog bewaard, voor en nadat de rechercheurs de partijen hadden overgeladen. Ik heb die ouwe Louis daar wel eens mee geconfronteerd. Maar ze hadden altijd wel een mooi verbaal om het recht te trekken: de handel was dan verbrand of later ergens teruggevonden. 'Spontaan uit de auto verdwenen.' Rara, hoe kon dat? En waarom was dat nodig? Maar eigenlijk was dat niet mijn zaak. Ik zorgde alleen voor het transport, speelde mijn rol en werd daar vorstelijk voor betaald. Dus hield ik verder mijn mond. Wat er met die verdwenen handel gebeurde weet ik niet, maar dat laat zich raden. Dat er is gejat staat vast, en niet door de criminelen

Soms ging het gewoon openlijk. Een van de eerste ladingen maribuana die we aanpakten was net stront. Dat spul was vochtig. Ik zeg: 'Wat is dat voor rotzooi?'

'Maribuana,' zeggen die CID-medewerkers.

Ik zeg: 'Dat? Dat is troep!'

Maar het was november, mistig. Ik heb die container er in de avond afgezet en de volgende morgen weer opgehaald. Die container had turf als bijlading. De handel werd eruit gebaald bij Van der Valk in Gilze. Op de grote weg. Daar zat ik met Cees en zijn baas - die andere ambtenaar die nu dood is - te praten, toen plotseling de ontvanger van die handel kwam opdagen en begon te vloeken: 'Verdomme, ze wachten bij de grens op je. Wacht tot vanavond negen uur met erover gaan, dan krijg je je geld van mij.' Er zat 2,6 ton minder in dan ik in eerste instantie had afgeleverd. Dat kon niet spontaan weg zijn. Oorspronkelijk zat er vijf ton in. Hoe kon die handel verdwijnen terwijl het stikte van de politiemensen? Je ziet elke

Hoofdstuk 14 • De transporteurs

auto die in en uit die loods gaat. Hoe kan er dan 2,6 ton 'wegraken', zelfs als het mistig is?

Louis zat daar toen ook al bij. De afspraak was: Louis betaalt en niet Janssen. Maar alles gebeurde in opdracht en in samenspraak met Janssen en zijn achterban.

Of je nu in Rotterdam of in Amsterdam was, iedereen kende Cees Janssen. Terwijl er in die havens toch tientallen containerbedrijven gevestigd zijn. Gigantisch groot is het daar. En overal zaten ambtenaren, collega's van Cees. Soms van die broekjes die er nog maar een jaar of twee zaten, dat maakte niets uit. Iedereen boog voor Cees. Cees was een man voor wie iedereen respect had, dat zag je. Een topman en een vent met uitstraling. Als ik daar dan met Cees binnenkwam, werd alles meteen geregeld zonder vragen te stellen. Papieren, vrachtbrieven, betalingen, alles voor de gecontroleerde aflevering. Niemand vroeg meer wat als Cees zei dat het goed was. Normaal moest zo'n ambtenaar de telefoon pakken, zijn baas bellen en zeggen: 'Luister eens, er komt iemand van de FIOD of van de CID langs en die wil een container meenemen met zijn chauffeur, is dat goed?' Nou, zo ging dat niet. Als Cees langskwam, konden we de handel meteen weghalen. Geen gezeur met documenten of papieren. Gewoon aanpakken en wegwezen. Niemand die vragen durfde te stellen. Het enige dat ik weet is dat er werd geroepen 'gecontroleerde aflevering' en dan protesteerde niemand. En de handel verliet via de achterdeur het terrein, zonder papierspoor.

Ik heb talloze basjritten gedaan, vijftenzeventig, honderd. Maar ook cocaïne. Dus als je zegt: zijn er grote hoeveelheden coke met behulp van justitie gesmokkeld? Dan zeg ik: ja.

Bij één transport ging het om zeker negenbonderd kilo cocaïne. Dat weet ik zeker. Zo'n negentig miljoen gulden, had ik gewoon onder mijn kont. Dat was geen uitzondering. Ze vertelden mij gewoon niet alles. Ze wisten hoe ik over 'wit' dacht. Wit was me te link. Dan krijg je met een andere categorie criminelen te maken. De killers. Toch werd dat volop getransporteerd. Daar kwam ik dan zelf achter. Dan zat ik op een tijdbom. Op een nacht had ik bij Van der Valk in Vianen geslapen om 's morgens de handel op tijd te kunnen afleveren. Er speelde die avond een belangrijke voetbalinterland. Ik moest de auto die avond afgeven en de volgende morgen kreeg ik hem op dezelfde plek terug. Ik kon mijn nieuwsgierigheid niet bedwingen en ben toen op onderzoek uitgegaan. Dat deed ik wel vaker als ik het niet vertrouwde. Ik vermoedde dat er meer in zat dan alleen basj. En toen ben ik erachter gekomen dat er cocaïne werd mee-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

gestuurd zonder dat iemand me daar iets van had verteld. Ik ben tussen de lading gekropen en vond van die harde pakken, net versteend gips. Opeens was die lading weg. Nooit meer iets van gehoord. Dat is gewoon op de markt terechtgekomen. Die partij heeft nooit in de krant gestaan. Net als tal van andere partijen. Elke keer als ik aan een rechercheur of mijn contact vroeg hoe het met die of die partij was afgelopen, kwamen ze met een of ander verhaal. Dan zeiden ze tegen me: 'Dat is gepakt en verbrand.'

Ik de volgende dag natuurlijk alle kranten uitpluizen, keer op keer, in de verwachting te lezen dat er een grote drugsorganisatie was opgerold en dat er negenbonderd kilogram coke in beslag was genomen. Maar nooit één regel in de krant, hoor. Dat vond ik toen hoogst curieus. Ik weet echt niet van wie die partij coke was. Van de criminelen, van de FIOD of CID-Haarlem? Dat maakte me allemaal niets meer uit op een gegeven moment. Alles werkte gewoon samen en door elkaar heen. Hoe moet ik dat dan uit elkaar houden? Ik was maar een simpel transporteurkje, een chauffeur. Mij interesseerde het niets meer. Als ze aan wilden klooiën, dan deden ze maar, als ik mijn bonus maar kreeg."

'Ome Nol'***'Het spel én de knikkers...'***

Een uur na mijn ontmoeting met Witsche in het Duitse Brüggem, in november 1997, liep ik de lobby van het Van der Valk bij Venlo binnen. Een oudere heer met zilvergrijs haar begroette me met een glimlach. Hij zag er vitaal uit. Een breedgeschouderde, bonkige man van een jaar of zestig schatte ik. Een aimabel mens, veerkrachtig en jong van geest, zou in een aantal vervolggelprekken blijken. Zijn bewegingen waren robuust, wild en energiek. Hij droeg een lange beige regenjas waarvan de panden losjes achter hem aan zwiepten. Hij stelde zich voor als Nol Couperus en gaf me een hand die getuigde van een leven lang noeste arbeid in de staalhandel. Samen met zijn vriend Louis was hij daarin groot geworden. Hij vroeg niet wie ik was of wat ik van hem wilde.

Ik vertelde dat ik bezig was met een onderzoek naar de gecontroleerde doorlevering van de CID-Haarlem en dat zijn naam en die van Louis in dat verband telkens weer opdoken. Ome Nol had wel gedacht dat er vroeg of laat 'wel eens iemand op hem af zou kunnen komen', maar een journalist, nee, dat had hij niet verwacht. Ik vertelde hem dat ik zijn naam had gehoord van Witsche en van Karel Vosseveld. *"Ah, die witte (Witsche), dat is een slechterik. Koekkie (Vosseveld) is oké. Fijne vent. Heel betrouwbaar. Jaren niets van gehoord of gezien. Hoe is het met hem?"* "Goed," blufte ik. *"U moet de groeten hebben."*

Het was een kwartiertje rijden naar het kerkhof even buiten Venlo, de laatste rustplaats van een topinfiltrant, Louis van den Ham*. Ome Nol was de eerste die de achternaam van Louis had uitgesproken. Nu kreeg de CID-Haarlem-informant ook een geschiedenis en een gezicht.

Energiek draaide Nol Couperus aan het stuur van zijn oude Golf, op weg naar zijn oude partner. Hij wilde wel over zijn ervaringen praten, maar onder twee duidelijke voorwaarden: hij wilde niet met name worden genoemd en 'niets ten nadele van Koekkie en Janssen zeggen'. Koekkie - Vosseveld - en Cees Janssen waren oké. Louis mocht branden in de hel, wat

Jacht op 'de erven Bruinsma'

hem aanging. "Er zat weinig goeds aan ouwe Louis," zei de oude man over zijn dode vriend. "Een rasopportunist. Zo was Louis. Altijd alles ten koste van anderen."

Samen met Louis onderbiel ik de contacten tussen de CID en het criminele milieu. Ik stond iets meer aan de zijlijn dan Louis. Hij zat er dieper in, was er meer bij betrokken. De methoden die Louis erop nabield stonden me niet zo aan, daarom nam ik wat meer afstand. Tot aan zijn dood heeft Louis van alle walletjes gegeten."

Althans volgens Nol Couperus.

"Kijk, Cees Janssen was in orde, je wist wat je aan hem had. Cees stond voor wat hij deed. Geen dubbele bodem naar ons toe, hoewel hij in foute zaken zat natuurlijk, maar dat is een keuze die je maakt."

Die ouwe Louis deugde niet, dat was een boef. Louis baatte mensen, maakte alles kapot, een misantroop tot in zijn nieren. En opeens kreeg hij door de CID-Haarlem een bepaalde status, alsof ze een nieuwe begaafdheid bij hem hadden ontdekt die ik in die zestig jaar dat ik hem kende nooit heb kunnen ontdekken."

Toch waren ze allebei mijn vriend, ondanks die negatieve kant van Louis. Ik was een soort beschermer van Louis, hij kon niets zonder mij, ik was in alles zijn meerdere. Dat klinkt arrogant, maar zo was het wel. Het was 'een bange, scharminkelige man' die zich voornamelijk in het grijze circuit bewoog. Ik was de motor en trok hem overal in mee. Maar hij kon zich ook zomaar tegen mij keren, terwijl ik hem zo vaak heb geholpen. Een onbetrouwbaar stuk vreten, dat was-ie! Wat hij aan de ene kant opbouwde, brak hij aan de andere kant af. Dat maakte hem blijkbaar heel goed bruikbaar voor Cees Janssen en Nol Hendriks, Janssens chef bij de FIOD. Die was er in het begin ook altijd bij. Hendriks is later gestorven. Van hem heb ik nooit geweten in hoeverre hij bij dat dubbelspel van de Haarlemmers betrokken was. Het leek me wel een integere vent."

Voor Nol Couperus stond vast dat Louis en Cees partners waren geweest. En 'plat' als een duppie.

"Louis bield van spelletjes. Sommige contacten gooide hij gewoon stuk. Nu nog zitten er mensen vast in Duitsland en Engeland vanwege die geintjes van Louis."

Af en toe moest Cees Janssen met resultaat komen. Om niet op te vallen. De onbelangrijke lijnen gooiden ze dan stuk. De ad hoc importeurs, die ook een keer een gokje wilden wagen met een transportje en de hulp van Louis inriepen. Hij gooide ze gewoon stuk, of het nu goede bekenden van hem waren of niet. Smeerlapperij. Ik houd niet van dat soort spelletjes,

daarom ben ik me op een gegeven moment ook meer afzijdig gaan houden."

Alleen Koekkie - Karel Vosseveld - was heilig. Die was onaantastbaar. "Ik zat meer aan de andere kant, de Koekkie-kant. Die was goed voor mij. Ik voelde niet zoveel voor een informanttenrol, voor dubbelspel. Wel van vreten, maar ook stukgooien als het je zo uitkomt. Louis had daar geen enkele moeite mee.

Louis en Cees Janssen waren twee handen op één buik. In de normale informantenwereld gebeurt het niet dat een informant bij een CID'er over de vloer komt. Wij deden dat wel, kwamen bij Cees Janssen thuis in Haarlem Schalkwijk. Louis was geen informant in de zuivere zin. Hij was meer de zakenpartner van Cees Janssen. Hij wist alles van hem. Dat vertelde hij mij. Ze hadden zelfs een directe faxlijn die alleen voor hun zaken werd gebruikt."

Even voor donker kwamen we aan bij de begraafplaats. Het was een uur of vijf. Het grote hek was gesloten, maar via een zij-ingang konden we het terrein op. Voor mij was het een spannend moment. Ik geloofde het pas als ik het zag. Paradoxaal genoeg was de bevestiging dat er überhaupt een dode Louis bestond een antwoord op alle losse eindjes in het verhaal. Een bevestiging van Karel Vossevelds verhaal.

"Louis en ik handelden in alles, niet per se illegale dingen, maar we waren nergens vies van. Zo is het ook begonnen met Karel Vosseveld. Hij was de allergrootste in het drugsmilieu. Kwam altijd zijn afspraken na. Voor mij was hij goudeertijk. Ook naar Louis en Cees Janssen toe. Heeft de boel nooit belazerd. Alles wat we deden stond onder directe regie van Haarlem en justitie.

Dat verhaal van die Grote Berg van Bruinsma is precies gegaan zoals Koekkie zegt. Die zesenvertig ton had de grote klapper moeten worden voor Bruinsma, maar was al 'verbrand' voor het aan wal kwam. Dat kwam door Cees Janssen en Louis, die Karel onder druk hebben gezet om de opbrengst te delen. Toen hij dat niet deed, hebben ze die partij stukgegooid, maar ze hebben Karel buiten schot gelaten. Dat stukgooien van de partij was als waarschuwing bedoeld. Zo van: 'Als je niet in de pas loopt, dan pakken we je. Wij winnen altijd.' Het was een luizenstreek. Ze zeiden: 'Wij niets, niemand iets!'

Bruinsma stelde Karel verantwoordelijk en heeft hem zelfs willen liquideren. Wellicht was dat de bedoeling van de CID. Om op die manier van Karel af te komen. Tot dat soort spelletjes waren ze zeker in staat. Terwijl iedereen zoveel geld verdiende met Karel offerden ze hem net zo makkelijk op. Het was nooit genoeg. Het draaide allemaal om geld. Het had niets

Jacht op 'de erven Bruinsma'

te maken met opsporing. Het was gewoon grijpen wat je grijpen kunt. Ik zat er bovenop met mijn snufferd, ik ben bij de verdelingen geweest. Janssen deelde daar ook in mee. Dus laat nooit iemand zeggen dat het niet zo was. Ouwe Louis deed namelijk de verdeling van het geld. Maar Louis was niet te vertrouwen, vóóral niet met geld. En álles draaide om geld bij die lui. Zelf ben ik nooit zo'n gripper geweest, maar ik heb genoeg verdiend. Ik had ook zo mijn eigen handeltjes en had genoeg aan wat ik toegeschoven kreeg van Karel. Maar Louis en Cees hebben ontzettend veel geld verdiend, het ging om het spel én de knikkers, nergens anders om. Boeven vangen kwam in geen enkel gesprek aan de orde. Nooit. Nooit van: 'die en die gaan we pakken' of 'die hebben we gepakt'. Of: 'zoveel hebben we verbrand.' Dat was niet aan de orde.

Geen twijfel aan. Karel wist dat hij met een opsporingsambtenaar en een informant werkte. Dat was meer dan duidelijk. Karel fungeerde als hét contact van Louis en Cees. Hij was partner, geen informant of infiltrant. Daarom genoot hij een speciale status. Ik bedoel, als je open en bloot met een opsporingsambtenaar van de FIOD samenwerkt, dan lijkt me dat er niet erg veel aan de fantasie wordt overgelaten. Koekkie heeft altijd geweten dat hij geen gevaar liep omdat hij partner was met de Haarlem-connectie. Dat het ging om gecontroleerd doorleveren waarbij opsporing niet relevant was. Arrestaties hebben er dan ook nooit plaatsgevonden in de kring van Vosseveld, in die van ons evenmin. We zijn zelfs nooit verhoord. Cees Janssen deed daar niet geheimzinnig over: Karel en Bruinsma lagen voor het oprapen in 1990, na het mislukken van die Grote Berg. Ze konden zo worden ingerekend. Panklare zaak. Maar daar ging het niet om, het ging om geld verdienen. Ik weet dat Karel Vosseveld, Cees Janssen via Louis betaalde voor zijn inspanningen. Daar heb ik met mijn neus bovenop gezeten. Alleen met die laatste zending hebben ze Karel laten stikken. Typisch weer zo'n Louis-streek. Louis zelf had van de zeventig jaar die hij is geworden zestig jaar in de bajes moeten zitten. Neem alleen die liquidaties nou..."

Ongevraagd en zonder aanmoediging bevestigde Nol het relaas van Vosseveld. De samenwerking, de geldstroom, de liquidaties. De CID-informatie die rechtstreeks was doorgespeeld aan Vosseveld en die Vosseveld op zijn beurt weer doorspeelde aan de Bruinsma-groep.

Nol Couperus: "Daar zijn mensen door omgekomen. Karel was er stuk van dat die jongens waren kapotgeschoten. 'Ik heb dat niet gewild. Jouw vriend - Cees Janssen - is even verantwoordelijk,' zei hij. Dat was in mijn ogen oprecht.

Hoofdstuk 15 • Ome Nol

In zekere zin had Karel gelijk. Als Louis die informatie niet van Cees had gekregen, dan hadden die mensen nog geleefd. Louis lag daar geen seconde wakker van. Dat was een geboren crimineel. Ging over lijken als het moest. Maar bij was goed voor zijn familie. Hij moet zeer rijk zijn geweest, vooral door zijn samenwerking met Haarlem. Toch is er na zijn dood maar weinig teruggevonden. Als ze echt een grote boef hadden willen vangen, hadden ze Louis moeten pakken. Janssen wist dat ook. Maar ik zal daar nooit over getuigen. Janssen staat nog steeds onder bescherming. Ik wil per se niet voor de rechtbank komen of zo, nooit. Daar heb ik geen belang bij. Bovendien, het is een rare wereld, als je snapt wat ik bedoel."

Jacht op 'de erven Bruinsma'

De FIOD-specialist Cees Janssen kon vanwege zijn slechte fysieke en geestelijke gezondheid niet voor de enquêtecommissie Van Traa verschijnen. Volgens bekenden van de speurder was Janssen 'op sterven na dood'. Deze fotoserie werd niet lang na de ontbinding van 'de commissie Van Traa' geschoten. (foto: Bas van Hout)

De Mystery Man

'Shihan' Cees Janssen

Cees Janssen had geen moment met zijn ogen geknipperd toen Vosseveld hem in 1990 875.000 gulden over het hoteltafeltje had toegeschoven. 'Wel een boel geld voor een ambtenaartje!' had Vosseveld Janssen pesterig toegefluisterd toen hij het geld in zijn binnenzak stak. Zo was Vosseveld, altijd dollen, aftasten, testen. Het hoorde allemaal bij de strategie van de beroepssmokkelaar.

'Wat ga je eigenlijk met al dat geld doen? Hoeveel is het inmiddels niet, acht miljoen?' Vosseveld had Janssen taxerend aangekeken om zijn reactie te peilen. In de eerste plaats wilde hij zichzelf ervan overtuigen of ome Nol en ouwe Louis alle bedragen volledig hadden uitbetaald en in de tweede plaats wilde hij Janssen compromitteren om er zeker van te zijn dat het een privé-actie van de FIOD-medewerker betrof en geen opzette van justitie, zoals je zou verwachten bij een opsporingsambtenaar.

Janssen had geantwoord 'dat niet alles voor hem was natuurlijk. Hij moest delen'. En met de rest van het geld zou hij door heel Nederland sportinstututen opzetten, waar iedereen de oosterse vechtsporten die hem zo dierbaar waren - aiki-budo en judo - kon beoefenen. Het aiki-budo wilde hij grootschalig introduceren als verdedigingskunst nummer één. Janssen wilde onsterfelijk worden als meester in de oosterse zelfverdedigingmethodieken. Hij wilde in de annalen van de verdedigingssporten worden opgenomen, tussen legendarische figuren als Anton Geesink, Wim Ruska, Chris Dolman en John Bluming.

Cees Janssen had het stadje zelfs genoemd, wist Vosseveld, maar hij kon niet meer op de naam komen. Ergens onder Gouda. Daar werd een megaproject gebouwd, een sportinstituut van een paar miljoen. Dus waren de envelopjes van Vosseveld Cees Janssen 'uitermate goed van pas gekomen'.

"Boskoop!" riep Vosseveld uit. "*Het was Boskoop, op zeker.*"

"Boskoop?" vroeg ik enigszins teleurgesteld. Het was in de nazomer van 1996 tijdens zijn weekendverlof en ik gaf hem een lift van de gevangenis naar huis. Het was ons tweede gesprek en hij sprak ongeremd. Boskoop zei

Jacht op 'de erven Bruinsma'

me niets. Maar Vosseveld was zeker van zijn zaak. Het was Boskoop. "*Met het geld dat ik hem had gegeven, zou hij dat financieren, vertelde hij. De oosterse vechtkunst was zijn grote passie. Hij heeft het me allemaal uitgelegd, maar het meeste ben ik vergeten. Voor mij telde maar één ding: uitvogelen of het geen valstrik was.*"

Uit mijn gesprekken met Vosseveld, Witsche, Couperus en tal van anderen, die veelal tegengestelde belangen hadden, elkaar al in jaren niet hadden gezien of gesproken of elkaar zelfs wantrouwden, was toch een constante factor naar voren gekomen: Cees Janssen. Hij was onmiskenbaar de centrale figuur in het hele verhaal. Dat bleek uit alle verhalen van betrokkenen die ik onafhankelijk van elkaar sprak. Of er moest sprake zijn van een regio-overschrijdend complot om hem onderuit te halen. Sepsis bleef geboden. De rest van de antwoorden die ik zocht lagen wellicht in Boskoop.

De avond na mijn ontmoeting met Vosseveld belde ik een relatie op en vroeg of hij sportleraren kende die op hoog niveau aiki-budo beoefenden. Wie waren de bekende figuren? De kennis noemde als eerste de naam die ik zocht. Cees Janssen was volgens hem dé man op dat gebied.

Cees Janssen was een bekende naam, zo'n beetje de Johan Crujff van het aiki-budo. 'De grondlegger in Nederland van die verdedigingstijl'. Volgens mijn sportkennis zou Janssen samen met de voormalige judokampioen Leendert Marskramer* vechtsportonderricht geven in Boskoop. 'In een gigantisch mooi sportinstituut, een miljoenenproject'. Janssen had ook iets met de financiering van dat project te maken, maar wat zijn rol precies was geweest, wist mijn kennis niet. Hij had er wel vragen over gesteld aan een kennis van hem, een raadsheer van het Amsterdamse gerechtshof die de contracten zou hebben verzorgd. Alleen de verbouwing van het kapitale complex had al een tonnetje of negen gekost. En dat allemaal van een 'erfenis van tante', was de officiële lezing.

De 'Boskoop-connectie' klopte. De infotrein begon te rollen. Vijf telefoontjes later wist ik veel meer over Cees Janssen en over zijn beste vriend Leendert Marskramer, die volgens De Telegraaf kort daarvoor door de rechtbank was veroordeeld 'wegens aanranding van drie vrouwelijke personeelsleden'. De relatie tussen Janssen en Marskramer was een raadsel. Wat moest die Janssen, een alom gerespecteerd man, met zo'n blaaskaak die zichzelf of zijn vrienden, als 't zo uitkwam, bevorderde met een hogere Dan-graad? Zelfbevekkening op z'n oriëntaals, noemden ze dat. Van die types die voor de grote vakantie een blauwe of een bruine band hadden en na de vakantie opeens zwarte band waren geworden. Marskramer, 'de infantiele, pompeuze opschepper', versus 'het ingetogen intellect' van Janssen, een man die het

Hoofdstuk 16 • De Mystery Man

liefst in alle anonimiteit, ergens in een bos, zijn talenten aanscherpte. Die twee hielden elkaar ogenschijnlijk perfect in balans, volgens kennissen. Op hun vaste maandagavond poolden ze vaak een potje op de eerste verdieping van het sportinstituut en waren dan in diepe gesprekken verwickeld, wisselden wetenswaardigheden uit en bespraken hun gemeenschappelijke passie: vechtsporten in het algemeen en de instituten in het bijzonder. Vandaar de uitzonderlijke combinatie van het oneven paar: de idealist Janssen en de commerciële Marskramer.

Marskramer was niet meer dan een zetbaas. Hij boog als een knipmes met Janssen in de buurt. Aan de andere kant schermde Marskramer zijn vriend weer af tegen invloeden van buitenaf, als een soort katvanger, een stroman die naar voren schuift om de echte baas uit de wind te houden. Niemand zou ooit bij Janssen in de buurt komen als er stront aan de knikker kwam. Marskramer was buffer en katvanger tegelijk.

Sportinstituut Marskramer zat zo te zien aan alle kanten gebeiteld. *"Op een gegeven moment werd er een gigantisch feest georganiseerd in Boskoop,"* vertelt een medewerker. *"Ik geloof dat het een jubileum was, of omdat Cees Janssen vijftig jaar was geworden. Al zijn collega's uit Haarlem waren erbij. Ik kan je verzekeren dat het geen low budget feestje was. Het paste in elk geval niet binnen de begroting van een belastingambtenaar."* Volgens iemand anders die verbonden was geweest aan het instituut in Boskoop, zat er 'een vreemd luchtje' aan dat sportinstituut. Toevallig had hij recentelijk nog met een goede kennis van Marskramer gesproken. *"We vroegen ons onafhankelijk van elkaar af waarvan ze het sportinstituut hadden gefinancierd."* Het project in Boskoop had kapitalen gekost maar er werden geen vragen gesteld. En van wie konden ze last krijgen? De CID stond aan hun kant en een FIOD-chef - vermoedelijk een zekere Nol Hendriks, volgens de bron - verzorgde de fiscale administratie van het sportinstituut in Boskoop. Dus met de controle zat het wel snor.

De FIOD deed dus in feite de boekhouding. Marskramer ging er prat op 'dat hij vriendjes had op de juiste plekken, dat hij fiscaal onaantastbaar was. Dat hij handiger was dan het systeem en het kon verslaan ook, vanwege zijn gouden contacten'. Net genoeg om mensen nieuwsgierig te maken. Marskramer was trots op 'zijn miljoenenbedrijf', maar achter de schermen bepaalde Cees het beleid. Want Marskramer 'had er de ballen verstand van'. *"Die kosten balen ze er nooit meer uit,"* wist de voormalige collega uit dezelfde branche te melden, die het tweetal bovendien goed kende. *"Maar daar ging het Cees Janssen niet om. Hij wil zijn kennis uitdragen, daar leeft hij voor."* De grootmeester, de shihan, hoogleraar in oosterse vecht-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

sporten met een miljoenenbedrijf in een veel te klein dorp.

Janssen en Marskramer koesterden een gemeenschappelijke droom: beide mannen ambieerden het om een keten van sportinstituten op te zetten. Dus bleef het niet bij dat ene sportinstituut in Boskoop. Nee, Marskramer - of in feite Janssen - kocht maar raak, het ene instituut na het andere werd aangekocht, zonder dat er sprake was van enig beleid.

"Ze hebben een hoop geld uitgegeven en hebben de boel gewoon laten verrotten," zegt een zakenrelatie. *"Pure kapitaalvernietiging. Marskramer noch Janssen kon dat trekken."* Toch was dat niet helemaal juist. De familie van Marskramer zat in de kassenteelt en volgens een andere bekende van het tweetal die naar de herkomst van het geld had gevraagd, zouden ze de financiering daarvan hebben betaald. *"Maar,"* voegde de kennis eraan toe, *"dat heb ik niet uit eigen waarneming."*

Haaks daarop stond de bewering van een sportschoolhouder dat de betalingen voor een sportinstituut in Velp voor een deel zwart en in Duitse merken waren gedaan. Dat gegeven liet zich lastig verantwoorden.

Op verzoek van de verkoper, Bob Houtmans*, is een afbetalingscontract voor een deel van de koopsom van het sportinstituut in Velp eind jaren tachtig opgesteld door de jurist mr. F.W.J. (Willem) den Ottolander - indertijd al raadsheer bij het Gerechtshof te Amsterdam - in zijn hoedanigheid van adviseur van de Nederlandse Vereniging van Judo- en Jiu-jitsu-leraren. Dat kwam volgens de jurist wel vaker voor ten behoeve van leden van deze vereniging.

Alles zag er transparant uit, volgens Den Ottolander. *"Als ik enige twijfel had gekoesterd aan de juistheid van de gegevens en de rechtmatigheid van de transactie, had ik zeker geen contract ontworpen. In de loop van de jaren heb ik tal van zaken tussen sportleraren geschikt en vastgelegd. Mij is niet bekendgemaakt dat Janssen enige financiële rol zou hebben gespeeld bij deze transactie. Mij is verteld dat het ging om een verkoop aan de heer Marskramer. De verkoper maakte zich bezorgd of Marskramer de termijnen van de koopsom wel allemaal op tijd aan hem zou betalen. Marskramer wekte echter de indruk dat hij goed was voor het geld; bij komt immers uit een welgestelde familie."* De verklaring van Marskramer, dat de koopsom onder meer met een erfenis van een overleden tante was gefinancierd, kwam de raadsheer dus authentiek over.

Volgens anderen was het echter niet Marskramer, maar Cees Janssen die aan de (financiële) touwtjes trok. Janssen checkte de contracten, voerde de onderhandelingen en deed aanbetalingen.

Toen Cees Janssen medio jaren negentig in opspraak begon te raken, had de

raadsheer naar Janssen geïnformeerd bij de officier van justitie Teeven, met wie hij onder leiding van Janssen nog had gejuddoed in de jaren tachtig. Op geen enkel moment werd hem te kennen gegeven dat hij bij Janssen uit de buurt moest blijven. Eind 1989 beëindigde Den Ottolander de trainingen bij Janssen. Na de negatieve stroom perspublicaties rond Cees Janssen en mr. Willem den Ottolander, ging de relatie van de twee martial-arts specialisten definitief op ijs.

Den Ottolander had overigens geen bijzondere privileges overgehouden aan zijn activiteiten voor Houtmans en Marskramer, betoogde hij met onderbouwing. Ter illustratie pakte hij zijn portefeuille uit zijn zak en liet een aantal jaargangen afgestempelde contributiekaartjes zien. *"Nee, bij moest gewoon betalen voor de lessen die hij volgde bij Leendert Marskramer en Cees Janssen, net als ieder."* Van de gesuggereerde boekhoudkundige verichtingen en malafide verstrengelingen, zoals in juni 1999 door de media werd gemeld, was absoluut geen sprake geweest volgens de raadsheer. Meer kon hij niet vertellen in verband met zijn ambtsgeheim dat elke magistraat beperkt in zijn uitingsvrijheid.

De zaak in kwestie draaide om het mogelijk 'bevoordelen van topcrimineel 'Nico' Robert Mink K.' door raadsheer Den Ottolander. Volgens het rapport van de Haarlemse officier van justitie Sniijders zou Den Ottolander verstrikt zijn geraakt in een web van omkoping en corruptie, waardoor enorme hoeveelheden harddrugs (tussen de 15.000 en 25.000 kg. cocaïne ter waarde van 1,2 miljard gulden) ons land konden worden binnengesmokkeld. Mink 'de denker' werd in 1996 door het Amsterdamse Gerechtshof op vrije voeten gesteld. Den Ottolander zou volgens het rapport van Sniijders een dubieuze rol hebben gespeeld in die beslissing. Dit vermeende dubieuze handelen werd door Sniijders rechtstreeks in verband gebracht met de nauwe (sport)relatie die Den Ottolander met FIOD-medewerker Cees Janssen zou hebben onderhouden. Den Ottolander ontkent niet dat hij een goede relatie met Janssen heeft gehad, maar die beperkte zich in de laatste jaren tot een bezoek aan het ziekbed van Janssen, die aangaf 'ernstig ziek' en 'op sterven na dood' te zijn. Bij die ziekbed-bezoeken was het doorlaten van drugs of Mink K. nooit ter sprake geweest.

Een (justitiële) bron kon kort zijn over deze kwestie: *"Den Ottolander staat binnen justitie op geen enkele manier ter discussie. Er zijn feiten en omstandigheden waaruit blijkt dat de zaken totaal anders liggen dan in de media is gemeld. Den Ottolander is volkomen ten onrechte in opspraak gebracht. Het betreft hier een betze van het parket Haarlem, en in het bijzonder officier van justitie Sniijders, die met een sleepnetmethode naar strafbare feiten vist. Niet meer dan een 'fishing expedition'. Maar*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

dan een bijzonder laakbare. Dan loop je de kans dat er autobanden en oude bedspiralen mee naar boven komen. Rotzooi dus. Van die praktijken is Den Ottolander het slachtoffer geworden. Die man is volstrekt integer. Eenieder die hem kent, weet dat. Indien de feitelijke (raadkamer)gegevens bekend zouden worden, zou niemand meer twijfelen aan diens integriteit. Dat is evident. Maar dat heeft alles te maken met 'het geheim van de raadkamer'. Soms liggen de zaken anders dan je op het eerste gezicht zou vermoeden. Den Ottolander mag en kan zichzelf niet verdedigen. Om dan maar te suggereren dat hij corrupt is, komt mij over als kwaadaardig. Er is een volkomen foute suggestie rond deze raadsbeer gecreëerd. Het lijkt wel een betze om hem onderuit te halen. Wellicht door sommige lieden die hem te lastig vinden. Over Cees Janssen moet ik minder stellig zijn. Rond zijn persoon zet ik de nodige vraagtekens."

Misschien moest ik eens gaan praten met Bob Houtmans, van wie ik al wel eens had gehoord. Hij was verzetsstrijder geweest tijdens de Tweede Wereldoorlog, Oranjefan, Indiëganger. Maar Houtmans was vooral nestor en grondlegger van de oosterse vechtsporten in Nederland. En hij had nog steeds veel in de melk te brokkelen. Een telefoontje van Houtmans kon in zijn tijd een zwarte-bandpromotie in de weg staan.

Omdat ik niet wist hoe de relaties lagen, en om Houtmans niet te beïnvloeden, had ik geen woord gezegd over de werkelijke reden van mijn bezoek. De ontvangst was oosters hartelijk. Thee met honing, soep, koek, boterhammen en een pot honing mee 'voor thuis'.

We bladerden zijn fotoboeken door, een vast ritueel voor de bezoekers. Plaatjes van legendarische figuren uit de judo- en karatewereld. Houtmans bewaarde alles. Relikwieën uit een lang vervlogen tijdperk, waarin 'echte mannen' het nog voor het zeggen hadden, zei hij. Nu werd de dienst uitgemaakt door bobo's met de juiste connecties en vlotte babbels. 'Als ze een paar vergaderingen hadden bijgewoond en zonder hakkelen twee Japanse woorden achter elkaar konden uitspreken, kregen ze vanzelf hun zwarte band cadeau'.

Vaantjes, medailles, herinneringsplakkaten en foto's, honderden foto's. Van John Bluming, Chris Dolman, Wim Ruska, Anton Geesink, Gé Koning, Opa Schutte en, niet te vergeten, Houtmans zelf. Op bijna alle foto's was hij prominent aanwezig.

Een van de foto's in zijn verzameling sprong in het oog. Naast de al eerder genoemde raadsheer stond een kleine, kalende man. Hij had de vale, ongezonde teint van de kettingroker met donkere wallen onder zijn ogen. Hij voldeed aan de beschrijving die ik van Karel Vosseveld had gekregen.

"Wie is dat?" vroeg ik intuïtief.

Hoofdstuk 16 • De Mystery Man

"Dat is Cees, Cees Janssen," zei Bob Houtmans, "Hij is FIOD-medewerker en vechtsportinstructeur. Een paar jaar geleden heeft hij samen met Leendert Marskramer mijn sportinstituut gekocht."

In het twee uur durende gesprek dat volgde, beantwoordde Houtmans spontaan al mijn vragen over hoe de koop was gesloten, door wie en met welk geld.

Houtmans was ruim vijftig jaar sportinstructeur geweest en wilde nu iets voor zichzelf gaan doen. In juni 1989 kreeg hij onverwachts 'een vorstelijk aanbod' van Janssen voor zijn sportinstituut en de koop was snel gesloten. Janssen, die de nieuwe aanwinst zou gaan runnen, deed de eerste aanbetaling. Persoonlijk, in Duitse marken en onder de tafel. De naam Janssen kwam echter nergens in de overdrachtsdocumenten voor. Formeel werd Leendert Marskramer de nieuwe eigenaar.

"Janssen en Marskramer, daar was iets mee," zei Houtmans zonder dat ik hem daartoe had aangemoedigd. "Janssen drong erop aan dat een deel van de koopprijs zwart zou worden afgerekend. Daar had ik geen oren naar, al wist ik dat hij dat fiscaal goed kon inschatten. Ik wimpelde het af. Ik had dat niet nodig. Die zwarte aanbetaling in Duitse marken, die bij me cash toestopte, heb ik later gewoon van de verkoopprijs afgetrokken. Vrijwel meteen heb ik raadsheer Den Ottolander op de hoogte gesteld van mijn twijfels. Ik heb een hoge pet van hem op, vandaar. Die man had een hoop te verliezen vanwege zijn maatschappelijke status. Ik wilde hem waarschuwen en vroeg hem: 'Zit dat verhaal wel goed? Hoe komt die Janssen aan al dat geld?' Hij vertelde dat hij had gehoord dat de koop som uit een erfenis kwam en 'dat het wel goed zat'.

Nu moet je weten dat deze man gezien zijn positie niet ter discussie stond. Dus ging de koop gewoon door. Toch bleef ik twijfels houden: een FIOD-ambtenaar die mij zwart wil betalen, dat kan toch niet? Bovendien maakte hij nog meer opmerkingen die mij aan het denken zetten over zijn integriteit. Hij vertelde zaken die mij vreemd in de oren klonken. Ventje, dacht ik nog, jij zit daar bij die FIOD op de verkeerde plek. Uiteindelijk heb ik toch zaken met ze gedaan, omdat ik een bijzonder goede prijs ving voor mijn bedrijf. Zaken zijn zaken."

Wat Bob Houtmans onder meer aan het denken zette, waren de 'grapjes' over de financiering. *"Janssen vertelde over zijn baan bij de FIOD en hoe makkelijk het was om 'tijdens een inval ongemerkt iets te laten verdwijnen'. Dat 'iets' ging over geld of andere waardevolle zaken."*

"En dat bedoelde hij echt niet als een grapje," beaamde de echtgenote van Houtmans als vanuit het niets. De bejaarde dame van Indische komaf had

Jacht op 'de erven Bruinsma'

het hele gesprek tot dan toe zwijgend aangehoord en viel haar man nu ongevraagd bij: *"Ja, ja, dat herinner ik me nog goed. Omdat het me zo verbaasde. 'Denk je dat een paar verdwenen tonnen bij een drugsinval opvallen?' vroeg Janssen. 'In dat wereldje gaat het om tientallen miljoenen. Dat merkt niemand.' Ik vond het heel raar dat een man in die positie, een ambtenaar van politie, dat zomaar zei."*

Nog vreemder werd het toen Bob Houtmans later moest vaststellen dat Janssen en Marskramer niets met het sportcentrum deden. *"Ze hebben het gewoon laten verrotten. Als ze het nu zouden verkopen, krijgen ze volgens mij nog maar een fractie van de oorspronkelijke waarde. Hooguit een paar ton. Ik heb me altijd afgevraagd, en dat doe ik nog steeds: wie investeert er nu kapitalen in een sportinstituut om die school vervolgens te laten weggroten?"* Volgens hem was het ze helemaal niet om het sportinstituut te doen geweest.

Bob Houtmans was niet de enige die ervaring had met de merkwaardige manier van zakendoen van Cees Janssen en partner. Via via kwam ik terecht bij sportschoolhouder Kees Paternotter*. De naam van Cees Janssen maakte de tongen los. *"Ah, ja, ja, Cees Janssen!"* riep Paternotter toen ik hem aan de lijn kreeg. *"Aardige vent, maar wat een ellende heb ik met die man gehad."*

Sinds de tijd dat hun paden zich kruisten, leek Paternotter zich te hebben verdiept in de persoon van Janssen, want hij wist veel meer over hem dan op basis van een zakelijke transactie kon worden verondersteld.

"Drinken was zijn grootste passie. En roken. Cees is een kettingroker. Ik denk dat hij in de drank vluchtte om zijn zorgen te vergeten. Toen ik hem leerde kennen, was hij een geplaagd mens. Zijn vrouw had er slecht bij gelegen en met hem zelf ging het kennelijk ook niet zo goed, vertelde hij. Dat kon je wel zien ook. Volgens mij kwam dat door de combinatie van alcohol, roken en werk. Op mij maakte hij de indruk dat hij de stress van zijn privé-leven en zijn baan - Cees zei dat hij bij een speciaal team van de FIOD zat - niet aankon. Dat liet bij vooral merken als hij aan de tap zat."

In 1993 verkocht Kees Paternotter zijn sportinstituut in Leusden. *"Voor een aardige prijs kon ik mijn instituut kwijt aan Cees Janssen en Leendert Marskramer. Hoeveel dat was, zeg ik niet. Je bent toch niet van de fiscus, hè?"* vroeg hij zuur lachend toen ik informeerde of er sprake was van zwart geld. *"Ik kan daar moeilijk over praten. Dat snap je toch wel?"*

Hij hoefde geen bedragen te noemen. Het enige dat ik wilde weten was of er zwart was betaald.

"Ja. Een deel moest inderdaad zwart, maar ik zal dat altijd ontkennen,"

Hoofdstuk 16 • De Mystery Man

antwoordde de man aan de andere kant van de lijn met tegenzin. "Dat liep via Leendert Marskramer. Maar Leendert deed niets zonder Cees. Janssen was het fiscale intellect. Hij vertelde mij precies hoe ik het moest doen opdat niemand er een speld tussen kon krijgen. Officieel was Leendert de koper en Cees niet meer dan een adviseur, of boekhouder. Maar het was duidelijk hoe het in werkelijkheid zat. Marskramer mocht niets beslissen zonder er eerst met Janssen over te hebben gesproken. Pas dan werden er knopen doorgebakt. Er was wel degelijk een verwevenheid die verder ging dan alleen maar een adviseurschap."

Net als het van Bob Houtmans gekochte centrum verloederde ook de sport-school die Kees Paternotter had opgezet. Paternotter had er wel een verklaring voor. *"Van sportscholen runnen had Marskramer de ballen verstand. Hij kon ook niet omgaan met mensen in het algemeen en personeel in het bijzonder. Vooral waar het om vrouwen ging. Hij heeft zelfs een keer geprobeerd mijn vrouw aan te randen. Daarnaast bleven de klanten weg omdat Leendert meteen dreigbrieven schreef als ze een paar dagen te laat betaalden. In no-time lag de boel op z'n kont. Ze bielden bijna niemand over. Van een goed draaiend sportinstituut met zeventienhonderd betalende leden liep het in een paar maanden terug naar honderd. Daar moet je je best voor doen hoor, om iets op zo'n manier naar de klote te helpen! Het leek wel opzet. Ze lieten het met opzet verloederen. Uiteindelijk is de zaak voor een habbekrats doorverkocht aan de voormalige judokampioen Theo Meijer. Ik heb er nooit aan getwijfeld dat die twee een verborgen agenda hadden."* Welke dat was, daar zou Paternotter nooit achterkomen.

Een andere belangrijke bevestiging van de rol van Cees Janssen kreeg ik in november 1998, in het laatste gesprek dat ik voerde met ome Nol. *"Cees Janssen zat omhoog met zijn sportscholen,"* vertelde de bejaarde baas. *"Het was Cees Janssen puur om het geld te doen, dat weet ik van Louis. Die kwam vaak bij Marskramer en Janssen aan huis, en was ook regelmatig in de sportinstituten te vinden. Louis vertelde dat al die projecten werden betaald uit de opbrengsten van de drugstransporten."*

Cees Janssen was de spil in een vooralsnog ondoorzichtig spel. De ondoorzichtigheid alleen al rechtvaardigde een persoonlijke ontmoeting. De man die wgens 'zeer ernstige' en volgens intimi 'terminale' gezondheidsproblemen niet als getuige voor de commissie-Van Traa kon verschijnen, had antwoorden. Mogelijk alle, maar in elk geval de antwoorden die ik zocht.

"Sportinstituut Marskramer, met Leendert Marskramer."

Jacht op 'de erven Bruinsma'

"Goedenavond. In welke sporten geeft u les?"

Marskramer dreunde op: *"Wij zijn gespecialiseerd in karate, judo, daarin geef ik persoonlijk les. Maar ook gewichten en fitness."*

"Ik zoek wat anders. Met bamboezwaarden of zo, lijkt me leuk. Aikido of zoiets."

"We doen hier ook aan aiki-budo. Wij hebben een echte shiban, een grootmeester op dat gebied. Cees Janssen. Is de specialist in oosterse vechtkunsten en wapens. Een absolute kei. Hij is al vaak in Japan geweest voor stages en heeft een eigen stijl ontwikkeld. Uniek in de wereld." De man die door de parlementaire enquêtecommissie op sterven na dood werd gewaand en die volgens velen persoonlijk goed zou zijn voor de doorlevering van een hoeveelheid hasj die gelijk stond aan complete jaarroogsten gaf hier gewoon les. Miljarden gulden aan 'extra kwaliteit', sigaretten en wellicht harddrugs kwamen met de inspanningen van deze transportgrootmeester ongemoeid de grenzen over.

Marskramer had me overtuigd. Ik gaf me telefonisch op voor een cursus die maandagavond om half acht zou beginnen. Om persoonlijk met de mystery man in contact te komen.

Janssen, op de foto een Meneer Doorsnee, anoniem levend in een sober ingericht Haarlems rijtjeshuis. Té sober haast. Een ambtenaar van wie zeker niet de honderden miljoenen afstraalden die volgens justitie mogelijk door zijn handen waren gegaan en waarvan een substantieel deel aan de Haarlemse strijdstok was blijven hangen, volgens 'groei-informant' Christiaan Jeh.

Ik voelde een grote behoefte hem persoonlijk te ontmoeten. Wat dreef deze speurder? Ik wilde rondkijken in zijn omgeving, een persoonlijke indruk krijgen van de man achter het mysterie. Zwart-wit lag het immers nooit. Niemand is alléén maar fout. 'Wetsovertreders' waren meestal niet minder aardig dan 'gewone' mensen. Prettig in de omgang, beminnelijk voor vrouw, kroost, vrienden en de hond.

Bij Janssen stond het vrijwel vast dat hij had gesjoemeld, volgens officier van justitie mr. Teeven. Geld in eigen zak had gestoken. Deklading achterover had gedrukt. Hij was in het slechtste geval een ambtenaar die de mist in was gegaan. Van overheidswege werd daar zwaar aan getild.

Cees Janssen bekleedde een unieke positie, was drugsbestrijder en -importeur tegelijkertijd. Had zichzelf in een onaantastbare positie gemanoeuvreerd, ongrijpbaar voor beide kanten. Het was de perfecte misdaad, wellicht de misdaad van de eeuw qua omvang en opbrengst als alles op z'n plaats viel. Met 'open vizier' konden (Cees) Janssen en (Henk) Janssen c.s. aan twee kanten van de lijn opereren zonder enig risico te lopen. Cees

Hoofdstuk 16 • De Mystery Man

bepaalde de regels van zijn eigen spel en paste deze zo nodig tijdens speeltijd aan.

Hoe dan ook, in sommige gevallen was de confrontatie de enige manier om aan de weet te komen wat je wilde weten. Cees Janssen was alleen op deze manier te benaderen. Andere opties - zoals een officieel verzoek om een interview - waren er niet. Die werden keer op keer afgewezen. Bovendien zou Janssen nooit het achterste van zijn tong laten zien, al had hij me willen ontvangen.

Op een vroeg donkere oktoberavond, ruim een jaar nadat de parlementaire enquête 'Inzake Opsporing' was afgerond, stond ik op het afgesproken tijdstip voor Marskramers sportinstituut in Boskoop. Toen ik de deur schuchter openduwde, bekroop me een onbehaaglijk gevoel. Janssen was een gepokt en gemazeld opsporingsambtenaar! Al voor 1980 rechercheur bij de elitedienst van de FIOD. Hij behoorde tot het topclubje fiscale speurders van de lichter Atti Kelderman en Fred Teeven. Zou ik niet onmiddellijk door de mand vallen? Hoever kon je over de rand van het ravijn kijken zonder erin te storten?

"Hoi," zei ze. Ze was blond, aantrekkelijk en jong. Aan de bar van sportinstituut Marskramer raakte ik die eerste lesavond met haar in gesprek. Ze was in het gezelschap van een even spontane vrouw van een jaar of twintig, een donkerharige aiki-budo beoefenaarster. Beide vrouwen droegen lange, zwarte pofjurken, witte kimono's met witte banden en lange bo-ken, hardhouten strijdstocken die tot de standaarduitrusting van aiki-budokai's behoren.

"Kom je met ons meetrainen?" vroeg de blondine.

Ik knikte bevestigend.

"Leuk. Je bent in goede banden. Je krijgt hier goed les."

"Van wie?" vroeg ik. "Een bekende?"

"Cees Janssen, wij noemen hem Cees 1, omdat we ook nog les krijgen van een FIOD-collega van hem, Kees 2." Ze vroeg aan haar donkere vriendin of zij 'Cees 1' al had gezien.

"Nee, maar hij zou wel komen vanavond."

"Gelukkig. Cees is een goede sensai (leermeester), de enige die écht goed les geeft. Hij laat je tenminste zweten en geeft je het gevoel dat je wat leert. Die man beheerst alles en beweegt nog als een jonge vent, ondanks zijn leeftijd. Langer dan vijf seconden blijf je tegen hem niet overeind. Met één hand stuurt hij je de hele mat over. Dwingt je dingen te doen die je niet wilt doen. Niet alleen omdat hij fysiek zo sterk is, maar vooral omdat hij een sterke geest heeft."

Het ontzag waarmee Janssen hier werd bejegend, was groot. Ik begreep die

Jacht op 'de erven Bruinsma'

bewondering. Janssen was in meerdere opzichten de mystery man.

Nog voordat ik op de mat stond, gaf shihan (grootmeester) Cees Janssen met de rug van zijn hand een tik tegen mijn borst, op de manier waarop de veehandelaren hun aankopen testen op de aanwezigheid van overtollig vocht in het spierweefsel. De meester was tamelijk klein en zag er ouder uit dan zijn leeftijd. Hij was kalend en het resterende haar kleurde grijs. Ik zag ook die grauwe kringen weer onder zijn ogen.

Even, heel even, nam hij me van top tot teen op, keek me strak aan en taxeerde me. Het moment suprême van al dat soort ontmoetingen. Meteen pakte hij mijn arm en kneep pompend in mijn biceps, ten teken van acceptatie.

Hij begroette me als een oude bekende. In zekere zin was ik dat ook. Weliswaar hadden we elkaar nog nooit eerder ontmoet, maar inmiddels wist ik misschien wel meer van hem dan hij ooit kon vermoeden.

"Je kunt meteen meetrainen," zei hij spontaan. *"Heb je je spullen bij je?"* Ik knikte. Liever had ik alleen wat sfeer geproefd. Maar er leek geen ontkomen aan. Vijf minuten later stond ik op de mat, zwarte pofjurk, witte kimono.

Mijn sparringpartner was een vrouw van een jaar of dertig, ongeveer 1,65 meter lang. Ik had haar al eerder gezien, op een van de foto's van Houtmans. Volgens Houtmans was het de dochter van Cees Janssen. Ze had een rood pagekapsel en een zwarte band. Ze gaf me een hand. Hard en zelfverzekerd, die zonder verdere plichtpleging overging in een polsklem, tegen het gewricht in, en me via een onmogelijke bocht naar de grond dwong. Drie seconden later lag ik wéér. Noodgedwongen huppelde ik volgzzaam mee in de richting van de greep, maakte een onsierlijke duikeling en smakte plat, zonder enige techniek, tegen de tatami. Het pagehoofd keek, de handen in de zij, zegevierend op me neer. Ik was onder de indruk en dat straalde ik uit. Af en toe kwam shihan Janssen naar onze hoek. Hij gaf aanvullende aanwijzingen en liet zien waartoe iemand die de sport op zijn niveau beoefende in staat was. Hij bewoog vloeiend door de ruimte, rolde sierlijk over de mat en slingerde met schijnbaar gemak van hoek tot hoek met zijn sparringpartner 'Kees 2' - ook FIOD.

Het was een volmaakte demonstratie van veertig jaar ervaring in de edele kunst van de zelfverdediging. Janssen greep me vast. Hij voelde krachtig aan. Razendsnel zette hij een worp in, lichtte met zijn rechterheup mijn lichaam van de mat en gaf me een doodsmak in de uiterste hoek van de tatami. Ik viel vloeiend mee, zonder enig verzet. Cees Janssen kon een grimas van triomf nauwelijks onderdrukken. Ja, hij bewoog opmerkelijk levendig voor

'de halve dooie' die hij volgens zijn kennissenkring moest zijn.

Na de les bood ik shihan Janssen iets te drinken aan.

"Nee, dank je," zei hij zacht. Janssen boog over de tap en nam een glas water aan van Leendert Marskramer, die van achter de bar met een paar jonge vrouwen flirtte. "Suiker," zei Janssen. "Ik ben diabeticus. Al een jaar of twee, drie. Ik zit in de ziektewet." Zijn blik verried een zekere meewarigheid. "Tropenjaren gehad. Mijn werk heeft me parten gespeeld. Dankzij aiki-budo kan ik een redelijk normaal leven leiden. Het geeft me een zekere balans."

Van dichtbij zag hij er inderdaad vermoeid uit. De uiterlijke kenmerken van een ongezond leven. Ik schatte hem op 65 jaar.

Janssen keek me lachend aan, alsof hij mijn gedachten las. "Vijfenvijftig," zei hij met enige trots.

"Wat is uw vak dan?" vroeg ik.

"Wapenspecialist en schietinstructeur."

Ik luisterde geïntrigeerd toe. Hij vertelde over de parallellen tussen de oosterse vechtkunst aiki-budo en zijn beroep als instructeur. De concentratie, de didactische verantwoordelijkheid.

"Ik zit bij de politie, de FIOD. Wat je ook doet, of het nu werk is of sport, het heeft allemaal te maken met controle van de geest over het lichaam. De beheersing van emoties. Je moet je tegenstander kennen, hem analyseren, zijn zwakte doorzien, vóór hij doorheeft dát hij wordt geanalyseerd. Van die zwakte van je tegenstander moet je gebruikmaken. Er zijn altijd signalen waardoor hij een open boek voor je wordt. Zijn adembaling, zijn oogopslag, de manier waarop hij zijn hoofd houdt, kloppende aderen in zijn nek, de wijze waarop hij valt, opstaat, slaat en zich verdedigt. Elk onderdeel van een menselijk lichaam geeft signalen waarmee een tegenstander zijn zwakke en sterke kanten prijsgeeft. Op die manier kun je macht over je tegenstander uitoefenen. Een geoefend man kan die signalen in een fractie van een seconde lezen, doorgronden en er gebruik van maken."

Ik stelde verder geen vragen. De antwoorden zouden in de daaropvolgende maanden vanzelf komen.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

'De katvangers' Geerdinkhof en De Koning. Hun positie als coördinerende douanerechercheurs werd gebruikt voor de 'gecontroleerde' doorlevering van mega-partijen soft- en harddrugs. "Wij deden alles wat Gees van ons verlangde. Nooit zagen we een regel in de kraant terug van de partijen drugs die wij doorlieten." (foto: Bas van Houw)

De katvangers

'Uit naam der Koningin'

"Hoi," zei Han Geerdinkhof, en stak me joviaal een hand toe. Veel had ik er eigenlijk niet van verwacht. Voornamelijk op intuïtie had ik contact gezocht met het gouden douanekoppel De Koning* en Geerdinkhof*.

Als chefs douane-CID waren ze succesvol geweest, maar minstens evenzeer omstreden. In 1992 werden ze uit de dienst gezet, of beter gezegd getrapt, omdat ze de vuile was buiten hadden gehangen en in de 'fout' waren gegaan in hun interpretatie van hun beroepsuitoefening. Ze hadden illegale opsporingsmethoden gehanteerd, dossiers vervalst, ingebroken in huizen en loodsen, en niet-gesanctioneerde deals gesloten met criminele informanten. Alles ter meerdere eer en glorie van de opsporing 'en zeker niet uit persoonlijk gewin'.

Niet zozeer uit wroeging, eerder uit opportunisme waren ze 'geswicht' en naar buiten getreden met hun informatie. Ze hadden gedacht er goed aan te doen om de 'speciale werkwijze' van de douane uit de doeken te doen in de media.

Strafpleiter mr. Piet Doedens, die de verdachten in de roemruchte Coral Sea-zaak verdedigde, was een gewillig klankbord geweest. Eigenlijk was het De Koning die contact had gezocht met de advocaat van de tegenpartij. 'Uit onvrede,' om zijn gal te spuwen. Geerdinkhof was in het ongewisse gelaten van de actie die zijn voormalige partner had ondernomen.

Die actie had een averechts effect gehad. In plaats van dat de afkalving van hun positie binnen de douane daardoor stopte, verergerde de situatie. Ze werden op staande voet ontslagen. Ze hadden zich jaren achtereen onaanastbaar en onmisbaar gevoeld, voornamelijk ingegeven door gebrek aan controle van hogerhand. Dat bleek een schijnwerkelijkheid. Hun positie bestond alleen op de werkvloer en was nooit geformaliseerd. Het kostte ze de door hen zo geambieerde positie en carrière. Alles waarvoor ze al die jaren hadden geknokt werd hen van het ene moment op het andere afgenomen. En eerherstel konden ze wel vergeten.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Han Geerdinkhof stemde spontaan in met een gesprek. De volgende avond al, in motel Katwoude, gelegen tussen Volendam en de N247 richting Hoorn. Onaangekondigd verscheen hij in het gezelschap van zijn vriend en (ex-)collega Jan de Koning. Na hun ontslag bij de fiscus bleven Geerdinkhof en De Koning een koppel vormen, in hun privé-problemen wel te verstaan. Ze steunden elkaar omdat ze op dezelfde manier aan de kant waren gezet. Ze bleven elkaar vooral steunen om antwoorden te vinden. Waarom moesten uitgerekend zij sneuvelen op 'corrupt gedrag'? Gedrag dat algemeen gebruik leek bij de douanerecherche? De meesten knoeiden maar wat aan in die tijd. *"Onschuldige bandeltjes. De chefs deden even hard mee."* Waarom de bazen onaangetaast bleven en zij neer moesten, bleef voor hen een onbeantwoorde vraag die een bittere smaak naliet.

Op dat moment had ik nog geen idee of ze me iets konden of wilden vertellen over het op grote schaal gecontroleerd doorleveren van softdrugs aan criminele organisaties. Of dat ze überhaupt iets te maken hadden gehad met de IRT-affaire, direct of indirect. Zelf hadden ze ook geen idee. De Koning en Geerdinkhof zaten midden in een spel, maar ze kenden de spelregels niet. Ze wisten niet eens wie hun medespelers waren.

Voor mij bleken ze een gouden lucky punch te zijn. Ze puilden uit van informatie, maar wisten alleen niet wat ze ermee aan moesten.

Onbewust waren deze mannen de werkpaarden achter de gecontroleerde doorlevering geweest. Zij stonden aan het begin van de Delta-methode. Ze vertelden het niet mooier dan het was, maar het was ongelooflijk in al zijn facetten: bedrijfsmatige smokkel met behulp van de overheid als routineklus.

Han Geerdinkhof en Jan de Koning schudden me met een brede glimlach de hand. Er viel nauwelijks ijs te breken. Twee joviale ex-dienders van rond de veertig. Ze hadden wat informatie over me ingewonnen en 'het zat wel goed'. Hoe of waar ze die informatie vandaan hadden, lieten ze in het midden. Mogelijk hadden ze nog steeds toegang tot de informatiebronnen waaruit ze als dienders konden putten. Zelf waren ze geen doorsnee-dienders, dat werd snel duidelijk. Onconventioneel, bereid om ver te gaan voor de waarheidsvinding. Binnen een half uur spraken we zonder terughoudendheid, het werd geven en nemen, dit voor dat.

Geerdinkhof zag er het sportiefst uit van het tweetal. Hij was direct, scherp, droog en assertief, met een gezonde achterdocht. Binnen een paar minuten stroopte hij de mouwen op van zijn kaki overhemd, het gebaar van 'we gaan er eens voor zitten'.

De Koning leek op het eerste gezicht zwijgzamer, maar schijn bedroog,

want toen zijn partner even een sanitaire pauze inlaste, nam hij plaats in de biechtstoel en praatte ongeremd. Vooral over zichzelf. Hij had het hart op de tong. Daarnaast bleek De Koning een doener. Het mooiste bewijs daarvan leverde hij toen hij midden in het gesprek opstond en naar huis reed om terstond een dossier op te halen: het geheime deel van Van Traa's rapport *'Inzake Opsporing'*.

De ex-opsporingsambtenaren waren verbitterd. Geerdinkhof voelde zich al twee jaar geestelijk geknakt, maar krabbelde langzaam op uit het diepe dal waarin hij terecht was gekomen en runde nu een eigen schoonmaakbedrijf. Hij berustte min of meer in de noodlottige wending die zijn vorige - succesvolle - carrière had genomen.

De Koning zette direct na zijn gedwongen vertrek bij de douanerecherche 'een aardige handel in motorfietsen' op, maar was op een gegeven moment overgestapt naar de 'andere kant', de kant die hij vroeger bestreed, de kant die hem met zijn expertise met open armen ontving. Maar dat was een tijdelijke inzinking geweest, voortgekomen uit een gefrustreerd verleden. Vooral om wraak te nemen op het systeem waarvan ze deel hadden uitgemaakt en dat hen had uitgekotst. Hij zag het als de verwerking van zijn psychische problemen. De Koning behoorde toch meer tot de witte kant van de maatschappij, eerlijkheid zat hem in het bloed, vond hij zelf.

Samen waren ze gedumpte als oud vuil 'omdat ze de regels van de opsporingsethiek met voeten hadden getreden'.

"Maar welke ethiek dan wel?" vroegen ze zich hardop af. Want de methoden die ze hanteerden waren algemeen gebruikelijk binnen het douanekorps. Processen-verbaal die werden 'aangevuld' om een zaak rond te krijgen, of gewoon ordinaire vervalsingen om een verdachte achter de deur te krijgen. Iedereen deed daaraan mee. Illegale inijkoperaties waren standaard. Als je daarmee een zaak rond kreeg, was het geen probleem.

"Daar was niets mis mee in ons cultuurtje." Je kocht getuigen en informanten uit het milieu om daarmee 'CID-matig' een solide dossier op te bouwen in een zaak die oorspronkelijk aan alle kanten had gerammeld.

Verdachten die normaal gesproken vrijuit zouden gaan, gingen toch voor lange tijd weg omdat er gerommeld was met het proces-verbaal. Een 'meineedje' lag uiteraard op de loer, maar de gelederen bleven altijd gesloten in dit 'dek-jezelf-en-je-maat-cultuurtje'.

Dat het boeven waren stond vast. De meeste verdachten waren heus wel schuldig, alleen moest je het ook nog bewijzen. Daarin moest je een beetje creatief denken en doen. Daar was niets mis mee. 'Creatief verbaliseren' werd dat genoemd door de havenjongens. Het moest 'een mooie ronde zaak worden', die de toets van iedere kritiek kon doorstaan.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Aan de motieven van de dienders noch aan die van hun collega's werd ooit getwijfeld. Ze waren zeker niet corrupt in de economische zin van het woord. Maar fout waren ze wel. Ze deden niet meer dan slechteriken opbergen en schuwden daartoe geen middel. Dat was een rechtschapen beweegreden in hun kringen. Dat de ambtseed op die manier een ambtsleugen werd, zagen ze niet als corruptie, eerder als 'juridische bijsturing'. Bovendien, wat was 'fout' in een milieu waar 'fout' de norm was? Het was een vuile oorlog die op geen andere manier kon worden gewonnen.

De Koning en Geerdinkhof gaven vanaf eind jaren tachtig tot aan hun ontslag in 1992 leiding aan een team van ongeveer vijftientig douanespeurders. Een eenheid die ze zelf vanuit het niets hadden opgebouwd. In hun werk waren ze goed, zeer succesvol zelfs. Diensten uit binnen- en buitenland deden een beroep op hun expertise. Dat was de reden dat hun directe bazen ze maar lieten 'experimenteren' en 'pionieren'.

Verblind door het succes van deze creatieve ondergeschikten fiatteerden hun superieuren - die later de handen in onschuld zouden wassen - stilzwijgend alles wat er aan voorstellen op hun bureaus werd gedeponereerd. Zolang er niemand werd betrappt en de veroordelingen zich opstapelden, gingen 'de papierschuivers' stilzwijgend akkoord en mocht het team gewoon doorgaan met frauderen, valse processen-verbaal opstellen en tipgevers die strafbare feiten hadden gepleegd ontzien in ruil voor informatie. Inbraken in loodsen, schuren en woningen behoorden tot het 'repertoire' van het team. Maar ook verborgen microfoons of camera's behoorden tot de mogelijkheden als dat een zaak rond zou kunnen maken. 'Wat maakte het uit, het ging toch om boeven vangen?' Waar justitie en politiek over kissebisten, gebeurde in de praktijk al jaren, met volledige instemming van de teamleiding. De gelederen bleven altijd gesloten.

Zoals die keer in Amstelveen, toen het team een inbraakje moest plegen in de woning van een vermeende groothandelaar in xtc-pillen om aan het broodnodige bewijs voor een solide zaak te komen. Van tevoren was aan de lokale politie verzocht om vooral niet te reageren op inbraakalarm en dergelijke, omdat 'de douane een (in)kijkje aan het nemen was' in de woning. Ze vonden echter niets. Dat kon heel goed kloppen, want de dealer woonde daar niet. Had daar ook nooit gewoond, maar in een flat verderop. Foutje. Dat was het risico, dat hoorde bij het spel. Daar deed je niet moeilijk over als opsporingsambtenaren onder elkaar.

Alles kon in die tijd. Binnen de douanerecherche waren De Koning en Geerdinkhof autonoom en onaantastbaar. Ook voor hun chefs. Enerzijds omdat die zich toch voornamelijk bezighielden met het consolideren van hun eigen positie, anderzijds omdat De Koning en Geerdinkhof machtige

Hoofdstuk 17 • De katvangers

contacten hadden: onder andere Cees Janssen, een FIOD-ambtenaar uit Haarlem.

Toch zou diezelfde FIOD het duo, toen het erop aankwam, laten vallen als een baksteen. Ze werden 'verraden', 'veroordeeld' en 'uitgekotst' door dezelfde mensen met wier instemming ze het systeem van de gecontroleerde doorlevering, de zogenaamde Delta-methode, hadden uitgevoerd. De FIOD wilde van ze af omdat ze een ernstige bedreiging begonnen te vormen. Zonder het te beseffen waren ze de spil geworden in wat zou uitgroeien tot ongeveer de grootste intrige in de criminele historie: de IRT-affaire.

De enige manier om De Koning en Geerdinkhof uit te schakelen was door middel van imagobeschadiging. Vanaf dat moment zou alles wat 'de afvalligen' zouden verklaren, als ongeloofwaardig worden afgedaan. Want zo werden ze vanaf dat moment genoemd. Niet meer 'De Koning en Geerdinkhof', maar 'de afvalligen'.

"De Koning en Geerdinkhof waren vanaf dat moment gebrandmerkt als onbetrouwbaar," vertelde een justitiemedewerker. *"Ze móchten niet meer serieus genomen worden. Die mannen hadden alle antwoorden - zonder dat ze het zelf beseften -, maar ze mochten op geen enkele manier nog een rol van betekenis spelen. Personen en posities stonden op de tocht, dus werd alles afgedicht."*

De gelederen waren weer gesloten.

En zo vielen ze in hun zelf gegraven put en stonden ze op straat. Hun bestaansreden was onder ze vandaan getrokken. Weg status, weg macht, weg collega's, weg alles.

"Niemand liet nog iets van zich horen," memoreerden ze. Vreemd genoeg ook niet hun trouwe makker, vertrouwensman, medesamenzweerder, steun en toeverlaat Cees Janssen. Alsof ze nooit hadden bestaan. Er was niemand die zich afvroeg wat er nu precies aan de hand was. Alle tekenen dat ze ooit hadden gefunctioneerd binnen het team waren sneller uitgewist dan de tijd die nodig was om de postzegel op hun ontslagbrief te plakken.

Honderden tonnen aan drugs had het tweetal veiliggesteld voor Cees Janssen. *"Meer dan veertig containers, waarschijnlijk vijftig. Zeker als je de scheepsladingen meetelt."* En geen enkele boef van formaat is op grond van deze methode veroordeeld.

De Koning en Geerdinkhof hadden nog geen snippet gedocumenteerd bewijs achtergelaten. Als Cees het zei, zat het wel goed, was hun redenering. Het maakte hun verhaal er niet geloofwaardiger op. Feitelijk konden ze niets staven van hun beweringen.

Hun praktijken speelden zich af tussen 1988 en 1992. Later heeft officier

Jacht op 'de erven Bruinsma'

van Justitie Teeven uitgerekend dat ook ná die periode nog zo'n 293.000 ton is ingevoerd door politiefunctionarissen.

De Koning en Geerdinkhof hadden bij wijze van spreken de grond gekust waarboven Cees Janssen zweefde. Janssen was bijkans heilig verklaard door de ambitieuze douanerechercheurs, die niets anders wilden dan streben. Huizenhoog hadden ze opgekeken tegen hun 'grote voorbeeld'. Ze lieten zich door Janssen sturen en manipuleren. Sterker nog, ze hadden hun ziel aan hem verkocht. Niet uit geldelijk gewin, maar om deel te mogen uitmaken van 'de FIOD-broederschap' in Haarlem.

Maar de band tussen de twee mannen en Cees Janssen was achteraf gezien blijkbaar niet 'zó speciaal' als ze hadden gedacht. Ze hadden hem beschouwd als hun mentor, de man die hen door dik en dun zou steunen. Cees Janssen was hun ticket naar de top van de piramide geweest. Wie zich naar binnen wilde likken, deed gewoon meer dan uit hoofde van de functie werd verlangd - veel meer. Dat was de heersende mentaliteit binnen de FIOD. Als je bij die club hoorde was je uit het juiste hout gesneden. Dan 'had je ballen' en zektte je niet over triviale zaken als overuren. Je maakte ze gewoon. Laat staan dat je die probeerde te innen. Niemand deed dat, want dan lag je subiet buiten het selecte groepje 'fiscale supersmerissen' met onbegrensd mandaat. Je leefde voor de FIOD. Nee, de FIOD wás je leven! Daarbuiten bestond er niets.

"Ik snap die mentaliteit goed," zegt een ex-douane-medewerker. "Daar heb ik zelf deel van uitgemaakt. We hadden ongekennde macht, niemand die ons controleerde. Drinken was voor velen een min of meer verplichte oefening. In de kroeg besprak je de ingetrapt deuren en de 'Zaanse varianten' - van de gelijknamige methode - en kon je theoretiseren over wat je met de verdachte ging doen die bet in zijn bolle hoofd had gebaald om in de celdeur te krassen 'Liever een zuster als boer dan bij de FIOD een broer'. Van die cultuur wilden De Koning en Geerdinkhof deel uitmaken. Althans, dat hadden ze gewild."

De Koning en Geerdinkhof deden hun CID-ervaring op bij de surveillance-dienst van de douane. Ze analyseerden de knelpunten en droegen oplossingen aan. Een van de knelpunten bleek te zijn dat er op surveillanceniveau werd gedoubleerd in onderzoeken en opsporing, doordat sommige collega's informatie achterhielden.

Geerdinkhof: *"We hebben toen de stoute schoenen aangetrokken en een eigen CID-team opgezet. Een soort ongeautoriseerde geheime dienst binnen de douane, onze eigen toko. We begonnen met een simpel kaartenbakje. Buitenlandse kentekens noteren en registreren. Binnen drie jaar*

Hoofdstuk 17 • De katvangers

tijd groeide dat uit tot een internationaal erkende databank. Ons clubje was in no-time geïnstitutionaliseerd en werd serieus genomen. Zelfs in Den Haag wist men van ons bestaan af. We boekten resultaat, daar draaide het om. Daar draaide alles om.

En wij konden dat weer uitbuiten om ons bij de politiekorpsen naar binnen te likken. Die zagen ons als een serieuze CID. Met zijn tweeën hadden we binnen de kortste keren een totale vrijbrief. We konden alles en deden alles."

Eind jaren tachtig begon het douaneteam zelf met het 'binnentrekken' van gecontroleerde partijen drugs. Ze wisten niet helemaal precies meer in welk jaar het was geweest. Rapporten bijhouden was immers uit den boze. Dat werd hen expliciet duidelijk gemaakt: 'Geen papierwerk'. Dus was er ook geen bewijs van de rol die ze hadden gespeeld in de gecontroleerde doorlevering en de zogenaamde 'Delta-affaire'.

De Amsterdamse haven was hun domein. De Koning en Geerdinkhof zetten in het begin van de jaren negentig een zeer effectief surveillanceteam op poten en gaven leiding aan vier teams in een gelijkwaardige gezagsverhouding. Dat werkte het best, helemaal omdat ze officieel geen bevoegdheden hadden.

De Koning: "Als wij iets gingen observeren, wisten we voor honderd procent zeker dat er iets in zat. We baalden overal de juiste informatie vandaan. Desnoods kochten we het. Dat was heel normaal in die tijd, eind jaren tachtig, begin jaren negentig. Dat ging volgens het principe van 'twee containers voor de prijs van één'. Als een informant een container met hasj wilde binnentrekken, dan kwam bij ons en wees ons op twee containers van de concurrent die op het punt stonden binnen te komen - als we die van hem maar doorlieten. Dat deden we. Al zaten ze vol met drugs. Dan konden we vanaf de tweede verdieping aan de Leeuwendalersweg in Amsterdam zien dat de container van een bekende crimineel langs reed. 'Kijk, daar gaat-ie,' zeiden we dan. Daar hadden we geen moeite mee. Niemand trouwens.

De politie wist nergens van, dat werd bij de douane zelf geregeld. Die twee containers waren meer dan niks. Het ging om het scoren. Als je resultaat boekt, groeit ook de inzet van je medewerkers. Het plezier in het werk is ook wat waard. Vooral als ze delen in het resultaat. Dat een boef ermee wekomt, soit. Volgende keer verlinkt zijn vriend hém weer. Zo hield je een beheersbaar evenwicht in stand.

'Gecontroleerd doorleveren' was in feite al zo oud als de weg naar Rome. Iedereen deed het. Je kon niet zeggen dat die of die ermee begonnen is. Maar wij deden het op kleine schaal, zonder strategie, 'om bij een lei-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

dinggevende crimineel terecht te komen', zoals de CID-Haarlem nu beweert. Mede daarom waren we heel succesvol, gingen naar het buitenland voor onderzoek of seminars. We vielen op, vooral bij de FIOD, onze grote broer. Wij waren opgeklommen van zaterdagamateurs naar de eerste divisie en wilden doordringen tot de eredivisie, de FIOD-Haarlem."

En opeens, in 1989, had Cees Janssen bij het 'gouden douanekoppel' op de stoep gestaan. Onaangekondigd.

'Ik ben Cees uit Haarlem.' En iedereen wist waar Haarlem voor stond. De crème de la crème van de (douane)opsporing. FIOD-Haarlem was de plek waar elke douanier naartoe wilde. De Koning en Geerdinkhof waren onder de indruk. Ze waren blijkbaar opgevallen, al was het maar vanwege hun onorthodoxe methoden. Ze waren uit het juiste hout gesneden, anders had Janssen hen niet eens een blik waardig gegund. De douaniers keken meteen huizenhoog op tegen de 'kleine gigant'. Geerdinkhof: *"Tussen - ik denk - 1989 en 1992 zouden we volop zaken met hem doen."*

De Koning: *"Cees kwam bijna altijd alleen. Dat verbaasde ons. Hij was FIOD-man, maar tevens een soort vliegende keep en aan niemand verantwoording schuldig. Die man was niet te plaatsen. Hij kon overal opereren, maar werkte voornamelijk in Dordrecht en Haarlem. Cees nam een paar keer iemand mee. Een vakman die ons richtlijnen gaf. Hoe we bepaalde zendingen en containers buiten de boeken moesten houden. Die man zag meteen dat wij het niet beleemaal goed deden. Wij waren onervaren en hadden geen FIOD-opleiding gehad. We kregen een verkorte praktijkcursus."*

"In die positie voorzagen wij Cees Janssen al die jaren van informatie," vulde Jan de Koning zijn collega aan. *"Wij hebben nooit een criminele cent ontvangen. We waren piepeltjes. Inmiddels weet ik dat het een goudmijn is geweest. Achteraf heb ik spijt van mijn naïviteit. Achteraf heb ik spijt van mijn loyaliteit. Achteraf heb ik overal spijt van. We waren een paar verdwaasde idioten die tientallen containers met drugs blindelings op een presenteerblaadje aanleverden bij de criminelen. Iedereen werd er wijzer van, behalve wij. Sterker nog, toen we geen nut meer hadden werden we in de stront getrapt. Omdat we teveel wisten en te gevaarlijk waren voor de dienst."*

Han Geerdinkhof: *"Janssen vertelde dat bij de liaison was tussen de belastingdienst en justitie. Een verbindingsman die alles coördineerde tussen de politie en de diverse teams die in het land aan het werk waren. Een soort eenmans-CRI. Cees functioneerde als FIOD-man binnen een speciaal team (het Inter Regionaal Team), vertelde hij altijd. Welk team dat was, was ons niet echt duidelijk. Niemand had toen nog van het IRT*

Hoofdstuk 17 • De katvangers

geboord."

De Koning: "Soms kwam hij zelf met informatie, zo van: 'Ik zoek die of die boot of die container.' Of hij kwam met een handleiding binnen. Maar vaker kwam hij langs met de vraag of we nog een goede tip voor hem hadden. Soms hadden we toevalstreffers. Een basibond die per ongeluk een partijtje had gevonden in de haven. Wij hadden al die informatie klaar liggen voor Cees als hij langskwam. Wij waren altijd klaar voor de aai over onze bol. We hadden dan boven water gekregen voor wie zo'n container bestemd was, waar het spul heen ging, wie het af kwam halen. Dan belden we enthousiast op: 'Cees, meteen komen, we hebben weer een cadeautje voor je.'

Dan droegen wij dat hele boeltje aan hem over. Hij boefde alleen nog maar te arresteren. We hadden alles voor hem geregeld. Maar vervolgens zagen we nooit meer iets van die container terug, helemaal niets. Ook geen regel in de krant, geen bericht dat een partij drugs was vernietigd bij de vuilverbranding, geen arrestaties. Nooit, niets. Die hele container had officieel nooit bestaan.

Cees kwam met de mededeling dat 'die of die container door moest'. De scheepsagent zorgde voor de invoerbescheiden. Dat deed hij in opdracht van een derde, maar altijd via een stroman. Die stroman zorgde ook voor de invoerbelastingen. De boel werd netjes ingeleverd bij de douane-beambte. Alles was in orde door de bemoeienis van Cees. De goederen werden vrijgegeven. Als de container het terrein af ging, zag de douane-ambtenaar bij de poort dat alles in orde was, niet dat het om een doorgeleverde container ging. Dat bleek nergens uit. De enigen die dat op zo'n moment wisten waren wij, de ambtenaren die dat stempeltje regelden. En wij mochten er met niemand over praten, het moest zijn alsof de lading drugs nooit bekend was geweest bij onze dienst. Zelfs voor de mensen met wie we samenwerkten moest het geheim blijven. Cees Janssen zou het verder afhandelen. Het kon niet misgaan als je ons mee had. En wij maar denken dat het allemaal deel uitmaakte van het grote plan en wij maar verder dromen van een plaats in de eredivisie. Wij waren de onmisbare lulletjes rozenwater, de waterdragers."

Geerdinkhof: "Hij heeft ons helemaal gestuurd, dat realiseer ik me nu pas. Cees Janssen deed het voorkomen alsof het om diepteonderzoek ging, een bekende lijn en een bekende dadergroep, dat er een strategie achter zat. Maar het had niets met een Delta-methode te maken. Het ging vaak om gelukstreffers. Containers die anders zonder problemen in het milieu zouden zijn verdwenen omdat er niets verdachts aan te ontdekken was. Totdat de hond erlangs was gelopen. En er werd op geen enkele manier

Jacht op 'de erven Bruinsma'

rapport van opgemaakt. We hebben al die tijd geslapen, terwijl alle signalen één kant op wezen: richting Cees Janssen. We wisten het. Lees de enquêterapporten. Lees ons verhoor. Alle vragen wezen in de richting van Cees Janssen. Misschien moesten sommige van die Van Traa-rapporten daarom geheim blijven. De feiten waren te pijnlijk voor de overheid en het grote publiek."

Er was een schip dat in 1990 hun speciale aandacht had, de Star Venus. Janssen had De Koning en Geerdinkhof naar dat schip gestuurd. Hij was 'zomaar' langsgekomen, had tussen neus en lippen door geïnformeerd 'of daar nog iets aan opgevallen was' en 'of de papieren in orde leken'. Het schip zou in de Amsterdamse haven worden gelost.

Han Geerdinkhof herinnerde zich: *"Hij vertelde ons later hoe we daarmee om moesten gaan. Vooral niet mee bemoeien, niets doen. Ook de collega's niet. Alles was onder controle. Dat waren de voorzorgsmaatregelen voor het geval een routinecontrole iets uit zou wijzen of voor het geval de basjbond 'Fido' aan zou slaan. Vooral de bonden moesten uit de buurt van dat schip blijven. Cees Janssen zou het 'verder zelf afhandelen'."*

De Star Venus was het schip dat de Grote Berg van Klaas Bruinsma vervoerde. Dezelfde partij waarvan Karel Vosseveld beweerde dat Janssen er al die tijd van op de hoogte was geweest. Dezelfde partij waarover een 'anonieme' tip pas in Leusden tot een routineonderzoek leidde. Dezelfde partij waarbij slechts een paar onderknuppels tot minimale straffen werden veroordeeld, terwijl de hele groep organisatoren al die tijd in beeld was geweest. Dezelfde partij waarmee Vosseveld en ome Nol Couperus door Janssen zouden zijn gechanteerd 'voor de helft van de opbrengst'.

Geerdinkhof: *"We wisten niet wat er in dat schip zat. We kenden dat schip, hadden het ook op de korrel, maar moesten het met rust laten. Niemand van de douane mocht zich ermee bemoeien. De Star Venus was trouwens niet het enige schip dat op die manier doorging. Wij rapporteerden alle verdachte schepen aan Cees Janssen, zonder in te grijpen. In feite had hij de touwtjes strak in handen."*

De Koning: *"Dan kwam bij met het bericht van: 'Jongens,...'"*

Geerdinkhof: *"... 'de Casablanca of de Alexandria is gepakt'."*

De Koning: *"Inderdaad, achteraf is het raar dat je verder nooit meer iets van zo'n onderzoek hoorde. Toen vonden wij dat niet raar. Cees stond voor ons niet ter discussie. Wij waren gefixeerd op maar één ding: scoren, erbij boren."*

Geerdinkhof: *"Juist omdat wij van die ongrijpbare vogels waren, waren we bruikbaar. Wij waren zelfs niet controleerbaar meer voor onze chefs."*

Hoofdstuk 17 • De katvangers

Maar hun was het worst. Die waren thuis lekker aan het schilderen of zaten onder werktijd op de camping. Onze chefs bestonden alleen op papier. Eigenlijk was Cees Janssen onze coördinator. We waren de onbezoldigde leiders van een team dat officieel niet bestond. Juist daarom pasten wij zo goed in de opzet van Cees Janssen. Hij was aan ons geen verantwoording schuldig en wij niet aan onze chefs, want in feite waren we dat zelf. Bovendien bespraken we niets met onze chefs. Het was totaal ondoorzichtig en oncontroleerbaar wat we deden. Janssen kon met ons elke kant op die hij maar wilde. Om een voorbeeld te geven. Als hij bij ons binnenkwam, boefde hij zich niet bij een chef te melden. Als hij een verzoek had, richtte hij dat direct aan ons en hij kreeg direct antwoord, zonder tussenkomst van wie dan ook. Wij waren een volwaardige en autonome afdeling. Zo was er ook een containerverhaal met een heel bekende jongen uit Volendam. Een zakenrelatie van Etienne U. Onze jongens hadden die container onder observatie liggen. Kregen we een belle-tje van Cees: 'Han, kun je je jongens daar weghalen? Ze moeten gewoon door kunnen gaan met hun handel.' Wij gingen ervan uit dat de FIOD een hoger belang diende. 'Goed, Cees,' zeiden we dan, 'wij zorgen dat ze daar weggaan. Niets te danken, Cees. Graag gedaan, Cees.' Die vent heeft zich rot gelachen, tot in Haarlem aan toe."

De Koning: "Dat gebeurde ook in de haven. Als er een of ander schip binnenkwam, werd ons door Cees vriendelijk doch dringend verzocht onze mensen daar weg te houden. Daar lag dan geen observatieteam van ons. Het was een preventieve maatregel, voor het geval wij er lucht van zouden krijgen en om te voorkomen dat wij zouden ingrijpen."

Geerdinkhof: "Als ik bij de afdeling van de FIOD die het losregister beheerde informeerde wat de status was van een bepaald schip op een bepaalde datum was ik daar binnen een paar uur achter. Dat verzoek liep via Londen. Had niets met Nederland te maken. Binnen een dag kwam Janssen dan informeren naar die boot: 'Hé gabbers, laten jullie mijn boot wel met rust? Die moet onopvallend worden doorgelaten. Geen routinecontroles.' Dat gebeurde regelmatig. Hoe hij dan aan die gegevens kwam of waarom zijn interesse naar dat bepaalde schip uitging, hebben we ons nooit afgevraagd. Cees wist gewoon alles. Voor ons was hij meer dan oké. Hij had kennelijk overal zijn informanten. Een soort super CID'er."

De Koning: "Elke keer werden wij zelf van het onderzoek af gebaald, want hij handelde alles verder zelf af. En wij? Wij hoorden daar verder helemaal nooit meer wat van, echt nooit. Terwijl je daar heel scherp op bent. Als er honderd kilo werd gepakt, dan stond er minimaal al een vijfrege-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

lig berichtje in de krant, laat staan als het om duizend of vijfduizend kilo ging. Wat wij aan Cees doorspeelden, werd nooit gepakt, dat staat vast. Achteraf."

Geerdinkhof: "Wat stom, hè? Maar je moet goed begrijpen: wij dienden een hoger belang. Wij hebben er nooit bij stilgestaan dat Cees Janssen dubbelspel kon spelen, dat kwam gewoon niet bij ons op. Op geen enkel moment hebben wij aan Cees Janssen getwijfeld."

"Het ging zogenaamd om CID-acties waar de FIOD niets van afwist. Cees Janssen zou als een solist hebben gebandeld. Ammeboela. Zijn collega's van de FIOD wisten alles van die doorlevering. Cees nam ze soms gewoon mee. Die kwamen dan in driedelig grijs, van die jonge doctorandussen. Het leidinggevende kader, de chefs. En die zitten allemaal nog op hun plaats."

De Koning knikte bevestigend. "Dus laat Fred Teeven nu niet beweren dat er geen andere FIOD-medewerkers bij betrokken waren. Onzin. Ze waren ook met Janssen op pad, dat bleek uit alles. Toen we nog in dienst waren, paptten ze ook met ons aan. Nu wordt dat ontkend. Waarom? Welk hoger belang dient zo'n ontkenning? Alleen maar als je je eigen straatje schoon wilt houden, als je iets te verbergen hebt. Dan wordt het ontkend, maar het is wel waar. Janssen moest in zijn eentje de val maken. Mocht niet gekoppeld worden aan anderen. Naar buiten toe was er sprake van een eenmansactie van Janssen."

De Koning: "Ik heb er naderhand over verklaard bij de rijksrecherche. Maar ook bij het Fortteam en bij de commissie-Van Traa klonken al twijfels door. Ik heb wel tegen die lui van de commissie-Van Traa gezegd dat wanneer Cees Janssen door die commissie 'omver getrokken' zou worden bij z'n bek wel open zou doen. Dan zou hij wel vertellen wat er werkelijk aan de hand was. Dan zou iedereen onderuit gaan, ook zijn chefs. Officier van justitie mr. Teeven, noem ze maar op, het hele zootje. Ze keken wel uit om hem onder dwang te laten verschijnen. Cees Janssen was de enige die de beerput kon opentrekken. Die weet tot hoe hoog het gaat. Die kent de poppenspelers."

Volgens een proces-verbaal van 19 juni 1997 dat door het Korps Landelijke Politiediensten aan de Landelijke Officier van Justitie mevrouw mr. P.M.H. van der Molen-Maesen werd gestuurd zou Cees Janssen - evenals ex-IRT/CID-chefs Klaas L. en Joost van V. 'honderden miljoenen guldens hebben verdiend' aan drugshandel en dus de omstrede Delta-opsporingsmethode, waarvan het trio medebedenkers zouden zijn geweest. FIOD-man Cees Janssen is betrokken geweest bij alle (eerder) vermelde 'criminele' handelingen. Daaruit voortvloeiend zou Janssen een tijdlang nauwlettend in de

Hoofdstuk 17 • De katvangers

gaten zijn gehouden door een Observatieteam (OT) van de BVD en in diezelfde periode een telefoontap op zijn privé-nummer hebben gehad. Een goede vriend van Cees Janssen, Gerard V. een sportleraar uit Schiedam, 'die veel te danken had aan Cees' bevestigde dat. *"Cees ligt zwaar onder vuur. Maar bij heeft er genoeg van. Hij heeft gezegd: 'Als jullie me nog een keer tappen, volgen of observeren, dan gaat de beerput echt open. Dan gaan er tenminste 3 magistraten voor schut in Haarlem. Die draaien onberroepelijk de bak in als jullie me verder nog lastigvallen. En geloof me, deze affaire loopt door tot in de hoogste regionen.'"*

Jan de Koning pakte het geheime deel van het verhoor bij de commissie-Van Traa met de datum 17 november 1995, en las eruit voor:

"Voorzitter: 'Met wie had u te maken?'"

Geerdinkhof: 'Hoofdzakelijk met meneer Janssen uit Dordrecht. Vanaf 1989. Toen is het begonnen. We moesten containers doorlaten. Hoofdzakelijk was dat via Cees Janssen. Wie daar uiteindelijk verantwoordelijk voor was, zou u aan Cees Janssen moeten vragen. Cees Janssen kwam regelmatig binnenwandelen op de post, dat was tegenover de Kolenkit in Amsterdam.'

Voorzitter: 'Gaf hij aan wat er van u werd verwacht, een schip of container doorlaten?'"

De Koning: 'Ja, dat klopt, de invoerbescheiden werden door ons geregeld, er werd niet door ons gestempeld. We gingen met het verzoek naar de desbetreffende havenpost van de douane, met de mededeling dat die container erdoor moest, 'want die staat onder controle van ons en van de FIOD' of wat je er ook van maakte. Er werd dan geen fysieke controle ingesteld. De papieren werden netjes afgestempeld, men ging niet vergelijken of het klopte, of de vaten er wel of niet in zaten. De gestempelde ('gecontroleerde') papieren werden door ons aan Janssen overhandigd. Die ging er dan mee aan het werk. De container werd weggebaald, ging rijden en wij hoorden er nooit meer wat van. We hoefden ook geen verballen te maken van wat we aangetroffen hadden, er werden wel wat kopietjes van scheepsmanifesten gemaakt, maar verder helemaal niets.'"
"Er staat nog veel meer in de verboren," zei De Koning, verbaasd over wat hij toen zei. *"Ik lees het nu met andere ogen en nu we met jou praten begin ik me steeds meer te verbazen over mijn eigen naïviteit. De commissie stuurde steeds aan op verdenkingen tegen Janssen en wij hebben dat niet opgepikt. Janssens integriteit stond voor ons niet ter discussie."* Hij citeerde verder.

"Voorzitter: 'Als er iemand bij u aankwam dat er een container door moest, werd er geen controle ingesteld. U zegt Janssen uit Dordrecht, hij

Jacht op 'de erven Bruinsma'

werkte bij de FIOD?

De Koning: 'Ja, bij de FIOD Haarlem, afdeling douanerecherche.'

Voorzitter: 'Belde u dan naar Dordrecht of een doorkiesnummer?'

De Koning: 'Gewoon wat bij doorgaf.'

Voorzitter: 'Was het van het politiebureau of een semafoonnummer?'

De Koning: 'Dat verschilde nogal eens, niet altijd hetzelfde nummer. Hij had diverse semafoonnummers.'

"Toen wij deze vragen kregen," zei Geerdinkhof ter verklaring, "wisten wij eigenlijk niet eens waar het over ging. We hadden niet door dat Cees Janssen het onderwerp was. Uit de vraagstelling kun je opmaken dat zij dat wel wisten. Dit verhoor is nooit gepubliceerd. Ons werd duidelijk gemaakt dat het om een geheim verhoor ging. Uiterste geheimhouding werd er van ons verlangd."

De Koning las weer hardop verder uit het rapport-Van Traa.

"Onderzoeker: 'Weet u wat er met de containers gebeurde die Janssen aanpakte?'

De Koning: 'Er wordt door u steeds over containers gesproken. Maar het ging ook om coasters. Complete scheepsladingen werden met netten gelost en in vrachtwagens geladen. Wij moesten onze mensen weghalen van die haventerreinen. We mochten daar niet komen zodat die mensen rustig hun gang konden gaan. Janssen coördineerde dat. In opdracht van wie was niet duidelijk. Hij gaf ons dan een bootnaam door. Drie dagen van tevoren wisten we dat zo'n schip binnenkwam. De boel werd geregeld. Ook van die ladingen hebben we nooit meer wat gehoord. Wij gingen er gewoon in mee. Vonden het prachtig.'

Geerdinkhof vulde aan: "Wij wisten wel degelijk dat hij met grote zaken bezig was en dat hij een tussenpersoon was tussen de politie en ons."

De Koning: "Dan gaan we over aantallen praten. Ik maak dan een schatting van het aantal containers dat we hebben doorgelaten. Ik deed een voorzichtige schatting. We wisten toen niet wat het thema van het verhoor was. Achteraf zijn we dat nog eens nagegaan, maar het waren er veel meer en er waren ook nog de complete scheepsladingen en schepen die we ongecontroleerd moesten doorlaten. Er stond geen snipper informatie op papier. Waarom moest dat zonder papieren? Waarom mocht dat niet geregistreerd worden als het om officiële opsporingsaangelegenheden ging? Als je nou legaal bezig bent, dan maakt het toch niet uit of er een papierspoor is? Dan zorg je toch juist dat je gedekt bent door papier? Maar Cees wilde daar niets van weten. Sterker, hij verbood het. En ik steek die Janssen ook nog even een veer in zijn hol over hoe goed hij met ons samenwerkte, zo efficiënt, professioneel."

Hoofdstuk 17 • De katvangers

In feite 'dropte' Cees Janssen met opzet onderzoeksinformatie, met de bedoeling om die uiteindelijk retour te krijgen als 'betrouwbare informatie'. De Koning: *"Die boemeranginformatie was door jezelf ingebrachte informatie waarvan je van tevoren wist dat je het uiteindelijk terug zou krijgen als betrouwbare CID-informatie. Cees was daar een meester in. Die stond aan het begin en het eind van de informatiecycclus. En wij dachten dat wij het buskruit hadden uitgevonden als we het aan hem doorgaven."*

Geerdinkhof: *"Je moet je realiseren dat we wekelijks ontmoetingen hadden met Cees Janssen. Jaar in jaar uit. De deur ging dicht, moest dicht. Andere mensen mochten er niet in. Top secret. Wij vonden het prachtig. Geheim-agentje spelen en serieus genomen worden. Cees stelde vragen en ik ging achter de computer zitten. Hij kreeg alles van me. Alles, alles, alles. Schepen, containers, wat erin zat, verwachtte aankomsttijden, plaatsen. Wat hij opgaf, regelden we."*

Cees stuurde ons ook aan om dingen na te gaan. Dat bracht bij zo: 'Ik heb dit of dat gehoord, ga dat eens na bij je informant.' Hij stuurde ons een bepaalde richting op, terwijl bij al wist wat eruit zou komen. Sterker nog, bij wist wie die informant was en wat het resultaat zou zijn. Dat is raar natuurlijk, maar bij wist het. Hoe hij dat wist, weet ik niet. We hebben het er nooit openlijk over gehad, want bij was niet verdacht. Maar bij wist het, dat bleek uit kleine dingen, de manier van sturen, de reactie op de informatie. Meer een bevestiging dan een nieuwtje. Dat gevoel heb je dan wel, maar daar doe je niets mee. Hij had natuurlijk zijn informatie en dat wilde hij bevestigd zien, dat moest gewit worden voor zijn eigen agenda. 'Enne, mondje toe, hè?' zei bij dan. We waren zo naïef. Eerlijk waar, wij hebben er nooit een oneerlijke cent aan verdiend."

"Eerst werden we overgeplaatst naar een bureaufunctie. Vreselijke periode. Dieper kun je niet gaan. Janssen hebben we twee weken voor onze overplaatsing nog gezien. We hebben niets aan hem gemerkt. Daarna hebben we hem niet meer gezien. Heeft nooit meer iets van zich laten horen," zei Geerdinkhof met een wrange glimlach. Pas veel later zou het voormalige koppel vermoeden dat het onderzoek was aangezwengeld door Fred Teeven. *"Die had aangedrongen op een onderzoek. Officieel hadden wij niets met Teeven of de dienst te maken. Dus waarom kregen wij nu opeens aandacht van hem? Wij moesten gewoon het veld ruimen, om een reden die wij toen nog niet kenden. Teeven speelde daar als chef van Cees Janssen een cruciale rol in. En Cees Janssen was een wandelende beerput. En als die opening, dan zou Fred Teeven er ook in flikkeren, met carrière en al. Dat moest kost wat kost worden voorkomen, denken wij nu."*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Dus mocht onze informatie - waarvan wij niet eens wisten wat het betekende - nooit naar buiten komen."

'Nico' Robert Mink K.

'De man van 1200 miljoen'

Ik kreeg 'Nico' Robert Mink K. - bijgenaamd 'de Denker' – pas te spreken na een langdurige lobby. Keer op keer was een verzoek tot een gesprek 'afgewezen'. Maar uiteindelijk had ik mijn afspraak in een Grieks restaurant tien minuten buiten Amsterdam. Daar zou ik de vermeende troonpretendent van de Delta-organisatie ontmoeten.

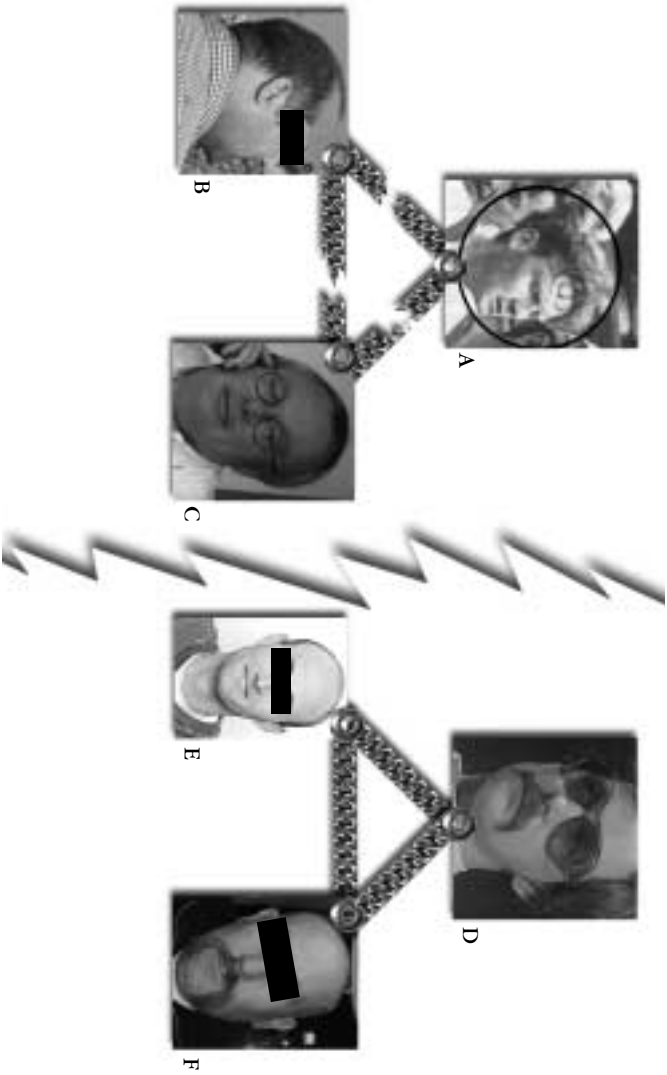

Politiefoto van 'de man van 1200 miljoen' volgens de media 'Nico' Mink K., topman van de Delta-organisatie. Hij zou een spilfunctie vervullen in het grootste justitiële debacle in de geschiedenis. "De jacht op Étienne U. was een fictie. Wij hebben nooit zakengedaan met die man. Laat staan dat hij onze leider was."

Het was een zwoele nazomeravond in 1996. 'Nico', zoals hij door zijn relaties wordt genoemd, schoof stipt op het afgesproken tijdstip aan. Hij was formeel correct in zijn gedrag. Formuleerde weloverwogen. In het milieu werd hij vooral gezien als de intellectuele leider van de Delta-groep, die sinds medio jaren negentig politie en justitie voor de gek hield.

Strikt hiërarchisch gezien kwam Mink na de illustere Stanley H., die in 1982 tot zes jaar cel werd veroordeeld wegens een serie overvallen op een groot aantal banken, die hij samen met de beruchte Servische militieleider Zeljko

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Fictieve Delta-top mr. Engelsma (A), Geerts (C), Efteme U. (B) versus de 'echte' Delta-top Stanley H (D), Mink K (E), Vermeer (F). Justitie joeg lange tijd de verkeerde groep mensen na. Het resultaat was dat criminelen en gezagsdragers ongecontroleerd voor miljarden guldens aan hard- en softdrugs Nederland konden binnenmokkelen.

Hoofdstuk 18 • 'Nico' Robert Mink K.

Raznjatovic - 'Arkan de tijgerkat' - had overvallen. Arkan, die in 1993 door het VN-tribunaal in de top drie op de lijst oorlogsmisdadigers werd geplaatst, liep samen met Stanley H. - verkleed als echtpaar - de banken in en uit. Op die manier passeerde het duo zonder al te veel problemen menig politieafzetting. De Delta-groep zou tot aan de dood van Arkan - hij werd januari 2000 geliquideerd - goede banden onderhouden met de militieman.

Bij toeval had ik Stanley H. een keer ontmoet. In 1985 op het Thorbeckeplein, waar ik in gesprek was met 'Zwarte' Joop de Vries. H. schoof toen bij ons aan op het bankje.

"Hoi Joop, ik ben Stanley Heuvels, Stanley H. Ik ben voortvluchtig."*

De toen 38-jarige Heuvels was kort daarvoor uit de gevangenis ontsnapt - of liever gezegd gewandeld - door de bewakers op hasjaart te trakteren en ook nog aan te kondigen dat hij uit ging breken. 'Geen probleem Stan,' hadden de cipiers hem aanmoedigend toegelachen. De cake was goed gevallen en Stanley was zijn belofte diezelfde avond nog nagekomen. Vervolgens was korte tijd later, tot grote verontwaardiging van de autoriteiten live in een uitzending van Sonja Barend verschenen. Naar aanleiding van dat televisieoptreden was Stanley H. the talk of the town, en figureerde dag in dag uit op de landelijke voorpagina's. Volgens de berichten 'voelde hij zich opgejaagd door politie en justitie'. Hij was bang dat hij in een confrontatie met de politie zonder pardon zou worden afgeknald. Hij kon wel wat hulp gebruiken. Ruim tien jaar later hoorde ik voor het eerst dat Stanley H. de leider was van de groep criminelen die met de bevestigde medewerking van justitie en politie schathemeltjerk zou zijn geworden.

De leider van de Delta-organisatie, die inmiddels een vijftiger moet zijn, heb ik na die ene keer op het Thorbeckeplein in 1985 nooit meer ontmoet. Wel 'zijn tweede man' dus, Mink.

'De denker' stond bekend om zijn uitstekende geheugen, werd geroemd om zijn geniale talent voor criminele zaken, wapenkennis, zijn 'meedogenloze' leiderschap, de rechtenstudie, de commando-opleiding - die hij in werkelijkheid nooit had gevolgd. Ook zijn buitengewone interesse die alle (nationale en internationale) opsporingsinstanties voor hem hadden was bijzonder te noemen. Zo werd hij door justitiebronnen in een adem genoemd in het Iran-Contra schandaal. 'Nico' Mink K. zou door een hooggeplaatste Drugs Enforcement Administration (DEA)-officier Robert Nieves - bijgenaamd 'the Snowman' - welbewust uit de wind zijn gehouden. Mink K. zou volgens bronnen bij de inlichtingendiensten 'begin jaren negentig zelfs met een - niet nader genoemde - Amerikaanse inlichtingendienst hebben samengewerkt.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Mink K. was in elk geval een man die de bijzondere aandacht verdiende die hij kreeg van de autoriteiten. Toch kwam hij niet over als 'de rücksichtloze geweldsman' die zonder scrupules beschikte over leven en dood en een spoor van slachtoffers had achtergelaten op zijn pad. Integendeel, Mink was een intrigerende gesprekspartner die genuanceerd over zijn handel en wandel filosofeerde.

Hij had een blauwe maandag in het Franse vreemdelingenlegioen gezeten. Tot zover klopte het hardnekkige 'commandoverhaal' dat stevast opdook in de media. Het rigide, nostalgische leven had hem wel aangesproken. Mink en een goede vriend hadden in een opwelling voor meerdere jaren getekend. Het ultieme avontuur had het geleken. Vooral nadat ze in een bar die gepokte en gemazelde ex-legionair tegen het lijf waren gelopen. Een man die voor de lol spijkers in z'n blote bast dreef en geen krimp gaf. Dat was zo'n twintig jaar geleden. Maar Mink en zijn maat Mike* hadden het binnen een paar dagen wel gezien. Het was niets voor hen. Ze hadden een gezagsprobleem en vonden zichzelf te slim om zich als een gewillige hond te laten slaan in een cultuurtje waar het stoer was dat 'echte mannen spijkers in hun lijf joegen'. Samen met zijn vriend ontsnapte hij uit 'dat gekkenhuis' voordat ze voor vijf jaar zouden worden afgevoerd naar het Corsicaanse Ajaccio, waar de belangrijkste legerbasis van het vreemdenlingenlegioen is gevestigd. Van daaruit zou er geen weg terug meer zijn geweest. Mink was meer van het intellectuele soort. Hij las alles wat los- en vastzat. Er zouden in de loop der jaren nog een aantal ontmoetingen tussen ons volgen.

Begin 1999 ontmoette ik hem weer, nadat hij er net tien maanden Franse gevangenis op had zitten. Hij zag eruit als of hij net was vrijgelaten uit een Bosnisch interneringskamp. Mink was ruim tien kilo afgevallen en was 'droog' als een topsporter. Hij had consequent bedankt voor het 'menu van opgekookte darm gelardeerd met ranzige pens als ontbijt, lunch en diner'. Vaste prik waren de dagelijkse koolsoep en handenvol vitaminen. Als een atleet verliet hij de Franse kerkers, optimaal in conditie, gedisciplineerd en ongebroken. Als een hoofdrolspeler in zijn eigen Midnight Express.

Nico Mink was de grote onbekende in de media, totdat in de zomer van 1999 drupsgewijs zijn 'deal' - of eufemistisch 'pre-deal' genoemd - met officier van justitie Teeven door Vrij Nederland naar buiten werd gebracht. Mr. Teeven zou volgens het weekblad, in een poging een aantal zware misdrijven op te lossen en duidelijkheid te krijgen over welke functionarissen bij het Openbaar Ministerie mogelijk corrupt waren, verregaande toezeggingen hebben gedaan aan Mink en hem zelfs immuniteit hebben gegarandeerd.

"Klinkklare onzin," zei Nico Mink kort na de publicatie in VN. *"Ik heb op*

geen enkele manier mijn medewerking verleend aan welk onderzoek van justitie dan ook."

"Nonsens," noemde officier van justitie Teeven de berichtgeving over die zogenaamde deal. "Als ze hem morgen kunnen pakken voor die smokkel van vijftien ton coke die door sommige politici en een aantal officieren van justitie aan hem worden toegeschreven, mijn zegen hebben ze. Als ze hem pakken voor wat dan ook, liever vandaag dan morgen. Er is niets dat een vervolging in de weg staat. Maar laten ze nou niet zeggen dat er

Kopstuk IRT-affaire betaalde justitie een miljoen voor zijn vrijheid

■ *Robert Mink K. – een van de hoofdrolspelers in het IRT-drama en vermeend kopstuk van de misdaadorganisatie Delta – had tot kort geleden weinig te vrezen van justitie. Hij hoefde een straf van zes jaar en acht maanden wegens handel in wapens en drugs niet uit te zitten. Pas nu wordt duidelijk waarom niet. Eind vorig jaar betaalde hij het openbaar ministerie in Amsterdam een miljoen gulden in ruil voor zijn vrijheid. Deze prettige regeling moest natuurlijk wel geheim blijven. Minister Korthals heeft nog wat uit te leggen.*

'De Denker' Mink K. stond op 13 maart 2000 terecht vanwege zijn vermeende aandeel in de handel in een mega-hoeveelheid hightech wapentuig, waaronder 4 schietparaplu's: wapens die doorgaans alleen in handen zijn van overheden en spionnen. K. zou zijn betrokkenheid bij deze vondst ontkennen.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

gebeime deals zijn gemaakt. Iedereen, tot de minister aan toe, was van elke stap op de hoogte. Alle gesprekken die ik persoonlijk met Mink K. heb gevoerd, staan zwart op wit."

Er was volgens een justitiebron een miljoen gedeponerd op een zogenaamde derderekening, dat zou komen te vervallen aan de Staat in het geval dat Mink tussentijds - in afwachting van de uitspraak van het Europees Hof - de fout in zou gaan, of zich niet zou melden indien het beroep werd afgewezen.

Het initiatief aangaande het 'contract' betrof zeker géén eenmansactie van Teeven, zoals de kranten en weekbladen gretig suggereerden, maar Mink vond de geprolongeerde canard allang best. De suggestie dat hij samenwerkte met de autoriteiten had hem al die jaren uit de wind gehouden. 'Het leek wel of hij een vriend had bij Het Parool', grapte hij tegen zijn vriend Vermeer. Door de brede media-aandacht voor Etienne U. - met wie hij overigens nooit zaken had gedaan - had Nico Mink al die tijd in relatieve anonimiteit kunnen opereren.

Maar 15 september 1999, werd Mink de opening van het NOS-journaal en het RTL-Nieuws vanwege de grootste wapenvondst die ooit is gedaan in Nederland.

Mink was kort daarvoor in het belastingkantoor aangehouden in verband met deze megavondst. Op basis van sporenonderzoek werd hij ervan verdacht de eigenaar te zijn van het wapendepot. Twee uur voordat hij werd opgepakt hadden wij nog ontspannen een kop koffie gedronken op het terras van grand café L'Opera. Hij was net terug uit Spanje en vertelde in cryptische bewoordingen over 'iets groots dat stond te gebeuren'. Hij wilde niet vertellen wat dat was. Twee weken later zou hij volledige openheid van zaken geven, dan was de tijd rijp. Zover zou het echter nooit komen. Twee uur later werd Mink K. uit de roulatie genomen door een arrestatieteam (AT).

In de Amsterdamse Nachtwachtlaan was korte tijd daarvoor naar aanleiding van wateroverlast per ongeluk een partij van tweehonderdvijfentwintig zwaar kaliber semi- en volautomatische vuurwapens gevonden, waarvan een aantal alleen in gebruik zijn bij overheidsdiensten. Ook vond de Explosieven Opruimingsdienst (EOD) antitank granaatwerpers, vele honderden geluiddempers, laserrichtmiddelen, kogelwerende vesten, schietkoffers, kaliber-.22 '*moord-paraplu's*', ontstekers voor explosieven, tienduizenden stuks munitie en bijna een kwart miljoen xtc-pillen - met Tom & Jerry-logo. De partij die volgens justitie meer dan 10 miljoen gulden vertegenwoordigde, werd aangetroffen in de woning die ooit had toebehoord

Hoofdstuk 18 • 'Nico' Robert Mink K.

aan een van de ontvoerders die in 1983 Alfred Heineken en Ab Doderer ontvoerden. Willem H. had volgens een insider 'écht niets met de wapens te maken gehad' en 'zou de woning slechts hebben onderverhuurd', maar in oktober 1999 werd hij alsnog ingerekend door de politie, evenals 'zelfmelder' Sjuul S., die de partij claimde. In eerste instantie werd hij weggestuurd, maar na enig aandringen mocht hij uiteindelijk toch de cel in. De 'zelfmelder' verzekerde zichzelf met die actie in potentie van een jarenlange gevangenisstraf. De partij was immers van een dusdanige omvang dat de IRA en de ETA er gezamenlijk jaloers op zouden zijn geweest. Vooral de vier P90 FN machinegeweren en het nooit in productie genomen FNC-aanvalsgeweer spraken tot de verbeelding van de opsporingsinstanties. Tot aan de BVD toe was men in rep en roer. De levering en afname van deze ultrageavanceerde wapens bleken exclusief voorbehouden aan overheidsinstanties. Dus vandaar de bijzondere interesse in de vondst van inlichtingendiensten in binnen- en buitenland.

Kort daarvoor werd aan de Amsterdamse Vrijheidslaan een vergelijkbare partij vuurwapens ontdekt. Ook hier was *'wateroverlast bij de burens'* de oorzaak van de ontdekking en wezen de vingers in de richting van Mink K., volgens justitie. Bij zijn arrestatie had K. immers een handgeschreven notitie op zak met een referentie aan de Vrijheidslaan in verband met de wapenvondst.

De advocate van Mink K., mr. A. van der Plas, wilde inhoudelijk niet op de zaak ingaan: *"Wat heeft het immers voor zin om in de strafzaak tegen mijn cliënt een behandeling achter gesloten deuren te verzoeken en vervolgens de pers te woord te staan? Daar zijn afspraken over met justitie. Alles wat er tot op beden in de media heeft gestaan is speculatieve nonsens. Mijn cliënt is niet de eigenaar van die wapens en de drugs die gevonden zijn in het appartement aan de Nachtwachtlaan. We hebben een sterke zaak. En daar laat ik het bij, mijn cliënt moet een eerlijke kans krijgen, zonder beïnvloeding door de media."*

Via een aantal tussenpersonen kreeg ik Sjuul S. aan de telefoon in het huis van bewaring. S.: *"Die partij was van een Joegoslaaf die Milo beet. Ik kreeg een ruggetje - 1000 gulden - per maand van hem om die woning op mijn naam te nemen. Maar die gasten hadden een tijd niets van zich laten horen. Ze hadden me ook niet betaald. In mijn nieuwsgierigheid ben ik in die woning gaan rondsnuffelen. In een van de kasten vond ik die wapens. Ik was doodsbang, omdat kort daarvoor een Joegoslaaf was opgeblazen in die buurt. De vriendin van die Joego is toen omgekomen. Dat heeft allemaal rechtstreeks met deze zaak te maken, daar ben ik van overtuigd. Meer kan ik daar niet over zeggen omdat ik gevaar loop. Ik*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

heb toen een vriend van me opgebeld om die dingen 'onschadelijk' te maken. Ik was bang voor die troep. Er moest iets mee gebeuren. De politie inlichtten was geen optie. Dan weet je zeker dat je d'r aangaat. Dit soort jongens - de eigenaren van die handel - nemen je zo'n actie niet in dank af. Die vriend wilde mij alleen maar helpen om ervoor te zorgen dat die troep niet zou ontploffen of zo. Die had er verder geen belang bij. Nee, hij was ook niet de eigenaar. Ongewild heb ik hem met dat verzoek in de problemen gebracht. Daar baal ik vreselijk van. Dat wilde ik rechtzetten door mezelf te melden. Hij heeft er verder niks mee te maken. Ja, het kan best dat zijn vingerafdrukken op die wapens hebben gestaan, want hij heeft ze met z'n blote handen aangeraakt toen hij ze controleerde op explosiegevaar. Ik vertel echt de waarheid! Waarom zou ik een jarenlange gevangenisstraf riskeren als het niet waar is? Dan ben je toch niet goed snik. Geen zinnig mens die dat doet."

Op een vuurwapen en op een laserrichter van een mitrailleur in het appartement werden inderdaad tal van vingerafdrukken aangetroffen van 'de vriend' van Sjuul S. Een daarvan kwam prominent voor in het vingerafdrukkenbestand 'Havanck' van justitie en viel in de categorie 'superbingo'. Eigenaar: de 37-jarige Nico Robert Mink K., aldus justitie.

Het was de derde keer dat hij door justitie aan een dergelijke zaak werd gekoppeld.

In november 1992 volgde een observatieteam van het Interregionaal Rechercheteam (IRT) Noord-Holland/Utrecht het transport van een partij drugs naar Friesland. Die partij maakte deel uit van de IRT/Delta-methode - het doorlaten van grote partijen drugs. De 'takken' werden afgeleverd bij een boerderij in Oudbildtziel. Bij een inijkoperatie werden xtc, wapens en meer dan honderd kilo semtex - een hightech kneedbom - gevonden. *"Meer dan honderd miljoen schade hebben we daarbij opgelopen,"* aldus een van de 'echte' Delta-partners. *"Daar lag zo'n 100 miljoen aan drugs, explosieven en wapens. Vierentwintig bandgranaten, 120 kg semtex, en ruim 2 miljoen xtc-pillen."*

Bij een 'toevallige' controle in de buurt van de boerderij werd een auto aangehouden. De inzittenden werden beschouwd als het 'middenkader van Delta'. Eén van de inzittenden was Nico Mink, de toen nog onbekende voorman van de groep. Het vermoeden bestond dat hij en zijn kompanen de handel kwamen ophalen. Drie jaar later zou de voorzitter van de IRT-enquête, Van Traa, Mink tijdens de verhoren met naam en toenaam aanhalen in verband met deze zaak.

In augustus 1994 was het weer raak. Toen vond de Amsterdamse politie in

Hoofdstuk 18 • 'Nico' Robert Mink K.

een woning in de Newtonstraat in Watergraafsmeer wederom een aanzienlijke partij wapens, explosieven en negentig kilo cocaïne. De bewoner van het huis - voormalige profvoetballer Ton B. van onder andere Ajax - werd aangehouden en begin 1995 tot vijf jaar gevangenisstraf veroordeeld. Hij ontkende Mink K. 'ooit ontmoet te hebben', maar was prominent op video vastgelegd, samen met diezelfde K. op weg naar een voetbalinterland.

Korte tijd na de wapenvondst werd Mink opgepakt als verdachte. Op een plastic zak waarin de wapens in de Newtonstraat verpakt zouden zijn geweest was de duimafdruk van Mink gevonden. Er was echter één probleempje. Uit de foto's van het Explosieven Opruimings Dienst (EOD) - die als eerste de plaats van delict hadden betreden en foto's hadden gemaakt - bleek later dat de wapens niet in zakken verpakt hadden gezeten, maar onverpakt waren opgeslagen. Die zakken waren door de recherche ingebracht als 'koekoeksbewijs', volgens de advocate van K., mr. Adèle van der Plas. 'Geplant' dus, volgens het Bruinsma-scenario. 'Vind' een vuilniszak afkomstig van locatie-A en vermeld in het proces-verbaal dat hij gevonden werd op locatie-B. Vandaar ook de beslissing van de raadkamer van het Amsterdamse Gerechtshof om Nico Mink K. in appel te ontslaan uit zijn voorlopige hechtenis. Het hof twijfelde aan het bewijs. Vooral de duimafdruk leek dubieus, temeer omdat rechercheurs met de vingers omhoog hadden verklaard dat de wapens in vuilniszakken verpakt hadden gezeten en dat er géén foto's waren genomen op het plaats delict - hetgeen standaard-procedure is bij zware delicten. In hoger beroep kwamen de foto's onbedoeld alsnog te voorschijn. De discrepantie met de zakken bleef echter onverklaarbaar.

Uiteindelijk werd Mink door het Amsterdamse Gerechtshof toch tot zes jaar en acht maanden celstraf veroordeeld voor die zaak, nadat de rechtbank hem in eerste aanleg had vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs. In afwachting van zijn appelzaak mocht Mink van het Gerechtshof op vrije voeten blijven - tot aan de uitspraak bij het Europese Hof. Een zaak die nog steeds in behandeling is - 'tot Sint Juttemis', aldus het cynische commentaar in Vrij Nederland.

In november 1997 werd Mink het middelpunt van een nieuwe affaire. Een Brusselse justitiemedewerker - 'de cokeverslaafde onderzoeksrechter' mr. Koen Veeckman - zou Mink tientallen meters aan geheime onderzoeksdoSSIERS hebben verkocht. K. zou de dossiers volgens justitie hebben gekocht om informatie te verzamelen over de aanhouding van XTC-handelaren in Antwerpen. De Bijzondere Opsporings Brigade (BOB) zou bewust hebben getracht om de verdachten bij de aanhouding te liquideren door gericht op

Jacht op 'de erven Bruinsma'

de benzinetank van de auto te schieten. Volgens anonieme bronnen zou Mink K. de aanslag vanaf de overkant van de straat hebben gadegeslagen. Via de Brusselse justitiemedewerker zou hij het bewijsmateriaal en de dossiers in deze zaak hebben willen laten verdonkeremanen. Nadat hij door de Belgen op de internationale telex was gezet werd hij in januari 1998 in Frankrijk aangehouden en na acht maanden uitgeleverd aan België.

Binnen een maand werd Mink K. echter alweer vrijgelaten. 'De feiten konden niet bewezen worden' volgens het Brusselse parket.

De Amsterdamse officier van justitie mr. Fred Teeven had Mink intussen in de Belgische cel opgezocht 'voor een gesprek onder vier ogen'. Teeven was in voor een deal met de talentvolle crimineel - een reeks gesprekken die later bekend zouden worden onder de naam 'de pre-deal van 1 miljoen'. De magistraat wilde alles weten van zijn rol in de Delta-affaire, wie de daders waren van de moord op Jaap van der Heiden en tal van andere zaken. Teeven wilde ook alles weten van de platte justitie- en CID-medewerkers in Haarlem, om die alsnog te kunnen vervolgen voor hun rol in de IRT-affaire. Mink had de antwoorden, was het stellige vermoeden. De resterende gevangenisstraf zou wellicht kunnen worden weggestreepd in ruil voor informatie die zou leiden tot de veroordeling van 'het Haarlemse broederschap'. Volgens beide partijen is die deal er echter nooit gekomen.

Toch werd zijn plotselinge vrijlating uit de Belgische cel rechtstreeks in dat verband gezien. En ook het feit dat hij werd vrijgelaten tot aan de beslissing van het Europese Hof leek op zijn minst een ongebruikelijke, zo niet unieke procedure in de Nederlandse rechtsgang en werd dus met de nodige scepsis ontvangen in het criminele milieu. Mink zou via de derdenrekening van zijn advocate één miljoen gulden aan justitie hebben gestort als borgsom. Die storting gold - volgens justitie - als garantie dat Mink 'vrijwillig' zijn straf zou komen uitzitten indien het Europese Hof zijn beroep zou afwijzen, maar tot die uitspraak vrij man zou blijven. Normaal gesproken was een veroordeling bij de Hoge Raad onherroepelijk. In de praktijk betekende dat onder alle omstandigheden zitten, tenzij er iets bijzonders aan de hand was. Een uitspraak bij het Europese Hof werd immers gezien als niet meer dan een formaliteit, zonder enige jurisdictie.

"Ongekend," verzekerde een gerenommeerde strafpleiter me. "Niemand wordt op vrije voeten gesteld in afwachting van een 'Europees' vonnis. Het kan niet anders zijn dan dat daar veel meer achter zit."

Dat gevoel werd alleen maar versterkt doordat de behandeling van Mink K.'s strafzaak achter gesloten deuren plaatsvond. Maar op 13 maart 2000 werd de zitting 'door een technische fout' toch openbaar. Doordat de micro-

Hoofdstuk 18 • 'Nico' Robert Mink K.

foons in de perskamer open waren blijven staan, kon de voltallige pers meegenieten van K.s 'bekentenis' dat hij 'als informant had gefungeerd voor officier van Justitie Fred Teeven'. 'Een allerbelabberdste informant', volgens het Openbaar Ministerie. K. had in al die maanden immers geen informatie van betekenis geleverd.

Wat justitie betreft ging Nico Mink K. in elk geval lange tijd 'weg' voor de partij wapens die begin september 1999 in beslag werden genomen na de 'operatie wateroverlast' aan de Nachtwachtlaan. Op het Haagse Binnenhof werd deze zaak met bijzondere belangstelling gevolgd in verband met het aangekondigde staartje dat de IRT-affaire volgens minister van Justitie mr. B. Korthals nog zal hebben. Hij kondigde kortdaat aan dat de onderste steen boven zou komen en alle korpsen in het land mankracht zouden uitlenen aan een speciaal voor dit doel opgericht team. Een half jaar later bleek er niets te zijn gebeurd.

In de zomer van 1999 had de commissie-Kalsbeek Nico Mink K. gekoppeld aan de import van tussen de 15.000 en 25.000 kilogram cocaïne die onder de vlag van het IRT zou zijn geïmporteerd. Ook had de commissie zich gebogen over Minks vermeende rol in de Delta-organisatie. Centraal stond daarin de vraag wie de poppen en wie de poppenspelers waren. Kortom, hoe zag de structuur van de Delta-organisatie eruit en hoe ver en hoe hoog ging de samenwerking met justitie en corrupte rechercheurs? Mink had wederom de antwoorden, maar zweeg.

Zijn vermeende informantenpositie kon in elk geval niet voorkomen dat hij op donderdag 30 maart 2000 werd veroordeeld tot vier jaar gevangenisstraf waarvan zes maanden in mindering werd gebracht in verband met het uitlekken van informatie tijdens de 'besloten' zitting van twee weken eerder. Dat bovenop de tijd die hij nog moest uitzitten voor de wapenvondst in de Newtonstaat, betekende dat hij tot dik na 2005 uit de roulatie zou zijn.

"Dat hele cokeverhaal is onzin," reageerde een senior-justitiemedewerker. "Volkomen uit de lucht gegrepen en ingefluisterd door een uitermate onbetrouwbare getuige. Waanzin. Van die commissie-Kalsbeek, die zich met dat soort informatie het bos in laat sturen, hoef je niet veel te verwachten. Een hoop onzin opschrijven en nergens op baseren en vervolgens tactisch laten lekken in een opinieweekblad dat in het parlement goed gelezen wordt, en waardoor er een hoop publieke onrust ontstaat. Ze realiseren zich blijkbaar niet dat er mensen in gevaar zijn gebracht en dat door dit soort acties de officieren van justitie met elkaar over straat zijn gaan rollen. Precies wat de criminelen willen."

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Een ding was in elk geval duidelijk. De belangen waren groot en de Delta-organisatie' had een status aparte binnen opsporingsland. Hoog spel was er gespeeld aan beide kanten van de lijn. 'Gecontroleerde doorlevering' was een brutaal verzinsel geweest om ongehinderd drugs te kunnen importeren. Intussen was nog allerminst bekend uit wie deze groep nu precies bestond en tot hoever de samenwerking met justitie ging.

De verwarring zat hem vooral in de tweedeling. In de media werd de groep waartoe Nico Mink zou behoren ten onrechte aangeduid als het 'middenkader' van de Delta-organisatie. Daarboven zou nog het leidinggevend Delta-(top)kader zitten, bestaande uit zakenman Geerts, advocaat Engelsma en de topcrimineel Etienne U. Op die analyse had justitie zich gebaseerd bij de 'IRT-methode' - drugs doorleveren om bij de top te komen. Maar na de vele gesprekken die ik in het milieu, met politie, justitie en met Nico Mink en zijn kompanen had gevoerd, was het duidelijk dat de gezagsverhoudingen binnen dit roemruchte gezelschap in werkelijkheid anders lagen. Het zogenaamde Delta-middenkader bleek namelijk de gehele Delta-organisatie te omvatten. Daarboven zat geen hoger gezag. Er bestond helemaal geen 'Delta-top'. Die had nooit bestaan.

Nico Mink was degene die feitelijk aan de touwtjes trok. Mink was dé man, hard op weg de pater familias van de Nederlandse onderwereld te worden. Hij had 'Dikke' Charles Geerts noch mr. Engelsma ooit ontmoet. Mink was daar stellig in. Etienne U. kende hij oppervlakkig. 'Hoi', een kop koffie en 'doei', maar zakelijke banden tussen de Deltagroep en de groep van Etienne U. waren uit de lucht gegrepen, gebaseerd op krantenpublicaties en 'analyses van wetenschappelijk medewerkers van het ministerie van Justitie die nog nooit op straat hadden gespeeld, laat staan een crimineel van dichtbij hadden gezien.'

En dan waren er nog de politiemensen die ter discussie stonden en die goed garen sponnen bij de suggestie van een crimineel verbond. Nog nooit was er een serieuze poging gedaan om te verifiëren wat er in de praktijk klopte van de Delta-theorie en, belangrijker nog, óf het wel klopte. Óf er wel een basis bestond voor het inzetten van een groei-informant - een crimineel met als missie door te dringen naar de top van '*de organisatie*', in een poging belastende informatie te verzamelen over Etienne U. cs. Dat was een nooit bevestigd verhaal. Iedereen ging er blindelings van uit dát het klopte.

Opmerkelijk genoeg had niemand in al die jaren ook maar een poging gedaan om de illustere 'groei-informant' te benaderen, laat staan te verhoren - formeel en ook niet informeel.

Moeilijk was hij niet te vinden. Hij stond immers gewoon in het telefoonboek.

De groei-informant

'Codenaam RRW-X'

Officieel begonnen het IRT en de CID in juli 1992 met het doorlaten van de eerste containers drugs. Daartoe gemachtigd door de Haarlemse officier van justitie, mr. Van der Veen. Maar feitelijk gezien begon het doorleveren van containers drugs al jaren eerder. Volgens de betrokken douanebeambten al eind jaren tachtig.

De rol van de groei-informant was simpel: hij hoefde niet meer te doen dan de drugstransporten te regelen. De partijen zouden ongehinderd - maar wel met medeweten van het IRT - in handen komen van de opdrachtgevers, te weten Delta. In het optimistische draaiboek van de speurders zou de groei-informant uiteindelijk door de criminelen worden gehonoreerd voor verleende diensten en doorgroeien naar een eigen (kader)plek binnen de Delta-organisatie - wellicht zelfs als rechterhand van Etienne U. De groei-informant kon dan, op afstand bestuurd door L. en Van V., van binnenuit de zaak uithollen, met als uiteindelijke doel het ontmantelen van de criminele groep en de veroordeling van de Delta-top.

Van dat verhaal bleef weinig over na alle gesprekken die ik voerde.

In de zomer van 1997 kreeg ik een telefoontje van iemand die goed bekend is in het criminele milieu en kennelijk vond dat hij me moest waarschuwen. *"Als je geen problemen wilt, zou ik uit de buurt blijven van waar je vanmiddag bent geweest. Je moet stoppen met je onderzoek in die richting. Dat zit fout. Je zit nu te wroeten in het Cali-kartel, dat kan je een hoop problemen bezorgen. Geen makkelijke jongens."*

Die middag was ik in IJmuiden geweest, bij een horecagelegenheid van - de zogenaamde Rotiman - Christiaan Jeh*. Deze (vermeende) groei-informant was - volgens een proces-verbaal van 19 juni 1997 dat werd samengesteld door het Korps Landelijke Politiediensten en BVD - samen met CID-chefs Klaas L. en Joost van V. verantwoordelijk voor de import van duizenden kilo's harddrugs afkomstig van het Colombiaanse Cali-kartel. Deze grote hoeveelheden cocaïne werden onder een 'deklading' hasj Nederland bin-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

nengesmokkeld en met toestemming van het IRT op de Nederlandse- en buitenlandse markt gebracht. Zelfs de verpakking werd gedetailleerd beschreven in het ambtsbericht. Op de pakken stond het stempel 'AE'. De drugs zijn met medeweten van Klaas L. Nederland binnengesmokkeld en vervolgens naar België vervoerd. De betrokkenen - ook de IRT-ers Van L. en Van V. - hebben daarmee een vermogen van honderden miljoenen verdiend. De drugs (5000 kilogram coke) zouden in de tussenliggende periode bij Jeh thuis zijn opgeslagen.

Ik had die middag inderdaad de broer van Jeh aangesproken, 'of ik Christiaan kon spreken.'

"Nee," had hij kortaf gezegd. Dat was meteen het einde van het gesprek. Tevens het einde van dat traject. Tijdelijk, naar later zou blijken.

Diezelfde avond kreeg ik een telefoontje.

"Breng me maar met Christiaan in contact, dan leg ik hem wel uit wat ik wil," probeerde ik.

"Ik bel je zo terug," zei de persoon aan de andere kant van de lijn.

Vijf minuten later ging de telefoon weer. *"Hij wil je ontmoeten. Christiaan heeft met een aantal mensen gesproken die je kennen. Die staan garant dat je de boel niet naait."* Hij noemde een paar namen. Ze zeiden me niets.

Een uur later zou ik Christiaan Jeh ontmoeten op een parkeerterrein op 'het Kopje' van Bloemendaal. De inzet was hoog, de opbrengst ook. Ik zou oog in oog komen te staan met de mysterieuze 'groei-informant' met de code-naam RRW-X. Wist hij werkelijk zo veel van de 'criminele Delta-top'? Had hij inderdaad jarenlang samengewerkt met justitie Haarlem 'om Etienne U. achter tralies te helpen,' zoals werd beweerd? Of had hij sámengewerkt? Punt.

Om negen uur werd het al donker op het afgelegen parkeerterrein. Het lag verlaten aan een duinrand. Een uitgelezen plek voor een hinderlaag. Alleen het schijnsel van een verlepte eethut en een schaduw achter de frituurbak vertoonden tekenen van leven. Mijn tussenpersoon had gezegd dat het safe was. Geen verrassingen, zei hij. Dat was geen waterdichte garantie, maar het hielp.

Van achter een geparkeerde auto dook een schim op en kwam met - lege - uitgestoken hand op me af. Een jonge vent met een vriendelijk, niet onaan-trekkelijk gezicht.

Hij lachte amicaal. *"Hoi Bas, ik ben Christiaan."* Hij had een lichtgetinte huid, droeg zijn haar in een paardenstaart en ging scherp gekleed. Hij stak meteen van wal. *"Mijn vrienden kennen jou. Ze zeiden dat een gesprek geen kwaad kan. Je moet begrijpen, ik heb slechte ervaringen met jour-*

Hoofdstuk 19 • De groei-informant

nalisten. Mijn familie is er - volkomen ten onrechte - bij betrokken door de media. Dat vind ik vervelend. Doe me een plezier en noem mijn eigen naam niet en laat mijn privé-situatie erbuiten. Voor de rest maakt het me weinig uit, als 't maar geen onzin is die je opschrijft. Ik sta voor alles wat ik doe, begrijp je. Een misverstand wil ik meteen uit de wereld hebben. Ik heb nooit achter Etienne U. aangezet. Het is ook nooit de bedoeling geweest om de zogenaamde Delta-top uit te leveren aan justitie door in die groep te infiltreren. Onzin. Dat is verzonnen door de CID-Haarlem. Ik ken die mensen van die zogenaamde Delta-top niet eens. Etienne U. ken ik alleen van uit de krant. Nooit ontmoet. Charles Geerts en mr. Engelsma ken ik alleen van naam, via de media. Ik heb nooit als informant van justitie gewerkt en ik heb niemand erin geluisd. Ik zweer het je. Dacht je echt dat ik hier nog gezond zou rondlopen als ik dé informant was? Dé man die volgens de roddels tientallen mensen achter tralies heeft geholpen. Dat dacht ik niet. Ik verstop me niet, ik zit niet ondergedoken en ik kan iedereen met opgeheven hoofd tegemoet treden. Iedereen weet me te vinden, de politie én criminelen. Laat ze maar komen!"

Over zijn relatie met de CID'ers van het Haarlemse korps wilde hij niet praten. Ook de vraag of hij geld had verdiend met en voor de Haarlemse CID-speurders liet hij onbeantwoord. Maar hij had met niemand problemen en werd door niemand gezocht. Dat moest toch voldoende betekenen. Daar liet hij het bij. Na een half uur namen we afscheid, zonder dat hij echt het achterste van zijn tong had laten zien. Ruim anderhalf jaar later zouden we elkaar weer ontmoeten. Op dezelfde plek.

Christiaan Jeh is zijn vermeende dubbelrol van groei-informant en 'verklikker', zoals hij werd gekenmerkt in het milieu, altijd blijven ontkennen. Ook de Amsterdamse officier van justitie, Fred Teeven, zegt dat Jeh geen informant was in de zuivere zin van het woord: het tegen beloning verklikken van collega-criminelen. Maar hij werkte wel degelijk voor, of liever gezegd mét, de politiefunctarissen van de CID-Haarlem/Kennemerland. Aan de andere kant zouden zowel de Delta-organisatie als ook andere criminele groeperingen naar volle tevredenheid zaken met hem hebben gedaan. En daar had iedereen goed aan verdiend. Al met al was er aan 'de Haarlemse kant' - of het nu speurders, criminelen of beiden waren geweest - een paar honderd miljoen blijven kleven. Alleen Christiaan Jeh en zijn contacten bij de Haarlemse CID wisten precies hoe het zat. Verder niemand. Het Openbaar Ministerie niet, de commissie-Van Traa niet en de media niet. De Haarlemse gelederen bleven gesloten. Het broederschap (CID) zweeg in alle toonaarden.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Op papier is niets terug te vinden. Er is geen *paper trail* achtergelaten, enerzijds om te voorkomen dat een verband kon worden gelegd tussen CID, drugs en informant, anderzijds om de handlangers van de politie 'af te scherpen voor represailles uit de onderwereld', althans dat was de officiële lezing. Volgens alle betrokkenen, justitie, de rijksrecherche en de criminelen, was het argument van loerend levensgevaar een tactische afleidingsmanoeuvre geweest, om te voorkomen dat de CID'ers L. en Van V. opening van zaken moesten geven. Aan de andere kant heeft de rijksrecherche die innige samenwerking tussen de opsporingsambtenaren en het criminele netwerk nooit kunnen hard maken.

In januari 1996 kondigde het ministerie van Justitie een gerechtelijk vooronderzoek aan tegen groei-informant RRW-X en anderen die begin jaren negentig een paar honderdduizend kilo (soft)drugs hadden geïmporteerd. Daarmee hoopte justitie nog iets van de honderden miljoenen gulden te kunnen traceren die RRW-X voor zichzelf en zijn opdrachtgevers had verdiend. De vraag was toen allang niet meer óf er iets van de enorme geldstromen aan de strijktok van de Delta-speurders was blijven hangen, maar hoeveel en bij wie precies. Vermoedens waren er te over, maar geen aanknopingspunten. Maar sinds die breed uitgemeten aankondiging is er niets meer gebeurd. Het onderzoek stierf een stille dood en zou voor niemand gevolgen van betekenis hebben.

Tot grote frustratie van een prominente medewerker van justitie, die daarin het bewijs zag dat er wel degelijk sprake was van een vijfde colonne. De contouren tekenden zich af van een complot van ongekende omvang met deelnemers die heel hoog in de boom zaten. Alles hield verband met elkaar. De rol van de pers. Criminelen die niet werden vervolgd.

Zo waren er bijvoorbeeld de - geslaagde - pogingen om te voorkomen dat men erachter kwam wie die inbraak bij officier Jo Valente had laten plegen. Waren het niet justitiemedewerkers uit Haarlem geweest die op zoek waren naar compromitterend bewijsmateriaal? Om het Amsterdamse Delta-onderzoek te torpederen? Wie daar écht achter zaten is een raadsel gebleven. Wat wél gebeurde was dat de informatie die uit de woning van Valente was gestolen in de daaropvolgende maanden tactisch en systematisch werd gelekt. Daar zat een patroon in. En dankzij die informatie moesten de officieren van justitie Teeven en Snijders - de 'waarheidsvinders' - sneuvelen. *"Er was absoluut sprake van een complot,"* zegt de justitiemedewerker, die vanwege tuchtrechtelijke argumenten anoniem wenste te blijven. *"En de media laten zich daarvoor misbruiken."*

Een mooi voorbeeld van dubieuze mediamanipulatie was volgens de justi-

tiemedewerker de betrokkenheid van een vooraanstaande televisiepresenter van een actualiteitenrubriek bij de publieke omroep. Die zou hebben getracht zijn 'criminele relatie in de familiesfeer' - 'drugsimporteur Charles Z.' - uit de wind te houden door het imago te beschadigen van 'lastige crime fighters'.

"Het was de bedoeling dat de betrokken officieren publiekelijk werden zwartgemaakt en niet meer zouden kunnen functioneren. Die presentator en de drugsbandelaar kennen elkaar uit de familiesfeer en gebruiken elkaar. De een doet het voor een goed verbaal, de ander om de media te manipuleren. Die presentator heeft hetzelfde geintje uitgebaald met Jo Valente en nu doet hij dat met die Amsterdamse officier van justitie Teeven, die komt zeker te dicht bij een waarheid. Die mediasturing komt dus uit de criminele boek. Vrij Nederland laat zich kennelijk ook manipuleren. Die zitten er helemaal naast in hun berichtgeving.

Er zit een duidelijke strategie achter die beïnvloeding. Als door sommige officieren wordt gezegd dat politici worden beïnvloed, dan is dat geen zachte, maar harde informatie. Criminelen proberen politici te beïnvloeden, dat staat vast. Daarom zijn er mensen, overheidsfunctionarissen en zo, die zich zorgen maken. Daar moet wat aan worden gedaan. Dus wat doe je? Dan wit je als commissie Kalsbeek gewoon wat gevoelige en geheime informatie via bijvoorbeeld Vrij Nederland en dan kan die commissie later zeggen: 'Luister, niks aan de hand, die informatie kan gewoon openbaar worden, want het heeft toch al in Vrij Nederland gestaan, dus wij mogen het ook publiceren'. Alleen, ze hadden één ding over het hoofd gezien. Ze waren vergeten dat het rapport - inclusief gevoelige informatie - al gedrukt was voordat Vrij Nederland uitkwam. Bij de drukker is nu eenmaal een bepaalde aanlevertijd nodig. Het rapport lag al klaar voordat het werd gepubliceerd in de media. Doorgestoken kaart dus. 'Doorlekker' om het systeem te ontwrichten. Dan ben je niet helemaal goed bezig. Idioten zijn het. Het leven van mensen - lees informanten - wordt op die manier op het spel gezet. Omdat ze in Den Haag niet doorhebben dat ze worden gebruikt voor staatsondermijnende spelletjes. Zeer naïef."

De feiten lagen genuanceerder volgens een goed ingewijde bron. Commissievoorzitter mr. Ella Kalsbeek-Jasperse zou, nadat zij lucht had gekregen van de op handen zijnde publicatie in Vrij Nederland, in paniek contact hebben opgenomen met de redacteuren Marian Husken en Jos Slats. De parlementariër wilde voorkomen dat zij vertrouwelijke onderzoeksinformatie zouden publiceren voordat het rapport officieel was gepresenteerd aan de Tweede Kamer. Kalsbeek voorspelde dat daar grote

Jacht op 'de erven Bruinsma'

rottigheid van zou komen indien ze hun scoop zouden publiceren. En terecht. Iemand die toegang had tot vertrouwelijke dossiers had er kennelijk belang bij gehad om zand in de machine te gooien door 'tactisch' te lekken naar het opinieweekblad VN. *"Ella Kalsbeek heeft echt haar best gedaan om de publicatie tegen te houden. Husken en Slats hadden daar echter geen boodschap aan en gaven te kennen dat zij niet langer konden wachten met hun publicatie. Zij hadden het rapport ontvangen via een andere bron dan Kalsbeek. Daar ben ik zeker van."*

Maar in elk geval was er een sfeer van wederzijds wantrouwen ontstaan. De linkerhand vertrouwde de rechter niet meer. In dat klimaat van ondoorzichtige spelletjes en intriges opereerde RRW-X, de informant die volgens parlementaire commissievoorzitter Maarten van Traa een spillfunctie vervulde in de IRT-affaire. Groei-informant Christiaan Jeh mocht zijn aandeel in de buit houden als een soort 'stimuleringsbonus', was de officiële lezing. Hij is volgens eigen zeggen nooit verhoord of zelfs maar benaderd voor een gesprek om achter de feiten en de waarheid te komen. Noch door de rijksrecherche, noch door het Openbaar Ministerie. Was justitie huiverig voor de uitkomst? Moest het hele verhaal in de doofpot? Alleen de echte Deltagroep nam de moeite Jeh met een bezoek te vereren om achter de feiten te komen. Jeh ontkende bij die gelegenheid eveneens in alle toonaarden ooit met de politie te hebben samengewerkt. 'Inzake opsporing', wel te verstaan.

Zo verwonderlijk was het stopzetten van de zoektocht naar de verdwenen miljoenen niet. Bij het ministerie van Justitie besepte men maar al te goed dat er tot in de hoogste regionen koppen zouden gaan rollen als het recht zijn loop zou hebben. Wie in zijn eigen vlees snijdt moet bloeden, en niemand wilde bloeden. De eventuele vervolging van groei-informanten, die hun opdrachten notabene rechtstreeks van justitie - in dit geval de Haarlemse officier Onno van der Veen - hadden gekregen, zou rampzalig zijn!

"We zaten op een mesthoop in een storm en hoopten dat we niet zouden worden geraakt door rondvliegende stront," zo typeert een magistraat de situatie. Na Van Traa zag het er inderdaad naar uit dat iedereen ermee weg zou komen. Het hele Delta-onderzoek werd tot besmet gebied verklaard en verdween in de dikste kluis die beschikbaar was.

In het criminele milieu werd Christiaan Jeh aanvankelijk gezien als 'een loopjongen met ambities'. Hij hing wat rond in de periferie van de georganiseerde misdaad. Ten onrechte werd medio jaren negentig door de media gesuggereerd dat hij was geassocieerd met de Bruinsma-clan. Niemand van

deze groep had voor of na de dood van Klaas Bruinsma ooit van Jeh gehoord, laat staan rechtstreeks met hem te maken gehad.

Jeh had wat horecagelegenheden in Noord-Holland, een aantal pandjes en deed zaken op het niveau van de subtop. In 1991 is hij voor het eerst gepolst voor de 'status' van informant bij de CID-Haarlem, of misschien heeft hij zichzelf aangemeld, dat maakt niet uit, want Klaas L. en Joost van V. zagen wel brood in de samenwerking en het zou beide partijen in elk geval geen windeieren leggen.

Het IRT en de CID hadden grootse plannen met Jeh. Hij paste precies in de opzet van het grensverleggend rechercheren waarmee ze in grote criminele organisaties als Delta wilden infiltreren. *Hij zou 'als breekijzer fungeren en justitie rechtstreeks naar de top van de piramide, Etienne U., leiden'.* De CID'ers lieten justitie weten dat RRW-X zijn gewicht in goud waard was. Hun 'topmol RRW-X' stond in direct contact met de top van Delta en tal van andere criminele groeperingen. Dat werd later bevestigd tijdens de parlementaire verhoren. Maar het bleek een geprolongeerde leugen. Jeh kende niemand van de fictieve 'Delta-top' en had niet eens persoonlijk contact met de leden van het zogenaamde 'Delta-middenkader', hoewel hij aanvankelijk wel een poging tot samenwerking had ondernomen.

"Via onze man op buitenlandtransporten - Robbie R., had Jeh op alle mogelijke manieren geprobeerd ons te benaderen," vertelde Nico Mink. *"Maar zijn voorstellen waren wel ontzettend doorzichtig."*

Volgens Mink was Jeh goed geweest in het regelen van transportlijnen. Té goed zelfs. Lijnen die met de beste wil van de wereld onmogelijk te regelen waren. Jeh kon containers binnentrekken waar een hasjwalm omheen hing waarvan elke douanehond op tilt zou zijn geslagen, en waarbij het observatieteam bij wijze van spreken óp de lading zat. Kortom, ladingen waar criminelen onvermijdelijk stuk op gingen. Al was het maar vanwege de papieren die van geen kant klopten. Voor Jeh was het geen probleem. Nee, van het begin af aan hadden Nico Mink en zijn Delta-groep deze 'supertransporteur' in de smiezen.

Mink: 'Jeh's methode was te opvallend, te mooi om waar te zijn. En dan zeg ik: als het te mooi is om waar te zijn, dan is het niet waar. Totdat het tegendeel is bewezen. Bij het eerste gesprek viel bij al door de mand. Wij wisten wat we aan hem hadden omdat we alle trajecten kennen. We weten van alle lijnen, alle havens, wat de mogelijkheden zijn, en wat de beperkingen. Wij wisten bijvoorbeeld zeker dat uit de Colombiaanse havenstad Barranquilla geen rechtstreekse transporten en drugslijnen kunnen lopen. Dat is onmogelijk. Alles op die route zit potdicht, daar

Chris J. verdacht van cocaïnesmokkel Recherche pakt oud- informant van IRT op

tel 16-2-00

door John van den Heuvel

HAARLEM, woensdag

Het Landelijk Recherche team (LRT) heeft gisteren een van de oud-informanten van het voormalige IRT Noord-Holland/Utrecht opgepakt. Het gaat om de Haarlemmer Chris J., die ervan wordt verdacht betrokken te zijn bij cocaïnesmokkel.

Bij de grootscheepse actie van gisteren zijn nog dertien andere verdachten opgepakt. Volgens het openbaar ministerie houden de arrestaties verband met het LRT-onderzoek naar de bevindingen van de parlementaire onderzoekscommissie onder leiding van E. Kalsbeek.

De verdachten zijn volgens justitie betrokken bij een transport van 1263 kilo cocaïnapasta vanuit Zuid-Amerika naar Europa. De partij was verborgen in vaten met bevroren vruchtensiroop en kwam uit Colombia. De drugs zijn juli vorig jaar in Italië in beslag genomen. Drie Nederlandse verdachten werden in verband met de vangst opgepakt in Oostenrijk. Justitie heeft inmiddels om hun mitlevering gevraagd.

Bij de actie van gisteren, waarbij 409 politiemensen werden ingezet, is bij een Haarlems accountantskantoor beslag gelegd op de administratie van hoofdverdachte Chris J., die in het Haarlemse criminele circuit een zeer bedenkelijke reputatie geniet. Tevens zijn bankbescheiden, softdrugs en wapens in beslag genomen. J. vervult volgens

justitie een sleutelrol in de IRT-affaire en wordt door de commissie Kalsbeek in verband gebracht met parallelimporten cocaïne in de periode 1991-1994. Daarbij is volgens de commissie mogelijk meer dan 15.000 kilo coke op de Nederlandse markt gebracht.

Dubbelspion

Chris J. was informant van de voormalige Haarlemse CID-rechercheurs Van Vondel en Langendoen, maar zou als een soort dubbelspion ook voor de zogenoemde Delta-organisatie hebben gewerkt. Hij verleende de Amsterdamse toperiminalen allerlei hand- en spandiensten. Zo verhuurde J. zijn riante villa in de Haarlemmermeer enige tijd aan Heineken-ontvoerder Cor van H. Vorige maand werd J. ook al aangehouden, wegens vermeende bemoeienis bij de afpersing van de directeur van het Amsterdamse ticketbureau Cupido.

Minister Kortjals (Justitie) noemt de actie van het Landelijk Recherche Team een 'stap in de goede richting'. „Het landelijk recherche team en de politie werken er keihard aan

en dat is een goede zaak", aldus de VVD-bewindsman, die niet inhoudelijk op de actie wil ingaan. „De zaak is nu onder de rechter en dan moet een minister terughoudendheid in acht nemen."

Op 15 februari 2000 werd 'IRT-medewerker' Christiaan Jeh opgepakt vanwege een nieuwe zaak. Voor zaken die zich in zijn 'IRT-periode' afspeelden zou hij volgens zijn advocaat mr. Korvinus niet meer vervolgd kunnen worden. Jeh: "Ik werkte niet vóór maar sámen met de CID/IRT-Haarlem. Iedereen heeft eraan verdiend. Vele miljoenen. Opsporing is nimmer een voorwaarde geweest."

Hoofdstuk 19 • De groei-informant

komt geen gram door, omdat die zendingen standaard binnenstebuiten worden gekeerd. Bovendien komt er uit Colombia niet één goed verpakte plak softdrugs binnen. Sealen (luchtdicht en vochtvrij verpakken, BvH) kunnen ze daar bijvoorbeeld belemmaal niet. Als ene Christiaan Jeh dat soort zaken dan wel feilloos kan regelen, dan is er iets niet in de baak. Wat hij kon, kon dus alleen met medewerking van de autoriteiten.

Hij viel dus op in negatieve zin. Niet zo slim. Voor hetzelfde geld was hij vermoord. Daar heeft hij niet ver van af gezeten, heb ik wel eens geboord. Niet verwonderlijk als je het vermoeden krijgt dat je een rat in je gelederen hebt. Maar wij hadden al een aantal veiligheidslussen ingebouwd. Ik kan je er honderd noemen, maar ik wil niemand wijzer maken dan ze zijn. We zijn voortdurend kritisch gebleven.

Later hebben we wel een gesprek met Jeh zelf gehad. Omdat we hem niet kenden en omdat het verbaal niet klopte. Ik ben met mijn vriend verbaal gaan balen. Hij zag zichzelf niet als fout 'omdat er toch geen mensen opgepakt waren'. Na dat gesprek wisten we het zeker. Ik kan je verzeke- ren dat hij toen niet heeft ontkend. Hij heeft alles verteld en heeft gewoon toegegeven dat hij met de kit samenwerkte... In de meest letterlijke zin. Samenwerkte. Maar niet voor de opsporing. Ik geloofde hem. En later heeft ons contact bij de recherche dat ook bevestigd.

Daarom zijn we strafrechtelijk ook nooit vervolgd. Misschien hebben die CID'ers het daarom ook wel op die manier gedaan. Om te voorkomen dat we ooit zouden worden vervolgd, om te voorkomen dat wij óns verhaal zouden vertellen tijdens een rechtszitting. Nu was iedereen tevreden. Wij werden niet vervolgd en zij konden hun spelletjes geheim houden."

"Wij zijn geen moment in gevaar geweest," verduidelijkte Mink's compa- gnon, Johannes Vermeer, de voormalige inbreker, kluizenkraker, Amsterdamse taxichauffeur en Delta-topman. "Bovendien moet je daar iets vroeger voor opstaan. We zorgden dat we altijd zelf konden laden en los- sen. We wisten dat we nooit zouden worden opgepakt. Dus kon het mak- kelijk. We veroorzaakten achter ons gewoon een file bij de Coentunnel zodat we zeker waren dat we niet werden gevolgd. Gewoon voor de lol. Daarom dacht de top van justitie - gevoed door de CID-Haarlem - in het begin waarschijnlijk dat wij van 'het middenkader' van de Delta-organi- satie waren. Omdat we zelf de handel reden en aanpakten. Onzin! Dat was een verkeerde analyse die ons niet slecht uitkwam. Zo konden we lange tijd ongemoeid opereren. We hoeven het allang niet meer voor het geld te doen, we doen het gewoon voor de kick. Het gevoel dat je de auto- riteiten de baas bent. Zij weten wie wij zijn, wie ik ben, wie mijn vriend*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

is en dat mag je publiceren ook. Schijf aan. Wij kunnen nooit meer worden veroordeeld voor die zaken. Daar is goed voor gezorgd. Nee, Christiaan Jeb is voor ons nooit een gevaar geweest. Ik heb tegen hem gezegd: 'Ik weet wie je bent en wat je rol is. Je danst gewoon met ons mee of je danst nooit meer. Als je dubbelspel speelt tegen ons, dan snijd ik eigenhandig je strot open'. Buiten heb ik zijn vrienden, rechercheurs van de CID, aangesproken. Die stonden op de uitkijk, bang dat we hem iets deden. Ik zeg: 'Jongens, wees maar niet bang, hoor. Zolang jullie ons niet naaien blijft alles rustig.' Nou, daar hebben ze zich toch goed aan gehouden. Ach, wat maakt het ook uit. Zolang Jeb niemand achter tralies heeft geholpen, is het mij om het even. En niets wijst daarop. En zolang iedereen zijn geld maar krijgt. En er is verdiend, geloof me. Door iedereen. Of het nou die CID'ers Janssen, L. en Van V. zijn of die Jeb, het was vestzak-broekzak. Trouwens, ik heb niet veel nodig, ik rijd nog steeds in hetzelfde autootje van twaalf jaar oud."

"Binnen vijf minuten weet ik of een verhaal klopt of niet," ging Nico Mink door. "Of iemand onzin vertelt of dat het op feiten is gebaseerd. Ik merkte dat zijn verhaal een dictee was. Van een goede lijn ken je als transporteur elk facet, omdat je het zelf hebt uitgedacht. De route, de papieren, de risico's. Deze man had niet voldoende kennis van zijn eigen zaken. De eerste keer was het meteen raak. Dat was via Dordrecht. Die Van der Putten was zo fout als het maar kon. Werken met mensen zonder niveau. Kan niet anders dan dat ze fout waren. Opeens konden randdebielen van alles. Types die normaal nog niet eens een plakje van een ons kunnen binnentrekken, niet eens een vrachtauto mógen besturen, kunnen dan opeens zonder problemen twintig, dertig ton binnenhalen. Hadden opeens alle contacten van de wereld. En niemand in het milieu of van de CID die zich afvroeg: Kan dit wel? Is dit logisch? De patatbalers van de bazen, de randfiguren die er graag bij horen, die opeens honderden miljoenen kunnen verdienen? De truc is dat ze je willen verblinden met zo'n mooie deal. In feite is het te mooi om te laten lopen, want ze hebben iedereen plat, tot de douane aan toe. Dan moet je stevig in je schoenen staan om nee te zeggen. Wij hebben desondanks op een gegeven moment nee gezegd."

Dat afbouwen van die Jeb was trouwens ook een mooi verhaal. Hij moest volgens justitie en officier van justitie Onno van Veen langzaam afgebouwd worden 'omdat hij anders ernstig gevaar liep om te worden geliquideerd'. 'Die criminelen van de Delta-organisatie knallen hem af als we opeens de stop eruit halen.' Onzin. Zij weten dat en wij weten dat. Wij

Hoofdstuk 19 • De groei-informant

wisten al van het begin af aan met wie we te maken hadden. Als we hem hadden willen afknallen, dan was dat geen probleem geweest. Er waren stemmen opgegaan om dat te doen, maar ik was mordicus tegen."

"Als het aan mij gelegen had, hadden we hem gewoon afgeknald, over en sluiten met die rat," vulde transitospecialist en voormalig Delta-partner Robbie R. een paar dagen later aan. Hij had de groep in contact gebracht met de infiltrant, dus hij was verantwoordelijk en zou het probleem uiteindelijk ook moeten 'oplossen' als het uit de hand liep. "Ik heb inderdaad aangedrongen op de liquidatie van Jeb, maar dat werd door Mink 'geve-tood'. De andere partners waren ook tegen. Jeb heeft uiteindelijk wel een miljoenenboete betaald. Dat bij de groei-informant was, staat voor mij vast. Een hoop groepen zijn door hem benaderd en tal van jongens zijn door zijn toedoen achter de tralies beland."

Nico Mink: *"Hoewel er binnen de club stemmen opgingen om Jeb te laten verdwijnen, wilden ik en mijn vrienden Stanley Heuvels en Johannes Vermeer niet dat hem iets overkwam. Het zou alleen maar een hoop problemen hebben veroorzaakt. Ze konden ons nu nooit iets maken."*

Ruim anderhalf jaar na onze eerste ontmoeting sprak ik Jeh weer. Het was zomer 1999. Het leven had zijn sporen achtergelaten op het jonge gezicht van de opmerkelijke criminele ondernemer, maar hij was openhartiger, even joviaal en minder argwanend.

"Is er ooit iemand door mij voor schut gegaan? Nee! Nooit! Dus ben ik informant? Nee dus! Is er verdiend? Ja! Door iedereen! En veel ook. Door iedereen. Criminelen én CID. Dus ze moeten niet zeiken. Nogmaals, iedereen in Haarlem heeft meegegeten. Nee, geen namen. Ik verraad niemand, ook geen rechercheurs. De CID-Haarlem incasseerde tussen de vierhonderd en 1500 gulden per transportkilo voor hun inspanningen. Dat hing af van de kwaliteit van de handel. Reken maar uit wat daar is blijven hangen." Binnensmonds maakt Jeb een sommetje, een paar honderd duizend maal vierhonderd gulden. "In elk geval zijn er vele tientallen miljoenen, wellicht honderden miljoenen aan de strijkstok blijven hangen aan hun kant. Als ze dan beweren dat het 'maar een paar miljoen' was, dan lach ik ze uit. Maakt ook niet uit dat ze het ontkennen. Zou ik ook doen in hun positie. Maar om de opsporing is het nooit gegaan. Laat daar geen misverstand over zijn. Dat is een verzonnen verhaal: 'de informant die bij Etienne U. terecht zou moeten komen'. Niemand heeft mij ooit gevraagd contact te leggen met die mensen. Ik heb je de vorige keer al gezegd dat ik die Etienne U. niet ken, nooit heb ontmoet, zelfs nooit gedag heb gezegd. Dat zal hij je zelf ook zeggen als je hem ontmoet. Als ze

Jacht op 'de erven Bruinsma'

mij hadden opgeroepen voor zijn proces in die Etienne U-zaak, dan had ik gezegd: 'Ik ken die meneer niet, nooit ontmoet.' Zo is het, niet anders. Op geen enkel moment is er door de CID-Haarlem op aangestuurd dat Etienne U. het doelwit was. Nee, het ging gewoon om een zakelijke overeenkomst. Geld verdienen. Denk nou eens na. Waarom ben ik nooit verbod, nooit opgebaald? In al die jaren is er nooit iemand bij mij langs geweest in IJmuiden die heeft gevraagd: 'Christiaan, vertel nu eens hoe dat zit? Jij bent de eerste. Vreemd toch? Ik weet wel waarom. Je kunt niet iemand met wie je samen een bank hebt overvallen ondervragen over die klus. Ik heb werkelijk niets te vrezen. Ik ben waarschijnlijk een van de laatste mensen in Nederland die nog een touwtje uit de bus heeft hangen. Ze kunnen zo doorlopen naar boven als ze me hebben willen. Dus ze kunnen niet zeggen dat ik iets te vrezen heb, noch van U., noch van de Delta-organisatie, noch van het Openbaar Ministerie. Geloof me, het is allemaal onzin. Nooit is er iemand met wie ik zaken deed door mijn toedoen opgepakt of veroordeeld. Vanaf het begin was alles volkomen transparant. Ik zei tegen die gasten: 'Ik ben een boef en jullie zijn politie, wat kunnen we voor elkaar betekenen?' We hebben elkaar gebruikt. We wisten wat we aan elkaar hadden. Ik was zakenpartner van de Haarlemmers, niks informant."

Het hoge woord was eruit. Hij had samengewerkt met de Haarlemmers. Niet meer niet minder.

Vijftien februari 2000 was het raak voor Christiaan Jeh. Bij een groot-scheepse politieactie van het Landelijk Recherche-team werden dertien verdachten opgepakt, onder wie Jeh. De arrestanten werden verdacht van de import van grote hoeveelheden cocaïne, waaronder een mega-transport van 1203 kg, uit Panama dat in vaten bevroren vruchtensiroop Europa was binnengesmokkeld. Bij die actie werden wapens en softdrugs in beslag genomen. Volgens justitie en de commissie Kalsbeek vervult Christiaan Jeh onveranderd een sleutelrol in de IRT-affaire en de 'gecontroleerde' import van tenminste 15.000 kg cocaïne uit Zuid-Amerika.

Minister Korthals was zeer ingenomen met de actie en de arrestatie van Jeh. Hij noemde het eufemistisch 'een stap in de goede richting'.

"Als er bij de Haarlemse CID figuren zijn die zeggen dat die hele doorlevering was bedoeld om U. en ons op te rollen, dan verzinnen ze dat," zegt Nico Mink. "Dat kan nooit het oogmerk zijn geweest, omdat we er vroegtijdig uit zijn gestapt. Dat wist Jeh. Die gasten zijn gewoon voor zichzelf doorgedaan, onder de vlag van de Delta-methode. Bovendien hebben wij niets met Etienne U. te maken. Ik ken hem wel, maar ik doe geen zaken

Hoofdstuk 19 • De groei-informant

met hem. Het bele Delta-verhaal van Middelburg in zijn boek en in Het Parool is daarmee ook onzin. Etienne U. kan nooit via ons in beeld zijn geweest, helemaal niet als leider van een groep waartoe wij behoorden. Wij hebben niets met die man te maken. Dat is door de CID-Haarlem verzonden om te kunnen blijven doorleveren, niet alleen aan ons, maar aan tal van criminele groepen. Van die 293 ton hebben wij maar een relatief klein percentage ontvangen. Enkele tientallen tonnen, meer niet. We zijn al vrij snel met Jeh gestopt. Hij heeft ons geen schade berokkend. En met die doorgeleverde bandel van Jeh en de CID-Haarlem hebben we uiteindelijk quitte gespeeld. Door het Delta-traject hebben we niets gewonnen of verloren. Dat is voor ons bijzaak geweest. Dus aan wie is de rest van die 293.000 kilo doorgeleverd? Niet aan ons, dat verzeker ik je. Wij hebben niet meer dan 80.000 kilo ontvangen. Die rechercheurs Van V., L. en Christiaan Jeh ontvingen van ons 1250 gulden per kilo Colombiaanse weed die werd binnengehouden. Dat hebben we netjes uitbetaald, maal 80.000, is ruim 100 miljoen. Dat hebben wij cash afgerekend met Haarlem. Boter bij de vis. Behalve die keer dat we verrotte bandel kregen. Dat was voor drie miljoen gulden inkoop. Die heeft Christiaan ons vergoed. Van de rest weet ik niets. Geen idee waar die overige honderden tonnen naar toe zijn gegaan."

"Je moet het zo zien," vult Vermeer aan. "Wij zijn bandelaren. Wij kopen en verkopen. Dat kan van alles zijn. Toevallig is dat vandaag drugs, morgen kunnen dat autobanden, spijkerbroeken of dropjes zijn. En als we die bandel nu via het openbaar ministerie (Haarlem) krijgen, dan is daar toch niets mis mee. Dan weet je toch dat het goed zit."

"Wij hebben echter nooit coke met Jeh gedaan. Dus die 15 ton van Kalsbeek die aan ons wordt toegeschreven is regelrechte onzin. We hebben wel contact gehad met de grote baas in Colombia, zijn contact. Hector Rodriguez heet die man. Die vertelde dat hij er schijnt aan had dat Jeh voor de kit werkte, 'zolang wij ons geld maar ontvangen mag bij voor en met iedereen werken die hij maar wil'. Dus het kan zo maar zijn dat die gasten ook gewoon met die Van V. en L. werkten en van alles op de hoogste waren."

"Wij weten precies hoe het zit, maar dat vertel ik je later nog wel een keer. Dat is voor deel twee. Dat moet er zeker komen. Wij hebben zelf alles onderzocht en het is waanzinniger dan je je in je wildste fantasie kunt voorstellen. Meer wil ik daar op dit moment niet over zeggen. Wij hebben het geld, de middelen, de capaciteiten om achter dat soort zaken te komen. We gaan gewoon rond de klok observeren als het nodig is. Desnoods met ex-rechercheurs, die bieden zich gewoon aan. Hoeven we

Jacht op 'de erven Bruinsma'

niets voor te doen. Veel contra-observatie, goede technische mensen die de boel elektronisch in de gaten houden."

"Kijk, wij hebben die Haarlem-connectie nooit nodig gehad. We hadden zelf al de juiste mensen op de juiste plekken, die plat waren. We konden zelf alles binnenhalen wat we wilden, coke, heroïne, basj, plutonium, wapens, semtex. Honderd kilo, geen probleem. Duizend kilo, geen probleem - bij wijze van spreken. Wat je maar wilt, wanneer je maar wilt. Hadden we geen CID-Haarlem voor nodig. Iedereen is te koop, ook de chef-CID of de hoofdcommissaris als het moet. Je hoeft alleen maar de juiste snaar te bespelen. Kan ook zijn omdat ik iets voor hem heb gedaan. Zo heb ik een keer iets voor een hoofdinspecteur van politie 'geregeld' wat hij zelf uit hoofde van zijn functie niet kon regelen. Geweld tegen iemand die hem had dwarsgezeten. Die man staat voor altijd bij ons in het krijt. Doet op een ander moment, in een andere positie, graag iets voor ons terug. Omdat hij het nooit vergeet. Die man komt nu uit zichzelf met informatie naar ons toe. Nee, geen namen."

"In feite krijg je iedere politiemann plat. Ze bieden zichzelf aan. Wij hebben nog nooit een politiemann benaderd. Kwestie van vertrouwen. Ze weten met wie ze te maken hebben. Op het moment dat ze door hebben dat je geen domme crimineel bent en dat ze op een nette manier veel aan je kunnen verdienen, zonder dat de balans wordt verstoord, gaan ze overstag. Informeel gesprekje, ouwe jongens krentenbrood. Ze krijgen door dat je geen psychopaat bent, maar juist een vent met hersens. Dan komen ze op een dag naar je toe en zeggen: 'Die is plat en die is informant. Kijk maar uit.' Omdat ze je aardig vinden, en omdat je van die blauwe pet alleen ook niet veel wijzer wordt. Noem het wederzijds respect. Dan moet ik er ook meteen bij zeggen dat er ook politiemensen zijn die integer blijven. Die doen alsof ze plat zijn. Maar daar zitten ook buffers tussen. Heel Kennemerland was op een gegeven moment in de aanbieding. We wisten precies met wie we te maken hadden: wie, wat, hoeveel en tegen welke prijs. Ze waren allemaal afgeleden, stuk voor stuk de weg kwijt door al die miljoenen die cash door hun handen gingen."

De beloning die de Haarlemmers betaalden, was zeker vorstelĳk te noemen: RRW-X mocht niet alleen straffeloos zijn gang gaan, hij mocht ook zijn deel van de niet-geringe winsten uit de transporten houden. Maar niemand van alle betrokkenen wist precies hoeveel. Een paar miljoen stak mager af bij de omzet die tot medio jaren negentig werd geboekt: tenminste vijf miljard gulden - de vermeende 'parallele coketransporten' (begroot op zo'n twee miljard) niet meegerekend. Het lijkt dus niet onaannemelijk dat het totale

bedrag nog veel hoger lag.

Volgens Nico Mink was het 'Jeh-verhaal' in de basis goed opgezet. Dat kwam overeen met de bevindingen van andere geïnterviewden. In het voortraject ontving de transporteur (de CID-Haarlem), die met de gecontroleerde doorlevering een vergelijkbare rol in het milieu ging vervullen als megatransporteur Karel Vosseveld, tussen de vierhonderd en duizend gulden per geïmporteerde kilogram softdrugs. Afhankelijk van de gemaakte afspraken en de binnengebrachte kwaliteit kon dit zelfs oplopen tot zeventienhonderd gulden. Per container kon de schone winst dus vijf tot tien miljoen gulden bedragen. Gezien de vijftig tot honderd gecontroleerde ladingen die werden doorgeleverd moet er in de hoek van de CID-Haarlem en de 'groei-informant' ten minste tussen de honderd en tweehonderd miljoen gulden winst zijn gemaakt. Joost van V. verklaarde daarentegen voor de commissie-Van Traa dat er 'niet meer dan een paar miljoen naar de Haarlemse groei-informant was gevloeid'.

Zo was er volgens Nico Mink immers ook nog de zwarte-Paaklijn, een derde lijn die parallel liep aan de lijn van Cees Janssen en importeur Karel Vosseveld. Daar was ten minste 175 miljoen gulden mee verdiend, maar het was nooit ergens ter sprake gekomen.

"Dat traject had niets te maken met de Delta-groep en daar werd op dezelfde manier volop in doorgeleverd. Waar is dát geld gebleven? Eén ding stond voor ons vast: een flink aantal opsporingsambtenaren is schatbemelijk geworden in die periode. Mensen zoals de Belgische rechercheur Van Mechelen, de CID'ers Van der Putten, Van V., L. en de FIOD-man Cees Janssen. Van Mechelen kreeg alleen al twee miljoen gulden per container. Janssen ook twee miljoen. De anderen vergelijkbare bedragen. Waarom niet? Ze staken toch ook hun nek uit?"

Toch kwamen de instanties aan hun opsporingsquota. Zo nu en dan werd er op het niveau van de tussenhandel een partij in beslag genomen. 'Het afkappen van de lijnen,' heette dat. De 'Lassie-trajecten' waarbij per toeval een lijn werd ontmanteld omdat een hond uit zijn dak ging bij een container. Niemand wist precies hoeveel handel er op die manier stuk was gegaan. Maar dat waren incidenten. Het gebeurde wel, maar pas op een moment dat er geen verband meer te leggen was tussen de transporteur, de groei-informant en de Delta of andere criminele groepen. Dat nam niet weg dat het merendeel van die partijen, die onder andere door Cees Janssen en onder auspiciën van de CID-Kennemerland/Haarlem van het haventerrein werden afgereden, in hun geheel en spoorloos in het milieu waren verdwenen.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

RRW-X en zijn collega's dienden zich bij voorkeur te beperken tot dienstverlenende activiteiten aan Delta en andere criminele organisaties binnen het vermeende criminele kartel, het zogenoemde Hollandse Netwerk.

De Deltagroep moest bij voorkeur niet worden aangezet tot iets wat de leden oorspronkelijk niet van plan waren geweest. Hiermee werd bedoeld op de import van grote hoeveelheden harddrugs. Stimuleren graag, uitlokken liever niet, al bestond achteraf altijd nog de mogelijkheid om plooiën in de naleving van deze instructie glad te strijken in creatief opgestelde processen-verbaal.

Want het lag volgens de 'waarheidsvinders' in Haarlem uiteindelijk in de bedoeling om de misdaadorganisatie te pakken voor de import van harddrugs. Een veroordeling op softdrugs leverde te weinig op. Met hangen en wurgen zes jaar cel, mits het kon worden gekoppeld aan artikel 140, criminele vereniging. Smokkel van harddrugs daarentegen was met een beetje goede wil van de rechter goed voor zo'n vijftien jaar.

Bij sommige opsporingsdiensten zouden uit pure wanhoop zelfs plannen hebben klaargelegd om infiltranten kilo's harddrugs te laten planten tussen de reguliere transporten softdrugs. Bedoeld als strafrechtelijk vangnet, voor het geval de Delta-organisatie niet te porren was voor een eigen heroïne- of cocaïnelijn. Zo sprak de souschef Jan van de Wetering van de Amsterdamse CID - onwetend van het feit dat zijn woorden op band werden opgenomen door een van de twee informanten met wie hij in gesprek was - de wens uit om 'iets' neer te leggen bij de chef export van de Delta-organisatie. Met iets zou Van de W. volgens de informant een pakket drugs hebben bedoeld. De CID-chef zou er dan wel voor zorgen dat de rechter de maximale straf uitdeelde. *'Hij moest immers ook eten,'* zei Van de W. op de band.

"Tedereen deed maar wat," zei een voormalige CID'er die tijdelijk was uitgeleend aan het IRT. *"Voor mij was L. integer; over Van V. heb ik geen oordeel. Maar dat het een amateuristische bende was, stond wel vast. Alles kon en alles was bespreekbaar. Zelfs het lekken van CID-informatie om de knuppel in het boenderbok te gooien. Zodat de criminelen elkaar onderling gingen aanpakken en de aandacht van de informanten werd afgeleid. Maar ook het neerleggen van harddrugs tussen een partij basj die voor een bepaalde groep was bestemd, vormde op het laatst geen moreel probleem meer om een zaak rond te krijgen. Of in een huis of in een auto. Of vingerafdrukken die we eerder ergens hadden 'gevangen' achterlaten op een zak harddrugs. Het mooiste voorbeeld dat ik ooit hoorde was van een crimineel die internationaal werd gezocht, maar niet kon worden uitgeleverd aan het buitenland, waar hem een langdu-*

Hoofdstuk 19 • De groei-informant

rige gevangenisstraf stond te wachten. Die reisde alleen per vliegtuig naar landen waarmee geen uitleveringsverdrag bestond. De CID wilde zich toen van z'n creatiefste kant laten zien: een bommelding boven een land waarmee wél een uitleveringsverdrag was. Het vliegtuig zou toen gedwongen worden om te landen op het dichtstbijzijnde vliegveld. Dat soort trucs moesten we wel uitbalen, anders is de strijd niet te winnen. Op een andere manier zijn criminelen niet meer te pakken. De druk was immens. Er moest gescoord worden om het budget te verantwoorden." Als er sprake was van zelfverrijking, dan hadden de speurders er uiteraard alle belang bij de uitschakeling van Delta zo lang mogelijk uit te stellen. "Al na een stuk of vijf 'gecontroleerde' transporten bestond er in wezen voldoende aanleiding om tot aanbouding en veroordeling over te gaan. Of om de actie gewoon af te blazen," vervolgde de IRT'er. "Maar dat gebeurde niet. Integendeel zelfs. Dat was vreemd. Dat vond iedereen achteraf. Maar tientallen, mogelijk meer dan honderd containerladingen drugs doorlaten, dat kan ik alleen maar als misdadig typeren."

Via de lijn Janssen en Van der Putten werden het inderdaad meer dan honderd ladingen doorgeleverde drugs, zonder dat daar ooit een logische verklaring - óf vervolging - op volgde. Het middel was veel erger dan de kwaal. *"Ik heb toen niet geweten dat het om zulke grote hoeveelheden ging,"* vervolgde de ex-politieman. *"Niemand van het team wist dat. Laat staan tonnen harddrugs ter waarde van miljarden. Niemand had totaaloverzicht, alleen de CID-rechercheurs Joost van Ven, Klaas L. en Frits van der Putten, vermoed ik. Cees Janssen wist misschien niet eens alles. Het is alleen te rijmen als lieden van onverdachte signatuur eindeloos en zonder noemenswaardige risico's aan beide zijden van de wet konden opereren. Ik durf bijna niet te denken dat het waar kan zijn. Dat zou vreselijk zijn. Italiaanse toestanden. Mensen die te goeder trouw zijn, die zijn misbruikt door hun eigen collega's, ten behoeve van het grote geld."*

Gezien het gemak waarmee cash uitgaven werden gedaan, moeten L. en Van V. op zeker ogenblik de beschikking hebben gehad over een onuitputtelijke hoeveelheid geld. Een deel van het geld ging er dus even hard weer uit als het binnenkwam. Aan materieel, verbindingsmiddelen, faciliteiten, een complete tapkamer van meer dan vijf miljoen gulden, loodsen, auto's en andere onkosten. Zo zou een van de groei-informanten bij Jaap L. - de man waar de Servische militieleider en bankrover Arkan na zijn ontsnapping uit de Bijlmerbajes onderdook - op het Waterlooplein een stuk of tien van de duurste Breitling- en Rolexhorloges hebben gekocht 'voor zijn Haarlemse jongens'. *"Het vermoeden bestond dat hij er zijn 'collega's' bij de Haarlemse*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

CID inderdaad een groot plezier mee had gedaan," vertelde een bekende uit het milieu.

Over de 'onkostenuitgaven' werd overigens nooit verantwoording afgelegd bij de korpsleidingen, noch bij de officier van justitie. Financiering van nieuwe partijen drugs - meestal tegen een fractie van de marktwaarde - was één kostenpost. De tweede portie miljoenen werd betaald aan de infiltrant die ook onder de CID-Haarlem ressorteerde, maar die bij een andere groep dan Delta was ingezet, en opereerde onder de illustere naam '*de Sapman*'. Hij was ingezet voor de inklaringskosten, voor het opzetten van tientallen dekmantelfirma's. Verder was hij verantwoordelijk voor de aanschaf van communicatiemiddelen, transportmiddelen en dergelijke.

De Sapman was ook degene die de CID'ers Van V. en L. met stiekeme bandopnamen ontmaskerde als speurders van onzuiver allooi. Dit heeft overigens nooit tot een aanklacht geleid omdat, zoals een Amsterdamse officier van justitie het beeldend omschreef, '*de rijksrecherche achteruit leek te rechercheren*'. Er waren door het openbaar ministerie geen harde corruptie-aanklachten tegen het Haarlemse (ex-)recherchetweetal te formuleren. Totdat het LRT eind 1999 plotseling met een verrassinggetuige op de propen kwam, die hen rechtstreeks koppelde aan criminele import van harddrugs.

Roel C.

'De Rat'

Er was maar één man die uit eigen waarneming over zijn ervaringen met de ECID'ers Joost van V. en Klaas L. wilde praten. Hij was tijdelijk ondergedoken uit angst voor represailles. Ik ontmoet Roel C.*, informant van het LRT, in een obscuur café in Ilpendam. Een voormalige rechercheur bracht me via een ingewikkeld netwerk van contacten met hem in contact.

C. wilde zijn verhaal wel kwijt. Naar eigen zeggen is hij 'bloedjenuwus' en vertelt zijn verhaal in flarden. Of ik zijn naam niet voluit wil noemen. Zijn leven loopt gevaar omdat hij een criminele organisatie heeft verraden en de leden ervan voor jarenlang achter de tralies zijn verdwenen. De leider van de criminele groep, Robbie A. 'de sigaar' zou uit zijn op wraak. Die moest acht jaar opknappen door de loslippigheid van C. Hij realiseert zich daarom terdege dat hij in 'geleende tijd' zit. Hij 'moet dood'. Met dit soort verraad kom je doorgaans alleen tijdelijk weg, maar nooit helemaal en voor altijd. Hij was 'een rat', geeft hij zelf toe. Daar heeft hij spijt van. Beter was geweest als hij zijn tijd gewoon had uitgezeten voor zijn aandeel in de zogenaamde TACO-zaak - waarbij onder anderen een complete container in beslaggenomen hasj werd 'teruggestolen' van de politie.

Maar C. koos eieren voor zijn geld en dus voor verraad. Doordat hij een deal sloot met justitie (ovj Fred Teeven, BvH), kwam hij er zelf 'genadig' van af. Hij mocht na korte tijd de cel verlaten in ruil voor een volledige bekentenis tegen zijn voormalige kompanen. Indien hij de volle mep had gepakt - zo'n acht jaar celstraf - dan had hij nog een leven gehad, een toekomst. Nu is er niets. *"Ratten, die hun bek opentrekken worden doorgaans verdelgd. Dat weet ik."* Daarom wil hij wel praten. Zodat 'men' de achtergronden van zijn verraad leert kennen. Hij heeft niets meer te verliezen. Geld wil hij niet, geeft hij ongevraagd aan, en zijn straf zit er op. Dus voordeel heeft hij niet door met de media te spreken. Hij hoopt dat 'ze' zijn vrouw en kind niets doen. Zijn lot is onafwendbaar. Helemaal nu hij zich ook nog openlijk tegen *"die moordenaars Van V. en L."* keert.

Momenteel is Roel C. naar eigen zeggen nog steeds (betaald) informant voor het Landelijk Rechercheteam (LRT) dat in opdracht van de commissie Kalsbeek onderzoek doet naar de invoer van grote hoeveelheden harddrugs en de hulp die corrupte overheidsambtenaren daarbij aan het milieu boden. Hij speelt daarin een sleutelrol, vermoedt hij. Als voormalig werknemer van Combined Terminals Amsterdam (CTA) had

Jacht op 'de erven Bruinsma'

KORPS LANDELIJKE POLITIEDIENSTEN
DIVISIE CENTRALE RECHTERE INFORMATIE
Dienst Bijzondere Recherche Zaken

Zakelijke
Nr. 1997C1438

Kopie conform origineel

PROCES-VERBAAL

KOPIE

Ik, Adriaan Peeters, Hoofddetective van Politie, vertoek aan de Dienst Bijzondere Recherche Zaken van de Divisie Centrale Recherche Informatie, verliker het volgende:

Door de Binnenlandse Veiligheidsdienst is op 12 juni 1997 een antwoortbericht opgesteld, dat is geproduceerd naar de Landelijke Officier van Justitie, Mevr M.C.P.M.H. van der Molen-Meessen. Dit antwoortbericht werd mij op 18 juni 1997 ter beschikking gesteld. De tekst van dit antwoortbericht luidt:

"Nij de uitvoering van zijn verplichting maak is de BVD het volgende geboden:

Van den doorgesane betrouwbare bron kent de BVD in 1995 vername dat:

1. **Chis J. [REDACTED]** in opdracht van Edeleer **L. [REDACTED]** is het IKT is gefinancierd
2. **J. [REDACTED]** en de eugdeliker Paul **K. [REDACTED]** grote aantallen drugs onder toezicht en met toestemming van het IKT, op de Nederlande en buitenlandse markt hebben geproduceerd. Verkoop onder niet-drugs werden ook edeleerden 1307 V Landdrugs (Cocaine) op de markt gebracht, waardoor de drugbrone instabiliteit **K. [REDACTED]** en **J. [REDACTED]** een vername van kwaliteit naboren geboden werden. Ook een klant komen van het IKT worden naboren naboren naboren, waarbij de naboren van **K. [REDACTED]** een vername van kwaliteit werden. De focus van IKT hebben het geld eigen gezind en naboren niet rangt tot de het samen is gelidnd.
3. **L. [REDACTED]** en **J. [REDACTED]** op grote schaal aldrif wachts in bronregegebieden hebben opgekoekt.
4. **J. [REDACTED]** rigeerfz en parreorten kan leveren met edelede stermpok.
5. **KONING, J. [REDACTED]**, **L. [REDACTED]** en **font V. [REDACTED]** kan vername (bronrege indicoon) naboren edelege in de Oosteregele coadreneming INTERWIT-TE. De vername uit deze onderzaking worden op verschilde Sachreteringen van eenre geproduceerd personae gepast.
6. **L. [REDACTED]** en **V. [REDACTED]** frequent contacten onderhouden met een van de topbeden van de Oosterege-organisatie.
7. **J. [REDACTED]** voor zover kwa wrek, ontoreerd goed en ludeerfz in Suriname heeft aangekoekt.

De Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) lijft eren ontoring. De voornamige chis van de CID-Hendrik Jost van V en Mees L. zjn ontorg. Volgens het liem BVD-antwoortbericht zou het koningskopp' een doet van de Deker-mijngenden hebben gelnkeerd in ontoreerd goed en gelnkeeremingen in Oosterege. De BVD heeft de informatie niet ontoreerd' en kan daarom de jichheid eren niet liem beoonden.

4. **J. [REDACTED]** het contactmoment van Ron VAN DE WERELD op de OudeZijn Voorburgwal (Wijk) heeft gepoekt.

9. In de IKT-periode (eigen in 1993) een ontoreer met 5000 Kg land-drugs vanuit Colombia ingevoerd is in Nederland, waarvan een deel was opgegraven bij **J. [REDACTED]** huik. Op de pakreene coedre trouw het stermpok "AL". De drug zjn met naborenen van Klax **L. [REDACTED]** N Nederland binnengemiddeld en vervolgum naar België vervoerd.

10. **J. [REDACTED]**, **L. [REDACTED]** en **V. [REDACTED]** voor het wachtkun van edelegege gebroek maken van een fectoreer nabore J2 hebben het complete binnengemiddeld van deze nabore opgekoekt en daar naar rigele veldre analoog.

11. **L. [REDACTED]** en **VAN V. [REDACTED]** rigeerfz bezoden hebben gebroek aan Genet VAN **L. [REDACTED]**. Bij de BVD is bekend dat binnere wordt bedoeld Genet VAN **L. [REDACTED]**, jn 24-07-1962 → **L. [REDACTED]** **L. [REDACTED]** **L. [REDACTED]**

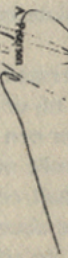
12. VAN **V. [REDACTED]** systeem de vorkoren van de parlementaire eugle-coonrele e oopre-rigeerfz hebben heeft veldre jgd is hebben ontoregen van "edelege" voor de markt van "vereddegegen". **J. [REDACTED]** heeft deze handeligen vern die.

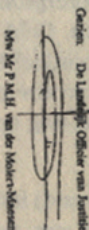
13. De PLOD-wan **J. [REDACTED]** betredken is geweest bij alle oedre vermede "ontorede" handeligen.

De BVD heeft bovengesane informatie niet ontoreerd en kan de jichheid niet beore edan."

Opgemaakt op antwoed en geboren te Zoetermeer op 19 juni 1997.

De inspecteur van Politie,

Ordeur: De Landelijke Officier van Justitie

Mevr M.C.P.M.H. van der Molen-Meessen

hij vijftien jaar lang vrij spel gehad in het Amsterdamse havengebied. Dagelijks werden er vele tientallen zeecontainers uitgereden naar tal van bestemmingen in heel Europa. Roel C. coördineerde een deel van dat containerverkeer. Daarnaast was hij een gouden handeltje voor zichzelf begonnen. C. was in de loop der jaren een expert geworden in het onderschepen van extra kwaliteit handel die werd meegezonden tussen de reguliere handel uit landen als Colombia en Suriname. Met de regelmaat van de klok viste hij voor miljoenen aan cocaïne uit de containers die door zijn handen gingen. Al met al zou hij op die manier vele duizenden kilo's drugs doorleveren aan het criminele milieu. Voor zichzelf, maar ook voor rechercheurs van de CID-Haarlem.

"Ik zette in opdracht van Haarlemse CID'ers bepaalde containers apart, waarna ik de zegels verbrak en de tassen drugs tussen de reguliere handel uitviste," zegt de rijkelijk met goud behangen C. met enige trots. *"De harddrugs overhandigde ik dan aan de rechercheurs - of aan mijn partners in het milieu - deed een 'vers' zegel op de container en sloot de boel weer keurig af. Al met al ging dat om miljoenen, want ik heb heel veel tassen doorgeleverd voor die gasten. Maar eerlijk gezegd deed ik dat niet alleen voor die Haarlemmers,"* geeft C. schoorvoetend toe. *"Op een gegeven moment was ik voor mezelf ook flink drugs aan het 'stompen'. Ik was in die tijd ook bezig met mijn eigen drugslijn. Pakketten cocaïne afleveren op een van tevoren afgesproken plek, en een pak geld als tegenprestatie. Van mijn aandeel heb ik een goed leven geleid. Een villa, mooie auto's, boot, vakanties, juwelen, noem maar op. Ik had de smaak goed te pakken. Kortom, teveel voor een simpele CIA'er. Ik zou rondom voor schut gaan omdat 'ons soort' niet met geld om kan gaan. Dat valt toch op. Een simpele havenarbeider in een villa van een miljoen met alles erop en eraan.*

Ik zal bij het begin beginnen. Op een gegeven moment was die CID-chef Klaas L. met zijn collega Joost van V. langsgelopen. Heel formeel. Helemaal volgens de regels hadden ze zich aangemeld. Die chef keurig in pak, die ander in vrijetijdskleding. Ze identificeerden zichzelf gewoon als Van V. en L. Ze wilden wat containers apart gezet hebben voor inspectie. De eerste twee bezoeken waren vriendelijk. 'Meneer C.' voor en na. Pas na een paar bezoekjes werden ze dwingend. Gingen ze 'jij-en' en 'jou-en'. Ze werden vooral pissig toen ik het formeel speelde. Opeens zeiden ze: 'We weten heel goed waar je mee bezig bent, hoe je het doet, met wie je het doet. Vanaf nu ga je dat ook voor ons doen, anders gooien we je voor veertien jaar achter de tralies, daar zorgen we persoonlijk voor. En als dat niet helpt, dan schieten we je gewoon dood.' Ik schrok me dood en

Jacht op 'de erven Bruinsma'

sputterde nog wat tegen - die avond kreeg ik zelf ook mijn eigen handel binnen. Om tijd te rekken zei ik dat ik een 'order' nodig had. Om toch mijn eigen lading coke 'binnen te trekken'. Dat dreigde in de soep te lopen. Door mijn tegensputteren raakten ze geïrriteerd. Om hun eisen kracht bij te zetten trok L. een pistool onder zijn jasje vandaan en schreeuwde: 'Hier is mijn order'. Meteen laadde die L. zijn wapen door en zette de loop met een klap tegen mijn hoofd. Dat was zeer bedreigend. Ik deed het in mijn broek. Achter de keet heb ik staan kotsen. Ik was ziek van angst. Geen oog heb ik meer dichtgedaan. Die bedreiging was echt niet nodig geweest. Ik werkte gewoon mee. Geen probleem. Ik zat compleet in de tang. Aan de ene kant had ik de criminele organisatie die verlangde dat hun handel veilig werd gesteld door mij en aan de andere kant had ik die criminele smerissen die verlangden dat ik hun handel binnentrok. Ik kon geen kant op. Ze hadden immers plaatsen, tijden en andere details over de drugstransporten die ik in de afgelopen maanden voor andere criminele organisaties had 'gedaan'.

Tallose containers, vele duizenden kilo's (softe en harde) handel, gingen op die wijze zonder problemen via de achterdeur het haven terrein af. Daarvoor heb ik een riant aandeel ontvangen. Mijn eigen klus (zo'n 200 kg coke) ging die avond gelukkig ook nog zonder problemen door."

"Ik moest van die twee uit Haarlem containers naar een afgelegen deel van het CIA-terrein brengen. Die containers werden door mij apart gezet op de plek die zij aanwezen. Die moesten 'om de boek', uit het zicht neergezet worden. Soms meer dan een container. 'Om de hut achter het spoor' heette dat dan.

Daar werd nooit papierwerk van gemaakt. Ze haalden zelf de partijen in bruine plaktape verpakte coke tussen de gewone lading uit. Ze wisten precies waar het zat. De lading werd overgeladen in de auto's van die CID'ers. Ik heb daarna nooit in de krant gelezen dat er hoeveelheden harddrugs in beslag zijn genomen die op het CIA-terrein waren gevonden. Al met al heb ik zo'n 20 containers voor ze 'geregeld', de laatste onder grote dwang. Ik weet zeker dat er coke ingezeten heeft. Het waren kleine pakketten. Hoezo 'weet je dat zeker?' Vertel mij even hoe een pak Colombiaanse coke eruitziet. Ik kreeg nota bene dezelfde pakketten binnen, via dezelfde leverancier. Nee, daar kunnen geen misverstanden over zijn. Van boven uit de carrier heb ik alles goed kunnen zien, er letterlijk bovenop gezeten. Gewoon uit nieuwsgierigheid, om te zien waar ze mee bezig waren. Wat hun belang was."

Leden van het LRT kwamen uiteindelijk in oktober 1999 terecht bij Roel C. Justitie neemt de verklaring van C. uitermate serieus, getuige het aantal uren

Hoofdstuk 19 • De groei-informant

dat ze in de voormalige CTA'er hebben gestoken. In november en december van 1999 werd de informant een aantal malen uitgebreid doorgezaagd door de rechercheurs van het LRT over zijn mogelijke rol in de 'gecontroleerde doorlevering' van tussen de 15.000 en 25.000 kg harddrugs door functionarissen van de CID-Haarlem. Ze wilden alles weten over zijn contacten met Klaas L. en Joost van V.

Roel C. liep in een aantal sessies compleet leeg.

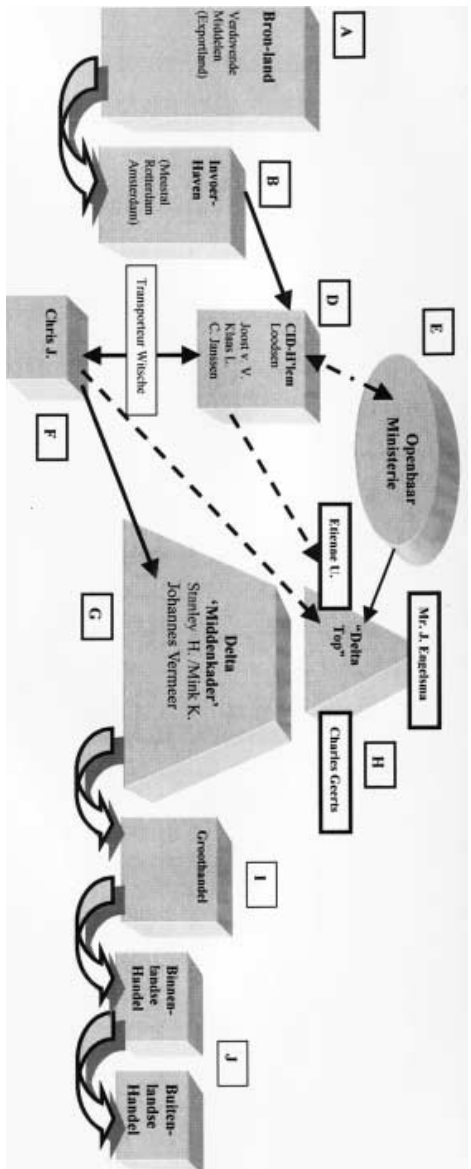
"Ik heb ze precies verteld wat ik jou nu ook vertel. Ook over mijn eigen rol. Niets mooier dan het is. Ze hebben het helemaal gecheckt en gezegd 'Roel, we geloven je. We hebben voldoende reden om aan te nemen dat je de waarheid vertelt over die voormalige CID'ers Van V. en L. Eindelijk hebben we iets tegen die twee'."

De rechercheurs boden C. en zijn gezin voor de moeite een geheel verzorgde vakantiereis aan 'om bij te komen van de emoties' die C. had moeten doorstaan. Op staatskosten. De verklaring die C. aflegde had kennelijk indruk gemaakt. Niet verwonderlijk. Voor het eerst was er een getuige naar voren getreden die de ex-rechercheurs Van V. en L. - de hoofdrolspelers in het IRT-drama - rechtstreeks aan criminele activiteiten koppelde en daar nog over wenste te getuigen ook.

In februari 2000 leek het net zich via een ander kanaal ook steeds verder te sluiten om de Haarlemse ex-rechercheurs, aldus concludeerde het NRC-Handelsblad op 23 februari 2000. Volgens een ambtsbericht van de Binnenlandse Veiligheidsdienst (BVD) van 12 juni 1997 waren er 'harde aanwijzingen' dat Joost van V. en Klaas L. 'honderden miljoenen guldens zouden hebben verdiend' aan drugshandel en dus de omstreden Delta-opsporingsmethode, waarvan het duo medebedenkers waren geweest. Van V. en L., - die worden beschouwd als handlangers van drugscriminelen van het Colombiaanse Cali-kartel - zouden voor eigen rekening grote hoeveelheden soft- en harddrugs hebben geïmporteerd, aldus de strekking van het ambtsbericht.

In samenwerking met 'groei-informant' Cristiaan Jeh zouden de opbrengsten uit de drugsimport zijn geïnvesteerd in onroerend goed en gokbedrijven in Oostenrijk, waarin ook Christiaan Jeh een meerderheidsbelang zou hebben. Voor het wegsluizen van de miljoenen werd een Amsterdamse onroerendgoedmakelaar ingezet, 'die een compleet huizenbestand voor de Haarlemmers zou hebben opgekocht'. Uit onderzoek naar onder anderen Van V. blijkt dat hij naar eigen zeggen een 'investeringsclubje' had waarmee drugs werd geïmporteerd. Volgens de Binnenlandse Veiligheidsdienst, die zich baseert op 'een betrouwbare informant', was het Christiaan Jeh die Van V. van drugs voorzag.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

In de periode tussen 1988 en 1995 werd meer dan 500.000 kilogram hard- en softdrugs doorgeleverd om de zogenaamde Delta-top te ontmantelen.

Vanuit bronlanden als Colombia, Marokko en Pakistan (A) werden honderden containers met drugs doorgeleverd naar de diverse havens (B). Van daaruit werden de ladingen doorgeleverd naar de CID-IRT-loodsen (D) en via de IRT-transporteur (Alfred Wische) en groei-informant Chris Jeh (E) doorgeleverd aan onder andere de Delta-organisatie(s); officieel - volgens het Openbaar Ministerie Haarlem (E) - 'om door te dringen tot de Delta-top' (H). Dat bleek een fictief doel. Tussen het zogenaamde middenkader (Delta-lag) en de 'top' (Delta-hoog) bestond immers geen (gezags)relatie. Desondanks werden er voor miljarden gulden aan drugs via traject E en D. doorgeleverd aan I. en J. en betaalden onder anderen G. voor vele honderden miljoenen aan 'transportkosten' aan F. en D. zonder ooit in de buurt van de Delta-top (H) te zijn geweest. H. had immers nooit bestaan. In die periode werd - uitgaande van conservatieve ramingen - een bedrag van tenninste 5 miljard gulden omgezet.

Hoofdstuk 19 • De groei-informant

De bron van deze informatie, BVD-informant W. Scholtemeijer - voormalig informant van de Haarlemse politie - werd in 1997 vermoord aangetroffen in de Bandoengstraat in Haarlem-noord. Zijn auto werd bij thuiskomst doorzocht met kogels nadat hij bij de Binnenlandse veiligheidsdienst was 'leeggelopen' over *criminele activiteiten van L. en Van V.* Justitie heeft inmiddels bevestigd dat Scholtemeijer inlichtingen verschaft over corruptie binnen het opsporingsapparaat in het algemeen en Van V. en L. in het bijzonder. Scholtemeijer zou zijn vermoord omdat zijn informantenstatus was uitgelikt. Ook zou tal van andere liquidaties binnen het criminele milieu, die rechtstreeks verband houden met de IRT-affaire in een ander licht komen te staan, volgens justitie. Een andere liquidatie betreft 'geldwitter' Gerard van Berge die in 1995 doormiddel van pistoolschoten om het leven werd gebracht. In een aderen BVD-ambtsbericht uit 1997 staat dat *Joost van Ven Klaas L. regelmatig contact hebben gehad met Van Berge.*

Verder onderzoek naar dit traject resulteerde medio februari in een vijftiental arrestaties binnen het circuit van de 'groei-informant' Jeh. De voormalige IRT'ers Van V. en L. werden niet aangehouden. Maar hun arrestatie zou slechts een kwestie van tijd zijn. Volgens de BVD 'hebben de foute IRT'ers hun miljoenen ergens gestald en houden ze zich rustig totdat de storm is overgewaaid'. "Maar," zegt een officier van justitie *"al duurt het tot 2015, hangen zullen ze. Die gasten hebben het vertrouwen van het publiek in politie en justitie ernstig geschaad. Dat zijn staatsondermijnende praktijken. Ze zijn evident 'dirty'. Ze kunnen en mogen er niet mee wegkomen. We zullen zien wie de langste adem heeft."*

Klaas L. en Joost van V. ontkennen alle aantijgingen die in de BVD- en KLPD-rapportage staan. L. heeft aangekondigd een gerechtelijke procedure op te zullen starten. Tevens heeft hij een drietal leden van de voormalige commissie Van Traa opgeroepen als getuigen om aan te tonen dat door een aantal gezagsdragers meinede is gepleegd toen ze voor de commissie verschenen. De ex-speurders waren niet voor commentaar bereikbaar.

Evident was in elk geval dat het op zeker moment tot justitie moet zijn doorgedrongen dat er jaren op het verkeerde paard was gewed. Toen het IRT nog operationeel was, wilde de 'Delta-top' maar niet in beeld komen. Het waarom was inmiddels duidelijk: de 'Delta-top' had nooit bestaan. Het was een hersenschim, ontsproten aan de fantasie van de politie en de media. Medio jaren negentig werd dat uitgangspunt dan ook formeel losgelaten. Alle betrokkenen van de vermeende Delta-top (U., Engelsma, Geerts) ontvingen in 1996 via hun advocaten bericht van het OM dat ze 'inzake enig Delta-onderzoek nooit onderwerp van opsporing zijn, of waren geweest'.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Justitie was definitief van de Delta-theorie afgestapt. Sommige journalisten zouden daar iets meer moeite mee hebben en bleven nog jarenlang volharderen in die fictie.

Mr. Han Jahae, advocaat in zowel het HALT, als het RADAR-onderzoek: *"In beide zaken heeft het recht uiteindelijk zijn loop gehad. Etienne U c.s. is vrijgesproken wegens gebrek aan bewijs en de zaak tegen mr. Engelsma heeft het niet eens tot een zitting gebracht. Het honderden miljoenen verslindende onderzoek bleek een grote luchtbel.*

Alhoewel er dus uiteindelijk geen echte ongelukken hebben plaatsgevonden, is het toch verontrustend dat niet al veel eerder een van de magistraten die het onderzoek leidde, die luchtbel heeft doorgeprikt. Dat had veel leed en kosten gespaard. Alleen mr. Fred Teeven had, toen hij de zaak in een heel laat stadium op zijn bordje kreeg, direct door dat er geen eer aan te bebalen viel en handelde dienovereenkomstig, een magistraat waardig. Hij heeft de zaak onmiddellijk geseponeerd."

Intussen zou 'de echte' Delta-groep de bewuste informant en daarmee het korps Haarlem in de tang hebben gehad. *"Ze wisten vanaf het begin dat Christiaan Jeh voor het Haarlemse korps werkte,"* beaamde voormalig douane-CID'er Geerdinkhof. *"Dat is nooit een geheim geweest. Hij is nooit een gevaar geweest voor de groep. Ze werkten samen. Tegen mij hebben ze nooit zijn naam genoemd, maar het ging om 'die jongen uit Noord-Holland'."*

Als de verhalen van ex-douanerechercheurs De Koning en Geerdinkhof en de leiders van de Delta-organisatie - door justitie aangeduid als 'middenkader' - klopten, was de informant nooit meer dan een pion geweest, met de Haarlemmers van de CID en de FIOD als regisseurs van het spel. *"Alles werd van daaruit geregeld,"* onderstreepte De Koning. De voorzitter van de enquêtecommissie Van Traa gaf in het geheime deel van het parlementaire onderzoek ook hints in die richting:

De voorzitter: 'Waren ze [de Delta-groep] blij met hem [Jeh]?'

De Koning: 'Ja, ze waren maar al te blij met hem. Ze gaven informatie door om de boel in het honderd te laten lopen. Hij werd gebruikt om dingen voor elkaar te krijgen. Als zij een container binnen willen hebben, dan is het een koud kunstje om dat te regelen door die infiltrant op de politie af te sturen.'

De voorzitter: 'Wie was de kat en wie was de muis?'

De Koning: 'Die organisaties waren de kat. Ten eerste zijn ze levensgevaarlijk. Ik weet dat de Delta-organisatie Haarlem bij de ballen heeft. Ze kunnen geen kant op.'

De voorzitter: 'Waarom?'

De Koning: 'Omdat die organisatie het grootste deel van de partijen in ontvangst heeft genomen.'

De voorzitter: 'Hebben zij u dat gezegd?'

De Koning: 'Ja, die organisatie is al jaren bezig en heeft nooit problemen gehad. Ze hebben nooit bijzondere voorzorgsmaatregelen hoeven treffen om de handel veilig binnen te krijgen, waar andere organisaties als die van Karel Vosseveld zich in allerlei bochten moesten wringen om de handel binnen te krijgen. Het enige dat de Delta-organisatie hoefde te doen, was de container in ontvangst nemen. Of daar nu wel of geen observatie op zat, dat maakte helemaal niets uit. L. en consorten waren gefixeerd op Etienne U. Die Delta-groep kon fijn doorgaan, doordat Haarlem op het verkeerde spoor zat. De informant, de infiltrant, die bewuste meneer die alles regelde, kon lekker zijn gang gaan. Alles werd binnengetrokken. Er werd netjes betaald aan Haarlem. Die groep lag in een deuk.'

Voorzitter: 'Het zal wel aan mij liggen, maar waarom hoeven ze [de leden van de Deltagroep] niet geheimzinnig te doen?'

De Koning: 'Omdat ze de handel gewoon aangereikt krijgen. Ze hoeven niet zelf de container door de douane te trekken, want dat doen anderen voor hen. Het enige dat zij hoeven te doen, is de container in ontvangst nemen, lossen en verkopen. Daar zijn ze gigantisch rijk van geworden. Dat verklaren ze ook. Ze hebben hun informant gewoon aan een lijntje gehad. Die bewuste informant deed zijn Haarlem-traject overal in de aanbidding. Ik ken een andere groothandelaar. De informant had tegen die man gezegd: 'Ik kan je nog rijker maken dan je nu al bent.' Die handelaar kon meer dan vijftwintig miljoen verdienen als hij alles binnentrok. Hij kon het driedubbele krijgen van de werkelijke waarde. Toen is hij afgehaakt. Omdat het niet klopte. Hij had hem na laten trekken.'

Op een andere vraag van de commissievoorzitter antwoordde De Koning: 'Ik denk dat er een gigantisch probleem ontstaat als men uit de school klapt.'

De voorzitter: 'Wie is 'men'?'

De Koning: 'De politie, CID-Haarlem. Als die gaan vertellen wat er werkelijk aan de hand is. Dat het merendeel van die doorgeleverde hasj voor dezelfde organisatie is geweest. Dan gaan er klappen vallen. Bij de politie zelf. Omdat de organisatie van Vermeer en consorten (Nico Mink, Stanley H.) het grootste deel van de partijen in ontvangst heeft genomen. Het is een organisatie die als los zand aan elkaar hangt, maar wel streng geregeld is, met onbeperkt geweldsmonopolie en informatiemonopolie. Want die jongens kunnen alles kopen, alle informatie, verballen, CID-gegevens, je kunt het zo gek niet bedenken. Je moet er wel voor betalen.'

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Dat kostte in een bepaald geval 75.000 gulden. Daarmee werd de informant ontmaskerd middels een officiële uitdraai van de CID. Waar hij woonde, hoe lang hij al voor het korps werkzaam was. Dat hebben ze toen onder zijn neus geduwd omdat hij ontkende dat het waar was. Dat verhaal klopt honderd procent, ik ken die mensen.

Als er iets misgaat, wordt het gelijk de kop ingedrukt. Rippers en andere oplichters kijken dus wel uit om bij die club iets te flikken. Ze hoeven helemaal niet geheimzinnig te doen, alleen die container in ontvangst te nemen en de winst te verdelen.'

Een officier van justitie heeft daar een duidelijke mening over: *"Iedereen zat erbij in. Er zijn maar een paar mensen die alles weten. De poppenspelers - ook wel verstoppers genoemd. Die bespelen de boel. Het hele Delta-verhaal is één groot doorgestoken kaartspel geweest. Het klopt. Iedereen heeft eraan verdiend. En niemand zal er ooit voor hangen, dat verzeker ik je. Ook Van V. en L. niet. Dat traject is helemaal afgetimmerd. Als iemand die kant op rechercheert, dan gaat z'n kop d'r alsnog af. Als iemand buiten de pot piest gaat z'n kop d'r af, als iemand te dichtbij komt gaat z'n kop eraf. De belangen zijn zo groot en gaan zo hoog. Jongetje, je weet niet eens waar je mee bezig bent, met welke machten je speelt. In dit verhaal is niemand heilig."*

Op 27 maart 2000 Klaas L. bij NOVA om zijn ongenoegen te uiten over de beschuldigingen. Een dag later zou hij bij de rechter in kort geding eisen dat hij de beschikking zou krijgen over het 'BVD-document' dat ook in dit boek gepubliceerd staat op pagina 286. In dat document staat 'dat de BVD de informatie in het document niet heeft onderzocht' en daarom de juistheid ervan niet kan beoordelen.

De poppenspelers

'U praat tegen een dooie...'

Zaten er nog hoger geplaatste figuren boven de echte Delta-criminelen die aan de touwtjes trokken - de verstoppers - zoals officier van justitie Teeven zo stellig beweerde? Was er inderdaad sprake van een vijfde colonne, die een eind aan je carrière maakte als je te dicht in de buurt kwam? Zoals het ook zou zijn gebeurd met officier van justitie Jo Valente, of officier van justitie Sniijders, die volgens collega's in zijn eigen fanatisme verstrikt dreigde te raken en in z'n strijd tegen de mafia zijn eigen collega's de oorlog verklaarde. Maar ook officier van justitie Fred Teeven kwam er niet zonder kleerscheuren van af. Hij werd systematisch aangepakt in de media door zijn 'autocratische manier van werken'. En dan was er nog de ongrijpbare officier van justitie mr. Onno van der Veen, die volgens zijn Amsterdamse collega's aan een bizarre vorm van 'Oost-Indische Alzheimer' leed. De officieren van justitie rolden over elkaar heen, en werden in de tussentijd als marionetten tegen elkaar uitgespeeld en gevoed met non-informatie. Door wie wist niemand. De een noemde buitenlandse inlichtingendiensten, de ander de criminele eredivisie, weer anderen zochten het meer in de eigen gelederen.

De man die het misschien kon weten, had nog nooit gesproken. Cees Janssen, de opsporingsambtenaar van de FIOD, die met stip stond genoteerd voor een verhoor door de enquêtecommissie Van Traa, maar om gezondheidsredenen nooit verscheen. De rol van Cees Janssen werd afgedaan met een simpel briefje dat meer vragen opwierp dan beantwoordde. Janssen zou nooit verhoord kunnen worden over zijn rol in de IRT-affaire. Op zijn zachtst gezegd opmerkelijk voor de man die een belangrijke, zo niet de belangrijkste rol in het debacle had gespeeld. Hij mocht zwijgen 'vanwege zijn deplorabele gezondheidstoestand'.

Diezelfde man zou ook al mijn twijfels kunnen wegnemen over De Koning en Geerdinkhof. Hadden ze wel zo nauw met hem samengewerkt? Hadden ze werkelijk te maken gehad met de doorlevering van tientallen containers drugs en scheepsladingen ter waarde van vele honderden miljoenen, en

Jacht op 'de erven Bruinsma'

wellicht miljarden? En de roemruchte coaster, de Star Venus, was die door hun handen gegaan, zoals ze beweerden? Zij waren de enigen die bij benadering konden getuigen over het werkelijk doorgeleverde aantal tonnen drugs aan het criminele milieu. Minstens het dubbele van de 'Teeven-lijst', die niet verder terugging dan eind 1992, het jaar dat De Koning en Geerdinkhof werden ontslagen bij de douane. Maar zij waren al aan het doorleveren vanaf eind jaren tachtig. Als hun verhaal over de samenwerking met Janssen klopte, dan vielen veel puzzelstukjes op hun plaats.

Het was een kille zondagmorgen in november 1997. We hadden afgesproken op het verlaten parkeerterrein, een steenworp afstand van het huis van Cees Janssen. Het was nog vroeg en de voetbalploegen zouden pas later die dag hun opwachting maken op de velden die aan het parkeerterrein lagen. In alle rust trof de cameraploeg voorbereidingen om De Koning en Geerdinkhof uit te rusten met videoapparatuur. Han Geerdinkhof nam de verborgen camera voor zijn rekening, die vernuftig en onzichtbaar was weggewerkt in zijn kleding. Voor het getrainde oog was het praktisch onmogelijk om het cameralensje, ter grootte van een speldenknop, te ontdekken. Zelfs als je wist dat het er zat. Jan de Koning droeg een zender/ontvanger en een extra-longplay bandrecorder, voor vijf uur redelijk goede kwaliteit audio.

De enige vraag die ons bezighield, was of De Koning en Geerdinkhof wel zouden binnenkomen. Of was Janssen kopschuw, was hij zo verbitterd dat hij alle contacten meed? We speculeerden druk over alle mogelijke opties. De Koning en Geerdinkhof ondergingen een gedaanteverwisseling: het gemoedelijke maakte plaats voor professionele zelfverzekerdheid. De toon in hun stem veranderde en ze vertoonden geen zweem van nervositeit. Om tien over half negen liepen ze in de richting van Janssen's voordeur. De Koning belde aan bij het sobere rijtjeshuisje van Janssen.

Een schim verscheen achter de glazen voordeur, maar aarzelde kennelijk of hij open zou doen. De stemmen kwamen goed door over de zender: 'Cees, doe even open, we willen met je spreken,' dreunde de stem van De Koning door de zondagochtendbuurt. Het klonk meer als een bevel dan als een verzoek. Even waande hij zich weer diender.

De deur ging op een kier. Een kalende, bij de slapen grijzende man, gekleed in een streepjespyjama met daaroverheen een rode duster, verschool zich half achter de deur. Het leek een andere man dan de zelfverzekerde en dynamische shihan Cees Janssen, die ik ruim een jaar eerder tegenover me had gehad op de judomat in Boskoop.

"Hoi, Cees. Hoe staat het leven?"

"Rustig," zei de vermoeid ogende man, nog steeds vanachter de deur. "Ik

Hoofdstuk 20 • De poppenspelers

ben volledig afgekeurd, ik heb suiker en een zenuwverlamming in mijn benen." Met een wuivend handgebaar nodigde hij beide ex-collega's uit om binnen te komen. "*Koffie?*"

De Koning en Geerdinkhof werden een huiskamer binnengeleid waar niets op buitensporige luxe of astronomische inkomsten duidde. Als het al zo was dat Janssen een deel van het 'Delta-kapitaal' in eigen zak had gestoken dan wist hij dat goed te verbergen, of hij gaf kennelijk niets om luxe.

"Cees, wij hebben ook het een en ander achter de rug, zoals je weet," begon Geerdinkhof, terwijl hij recht tegenover Janssen ging zitten. Janssen stak een sigaret op en luisterde aandachtig. In een mum van tijd stond de ruimte blauw van de rook. *"We willen praten over de tijd dat we samenwerkten. We zitten met een hoop vragen en moeten antwoorden zien te vinden. Een tijd terug zijn we verschenen voor de parlementaire enquêtecommissie. Jouw naam werd ook steeds genoemd. Zonder dat we er erg in hadden waar ze nu echt op uit waren. Wij hebben naar waarheid verklaard dat wij met jou allerlei containers met drugs hebben ingevoerd. Gewoon zoals het was. Maar bij ons liggen er nog veel onbeantwoorde vragen. Wij zijn gemanipuleerd. We zijn weggewerkt op onbenullige zaken. Ze hebben net zo lang lopen zoeken totdat ze iets gevonden hadden om ons daar weg te krijgen. De reden snappen we nog steeds niet. Misschien dat jij daar opheldering over kunt geven?"*

De Koning: *"Wat gebeurde er bijvoorbeeld met die containers die wij voor je binnenbaalden? Dat is een gigantische berg geweest. Die komen binnen, gaan het milieu in en we horen daar vervolgens nooit meer iets van."*

Geerdinkhof: *"We hebben zat dingen gedaan met zijn drieën. Dingen die niet door de beugel konden. Ladingen doorlaten, plaatsen van camera's en dergelijke, het weghouden van mensen. Daar hebben we onze volledige medewerking aan verleend. We hebben onze nek uitgestoken. Met die Star Venus aan de Vlothaven bijvoorbeeld. We deden alles wat jij wilde. Alleen stank voor dank hebben we gehad."*

Cees Janssen: *"Met die Star Venus in de Vlothaven is het goed afgelopen toen. Maar vraag niet hoe. Volgens mij heeft die boot wel tien maanden tussen Rotterdam en Engeland rondgevaren."*

Geerdinkhof: *"Wat de Star Venus betreft, had jij heel goed contact met iemand - Karel Vosseveld."*

Cees Janssen: *"Ja. En voor de rest moet je bij Van Traa wezen."*

De Koning: *"Die kunnen we het niet meer vragen. Die heeft zich doodgereden."*

Cees Janssen: *"Jammer, dat het geen drie jaar eerder was."*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Janssens bevestiging van zijn betrokkenheid bij de Star Venus was een belangrijke ontboezeming, die nog nergens ter sprake was gekomen. Officieel had hij daar niets mee te maken gehad. Karel Vosseveld had er als eerste melding van gemaakt. Maar even belangrijk was dat hij zijn contact met Karel Vosseveld erkende. Tussen Karel Vosseveld en Cees Janssen was inderdaad - direct of indirect - contact geweest over het schip de Star Venus, met aan boord de 46.000 kilogram softdrugs van Klaas Bruinsma. De grootste doorlevering aller tijden, die niet bij de 293.000 kilo van Teeven was opgeteld. De Grote Berg die in plaats van de grote klapper het grote fiasco werd. Volgens Vosseveld omdat Cees Janssen de partij, had 'stukgegooid' "omdat hij zijn deel niet kreeg". Janssen had onmiskenbaar voorkennis gehad over de coaster, gaf hij nu zelf toe. Het was en bleef onduidelijk in welke hoedanigheid dit contact zich had afgespeeld. Was Vosseveld informant, partner of doelwit geweest?

"Cees," vervolgde De Koning. "Wij hebben een optelsommetje lopen maken. Er is veel geld betaald aan Haarlem, honderden guldens per binnengesmokkelde kilo aan transportverdiensten. Honorarium dat ook betaald zou zijn aan criminelen, kwam nu bij jullie terecht. Vermenigvuldig dat met die 293.000 kilogram van Fred Teeven, dan kom je aan honderden miljoenen. Volgens onze informatie, die bij de bron vandaan komt, is door de Delta-organisatie bij elkaar tenminste tweehonderd miljoen gulden uitbetaald aan Haarlem. Dat geld moet daar dus aan een strijkstok zijn blijven hangen. Niemand bij Van Traa die daar vragen over heeft gesteld. Wat is er met dat geld gebeurd, bij wie is het gebleven? Niemand weet het. Ook de betrokken criminele groepen niet, die onderling contact hadden met elkaar. Die hebben wij gesproken. Er zijn grote hoeveelheden geld terechtgekomen bij de CID-Haarlem, de groei-informant, of bij wie dan ook, maar in elk geval niet bij de criminelen waar het om te doen was: De Delta-top. Waarom is dat geld nooit verantwoord?"

Cees Janssen: "Ik heb wat dat betreft nooit met geldzaken te maken gehad. Ik betaalde de chauffeurs, klaar. Die jongens liepen risico. Dat is normaal. En dat geld kreeg ik 's morgens, voordat de handel werd uitgevoerd."

Geerdinkhof: "Een of twee ton vind ik heel wat. Hoe werd dat bijgehouden? Waarom vonden we daar nooit meer iets van terug? Moest jij geen verslagen maken, zoals wij? Jij moest er altijd om lachen als wij verslagen maakten. Volgens ons maakte jij gewoon geen verslagen van wat je deed."

Cees Janssen: "Moet ik soms in werk waartoe ik bevoegd ben gemaakt door een instantie (de CID-Kennemerland) rapport uit gaan brengen aan een andere instantie (de FIOD-Haarlem)? Zo zit het natuurlijk niet. Er werden CID-rapportages gemaakt. Maar de kern van de zaak is dat we allemaal

Hoofdstuk 20 • De poppenspelers

gepiepeld zijn. Jullie zijn ook slachtoffers geworden van Fred Teeven, de officier van justitie. Jullie waren de piepeltjes, jullie zaten aan het begin van de keten. Teeven wist al die tijd van de hoed en de rand. Ik mocht geen contact meer met jullie opnemen. Ze hebben mij ook kapot gemaakt. Net als jullie. Ik ben onder psychiatrische behandeling. Ik kan er niet meer tegen vechten. Als ik Teeven of FIOD-chef Bakker tegenkom, rij ik ze kapot. Het leek alsof ik alles op eigen houtje deed. Alsof zij nergens vanaf wisten. Ze wisten overal van af. Ze hebben alles gefiatteerd, overal voor getekend. Zij zijn ook de twee die jullie hebben verkloot. De lagere rangen worden vertrapt, dat interesseert ze helemaal niet."

Geerdinkhof: "Terwijl jij toch op hoog niveau geopereerd hebt."

Cees Janssen: "Er zaten er nog veel meer tussen in die organisatie. Wij deden helemaal niets op onszelf. Er was georganiseerd overleg. Met Fred Teeven, Bakker, de teamleiders. Die teamchefs zeggen dan bij Van Traa: 'Ik stond van achter de duinen te kijken, en vanuit die positie kan ik niet zien wat er op de vloedlijn gebeurde.' Teeven, mijn directe chef, heeft gezegd: 'Dan heeft mijn man Cees Janssen valsheid in geschrifte gepleegd.' Laat ze nou gauw de koelere krijgen. Teeven en Bakker voerden persoonlijk de gesprekken. Ze wisten alles. Stelletje SS'ers zijn het. Fred is een olifant in een porseleinkast." De Koning: "Dus die hebben gewoon gezegd, we laten Cees zijn gang gaan en als het uitkomt zeggen we helaas, pindakaas, Cees, zoek het maar lekker uit? Dienden die een hoger belang of zo?"

Cees Janssen: "Ja. Ze hebben zelf boter op hun hoofd."

In tegenstelling tot hetgeen bij Van Traa onder ede werd beweerd, zouden FIOD-ambtenaren ook eigenhandig drugs hebben doorgeleverd.

Janssen daarover: "*Ze hebben zelf ook spul doorgelaten.*"

De Koning: "*Wie bedoel je?*"

Janssen: "*De FIOD.*"

De Koning: "*Dus de FIOD heeft zelf ook drugs doorgelaten, in zaken waar wij geen zicht op hadden?*"

Janssen: "*Ja. Ze hadden een eigen CID-rechercheur bij de FIOD, een politiemans uit Amsterdam.*"

De Koning: "*Dus dat is het geheim. Je zet er zo'n man neer, die speelt onder een hoedje met Jan van de Wetering van de CID-Amsterdam en consorten. En zo is het cirkeltje rond. Ik geef informatie aan jou en jij weet niet waar je het vandaan krijgt.*"

Cees Janssen: "*Jullie zijn tegen een U-bocht constructie aangelopen.*"

Geerdinkhof: "*Dus Teeven had uiteindelijk toch de touwtjes in handen, die was het eindstation?*"

Cees Janssen: "*Tk zeg tegen jullie, het hele CID-gebeuren, dat deed Teeven.*"

Jacht op 'de erven Bruinsma'

Dat is makkelijk genoeg. Teeven was overal van op de hoogte, hij zat in het georganiseerd overleg inzake het Hollandse Netwerk. Hij zat aan tafel met de hogere kringen, vertelde hoe het moest gaan. Hij is ook degene die achter de schermen de IRT-affaire heeft aangezwengeld. Dat kwam allemaal door zijn ruzie met de IRT-baas Ton Lith. Het ging allemaal om de onderlinge rivaliteit."

De Koning: "Staat er nog iemand boven Teeven, die aan de touwtjes trekt?"
Cees Janssen: "Hoe denk je dat Fred officier van justitie is geworden? Omdat hij dat zo graag wilde? Ach. Wie heeft hem aangenomen? Die moet je hebben."

Geerdinkhof: "Wij werden niet geloofd toen we zeiden dat we op eigen houtje containers met handel doorlieten voor jou en anderen. Niemand geloofde ons. We werden gezien als fantasten. Nu blijkt dat we gelijk krijgen. Ladingen drugs waarvan nooit meer iets werd teruggevonden in de papieren of in de vorm van arrestaties. Jij kwam met een bepaald verzoek bij ons en dan werkten we daar graag aan mee. Zo was het, of niet soms?"

"Het Openbaar Ministerie en de procureur-generaal waren helemaal op de hoogte," wierp Janssen tegen. "Ik kreeg dan een telefoontje uit Haarlem, en daarmee af. Ik weet verder niet hoe de betalingen verliepen."

Deze beweringen van Cees Janssen stonden haaks op de bevindingen van Karel Vosseveld, ome Nol Couperus, Witsche en anderen, die vertelden dat Janssen 'op uitleenbasis' wel degelijk over de geldstromen en de uitbetalingen ging. Dat hij persoonlijk enveloppen met geld in ontvangst had genomen, minstens acht miljoen gulden, maar mogelijk meer.

Janssen had een prominente rol gespeeld bij de gecontroleerde doorlevering. Hij onderhandelde persoonlijk met criminelen en was de verbindingsman tussen het milieu en zijn achterban. Hij had nooit en op geen enkele manier rekenschap af hoeven leggen over zijn rol in de Delta-affaire.

Tijdens het gesprek met De Koning en Geerdinkhof wilde hij daar niets van weten. In eerste instantie ontkende hij iets met het afhandelen van de containers te maken te hebben: 'Ik zette die dingen alleen maar buiten. Wat die criminele organisaties betaalden voor het binnenbrengen, interesseerde mij verder niets. Daar had ik niets mee te maken. Het enige wat ik deed was de containers en de handel vrijmaken en daarmee af. Ik ging niet eens mee lossen. Dan hoefde ik er ook geen verantwoording over af te leggen. De politie handelde de financiële kant verder af. En als Teeven vroeg 'wat zat er in?', dan zei ik: 'Vraag het maar aan de CID-chef.'"

"Op een gegeven moment ben ik gestopt met het zelf overladen van de containers. Dat was nadat ik mijn been had verwond. Jullie weten er te weinig

Hoofdstuk 20 • De poppenspelers

van af omdat je niet van belang was in het grotere geheel. Krieltjes. Jullie waren op te offeren. Dat gold ook voor mij. Allemaal politiek. Nicolò Machiavelli zei het 500 jaar geleden al: 'Verdeel en heers.' Daar gaat het allemaal om. Als jij te weinig informatie krijgt, dan kom je precies waar je moet zijn. Dan weten jullie niet wat de anderen aan het doen zijn en de anderen weten niet wat jullie doen. Maar er is één man die de touwtjes in handen heeft, die niet eens weet dat-ie de touwtjes in handen heeft. Kontkruipen, daar hangt het van af. Er zijn lui bij de FIOD die naar het schijthuis gingen en dan eerst aan Teeven of Bakker vroegen of ze twee of drie papiertjes mochten gebruiken die dag. Die passen goed in het systeem. Zo hoort het. Dat is het systeem waar jullie een gevecht mee zijn aangegaan. Dat verlies je. Het is een onoverwinnelijk systeem, want het hangt van rottigheid aan elkaar. Wat jullie gedaan hebben is fout geweest. Dat zeg ik je. Jullie hadden nooit naar de pers mogen stappen. Daar heb je jezelf mee in de vingers gesneden. Die maken hun eigen verhaaltje. Ze hebben schijt aan je. Jullie hebben ze zelf op het spoor gezet, Han. Had je het anders gespeeld, dan was er niets aan de hand geweest. Dan was je overgeplaatst naar een post waar je geen kwaad meer kon."

Geerdinkhof: "Maar geen eer. Stempels zetten onder inklaringsformulieren."

Cees Janssen: "Jawel, maar aan het einde van de maand had je wel je salaris gehad en nu is het spartelen. Voor jullie net zo goed als voor mij. Vrienden die je dacht te hebben, bestaan niet meer. Ik ben uitgekotst. Ik was te ongrijpbaar."

Cees Janssen, de mystery man, liet zijn gasten uit. Ze hadden ruim een uur gesproken. Antwoorden op prangende vragen waren beantwoord: De Koning en Geerdinkhof hadden inderdaad de waarheid gesproken toen ze zeiden dat ze in opdracht van de CID-Haarlem drugscontainers en scheepsladingen doorleverden, waaronder de scheepslading van 46 ton Bruinsmahasj, en daarmee kwam hun verhaal en dat van Karel Vosseveld in een betrouwbare context te staan.

Op een koude decembermiddag ga ik nog een keer langs bij Cees Janssen. Het kalende hoofd van de man waar alles om lijkt te draaien verschijnt in de kier in de deur. Ik ken dat beeld van maanden terug.

"Goedendag," zegt de man met een zachtmoedig Zuid-Nederlands accent. De tijd en zijn levenswijze hebben hun sporen nagelaten. Hij geeft blijk van herkenning, maar kan zijn voormalige leerling niet goed meer plaatsen.

"Mijn naam is Bas van Hout, ik ben bezig met een boek. Ik zou graag met u willen praten over uw rol in de IRT-affaire."

Jacht op 'de erven Bruinsma'

"Ik kan u onmogelijk te woord staan, al zou ik het willen, het kan gewoon niet. U weet niet waar u mee te maken heeft. Dat gaat heel hoog. Als ik met u praat..."

De vermoeide man kijkt me uitgeblust aan en sluit dan zonder een spoortje vijandigheid langzaam de deur en zegt moedeloos: "...u praat toch tegen een dooie."

HOOFDSTUK 21 (EPILOOG)

De crimefighters

'Fred, je was zo makkelijk te belazeren...'

Het is 18 mei 1999. Even na het middaguur. Een brede man in een donker, stemmig kostuum beent met krachtige pas langs de hofvijver richting hoofdingang van het gebouw van de Tweede Kamer. Hij wordt later die dag verwacht bij de commissie-Kalsbeek, waar hij zal worden verhoord over de IRT-Delta-affaire. In het voorbijgaan vraagt hij aan een cameraman die een interview met Tweede-Kamerlid drs. Hella Voûte-Droste (VVD) draait, of het kabinet al is gevallen over de 'kwestie'-Wiegel. De cameraman blijft het antwoord schuldig. Voûte sprak de verwachting uit dat het kabinet niet zou vallen.

Zelfs van achteren herken ik mr. Fred Teeven, officier van justitie te Amsterdam, aan zijn markante hoekige postuur en stierennek. Hoewel ik hem nooit eerder heb ontmoet is hij het onmiskenbaar.

"Hallo meneer Teeven, u moest ik net hebben."

Hij kijkt verbaasd om en beantwoordt mijn uitgestrekte hand zonder enige terughoudendheid.

"Bas van Hout, aangenaam," zeg ik.

"Hallo, veel van elkaar gehoord, is 't niet?" reageert de officier spontaan.

"Ik wist dat ik je een keer ging ontmoeten. Ik heb gehoord dat je met een boek bezig bent waarin ik er niet al te goed van afkom. Die komt wel een keer, dacht ik. Ziehier:"

"Kan ik een afspraak met u maken?"

"Geen probleem, bel maar een keer met de persofficier." Hij groet vriendelijk, keert zich om en vervolgt zijn weg naar het verhoor door de commissie-Kalsbeek.

Een week later zit ik bij hem op het parket. Er zouden nog meer gesprekken volgen in aanwezigheid van Jeroen Steenbrink, de persofficier.

Teeven neemt het woord.

"Ik zal je een anekdote vertellen," vertelt de officier. *"Op 8 december 1993 had ik een afscheidsfeestje in een gebouwtje in Haarlem-Noord. Ik zou*

Jacht op 'de erven Bruinsma'

van de FIOD overstappen naar het OM. Ik was de eerste die van de rang van rechercheur officier van justitie werd. In de avonduren had ik rechten gestudeerd. De FIOD had een afscheidsfeestje georganiseerd. Klaas L. van de CID-Haarlem had dat lokaaltje geregeld.

Tegen het einde van de avond komt Cees Janssen naar me toe. Hij overhandigt me een cadeautje en zegt: 'Fred, je was de beste teamleider die ik ooit heb gehad. Je was echt een fijne kerel, maar je was zó makkelijk te belazeren.' Die woorden: 'Je was zó makkelijk te belazeren,' galmden na in mijn hoofd. Wat bedoelde hij daarmee? Onderweg naar huis bleven die woorden maar in mijn hoofd spelen. 'Ik word belazerd,' dacht ik. Jaren later ben ik er pas achter gekomen hoe."

"Ik was van 1 september 1991 tot 31 december 1993 teamleider bij de douanerecherche van de FIOD in Haarlem geweest. Daarmee was ik ook meteen chef van Cees Janssen. Ik had goed op de hoogte moeten zijn van wat Cees Janssen deed. Dat mag je van een teamchef verwachten, al was Janssen een moeilijk te sturen persoon. Maar ik had toen geen aanwijzingen dat ik hem niet kon vertrouwen. Je komt daar niet binnen van: 'Wie zal ik eens niet vertrouwen?' Zeker niet in je eigen kring, waar je leiding geeft aan een man of dertig.

Janssen was van onbesproken gedrag. Nooit een beeld van gebad dat hij niet zuiver met de opsporing bezig zou zijn. Nu ligt dat anders, maar in 1995 niet. Toen was hij sportinstructeur bij de douanerecherche en wapenexpert. Elke morgen van negen tot twaalf werd er gejudood. Als wapendrager moest je judoën. Zo kende ik Cees Janssen."

"In het voorjaar van 1995 kreeg ik een rechercheur van de rijksrecherche over de vloer. Lentink heette hij. Goeie vent. Hij zei: 'Fred, je moet oppassen, want er is een probleem over die Duitse sigaretten.' Zo is die ellende allemaal begonnen. Dat is het eerste wat ik erover hoorde. Dat sigarettenverhaal was het avontuur van Cees Janssen. Ik ben toen naar de hoofdofficier toe gestapt en heb gezegd: 'Dit speelt nu in Haarlem.' Het was mijn eerste jaar op het Amsterdamse parket. In diezelfde tijd heb ik Vrakking geïnformeerd over het IRT: 'Weet je dat er een informant is, een Duitser die Witsche heet, die tienduizenden guldens ontvangt voor ladingen basj die hij in samenspel met de CID-Haarlem doorlevert aan criminelen? En dat ze daar gewoon alles in hun zak steken?' Vrakking wist daar niets van af.

Ik wist dus pas in 1995 wat Janssen in 1992 en 1993 had gedaan, toen ik zijn teamleider was.

Natuurlijk wist ik wel dat die Witsche containers uit de haven haalde,

Hoofdstuk 21 • De crimefighters

maar ik dacht dat die in de tweede en derde band werden onderschept. Dat was het verhaal. Maar dat klopte dus niet.

Ik heb uitgerekend dat er zo'n 293.000 kilo softdrugs moet zijn doorgeleverd tussen eind 1992 en 1995. Dat waren de containers waarbij Janssen op enigerlei wijze betrokken is geweest. Douanedocumenten en privé-administratie van Janssen wezen dat uit. Waarmee ik niet beweer dat ik daarmee álles heb achterhaald. De Haarlemse officier van justitie Onno van der Veen had indertijd tegen mij gezegd: 'Teeven, je moet je nergens mee bemoeien, dat zijn CID-trajecten. Daar neem ik de verantwoording voor.' Dan maken ze Janssen de belangrijkste figuur van de wereld. Flauwekul. Janssen was niet meer dan een katvanger. Woont nog steeds in hetzelfde huisje, zonder motorjacht. Ik zou echt wel eens willen weten of hij corrupt is of niet. Maar er is niemand die zegt: 'Ik heb hét bewijs dat hij corrupt is.'

Ik wist dat hij een 'criminele' broer had in Luxemburg, die Henk beette. Dat was voor 1990 al bekend. Maar daarmee is niets gezegd. Zeker niet dat Cees Janssen crimineel is. Dan moet je het hele veld overzien, de poppenspelers én de marionetten. Kijk, laat het me je uitleggen..."

De officier pakt een vel papier en schetst een diagram.

De Waarheidsvinders	De Verstoppers	De Uitvoerders
mr. P. Snijdiers (OrJ) Woest (CPD) mr. F. Teeven (OrJ) mr. J. Valente (OrJ) G.J.C.M. Bakker (Frod)	Louis van den Ham Karel Vosseveld Nico R. Mink K. <hr style="border: 2px solid black; width: 100%;"/> O. van der Veen (OrJ) Van Riel (IRT-OrJ) Kuitert (Bid-OrJ) K. Langedoer (Bid) J. van Vondel (Bid) Mr. M.A. Straver (HC) L. de Beaufort (HOOrJ) mr. R. Fico (Pq)	Cees Janssen Henk Janssen Alfred Witsche De Koning Christiaan Yeh F. van der Putten Nol Couperus

Het Delta-schema volgens de officier van justitie.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

"In de IRT Delta-affaire heb je drie categorieën: de 'uitvoerders', de 'verstoppers' en de 'vindders'. Ik word door sommige mensen gezien als een verstopper. Dat is onzin. Ik ben bedonderd, onder anderen door Janssen. Maar die is op zijn beurt misschien ook weer belazerd. Dat wil ik niet uitsluiten. Hier schrijf ik 'de uitvoerders' op: Cees Janssen, Alfred Witsche, Paul de Koning 'de coureur', 'Lintje', 'Hoffje' de schaduwinformant, 'de Ster', Christiaan Jeh, Lith, Van der Putten. Dan teken ik hier de alleswetters, die noem ik 'de verstoppers'. Die zet ik hier. Klaas L. en Van V., die behoeven geen toelichting, Karel Vosseveld, ('Nico') Robert Mink K., Louis van den Ham en nog een paar anderen. En dan heb je 'de waarheidsvindders': officier van justitie Snijders uit Haarlem, Valente en Teeven uit Amsterdam, opsporingsfunctionarissen Woest, Noordboek, Bakker. Zo zit het plaatje in elkaar."

"Cees Janssen is misschien wel een kleintje geweest in het geheel", vervolgt Teeven, "maar hij was góed fout. Hij is aantoonbaar de mist in gegaan. Als je zonder toestemming een deklading verpatst, dan ben je niet integer. Dan kan hij wel boos worden als ik verklaar dat hij valsheid in geschrifte heeft gepleegd met die dekhandel, maar dat is onzin. Ik kan zeker bewijzen dat hij heeft gefraudeerd met deklading en dat hij het geld daarvan niet heeft afgedragen, maar ik kan niet bewijzen dat hij structureel corrupt is geweest en drugsgeld heeft ontvangen. Hij heeft wel de boel bedonderd en domme dingen gedaan. Hij heeft zich laten inpakken door die twee, Van V. en L. Daarom boren die bij 'de alleswetters', 'de verstoppers'. Cees hoort daar volgens mij niet bij.

Bij Van V. en L. heb ik allang niet meer het idee dat het om de opsporing is gegaan. Die hebben Cees gebruikt, denk ik.

Maar die hele zaak stinkt. Iedereen heeft iedereen gebruikt. Ik geloof niet dat het om de opsporing is gegaan 'met de bedoeling bij Etienne U terecht te komen'. Dat is een farce. Maar zo wordt het in hoofdlijnen wel beschreven. Ik heb nooit gemerkt dat het doel was daar bovenin te komen, bij die zogenaamde Delta-top. Sterker nog, ik ben ervan overtuigd dat er nooit een Delta-top heeft bestaan. Dat wisten ze in Haarlem ook. In de top waren ze bij de uitvoerders uitgekomen. De slooffes, noem ze maar op. Waarom ga je dan door met doorleveren? Goede vraag. Dat was ik aan het uitzoeken, al jaren achtereen. Honderden tonnen drugs doorleveren 'om bij Etienne U terecht te komen'. Dat is klinkklare onzin geweest.

Er heeft voorzover ik kan zien nooit een crimineel samenwerkingsverband bestaan tussen een mr. Engelsma, een Etienne U. en een Geerts, de vermeende Delta-top volgens de publicaties. Daar is geen enkel bewijs-

Hoofdstuk 21 • De crimefighters

materiaal voor: Anderzijds heeft die 'Delta-top' dus ook nooit in een gezagsverhouding gestaan tot een middenkader. Dus met andere woorden: er heeft daadwerkelijk nooit een gezagsverhouding bestaan tussen mr. Engelsma, Etienne U. en Geerts - lees Delta-hoog - en Mink K., Stanley H., Vermeer en nog een paar - lees Delta-laag. Er is een hoger belang geweest om die Delta-organisatie - middenkader én Delta-top - in die context bij elkaar te verzinnen. Maar ik ken dat belang niet. Ik heb alleen een vermoeden. Wat ik wel weet is dat de aandacht bewust is verlegd naar Janssen, de FIOD, de douane en Mink K.

Het is ook een bewust gecreëerd misverstand geweest dat de onderhandelingen die ik met Mink K. heb gevoerd 'een soloactie van Teeven' is geweest. Dat er sprake was van een soort van 'wurgdeal' waarbij het OM geen kant op kon. Als ze hem morgen kunnen oppakken voor die vijftien ton coke, mijn zegen hebben ze. Niets staat dan een arrestatie en vervolging in de weg. Het ook onzin om te suggereren dat een raadsbeer van het hof corrupt zou zijn en Mink K. de hand boven het hoofd heeft gebouden door zijn 'voorarrest' op te heffen. Het is een juridisch volkomen verdedigbare beslissing geweest om hem op vrije voeten te stellen. Dat was volkomen transparant, evenals de gesprekken die ik persoonlijk met hem heb gevoerd. Iedereen, van mr. Vrakking tot aan de minister van Justitie, was van die gesprekken op de hoogte. Net als alles wat ik doe. In tegenstelling tot hetgeen de kranten en de politiek willen doen geloven. Ik kijk graag over de rand van de afgrond, maar loop er niet in.

Er zijn wellicht mensen die welbewust amok maken. Lopen te stoken om onderzoeken te frustreren. Dat zijn ook de types die informatie hebben verstrekt aan de Haarlemse officier van justitie Snijders. Hij was een van de weinigen die van de gesprekken tussen Mink K. en mij afwisten. Het is zeer irritant dat die informatie op straat is komen te liggen. Die informatie heeft Snijders op zijn beurt weer verstrekt aan de commissie-Kalsbeek. En daar werden de verkeerde vragen gesteld en de verkeerde conclusies getrokken. Die vroegen niet waar die informanten van werden betaald, Rijsenbeen, de Taartman, de Sapman, Jeb. En waar dat geld in die enveloppen van Van V. vandaan kwam. Waar die tientallen miljoenen in de Haarlem-hoek zijn gebleven - want miljoenen zijn er uitgegeven, ontraceerbare en niet-verantwoorde miljoenen. Kortom, dat soort vraagstellingen heb ik helemaal gemist.

Nee, de vraagstelling wordt verlegd naar Mink K.: heeft bij zich beziggehouden met het importeren van vijftien- tot vijfentwintigduizend kilogram cocaïne? Daar gaat het helemaal niet om. Bovendien heb ik zo mijn twijfels over het feitegehalte van die vijftien ton cocaïne. En daar-

Jacht op 'de erven Bruinsma'

in sta ik niet alleen. Als ik de minister hoor, mensen van het Landelijk Recherche Team en het college van officieren, dan is dat allemaal niet zo hard.

Maar wat ik wel weet is dat de aandacht wordt afgeleid van het financiële verhaal in Haarlem, en wordt verlegd naar Mink K., 'de nieuwe Delta-topman', en 'de grote cokeberg'.

Dan zeg ik: waarom komt dat nu pas naar buiten? Net op dit moment? Nou simpel, deze man, die officier van justitie Snijders, is ergens de weg kwijtgeraakt. Je gaat geen CID-trajecten van collega-officieren opblazen bij de commissie-Kalsbeek. Terwijl daar afspraken over zijn gemaakt met de minister: 'Niets operationeels melden in het datarapport-Kalsbeek.' Maar dat is toch gebeurd. En waarom? Ik onderken dat we uit elkaar gespeeld worden door mensen met een hoger belang. Als je bij bepaalde onderzoeken in de buurt komt, dan loopt het slecht met je af. Dan wordt er gezegd: 'Zorg dat die Teeven teruggaat in z'n bok.' Een aantal mensen wordt erg zenuwachtig van het idee dat 'die Teeven' en Snijders met bepaalde zaken bezig zijn. Mensen die bang zijn dat we onze krachten bundelen. Daarom moet er een wig tussen. Met name 'die Snijders is vervelend'. Maar ook 'die Teeven' en Valente zitten op allerlei fronten te trekken. Die zijn lastig. En sommigen worden nerveus van dat terriërgedrag. Vooral als de storm hun kant uit komt. Dus wat moet je doen? Verdeel en heers. Tweespalt zaaien. Er zijn dus krachten die ervoor hebben gezorgd dat wij niet meer met elkaar door een deur kunnen.

De media spelen daarin een prominente rol. De berichtgeving zit er helemaal naast. Het 'verhaal-Mink K.' is heel simpel. Ik wilde informatie over de moordaanslag met de tasjesbom aan de deur van Jaap van der Heiden in Alkmaar. Daarbij kwam de naam Mink K. boven drijven. Ik kreeg die stukken maar niet. Niet uit Alkmaar en niet uit Haarlem. Toen heb ik gedacht: als het niet rechtsom kan, dan maar linksom. Als ik hem niet kan vastzetten voor moord, dan moet ik maar met hem gaan praten. Mink K. had er ook belang bij om met mij te praten. Uiteindelijk hebben die gesprekken niets opgeleverd. Tot die tijd krijgt bij de zwartepiet met die vijftienduizend kilo coke. Dat leidt de aandacht af van het werkelijke probleem. Waarom doet Klaas L. zijn kasboek niet open? Waarom zijn de financiële stromen niet in beeld gebracht? Waarom is het onderzoek naar liquidaties blijven liggen? Ik heb het de rijksrecherche jaren geleden allemaal op een zilveren schaal aangeleverd. Een rapport geschreven over die Haarlemse affaire. Er is niks mee gedaan. Waarom niet? Er is sprake van onverantwoorde uitgaven. En dan het gemak waarmee de Tweede Kamer zegt: 'Er komt een grootschalig onderzoek naar

Hoofdstuk 21 • De crimefighters

deze affaires, het vervolg op Van Traa. In 2001 moet het onderzoek afgerond zijn.'

Zal ik je wat voorspellen? Er komt belemmaal nóóit meer iets boven water. Als ik nu zie dat er officieren op de zaak worden gezet die best competent zijn, maar die anno 2000 nooit meer de kennis bij elkaar krijgen zoals jij en ik die hier op tafel hebben gekregen. Dat lukt gewoon niet meer. Tussen een onderzoek opstarten en uiteindelijk bij de rechter succes boeken zit nu eenmaal een wereld van verschil."

Na een drietal gesprekken met officier van justitie Teeven heb ik nog een keer telefonisch contact met de magistraat. Teeven had mij - onder voorbehoud - een zeer gevoelig rapport toegezegd. Daarin werd verslag gedaan van liquidaties, en de mogelijke betrokkenheid van het Haarlemse 'broederschap'. Er werd tevens een indicatie gegeven van het geldtraject. Met andere woorden waar een gedeelte van de opbrengsten van de Delta-methode mogelijk naartoe waren gevloeid. In het rapport werd volgens Teeven een directe link gelegd tussen de betrokkenheid bij voornoemde strafbare feiten en leden van het Haarlemse korps. Hij ventileerde zijn ongenoegen dat de Rijksrecherche daar nauwelijks of niets mee had gedaan. Ik zou het rapport niet in handen krijgen. Mogelijk blijft het voor altijd 'onder de pet' door een veto van Amsterdamse hoofdofficier mr. Vrakking.

Jacht op 'de erven Bruinsma'

INTERREGIONAAL RECHERCHETEAM AMSTERDAM/AMSTELLAND-GOOI EN VECHTS-TRIEEK

Telefoon : 020 - 6582276
Fax : 020 - 6594178

Aan:
De Officier van Justitie,
Mr. J. Plooy
te Amsterdam.

Onderwerp:
Aanvraag NAW gegevens uit geautomatiseerd werk
(125+ W.v.S.) (J. [REDACTED]).

NOTA

N. Johannes Petrus van der Pluijm, brigadier van politie, dienstloosende bij het Interregionaal Recherche-team Amsterdam-Amstelland-Gooi en Vechtstreek, rapporteur:

GERECHTELIJK VOORONDERZOEK

Op 21 oktober 1999, werd door de rechter-commissaris, mr. F. Salomon, onder no. Nummer 99-4727, perkennt. 131123287-99 een gerechtelijk vooronderzoek geopend contra:

[REDACTED]
geboren te Amsterdam, op 15 OKTOBER 1943.

AANVRAAG GEGEVENS 125i Sv.

Gaet op het bovenstaande verzoek ik de officier van justitie te beveliden dat er in het kader van het gerechtelijk vooronderzoek contra de verdachte J. [REDACTED] inform s'mkel 125i Wetboek van Strafvordering aan machtiging wordt verleend, bepeltende de j. directeur van het telecommunicatiebedrijf LIBERTEL, de volgende gegevens van de telefoonnummers - vermeld in de deze note - ter beschikking zal stellen:

- de tetsamstelling van de abonnee;
- het adres van de abonnee;
- woonplaats van de abonnee;

betreftende de telefoonnummers:

06-21566736	06-50227484	06-21996836	06-50602919
06-23460396	06-50645502	06-26215114	06-50875077
06-26216304	06-50939383	06-26218938	06-50966527
06-26278721	06-54221188	06-25381988	06-54276101
06-26412859	06-54376738	06-25413997	06-54698101
06-25498444	06-54941841	06-28202778	06-54697178
06-55133309	06-55154928	06-55192876	06-55361248
06-55362697			

Amsterdam 25 januari 2000.

de rapporteur, J. P. van der Pluijm

A38 001

Op 25 mei gaf de Amsterdamse rechter-commissaris mr. M.W. van der Veen een vergunning af tot het tappen van een aantal telefoonnummers die waren aangetroffen in de beveiligde organizer van Delta-topman Johannes Vermeer. Een van die nummers was eigendom van de auteur van dit boek.

Namenregister

Abbas, Fouad: Drugsimporteur en kroongetuige justitie. Zou volgens CID-transporteur Witsche de grote man achter de schermen van het Delta-traject zijn.

Adkins, Roy[†]: Crimineel partner van Klaas Bruinsma. Vermoedelijk met behulp van CID-informatie vermoord - in opdracht van Klaas Bruinsma.

Asscher, mr. E.B: President rechtbank Amsterdam. Veroordeelde Bart Middelburg cs. in eerste aanleg tot rectificatie.

Bosch, Pieter: Chef transport van Vosseveld-groep.

Bovenkerk, Frank: Criminoloog verbonden aan het Pompe Instituut in Utrecht. Onderzoeker voor de commissie-Van Traa. Verhinderde deal tussen Van Traa en Karel Vosseveld.

Brilleman, André[†]: Crimineel, mogelijk vermoord in opdracht van Klaas Bruinsma.

Brown, Steve: Beroepskrimineel, drugshandelaar en - volgens eigen zeggen voormalig - politie-informant. Journalistieke bron van Bart Middelburg.

Bruinsma, Klaas[†]: Drugsimporteur en crimineel ondernemer. Door justitie gekwalificeerd als leider van een hoog georganiseerde criminele organisatie naar multinational-model met een miljardenomzet. Reden van oprichting IRT. Aanzienlijk veel groter ingeschat dan werkelijk het geval was. Op 27 juni 1991 geliquideerd.

C.I.D.: Criminele Inlichtingen Dienst.

Cohen, 'Flippie': Gespecialiseerd in drugsimport, wapens en geweldpleging. Behoort tot de toptien van meest gevreesde criminele ondernemers van Nederland.

Cok, Gerard: Zakenman en projectontwikkelaar. Voormalige zakenrelatie van Paul Metz. Ten onrechte verdacht van banden met de Delta-organisatie.

Couperus, 'Ome' Nol: Tussenpersoon van FIOD-medewerker Cees Janssen (CID-Haarlem) en de Bruinsma-groep. Werkte nauw samen met drugs-

Jacht op 'De erven Bruinsma'

- importeur Karel Vosseveld.
- Da Silva, Charly (bijnaam 'de Chileen')**: Voormalige huurmoordenaar en zakenpartner van Klaas Bruinsma.
- Dammann, Ed**: Bedrijfsleider Scala Agenturen. Door justitie-informant Paul Metz gerekruteerd als infiltrant.
- Delta-methode**: het met behulp van een criminele infiltrant 'gecontroleerd doorleveren van (grote) hoeveelheden drugs met het oogmerk om door te dringen tot de top van een criminele (Delta-)organisatie'.
- Delta-middenkader**: Omvat feitelijk deze gehele misdaadorganisatie Delta. Ten onrechte gekenschetst als ondergeschikt aan een (fictieve) 'Delta-top'.
- Delta-organisatie**: Doelgroep van het Interregionaal Recherche Team (IRT). Ten onrechte aangeduid als 'voortkomend uit erven Bruinsma'.
- Delta-top**: Fictief crimineel driemanschap 'bestaand uit een advocaat, een topcrimineel en een zakenman'. Werd lange tijd door de media en justitie beschouwd als de raad van bestuur van de Delta-organisatie.
- Dobson, Chris**: Hongkongse journalist, publiceerde in samenspel met de FIOD-rechercheur Kellerman en journalist Bart Middelburg een ('gefalsificeerd') krantenartikel om een justitieel onderzoek op te starten.
- El Geubli, Milo[†]**: Geliquideerde kickboxer. Ligt volgens insiders ingegoten in de betonnen fundering van de Rembrandt-toren aan de Amstel in Amsterdam.
- Engelsma, mr. J.**: Voormalig advocaat Klaas Bruinsma. Ten onrechte gecriminaliseerd als leider van de vermeende Delta-organisatie, bestuurslid Delta-top en opvolger van Klaas Bruinsma.
- Enstrada, Jaap**: Onroerendgoedmagnaat en financier - 'meeloper' (investeerder) in tal van drugstransporten van onder anderen Klaas Bruinsma.
- Enthoven, Sjakie**: Bruinsma-compagnon van het eerste uur.
- Errol**: Gesprekspartner van Geurt Roos en Bertus Raak tijdens de fictieve omkoopoging bij de Witte Bergen (Hilversum).
- FIOD**: Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst.
- Frontstore**: 'Bonafide' dekmantelfirma.
- Geerdinkhof, Han**: Voormalig douanerechercheur van het 'douane-CID'. Leverde via een geheim traject, samen met collega De Koning, tientallen containers en scheepsladingen drugs door voor de CID-Haarlem.
- Geerts, Charles**: Voormalig directeur van Scala agenturen, werd ten onrech-

- te gezien als een van de leiders van de criminele Delta-organisatie en lid van de Delta-top.
- Gonzales, officier van justitie mr.:** Voormalige zaakofficier in het onderzoek tegen Etienne U.
- Heuvels, Stanley 'H.':** Voormalig bankovervaller en leider van de Delta-organisatie. H. en zijn mannen zouden mede door 'gecontroleerde' doorlevering van drugs puissant rijk zijn geworden.
- Haas, Joost de:** de Telegraaf-journalist.
- Ham, Louis van den†:** Crimineel tussenpersoon van FIOD-medewerker Cees Janssen. Werkte samen met drugsimporteur Karel Vosseveld.
- Heiden, Jaap van der†:** Drugsimporteur. Werd in 1993 met een tasjesbom opgeblazen voor zijn woning in Alkmaar.
- Hendriks, Nol†:** FIOD-collega en meerdere van Cees Janssen.
- Heuvel, John van den:** de Telegraaf-journalist.
- Hoogland, Martinus:** Veroordeeld tot twee keer tien jaar gevangenisstraf wegens de moorden op Klaas Bruinsma en Tonnie Hijzelendoorn.
- Houtmans, Bob:** Verkocht zijn sportinstituut in Velp aan Louis Marskramer. Zou zwart zijn aanbetaald door FIOD-medewerker Cees Janssen – mogelijk met drugsgeld uit het Delta-circuit.
- IRT (Interregionaal Recherche Team):** Eind jaren tachtig opgericht politieteam van rond de 60 rechercheurs dat zich bezighield met de bestrijding van zware georganiseerde misdaad in het algemeen en de Bruinsma- en Delta-organisatie in het bijzonder. Medio jaren negentig opgeheven na toepassen illegale opsporingsmethoden.
- Jahae, mr. J.I.M.G.:** Advocaat van mr. J. Engelsma in het HALT-onderzoek. Achterhaalde dubieuze opsporingspraktijken FIOD-medewerker.
- Janssen, Cees: FIOD- en CID-medewerker.** Spil in gecontroleerde doorlevering aan criminelen. Broer van crimineel 'geldschuiver' Henk Janssen, die samenwerkte met criminelen Bruinsma en Delta-organisatie.
- Janssen, Henk:** Bovenwereldcontact van Karel Vosseveld, en broer van FIOD-medewerker Cees Janssen. Verzorgde vanuit Luxemburg voor tal van internationaal opererende criminele groeperingen de officiële papieren en zogenaamde frontstores. Zorgde ook voor wegsluizen grote hoeveelheden drugsgelden.
- Jeh, Christiaan:** Wordt gezien als dé groei-informant. Werkte volgens eigen zeggen samen met de CID-Haarlem. Mocht groot deel miljoenenwinst

Jacht op 'De erven Bruinsma'

- behouden.
- K., 'Nico' Robert Mink (de denker):** Volgens de media importeur van 15.000 kilogram cocaïne. Tweede man Delta-groep, na Stanly H. Wordt gezien als intellectuele leider van deze criminele organisatie. Grootste wapenvondst ooit wordt aan K. toegeschreven.
- K., Simon (Sam):** Wordt - samen met zijn zakenpartner John M. - gezien als godfather Amsterdamse onderwereld. Alias Spic & Span, ofwel 'duo-opgeruimd-staat-netjes'.
- Kellerman, Adriaan 'Attie':** FIOD-rechercheur en coördinator (HALT-) onderzoek tegen mr. Engelsma, Geerts en Cok. Op een zijspoor gezet omdat hij volgens de FIOD als 'Deep Throat' fungeerde van journalist Middelburg.
- Kemper, mr. Gerben** (Voormalig rechter en columnist van Vrij Nederland onder het pseudoniem Lex Dura) Advocaat mr. J. Engelsma.
- Koning, Jan de:** Voormalig douanerechercheur van het 'douane-CID'. Leverde via een geheim traject, samen met collega Geerdinkhof, tientallen containers en scheepsladingen drugs door voor de CID-Haarlem.
- Koningsveld, Van:** Voormalig FIOD-collega Adriaan Kellerman. Gaf Kellerman aan als informant van journalist Middelburg.
- Korvinus, Cees:** Voormalig kantoorgenoot mr. J. Engelsma. Advocaat Etienne U. en Chris Jeh.
- Krombach, Nico:** 'Justitiële informant', beter bekend als 'de Fruitman'. Verzorgde 'dekladingen' fruit in het mango- en sinaasappeltraject van drugsimporteur Karel Vosseveld.
- Kwan, Lin Chi:** Levensgezellin van Klaas Bruinsma.
- L., Klaas:** CID-chef Haarlem. Werkte samen met FIOD-rechercheur Cees Janssen. Zou volgens de BVD vieze handen hebben opgelopen en geld hebben verdiend aan doorlevering drugs.
- M., John:** Wordt - samen met zijn zakenpartner Simon K. - gezien als godfather Amsterdamse onderwereld. Alias Spic & Span, ofwel 'duo-opgeruimd-staat-netjes'.
- Maiers, Timo:** Schatrijk, gespecialiseerd in drugs, wapens en geweld. Behoort tot de toptien van meest gevreesde criminele ondernemers van Nederland.
- Metz, Paul:** Bijnaam 'porno-Paultje'. Informant van Justitie, FIOD en Bart Middelburg. Afperser van zakenman en projectontwikkelaar Gerard Cok.

- Middelburg, Bart:** Journalist van Het Parool. Baseerde boek 'De Dominee' op grotendeels (fictieve) informatie van zijn (voormalig) vriend en crimineel ondernemer Geurt Roos. Zou Roos cs. hebben aangezet tot meineed. Publicaties van Middelburg vormden mede de basis voor het parlementaire onderzoek.
- Montessori, psychiater drs.[†]:** Interviewde Klaas Bruinsma voor een gerechtelijke rapportage en naar aanleiding van een schietpartij met dodelijke afloop.
- Ottolander, mr. F.W.J. den:** Raadsheer gerechtshof Amsterdam. Werd in de media ten onrechte beschreven als zakenpartner van Cees Janssen in tal van malafide praktijken.
- Plas, Adèle van der:** Advocate van onder anderen Karel ('Koekkie') Vosseveld en 'Nico' Robert Mink K.
- Pleizier, Karel:** Bruinsma-compagnon van het eerste uur.
- Prins, Ko de:** Multimiljonair en beursfraudeverdachte. Sluise aanzienlijke bedragen weg voor de Delta-organisatie.
- Putten, Frits van der:** Hoofdinspecteur van politie, chef CID-Dordrecht, Gooi- en Vechtstreek met een lange geschiedenis bij politie. Wordt gezien als bedenker van Delta-methode.
- R., Robbie:** Buitenlandspecialist Delta-organisatie.
- Raad voor de Journalistiek:** Tuchtorgaan voor journalisten.
- Raak, Bertus:** Tweede (valse) getuige in de smaadzaak mr. J. Engelsma vs Middelburg. Pleegde naar eigen zeggen op verzoek van Roos en Middelburg meineed.
- Roos, Geurt:** Crimineel ondernemer, voormalig geweldspecialist Bruinsma-groep en ex-vriend van journalist Middelburg. Zou naar eigen zeggen op verzoek van Middelburg meineed hebben gepleegd.
- S., Edwin:** 'Boekhouder' en vriend van Klaas Bruinsma. Als enige veroordeeld wegens deelname aan criminele organisatie van Etienne U.
- Saab, Bennie:** Criminele zakenrelatie van Klaas Bruinsma.
- Sanborn, Tommie:** Criminele zakenrelatie van Klaas Bruinsma.
- Scala Agenturen bv.:** Groothandel in anatomisch correct rubber, erotische artikelen en zinnenprikkelende videobanden.
- Schaepman, Kees:** Vrij Nederland-publicist.
- Snijders, mr. ing. J.W.P.:** (CID-)Officier van Justitie te Haarlem. 'Waarheidsvinder' in IRT-affaire.

Jacht op 'De erven Bruinsma'

- Storms, Pieter Storms:** Voormalig Nieuwe Revu-verslaggever, presentator van programma Breekijzer. 'Relatie' van drugsimporteur Karel Vosseveld.
- Teeven, mr. Fred:** Amsterdamse Officier van Justitie, voormalig FIOD-chef van Cees Janssen. Kwam na inventarisatie op een hoeveelheid van 293.000 kilogram softdrugs, die tussen eind 1992 en 1995 werd doorgeleverd volgens de Delta-methode en mede op conto kwam van Cees Janssen, Joost van V. en Klaas L.
- Traa, Maarten van[†]:** Voorzitter parlementaire enquêtecommissie Inzake Opsporing. Sprak in die hoedanigheid ook een aantal keren met drugsimporteur Karel Vosseveld over ('CID-')liquidaties.
- U., Etienne:** Vermeend drugsimporteur. Op 18 maart 1999 vrijgesproken van leidinggeven aan een criminele organisatie en drugsimport. Veroordeeld wegens belastingontduiking. Ten onrechte gekenmerkt als de leider van de Delta-organisatie en lid van de Delta-top. Voormalig doelwit van het IRT.
- V., Johan 'de Hakkelaar':** Veroordeeld wegens drugsimport.
- V., Joost van:** CID- onderzoeker Haarlem. Werkte samen met FIOD-onderzoeker Cees Janssen. Zou volgens de BVD vieze handen hebben opgelopen. Verdacht van meened tijdens de IRT-enquête.
- Valente, mr. Jo:** Voormalig Officier van Justitie te Amsterdam (thans OvJ te Middelburg). Behoort tot de groep 'waarheidsvinders'. Ronde tot voor kort 'porno Paul' Metz als informant. Wordt slachtoffer van inbraak. Vermoedelijke daders moeten volgens OvJ Teeven worden gezocht bij 'de alleswetters' van het Delta-traject.
- van Es., mr. Paul:** Volgens voormalige Bruinsma-partners werkelijke criminele raadsheer en consigliere achter Klaas Bruinsma.
- Veen, mr. O.C.W. van der:** Officier van Justitie, door collega's genoemd als 'verstopper' in de IRT-affaire.
- Vermeer, Johannes:** Derde man in de Delta-organisatie - ten onrechte aangeduid als 'middenkaderlid'.
- Voskuil, Bert:** Journalist Nieuwe Revu. Volgens Middelburg ghostwriter van Klaas Bruinsma.
- Vosseveld, Karel 'Koekkie':** Mega-drugsimporteur en vervoerder. Zakenpartner van Saab, Sanborn en tal van andere topcriminelen. Werkte samen met Klaas Bruinsma. Betaalde volgens eigen zeggen miljoenen aan medewerkers van de CID-Haarlem en FIOD.
- Vrakking, mr. J.:** Hoofdofficier van Justitie te Amsterdam.

- Vries, Peter R. de:** Verslaggever. Sinds begin jaren tachtig dé media-specialist op het gebied van de misdaad. Auteur van een aantal spraakmakende publicaties, waaronder het boek: 'De ontvoering van Alfred Heineken'.
- Wagenaar, Leonoor:** Journaliste en Parool-collega van Bart Middelburg. Wordt gezien als de persoon tussen Middelburg en FIOD-rechercheur Attie Kellerman - met wie Wagenaar indertijd 'verkering' zou hebben gehad.
- Wetering, Jan van de:** Substituut-chef CID-Amsterdam. Roemruchte speurder, en schrik van de hoofdstedelijke criminelen.
- Wierenga, H.:** Oud-burgemeester, parlementair onderzoeker en voorzitter van de gelijknamige commissie. Noemde Middelburg in zijn rapportage 'Spreekbuis van de Amsterdamse politie'. Door Middelburg beschuldigd van 'malicieuze incompetentie'.
- Witsche, Alfred 'de witte':** Transporteur en infiltrant CID-Haarlem. Vervoerde volgens eigen zeggen in opdracht van justitie voor miljarden aan soft- en harddrugs. De transporteur hield daar zelf tientallen miljoenen aan over.
- Z., Charles:** Voormalig coureur en hasj-importeur.
- Zais, Papie:** Derde valse (reserve)getuige in het kort geding Engelsma/Middelburg.

Jacht op 'De erven Bruinsma'

Van dezelfde auteur :

STEVE BROWN, BEROEP SUPERCRIMINEEL

Op 17 februari 1999 oordeelde de Haagse rechtbank in haar vonnis dat Browns' (eigen) boek - 'Steve Brown, drugsbaron in spijkerbroek' - met onmiddellijk ingang uit de handel moest worden genomen vanwege het valse karakter van deze publicatie jegens publicist Bas van Hout. De rechtbank was tot de conclusie gekomen dat Brown en zijn auteur Peter Stuivenberg - in mindere mate zijn uitgeverij Elmar bv. te Rijswijk - "welbewust gebruik hadden gemaakt van verklaringen die op hun instigatie waren gefabriceerd". Brown, Stuivenberg en uitgeverij Elmar kregen een publicitair straatverbod opgelegd met een dwangsom van maximaal 50.000 indien zij dit verbod in de toekomst overtraden. Tevens werden zij veroordeeld tot voor Nederlandse begrippen zeer hoge schadevergoedingen.

STEVE BROWN, BEROEP SUPERCRIMINEEL is daardoor het enige boek op de markt dat het ongecensureerde en ware verhaal van beroeps crimineel Steve Brown beschrijft.

Het schetst tot in detail het zwarte leven van 'De Bruine Rat' - zoals Brown in het milieu wordt genoemd vanwege zijn rol als politie- en justitie-informant.

Het is zijn eigen, op band ingesproken verhaal, genuanceerd aan de hand van feiten en aangevuld met getuigenverklaringen. Hieruit blijkt dat aanzetten tot moord, handel in heroïne, cocaïne en softdrugs, fraude, oplichting en bedreiging behoorden tot het standaardrepertoire van Brown. Weinig ging hem te ver om zijn miljoenenkapitaal te vergaren. Uiteindelijk raakte hij zijn hele kapitaal weer even hard kwijt, en zou de Amsterdammer teloorgaan in een web van drugs, hoeren en kleine criminaliteit. Door de ontluisterende verborgencamerareportage van Bas van Hout en Peter R. de Vries (1997) kon een miljoenenpubliek kennis nemen van Browns criminele handel en wandel. Die tv-uitzending betekende het definitieve einde van de carrière van voormalig eredivisie-crimineel Brown.

In december 1999 werd een - mislukte - poging gedaan om voorgoed met hem af te rekenen voor het verraad dat hij in eigen kring had gepleegd.

Deze publicatie werd in het tv-programma van Paul de Leeuw verkozen tot nummer 1 in het true crime genre.

Het boek STEVE BROWN, BEROEP SUPERCRIMINEEL is voor f29,95 bij de boekhandel te bestellen onder ISBN-nummer 9090091998, of door overmaking van f19,- op girorekening 6565663 van uitgeverij PS.

BEROEP: SUPERCRIJNINEEL

STEVE BROWN

DE ONGECENSUREERDE BIOGRAFIE

Over onder andere:

- Zijn Kroongetuigenis in de moordzaak Bruinsma
- Het miljoenen(drugs)imperium Happy Family
 - Zijn betrokkenheid bij liquidaties
 - De Introductie van XTC
 - Zijn dodenlijst